PRINCE.

(ਉਪਰਾਮ)

ਸਵਰਗ-ਨਰਕ ਦੀ ਤਰੀਕਤ

A Paroidy

Religion! but for thee, prolific friend,
Who peoplest earth with demons, hell with men,
And heaven with slaves.

[Shelley–Queen Mable

Original with:
Anup Singh, Noida
Digitized by:
Panjab Digital Library

Bibliography

1. That Side of Death – by Chapman Cohen.
2. Heaven & Hell – by Prof Breylal
3.
4.
5.

...ida

...ibrary

ਬੈਕੁੰਠ ਵਿਚ ਇਕ ਦੇਵ-ਸਭਾ।

ਇਕ ਵੇਰ ਦੀ ਗਲ ਹੈ, ਜੋ ਬੈਕੁੰਠ ਵਿਚ ਦੇਵ-ਮੰਡਲ ਜੁੜਿਆ। ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਭਗਵਾਨ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੀ ਗਦੀ ਨੂੰ ਸੁਸ਼ੋਭਿਤ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ — ਜਗਤ ਦੇ ਰਖਿਅਕ ਤੇ ਪਾਲਕ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਹ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਹੀ ਅਧਿਕਾਰ ਸੀ। ਇਕੱਤ੍ਰਤਾ ਉਚੇਚੇ ਸਦੇ-ਪਤ੍ਰ ਭੇਜਕੇ ਬੁਲਾਈ ਗਈ ਸੀ; ਦੇਵਤਿਆਂ ਲਈ ਜ਼ਿੰਦਗੀ-ਮੌਤ ਦਾ ਸਵਾਲ ਖੜਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਛੇਤੀ ਹੀ ਵਿਚਾਰ ਕਰਕੇ ਕੁਝ ਉਪਾਉ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ।

ਪ੍ਰਧਾਨ ਦਾ ਇਸ਼ਾਰਾ ਪਾਕੇ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੇ ਰਾਜਾ ਇੰਦਰ ਨੇ ਕਾਨਫ੍ਰੰਸ ਦਾ ਆਰੰਭ ਕਰਦਿਆਂ ਜੋ ਤਕਰੀਰ ਕੀਤੀ, ਉਸਦਾ ਸੰਖੇਪ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ:—

"ਦੇਵਗਣ! ਆਪ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਭਲੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਵਿਦਿਤ ਹੈ ਜੋ ਦੇਵਾਂ ਅਤੇ ਦੈਂਤਾਂ ਦੇ ਯੁਧ ਸਦਾ ਤੋਂ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਆਏ ਹਨ। ਭਗਵਾਨ ਦੀ ਦਇਆ ਨਾਲ, ਇਹਨਾਂ ਦੇਵਾਸੁਰ ਸੰਗ੍ਰਾਮਾਂ ਵਿਚ ਦੇਵਾਂ ਦੀ ਜਿਤ ਹੁੰਦੀ ਰਹੀ ਹੈ — ਹੁਣ ਨਾਲ, ~~ਜਾਂ [illegible]~~ ਦੇਵ ਨਾਲ ਜਿਹੇ ਹੀ ਹੋਈ। ਜੇਕਰ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਲਈ ਦੇਵ ਹਾਰ ਭੀ ਗਏ, ਅਤੇ ਅਸੁਰ ਜਿੱਤ ਗਏ, ਦੇਵਾਂ ਨੇ ਫੇਰ ਭੀ ਅੰਤ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਵਿਜਯ ਦੀ ਕੋਈ ਨ ਕੋਈ ਰਾਹ ਲਭ ਹੀ ਲਈ। ਪਰ ਹੁਣ ਸਾਡੇ ਲੋਕ ਵਿਚ ਕੁਝ ਖਲਬਲੀ ਜਿਹੀ ਮਚ ਗਈ ਹੈ; ਦੇਵਾਂ ਪ੍ਰਥਾਇ ਅਸਮਰਥਾ [illegible] ਹੈ, ਦੇਵ-ਕਮ

Original with:
Anup Singh, Noida
Digitized by:
Panjab Digital Library

ਤੇ ਪਿਤ੍ਰੀ-ਕਰਮ ਬਹੁਤ ਮਨੁੱਖਾਂ ਨੇ ਕਰਨੇ ਛੱਡ ਦਿਤੇ ਹਨ ਤੇ ਬਾਕੀ ਛੱਡ ਰਹੇ ਹਨ; ਨਾ ਪਾਠ, ਨਾ ਪੂਜਾ, ਨਾ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ, ਨਾ ਸੁਖਨਾ, ਨਾ ਰੱਬ ਦੇ ਦਰ ਭੀ ਜਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ। ਪਹਿਲੇ ਤੀਰਥੰਕਰ ਮਹਾਵੀਰ, ਅਤੇ 'ਮਹਾ ਮੋਹ' ਗੌਤਮ ਸ਼ਾਕਯਪੁਤ੍ਰ ਹੋਏ, ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਸਭ ਵੈਦਿਕ ਕਰਮ

---

* ਨਵੀਨ ਇਤਿਹਾਸ ਨੇ (ਮਹਾਵੀਰ ਅਤੇ) ਮਹਾਤਮਾ ਬੁੱਧ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਦਾ ਅਵਤਾਰ ਮੰਨ ਲਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਗੁਮਰਾਹ ਕਰਨ ਵਾਲੀ, ਜਿਸ ਤੇ ਪਾਪੀ ਅਸੁਰ ਛੇਤੀ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਣ, ਏਸੇ ਕਰਕੇ ਮਹਾਤਮਾ ਬੁੱਧ ਨੂੰ 'ਮਾਯਾ ਮੋਹ' ਅਤੇ 'ਮਹਾ ਮੋਹ' (the great illusion) ਕਿਹਾ ਹੈ। ਪੁਰਾਣਿਕਾਂ ਦੇ ਬੋਧ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲੇ ਮਹਾਤਮਾ ਬੁੱਧ ਦੀ ਕਾਰ ਅਜਿਹੀ ਚਲ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਕੋਈ ਪਿਆਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਐਸੀ ਕੋਈ ਖਬਰ ਉਸ ਬਾਬਤ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਦਸਮੇਸ਼ ਜੀ ਦੀ ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਵਿਚ ਬੋਧ-ਅਵਤਾਰ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਪੰਜਾਂ ਸਤਰਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਮੁਕਾ ਦੇਂਦੇ ਹਨ॥

'ਜੈਨ ਵਿਦਿਆ' ਮਹੀਨਾ ਮਾਰਚ ੧੯੪੧ ਵਿਚ ਇਕ ਲੰਮਾ ਲੇਖ ਡਾਕਟਰ ਬਨਾਰਸੀ ਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਕਈ ਇਕ ਪੁਰਾਣਾਂ ਵਿਚੋਂ ਪ੍ਰਮਾਣ ਦੇ ਕੇ ਦਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੀਰਥੰਕਰ ਮਹਾਵੀਰ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਦਾ ਅਵਤਾਰ, 'ਮਾਯਾ ਮੋਹ', ਕਰਕੇ ਬਣਾਇਆ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਜੈਨ ਧਰਮ ਵੇਦਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਮਾਣਕ, ਅਤੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਦੀ ਜਾਤੀ ਦੀ ਆਧਯਾਤਮਿਕ ਉੱਤਮਤਾ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੇ ਜੱਗ ਵਿਚ ਮਾਰਨ ਨੂੰ ਪਾਪ ਸਮਝਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਪੂਰੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਵੈਦਿਕ ਧਰਮ ਪਰ ਵਾਰ ਕਰਦਾ ਸੀ।

ਛਡਵਾ ਦਿਤੇ, ਵੇਦ-ਵਿਵਸਥਾ ਦਾ ਉਲੰਘਣ ਕੀਤਾ, ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ
ਨੂੰ ਦਾਨ ਦਖਣਾ ਮਿਲਨੀ ਬੰਦ ਹੋ ਗਈ। ਫੇਰ ਵੀ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼
ਚਿੰਤਾ ਦੀ ਗਲ ਨਹੀਂ ਸੀ; ਓਹ ਆਪ ਵੇਦਨ ਸ੍ਵਰਗ ਨਰਕ ਨੂੰ
ਤਾਂ ਮੰਨਦੇ ਸਨ, ਅਤੇ ਸਦਾਚਾਰ ਦੀ ਸਿਖਿਆ ਦੇਂਦੇ ਸਨ, ਪਰ ਉਹ

ਵਿਸ਼ਨੂ ਪੁਰਾਣ ਅਧਿਆਇ 17 ਤੇ 18 ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ "ਦੈਤੋਂ ਸੇ ਹਾਰ ਖਾਕਰ ਦੇਵ ਵਿਸ਼ਨੂ ਭਗਵਾਨ ਕੇ ਪਾਸ ਸਹਾਇਤਾ ਕੇ ਲੀਏ ਗਏ ਔਰ ਕਹਾ: "ਹਮ ਅਪਨੇ ਅਪਨੇ ਵਰਣਧਰਮ ਮੇਂ ਰਤ, ਵੇਦਮਾਰਗ ਪਰ ਚਲਤੇ ਹੁਏ ਭੀ ਉਨ ਦੈਤੋਂ ਕੋ ਜੀਤ ਨਹੀਂ ਸਕਤੇ। ਇਸ ਲੀਏ ਹੇ ਦੇਵ! ਐਸਾ ਕੋਈ ਉਪਾਯ ਬਤਲਾਈਏ ਜਿਸ ਸੇ ਹਮ ਅਸੁਰੋਂ ਕੋ ਮਾਰਨੇ ਮੇਂ ਸਮਰਥ ਹੋਂ"। ਤਬ ਵਿਸ਼ਨੂ ਨੇ ਨਿਜ ਸ਼ਰੀਰ ਸੇ ਮਾਯਾ ਮੋਹ ਕੋ ਉਤਪੰਨ ਕਰਕੇ ਕਹਾ- "ਯਹ ਮਾਯਾਮੋਹ ਸਬ ਦੈਤੋਂ ਕੋ ਮੋਹਿਤ ਕਰੇਗਾ, ਜਿਸ ਸੇ ਵੇ ਵੇਦੋਕਤ ਮਾਰਗ ਕਾ ਤ੍ਯਾਗ ਕਰ ਦੇਂਗੇ। ਫਿਰ ਉਨਕੇ ਮਾਰਨੇ ਮੇਂ ਕੋਈ ਕਠਿਨਾਈ ਨ ਹੋਗੀ। ਇਨ ਮਾਯਾਮੋਹ ਕੇ ਹੋਤੇ ਤੁਮ੍ਹੇਂ ਕਿਸੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਾ ਭਯ ਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹਿਏ।" ਤਬ ਦਿਗੰਬਰ ਰੂਪ ਧਾਰਣ ਕਰ, ਮੁੰਡਿਤ ਹੋ ਔਰ ਹਾਥ ਮੇਂ ਮੋਰ ਪਿੱਛ ਲੇਕਰ ਮਾਯਾਮੋਹ ਅਸੁਰੋਂ ਕੇ ਪਾਸ ਪਹੁੰਚਾ ਜੋ ਤੀਰ ਸਾਥ ਨਰਮਦਾ ਕੇ ਕਿਨਾਰੇ ਤਪਸਯਾ ਮੇਂ ਅਭਿਰਤ ਥੇ। ਉਸਨੇ ਉਨਕੋ ਕੋਮਲ ਵਚਨੋਂ ਮੇਂ ਉਪਦੇਸ਼ ਕੀਆ। ਜਿਸਕੇ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ-ਪ੍ਰਕਾਰ ਉਪਦੇਸ਼ ਸੇ ਅਸੁਰੋਂ ਨੇ "ਵੈਦਿਕ ਧਰਮ ਕੋ ਤਿਲਾਂਜਲੀ ਦੇ ਦੀ। ਫਿਰ ਮਾਯਾਮੋਹ ਨੇ ਲਾਲ ਕਪੜੇ (ਗੇਰੂਏ) ਪਹਨ ਬੌਧ ਧਰਮ ਔਰ ਇਸਕੇ ਉਪਰਾਂਤ ਅਨੇਕ ਪਾਖੰਡ ਧਰਮੋਂ ਕਾ ਭੀ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੀਆ। ਕੋਈ

Original with Anup Singh ...
Digitized by Panjab Digital Library

ਹੋਗੀ। ਐਸੀ ਕਲਪਨਾ ਕਿ 'ਆਗ ਮੇਂ ਡਾਲੀ ਹੁਈ ਆਹੁਤਿ ਸੇ ਫਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਤਾ ਹੈ'- ਜੜ ਲੋਗੋਂ ਕਾ ਕਥਨ ਹੈ। ਐਸੀ ਕਲਪਨਾ ਕਿ 'ਅਨੇਕ ਯਗਯੋਂ ਦ੍ਵਾਰਾ ਦੇਵਤ੍ਵ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਯਦਿ ਇੰਦ੍ਰ ਕੋ ਸ਼ਮੀ ਆਦਿ ਕਾਸ਼ਠ ਹੀ ਖਾਨਾ ਪੜਤਾ ਹੈ ਤੋ ਉਸ ਸੇ ਘਾਸ ਪਾਤ ਖਾਨੇ ਵਾਲਾ ਪਸ਼ੂ ਹੀ ਅੱਛਾ ਹੈ।' ਐਸੀ ਕਲਪਨਾ ਕਿ 'ਯਦਿ ਯਗ੍ਯ ਮੇਂ ਮਾਰਾ ਹੁਆ ਪਸ਼ੂ ਸ੍ਵਰਗ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਤਾ ਹੈ ਤੋ ਯਜਮਾਨ ਅਪਨੇ ਪਿਤਾ ਕੋ ਕਯੋਂ ਨਹੀਂ ਮਰਵਾ ਡਾਲਤਾ?' ਐਸੀ ਕਲਪਨਾ ਕਿ 'ਯਦਿ ਕਿਸੀ ਏਕ ਵ੍ਯਕਤਿ ਕੇ ਖਾਨੇ ਸੇ ਦੂਸਰੇ ਵ੍ਯਕਤਿ ਕੀ ਤ੍ਰਿਪਤੀ ਹੋਤੀ ਹੋ ਸਕਤੀ ਹੈ ਤੋ ਪਥਿਕ ਲੋਗ ਅਪਨੇ ਸਾਥ ਖਾਦ੍ਯ ਵਸਤੂ ਉਠਾਨੇ ਕੀ ਅਪੇਕਸ਼ਾ ਸ਼੍ਰਾਧ ਹੀ ਕਯੋਂ ਨ ਕਰ ਲਿਯਾ ਕਰੇਂ।' ਮਾਯਾਮੋਹ ਨੇ ਫਿਰ ਕਹਾ- 'ਹੇ ਅਸੁਰ ਵ੍ਰਿੰਦ। ਆਪਤ ਪੁਰਸ਼ ਕੇ ਵਚਨ ਆਕਾਸ਼ ਸੇ ਨਹੀਂ ਗਿਰਤੇ। ਆਪ ਕੋ ਚਾਹੀਏ ਕਿ ਯੁਕਤੀ-ਯੁਕਤ ਵਚਨ ਕੋ ਹੀ ਗ੍ਰਹਣ ਕਰੇਂ।

ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਮਾਯਾਮੋਹ ਨੇ ਦੈਤਯੋਂ ਕੋ ਇਤਨਾ ਭ੍ਰਮ ਮੇਂ ਡਾਲਾ ਕਿ ਵੇਦਮਾਰਗ ਮੇਂ ਕੋਈ ਭੀ ਰੁਚਿਕਰ ਨ ਰਹਾ। ਜਬ ਅਸੁਰ ਵੇਦ-ਵਿਮੁਖ ਹੋ ਗਏ ਤੋ ਦੇਵੋਂ ਨੇ ਉਨਸੇ ਘੋਰ ਯੁਧ ਕਿਯਾ। ਇਸ ਬਾਰ ਦੇਵੋਂ ਕੀ ਵਿਜਯ ਹੁਈ। ਕਯੋਂਕਿ ਦੈਤਯੋਂ ਨੇ ਅਪਨੇ ਰਕਸ਼ਕ ਤਥਾ ਸੰਵਰਧਨਾਤਮਕ ਵੇਦ ਧਰਮ ਕਾ ਪਰਿਤ੍ਯਾਗ ਕਰ ਡਾਲਾ ਥਾ।"

ਇਸ ਤਰਾਂ ਦੇ ਲੇਖ 'ਪਦਮ ਪੁਰਾਣ', 'ਮਤਸਯ ਪੁਰਾਣ', 'ਭਾਗਵਤ ਪੁਰਾਣ' ਆਦਿ ਵਿਚ ਵੀ ਹਨ। ਅਤੇ ਜੈਨ ਅਤੇ ਬੋਧ ਜੋ ਵੇਦਾਂ ਨਾ ਮੰਨਦੇ ਵੈਦਿਕ ਅਤੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ ਧਰਮਾਂ, ਵੈਸ਼ਨਵ ਅਤੇ ਸ਼ੈਵ, ਸ਼ਿਵ, ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਅਤੇ ਇੰਦ੍ਰ ਦੀਆਂ ਕਰਤੂਤਾਂ ਸੰਬੰਧੀ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਉਹ ਭੀ ਵੇਦਾਂ ਨਾਲ ਰਲੇ ਹਨ। ਪਸ਼ੂ-ਹਤਿਆ, ਅਤੇ ਜੋ ਖੰਡਨ ਜੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਧਰਮਾਂ ਦਾ ਅਗੇ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਖੰਡਨ, ਅਤੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ ਮਤ ਦੇ ਦੇਵੀ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀਆਂ ਵਿਭਚਾਰ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦੇਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭੰਡਣਾ, ਜੈਨ ਅਤੇ ਬੋਧ ਵੇਦਾਂ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਸ ਲਈ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਮਾਯਾਮੋਹ ਦਾ ਅਵਤਾਰ ਧਾਰਦੇ ਹਨ। "ਤਬ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਨੇ ਬ੍ਰਿਹਸਪਤੀ ਕੀ ਸਹਾਯਤਾ ਕੇ ਨਿਮਿੱਤ ਮਾਯਾਮੋਹ ਕੋ ਉਤਪੰਨ ਕੀਆ। ਮਾਯਾਮੋਹ ਨੇ ਦੈਤਯੋਂ ਕੋ ਵੇਦਮਾਰਗ ਸੇ ਵਿਮੁਖ ਕਰਕੇ ਜੈਨ ਤਥਾ ਬੋਧ ਮਤੋਂ ਮੇਂ ਲਗਾ ਦਿਯਾ।"

ਭਾਗਵਤ ਵਿਚ ਹੈ:- "ਅਰਹਨ ਨਾਮੀ ਰਾਜਾ ਤਥਾ ਕਲਿਯੁਗ ਕੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਸੇ ਤਥਾ ਦੈਵੀ ਪੁਰਸ਼ ਮਾਯਾਮੋਹ ਸੇ ਮੋਹਿਤ ਹੋਕਰ ਲੋਗ ਅਪਨੇ ਅਪਨੇ ਧਰਮ ਆਚਾਰ ਕੋ ਛੋੜੇਂਗੇ ਔਰ ਅਪਨੀ ਬੁੱਧੀ ਕਾ ਗ੍ਰਹਣ ਕਰੇਂਗੇ, ਜਿਸਸੇ ਈਸ਼੍ਵਰ ਕੇ ਨੀਚੇ ਵੈਦਿਕ ਆਚਾਰ ਨਹੀਂ। ਵੇ ਸਨਾਨ ਔਰ ਆਚਮਨ ਕੇ ਛੋੜਨੇ ਸੇ ਅਸ਼ੁਧ ਹੋ ਜਾਏਂਗੇ ਔਰ ਕੇਸ਼ ਲੁੰਚਨ ਆਦਿ ਕਰੇਂਗੇ। ਵੇ ਵੇਦ, ਬ੍ਰਾਹਮਣ, ਯਗ੍ਯ-ਪੁਰਸ਼ ਔਰ ਲੋਕ ਸੇ ਵਿਮੁਖ ਹੋ

Original with: Anup Singh, Noida
Digitized by: Panjab Digital Library

ਧਾਰਣ ਦੇਵ ਇਨ੍ਹਾਂ ਭਗਵਾਨ ਕੇ ਪਾਸ ...

"ਹਮ ਅਪਨੇ ਅਪਨੇ ਧਰਮ ਪਰ ਰਤ, ਦੇਵਤਾਓਂ ਪਰ ਰਹਤੇ ਹੁਏ ਭੀ ਉਨ ਦੈਤੋਂ ਕੋ ਜੀਤ ਨਹੀਂ ਸਕਤੇ। ਇਸ ਲੀਏ ਹੇ ਦੇਵ! ਐਸਾ ਕੋਈ ਉਪਾਯ ਬਤਲਾਈਏ ਜਿਸ ਸੇ ਹਮ ਅਸੁਰੋਂ ਕੋ ਮਾਰਨੇ ਮੇਂ ਸਮਰਥ ਹੋਂ"। ਤਬ ਵਿਸ਼ਨੂ ਨੇ ਨਿਜ ਸ਼ਰੀਰ ਸੇ ਮਾਯਾ ਮੋਹ ਕੋ ਉਤਪੰਨ ਕਰਕੇ ਕਹਾ- "ਯਹ ਮਾਯਾਮੋਹ ਸਬ ਦੈਤੋਂ ਕੋ ਮੋਹਿਤ ਕਰੇਗਾ, ਜਿਸ ਸੇ ਵੇ ਵੇਦ-ਮਾਰਗ ਕਾ ਤਯਾਗ ਕਰ ਦੇਂਗੇ। ਫਿਰ ਉਨਕੇ ਮਾਰਨੇ ਮੇਂ ਕੋਈ ਕਠਿਨਾਈ ਨ ਹੋਗੀ। ਇਸ ਮਾਯਾਮੋਹ ਕੇ ਰਹਤੇ ਤੁਮ੍ਹੇਂ ਕਿਸੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਾ ਭਯ ਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਏ।" ਤਬ ਦਿਗੰਬਰ ਰੂਪ ਧਾਰਣ ਕਰ, ਮੁੰਡਿਤੋਂ ਔਰ ਹਾਥ ਮੇਂ ਮੋਰ ਪਿੱਛ ਲੇਕਰ ਮਾਯਾਮੋਹ ਅਸੁਰੋਂ ਕੇ ਪਾਸ ਪਹੁੰਚਾ ਜੋ ਉਸ ਸਮਯ ਨਰਮਦਾ ਕੇ ਕਿਨਾਰੇ ਤਪਸਯਾ ਮੇਂ ਪ੍ਰਵਿਰਤ ਥੇ। ਉਸਨੇ ਉਨਕੋ ਕੋਮਲ ਵਚਨੋਂ ਮੇਂ ਉਪਦੇਸ਼ ਕੀਆ। ਜਿਸਕੇ ਇਸ ਬਹੁਤੀ-ਬਕਤ ਉਪਦੇਸ਼ ਸੇ ਅਸੁਰੋਂ ਨੇ "ਵੈਦਿਕ ਧਰਮ ਕੋ ਤਿਲਾਂਜਲੀ ਦੇਦੀ। ਫਿਰ ਮਾਯਾਮੋਹ ਨੇ ਲਾਲ ਕਪੜੇ (ਗੇਰੂਏ) ਪਹਨ ਬੌਧ ਧਰਮ ਔਰ ਇਸਕੇ ਉਪਰਾਂਤ ਅਨੇਕ ਪਾਖੰਡ ਧਰਮੋਂ ਕਾ ਭੀ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੀਆ।

ਜਾਏਂਗੇ।" (ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਜੋ ਖੰਡਨ "ਜੈਨੀ" ਦਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਸ ਵਿਚ ਭਾਗਵਤ ਪੁਰਾਣ ਦੇ ਇਹ ਸਾਰੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਦੁਹਰਾਏ ਹਨ, ਅਤੇ "ਭੰਮ ਪਈ ਸਿਰ ਖੁਥੇ" ਕਿਹਾ ਹੈ।)

"ਜੈਨ ਧਰਮ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰਾਂ ਵਿਚ ਉਪਰ ਕਹੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਕਿਧਰੇ ਵੀ ਮਿਲਦੇ ਹਨ।

निहतस्य पशोर्यज्ञे स्वर्गप्राप्तिर्यदीष्यते।
स्वपिता यजमानेन किन्नु तस्मान्न हन्यते॥

Original with: Anup Singh, Noida
Digitized by: Panjab Digital Library

ਫਿਰ ਸੰਸਾਰ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਜੈਸੇ ਭਾਣੇ ਨਾਲ ਨਵੀ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਭ੍ਰਮਣ ਕਰ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਨਾ ਦੇਵਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਈਸ਼੍ਵਰ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਜੀਵ ਦੇ ਅਸਤਿਤਵ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਰਖਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਨਾ ਸ੍ਵਰਗ-ਨਰਕ ਅਤੇ ਨਾ ਆਵਾਗਵਨ ਨੂੰ ਹੀ ਸਚ ਸਮਝਦਾ ਹੈ। ਬਸ ਇਹੀ

[illegible] ਹੀ ਕਾਰਣ ਸੇ ਆਚਾਰੀਓਂ ਨੇ ਸਬ ਅਸੁਰੋਂ ਕੋ ਵੈਦਿਕ ਧਰਮ ਸੇ ਵਿਮੁਖ ਕਰ ਦਿਆ।

ਵੈਦਿਕ ਧਰਮ ਕੇ ਕੇਵਲ ਕੋਈ ਦੈਤ੍ਯ ਦੇਵੋਂ ਕੀ ਨਿੰਦਾ ਕਰਤਾ, ਕੋਈ ਵੇਦੋਂ ਕੀ, ਤੋ ਕੋਈ ਯਜਨ ਕਰਮ ਕੀ ਔਰ ਕੋਈ ਬ੍ਰਾਹਮਣੋਂ ਕੀ। ਕੋਈ ਕਹਤਾ ਕਿ 'ਹਿੰਸਾ ਸੇ ਧਰਮ ਹੋਤਾ ਹੈ' ਯਹ ਯੁਕਤੀ ਸਿਧ ਨਹੀਂ। ਕੋਈ ਕਹਤਾ ਕਿ 'ਅਗਨ ਮੇਂ ਡਾਲੀ ਹੁਈ ਆਹੁਤਿ ਸੇ ਫਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਤਾ ਹੈ'- ਯਹ ਬੱਚੋਂ ਕਾ ਕਥਨ ਹੈ। ਕੋਈ ਕਹਤਾ ਕਿ 'ਅਨੇਕ ਯਗੋਂ ਦ੍ਵਾਰਾ ਦੇਵਤ੍ਵ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਯਦਿ ਇੰਦ੍ਰ ਕੋ ਸ਼ਮੀ ਆਦਿ ਕਾਸ਼ਠ ਹੀ ਖਾਨਾ ਪੜਤਾ ਹੈ ਤੋ ਉਸ ਸੇ ਘਾਸ ਪਾਤ ਖਾਨੇਵਾਲਾ ਪਸ਼ੂ ਹੀ ਅੱਛਾ ਹੈ।' ਕੋਈ ਕਹਤਾ ਕਿ 'ਯਦਿ ਯਗ੍ਯ ਮੇਂ ਮਾਰਾ ਹੁਆ ਪਸ਼ੂ ਸ੍ਵਰਗ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਤਾ ਹੈ ਤੋ ਯਜਮਾਨ ਅਪਨੇ ਪਿਤਾ ਕੋ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਮਾਰ ਡਾਲਤਾ?' ਕੋਈ ਕਹਤਾ ਕਿ 'ਯਦਿ ਕਿਸੀ ਏਕ ਵ੍ਯਕਤਿ ਕੇ ਖਾਨੇ ਸੇ ਦੂਸਰੇ ਵ੍ਯਕਤਿ ਕੀ ਤ੍ਰਿਪਤੀ ~~ਹੋ ਜਾਤੀ~~ ਹੋ ਸਕਤੀ ਹੈ ਤੋ ਪਥਿਕ ਲੋਗ ਅਪਨੇ ਸਾਥ ਖਾਨਾ ਦਾਨਾ ਉਠਾਨੇ ਕੀ ਅਪੇਕਸ਼ਾ ਸ਼੍ਰਾਧ ਹੀ ਕਿਉਂ ਨ ਕਰ ਲਿਆ ਕਰੇਂ।' ਆਚਾਰੀਓਂ ਨੇ ਫਿਰ ਕਹਾ- 'ਹੇ ਅਸੁਰ ਵ੍ਰਿੰਦ! ਆਪਤ ਪੁਰਸ਼ ਕੇ ਵਚਨ ਆਕਾਸ਼ ਸੇ ਨਹੀਂ ਗਿਰਤੇ। ਆਪ ਕੋ ਚਾਹੀਏ ਕਿ ਯੁਕਤੀ-[illegible]ਯੁਕਤ ਵਚਨ ਕੋ ਹੀ ਗ੍ਰਹਣ ਕਰੇਂ।'

[illegible] ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਆਚਾਰੀਓਂ ਨੇ ਦੈਤ੍ਯੋਂ ਕੋ ਇਤਨਾ ਭ੍ਰਮ ਮੇਂ ਡਾਲਾ ਕਿ ਵੇਦ ਮਾਰਗ [illegible]ੀ ਕੋ ਭੀ ਹੁਈ ਕਰ ਨ ਰਹਾ। ਜਬ ਅਸੁਰ ਵੇਦ- ਵਿਮੁਖ ਹੋ ਗਏ ਤੋ ਦੇਵੋਂ ਨੇ ਉਨਸੇ [illegible]ਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਿਆ। ਇਸ ਬਾਰ ਦੇਵੋਂ ਕੀ ਵਿਜਯ ਹੁਈ। ਕਿਉਂਕਿ ਦੈਤ੍ਯੋਂ ਨੇ ਅਪਨੇ ਰਖ੍ਯਕ ਤਥਾ ਸੰਰਕਸ਼ਣ ਕਰਤਾ ਵੇਦ ਧਰਮ ਕਾ ਪਰਿਤ੍ਯਾਗ ਕਰ ਡਾਲਾ ਥਾ।"

ਐਸੇ ਤਰਕਾਂ ਦੇ ਲੇਖ 'ਧਮ੍ਮਪਦ', 'ਮਹਾਵਗ', 'ਅੰਗੁਤਰ ਨਿਕਾਯ' ਆਦਿ ਵਿਚ

Original with: [illegible] Digitized by: Panjab Digital Library

ਦਸਿਆ ਹੈ ਕਿ: "ਹੇ ਭਰਾਵੀਓ! ਤੁਸੀਂ ਏਸ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਹੀ ਸਦਾ
ਸੁਖੀ ਤੇ ਸੁਤੰਤਰ ਜੀਵਨ ਸੱਜਣਾਂ ਵਾਂਗ ਬਤੀਤ ਕਰੋ, ਸਦਾਚਾਰ
ਨੂੰ ਉੱਚਾ ਚੁਕਾਓ, ਕਿਉਂ ਜੋ ਮਨੁਖ-ਸਮਾਜ ਦੀ ਕਲਿਆਣ, ਅਤੇ
ਆਪ ਹਰ ਮਨੁਖ ਦੀ ਪਰਮ-ਗਤੀ ਲਈ ਇਹ ਆਵੱਸ਼ਕ
ਹੈ। ਸਦਾਚਾਰ ਕਿਸੇ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਜਾਂ ਖੁਦਾ ਦੇ ਉਪਰੋਂ ਘਲੇ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ,
ਸਾਰਾ ਸਦਾਚਾਰ ਤੁਸਾਂ ਆਪ ਮਨੁਖਾਂ ਨੇ ਹੀ ਆਪਣੇ ਵਰਤਣ
ਲਈ ਬਣਾਇਆ ਹੈ, ਤੇ ਨਿੱਤ ਉਸਨੂੰ ਨਵੀਆਂ ਲੀਹਾਂ ਉਤੇ
ਢਾਲ ਰਹੇ ਹੋ। ਮੂਰਖਾਂ ਨੇ ਖਾਹ ਮਖਾਹ ਖੁਦਾ ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ
ਜੋੜ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਕੁਰੀਤੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਰਕੇ ਅਸੀਂ ਦੁਖ ਪਾ ਰਹੇ ਹਾਂ
ਅਤੇ ਇਸ ਜਗਤ ਨੂੰ ਅਸਾਂ ਨਰਕ ਬਣਾ ਰਖਿਆ ਹੈ, ਤੁਹਾਡੇ
ਆਪ ਮਨੁਖਾਂ ਦੀਆਂ ਹੀ ਬਣਾਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ, ਇਹਨਾਂ
ਨੂੰ ਛੋੜੋ ਅਤੇ ਏਸ ਜਗਤ ਨੂੰ ਹੀ ਆਪਣੇ ਲਈ ਸੁਵਰਗ
ਬਣਾ ਲਓ। ਹੋਰ ਕਿਤੇ ਕੋਈ ਸੁਰਗ ਨਹੀਂ ਜੇ। ਆਵਾਗਵਨ ਵਿਚ
ਨਰਕ ਜਾਣ ਅਤੇ ਅਧਮ-ਉੱਤਮ ਜੂਨੀਆਂ ਪਾਣ ਦਾ
ਅਮ ਨਿਰਾ ਸਭ ਭਰਮ ਜੇ, ਜਿਸਦੀ ਕੋਈ ਅਸਲੀਅਤ ਨਹੀਂ।
ਬਸ ਮਰਨ ਤਕ ਹੀ ਤੁਹਾਡਾ ਜੀਵਨ ਹੈ, ਪਿੱਛੋਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ। ਦੇਵੀ-
ਦੇਵ, ਈਸ਼ਵਰ, ਖੁਦਾ ਸਭ ਫੋਕੇ ਨਾਮਾਂ ਹੀ ਨਾਮ ਹਨ— ਬੇ ਮਾਅਨੀ,
ਤੁਸੀਂ ਕਿਸੇ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਨਾ ਕਰੋ, ਅਤੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਫਜ਼ੂਲ ਪੂਜਾ

Original work:
Anup Singh, Noida
Digitized by:
Panjab Digital Library

ਪਾਠ, ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ, ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ, ਨਮਾਜ਼ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਕੀਮਤੀ ਸਮਾਂ ਗੁਜ਼ਾਰੋ। ਇਕ ਹੀ ਗਲ ਦਾ ਖਿਆਲ ਰਖੋ, ਕਿ ਮਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲੇ ਤੁਸੀ ਇਸ ਜਗਤ ਨੂੰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਿਹਤਰ ਬਣਾ ਸਕਦੇ ਹੋ, ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਧੀਕ ਸਹਿਯੋਗ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ — ਆਪਣੇ ਲਈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ।"

ਚਾਰਵਾਕ ਆਗਮ-ਨਿਗਮ ਪ੍ਰੋਕਤ ਸਭ ਕੰਮਾਂ ਤੇ ਹਸਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਖੌਲ ਉਡਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਜੇ ਹੋਮ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਮਾਰਿਆ ਪਸ਼ੂ ਸੁਰਗ ਵਿਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਹੋਮ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਹੀ ਮਾਰਕੇ ਉਸਨੂੰ ਸੁਰਗ ਵਿਚ ਕਿਉਂ ਨਾ ਪੁਚਾਏ। ਅਤੇ ਜੇ ਦੇਵਾਂ ਤੇ ਪਿਤਰਾਂ ਨਮਿਤ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਨੂੰ ਖਵਾਏ ਭੋਜਨ, ਜਾਂ ਹੋਮ-ਅਗਨਿ ਵਿਚ ਭਸਮ ਕੀਤੇ ਪਦਾਰਥ ਦੇਵਾਂ ਤੇ ਪਿਤਰਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰਗਾਂ ਵਿਚ ਅਪੜਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਅਗਲੀ ਮੰਜ਼ਲ ਵਾਲੇ ਛੱਤ ਉਤੇ ਬੈਠੇ ਮਿਤਰਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਭੇਜ ਵਿਖਾਣ। ਫੇਰ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਰਨੇ ਨਾਲ ਹੀ ਤੁਹਾਡੀ ਆਤਮਾ ਸ਼ਾਂਤ ਹੋ ਜਾਏਗੀ, ਆਤਮਾ ਦੀ ਹੈ ਤੇ ਨਾਸ ਦਾ ਨਾਮ ਹੀ ਅੰਤ ਹੈ, ਹੋਰ ਆਤਮਾ ਕੋਈ ਤੁਹਾਡੇ ਸਰੀਰ ਤੋਂ ਅੱਡ ਹੋਕੇ ਏਧਰ ਉਧਰ ਭਟਕਦੀ ਫਿਰਨ ਵਾਲੀ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ, ਜਿਸਦੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਲਈ ਅਤੇ ਜਿਸਨੂੰ ਆਪਣੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਨਿਵਾਸ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਅਗੇ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇ। ਸੁਰਗ

...ed with: ... Singh, Noida ... ed by: ... jab Digital Library

ਲੋਕ ਇਹ ਸਭ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਦੇ ਪਾਖੰਡ ਹਨ, ਇਕ ਦੁਕਾਨਦਾਰੀ ਬਣਾ ਰੱਖੀ ਹੈ, ਪੇਟ-ਪੂਜਾ ਦਾ ਆਹਰ ਹੈ। ਇਹ ਨਾਸਤਕ ਲੋਗ ਹੀ ਬਹੁਤ ਬੁਰੀਆਂ ਬੁਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਮੈਂ ਆਪ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਵਰਣਨ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ, ਦੇਵੀਆਂ ਭੀ ਏਥੇ ਬੈਠੀਆਂ ਹਨ।

ਆਪ ਲੋਕ ਇਹ ਭੀ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਦੇ ਹੋ, ਕਿ ਅਸੀਂ ਸਭ ਦੇਵੀ-ਦੇਵ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੀ ਸ਼ਰਧਾ ਤੋਂ ਹੀ ਉਤਪੰਨ ਹੋਏ ਹਾਂ, ਹੋਰ ਸਾਡਾ ਇਸਤਿਤਵ ਕੁਝ ਭੀ ਨਹੀਂ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸ਼ਰਧਾ ਉੱਪਰ ਹੀ ਸਾਡਾ ਜੀਵਨ-ਆਧਾਰ ਹੈ। ਅਗਰ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸ਼ਰਧਾ ਨਾ ਰਹੇ, ਤਾਂ ਸਾਡਾ ਮਰਨ ਹੈ। ਪਹਿਲੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਮਿਸਰ, ਯੂਨਾਨ, ਰੂਮ, ਸ਼ਾਮ, ਅਰਬ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਵਿਜਾਤੀ ਦੇਵੀ-ਦੇਵ ਅਨੇਕਾਂ ਸ਼ਰਧਾ ਨਾ ਰਹਿਣ ਕਰਕੇ ਮਰ ਚੁਕੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਤਕ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਗਏ ਹਨ। ਇਕ ਅਸ਼ੌਰ* ਬਾਕੀ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ, ਸੋ ਭੀ ਅੰਤਕਾਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਵਿਚ ਦੀ ਸ਼ਰਧਾ ਨਾ ਰਹੀ ਤਾਂ ਉਹ ਸਾਡੇ ਪੂਜਾ ਪਾਠ ਨਾ ਕਰਨਗੇ, ਅਤੇ ਜੋ ਝੂਠੀ ਸੱਚੀ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾਵਾਂ ਹੁਣ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ

---

* 'ਅਸ਼ੌਰ' ਭੀ ਪੁਰਾਣੇ ਦੇਵਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ ਦਾ ਨਾਮ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਹ ਨਾਮ ਕਈ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ 'ਦੇਵਤਾ' ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ

Original with: Anup Singh, N... Digitized by: Panjab Digital Library

ਸਾਨੂੰ ਜਿਉਂਦਿਆਂ ਸਾੜਦੇ ਹਨ, ਓਹ ਚੰਗਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕੇ, ਤਦ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਮੋਏ,
ਫੇਰ ਸਾਡੀ ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਰਹੇਗੀ।

ਏਸੇ ਕਰਕੇ ਆਪਾਂ ਨੂੰ ਅੱਜ ਏਥੇ ਪਧਾਰਨ ਦੀ ਖੇਚਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਜੇ ਕੁਝ ਹੋ ਸਕੇ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਬਚਾਉ ਦਾ ਉਪਾਉ ਸੋਚ ਲਈਏ। ਮਰਨਾ ਤਾਂ ਅਸਾਂ ਹੈ ਹੀ, ਪਰੰਤੂ ਜੇ ਕੁਝ ਤਦਬੀਰ ਬਣ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਕੁਝ ਦਿਨ ਵਧੀਕ ਜੀਉ ਲਵਾਂਗੇ। ਇਹ ਵੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਦੇਵੀ ਦੇਵ ਰਾਖਾ-ਪਹਿਰੇ ਬਿਨਾਂ ਅਸੀ ਹਜ਼ਾਰ ਵਰ੍ਹੇ ਤੋਂ ਵਧੀਕ ਪਾਰ ਹੀ ਜੀਂਦਿਆਂ ਹੈ, ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਬੁਰੇ ਹੋ ਗਏ ਹਾਂ॥"

ਇੰਦਰਦੇਵ ਆਪਣੀ ਦਰਿਦ੍ਰਤਾ ਨੂੰ ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਣਾ ਕੇ ਬੈਠ ਗਏ। ਚੰਡੀ ਦੇਵੀ, ਜੋ ਇਹ ਸੁਣਕੇ ਬੜੇ ਜੋਸ਼ ਨਾਲ ਭਰ ਗਈ ਸੀ, ਕੜਕ ਕੇ ਬੋਲੀ— "ਭਗਵਾਨ ਆਪੇ ਪਾਪੀ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੇ ਨਾਸ਼ ਕਰਕੇ ਸਾਰ*

---

* In 'Uncle Tom's Cabin', Topsy the Negro girl asks the question: 'Why doesn't Lord kill the Debil?' Topsy's question has never been answered, and can never be. The problem of Evil will remain unsolved, as long as belief in an anthropomorphic God persists; and no other God exists

ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਦੇਂਦੇ?' ਇੰਦਰ ਦੇਵ ਨੇ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ: 'ਨਹੀਂ ਦੇਂਦੀ! ਐਸਾ ਮਤ ਕਰੋ, ਸ਼ਾਂਤੀ! ਸ਼ਾਂਤੀ!! 'ਰਕਤ-ਬੀਜ' ਵਾਂਗ ਉਸਦੇ ਸਰੀਰ ਤੋਂ ਜੋ ਬੂੰਦਾਂ ਡਿਗਣਗੀਆਂ, ਇਕ ਇਕ ਬੂੰਦ ਤੋਂ ਸੌ ਸੌ ਹੋਰ ਨਾਸਤਕ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਇਹ ਬੂੰਦਾਂ ਰਕਤ ਜਾਂ ਲਹੂ ਦੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀਆਂ, ਜੋ 'ਕਾਲੀ' ਦੇ ਤੇਜ ਨਾਲ ਉਸਦੇ ਮਸਤਕ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈਆਂ ਡਾਕਣੀਆਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਚਟ ਜਾਣਗੀਆਂ, ਇਹ ਤਾਂ ਤੇਜ਼ਾਬ ਦੀਆਂ ਬੂੰਦਾਂ ਹੋਣੀਆਂ ਹਨ, ਜੋ ਚੱਟਣ ਵਾਲੀ ਦੀ ਜੀਭ ਸਾੜ ਦੇਣਗੀਆਂ।

ਹੁਣ ਸ਼ਿਵਜੀ ਉਠਕੇ ਬੋਲੇ:—

"ਇੰਦਰ ਦੇਵ ਨੇ ਜੋ ਕੁਛ ਸ਼ਰਧਾ ਅਤੇ ਅਸ਼ਰਧਾ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ ਹੈ, ਉਹ ਸਾਰੇ ਦਾ ਸਾਰਾ ਸਤ੍ਯ ਹੈ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਤਜਰਬੇ ਤੋਂ ਦੱਸ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਕਦੇ ਉਹ ਸਮਾਂ ਸੀ ਜਦੋਂ ਮਨੁਖ ਬੜੇ ਮਾਣ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਗ੍ਰੰਥਾਂ-ਪੁਰਾਣਾਂ ਵਿਚ ਮੇਰੀ ਬਾਬਤ ਲਿਖਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਸ਼ਿਵ ਮਹਾ ਦੇਵ ਹੀ ਇਕ ਐਸਾ ਦੇਵ ਹੈ*, ਜਿਸਦਾ ਚਿਨ੍ਹ ਲਿੰਗ ਹੀ ਪੂਜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਉਹੋ ਮਨੁਖ ਮੈਨੂੰ ਬੋਲੀ ਠੋਲੀ ਮਾਰਦੇ ਹਨ, ਸ਼ਿਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਮੇਰੀ ਪਿੰਡੀ ਵੇਖਕੇ ਹਸਦੇ ਹਨ। ਮੇਰੇ ਮੰਦਰਾਂ ਵਿਚ ਕਦੇ ਆਪ ਘੇਰਦੇ ਸਨ, ਹੁਣ ਬਖੇੜੇ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਦੀ ਗਲ ਹੈ, ਮੈਂ

ਮਹਾਭਾਰਤ-ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਪਰਵ ਅਧਿਆਇ ੧੪

* ਦੇਖੋ ~~ਸ਼ਿਵ ਪੁਰਾਣ~~ quoted by Dr Bhandarkar in his 'Vaishnavism & Shaivism'

Original with: Anup Singh ... Digitized by: Panjab Digital Library

ਸਤੌਲ ਵਿਚ ਗਿਆ, ਪਾਰਬਤੀ ਵੀ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਸੀ। ਇਕ ਪਿੰਡ ਕੋਲੋਂ ਲੰਘੇ, ਤਾਂ, ਮੈਨੂੰ ਸੈਂਤਾਨ ਦੇ ਹੀ ਨਾਲੇ, ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੋਗ ਵੇ। ਨਾਲੇ ਭਾਂਤ ਭਾਂਤ ਦੀਆਂ ਬੋਲੀਆਂ ਬੋਲਣ। ਇਕ ਨੇ ਕਿਹਾ: ਬੁੱਢੇ ਦੀ ਮਤ ਮਾਰੀ ਹੈ, ਸਵਾਰੀ ਦਾ ਬਲਦ ਕੋਲਿਆ ਕਢਾਇਆ ਨਾਲ ਹੈ, ਤਾਂ ਏਸ ਨਾਰ ਨੂੰ ਉਪਰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਬਿਠੰਦਾ। ਕਿਸੇ ਨੇ ਕਿਹਾ: ਏਸੀ ਦਾਨਤੀ ਸਤ ਖ਼ਰਾਬ। ~~ਇਕ~~ ਕਿਸੇ ਨੇ ਕਿਹਾ: ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਏਸ ਨਾਜ਼ਕ ਨਾਰ ਦੀ ਜਵਾਨੀ ਤੇ ਤਰਸ ਆਂਉਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਨੇਂ ਮੂੰਹ ਉਨੀਆਂ ਗੱਲਾਂ। ਪਾਰਬਤੀ ਲੱਜੋ ਵਿਚ ਡੁਬਦੀ ਜਾਵੇ, ਸੋਚੇ ਜੋ ਹਾਏ ਹਾਏ ਮੈਂ ਕਿਥੇ ਆ ਗਈ, ਜ਼ਮੀਨ ਦੇਵਤਾਂ ਦੇ ਤਾਂ ਵਿਚੇ ਹੀ ਸਮਾ ਜਾਂ। ਸੁਖ, ਮੈਂ ਪਾਰਬਤੀ ਨੂੰ ਬਲਦ ਉਤੇ ਸਵਾਰ ਕਰ ਦਿਤਾ ਅਤੇ ਆਪ ਤੁਰ ਪਏ। ਅਜਾਂ ਅਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਿਆਂ ਤੋਂ ਪਿਛਾ ਛੁਡਾਇਆ। ਅਗਲੇ ਪਿੰਡੋਂ ਲੰਘੇ ਤਾਂ ਜਨਾਨੀਆਂ ਮਰਦ ਸਾਨੂੰ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਨਿਕਲ ਆਏ। ਮਰਦਾਂ ਤਾਂ ਜੱਸਾ ਕੁਝ ਨਾ ਕਿਹਾ, ਪਰ ਜਨਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਤਮਾਸ਼ਾ ਲਭ ਪਿਆ, ਪਾਰਬਤੀ ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਝੁਰਮਟ ਪਾ ਖਲੋਤੀਆਂ। ਇਕ ਬੋਲੀ:- ਵੇਖੋ ਨੀ, ਜੋੜਾ ਸਾਈਂ ਦਾ! ਇਹ ਜਵਾਨ ਜਹਾਨ ਜੱਟੀ ਕੱਟੀ ਉਪਰ ਚੜ੍ਹੀ ਜਾਂਦੀ ਜੇ, ਤੇ ਵਿਚਾਰਾ ਬੁੱਢਾ ਪੁਠੀਂ ਪੈਰਾਂ ਪੈਂਦਾ ਟੁਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਸਰਮ ਨਹੀਂਓ ਆਉਂਦੀ ਏ? ਦੂਜੀ ਬੋਲੀ, ਨੀ! ਤੇਰਾ ਇਹ ਕੀ ਜਾਂਦਾ ਏ? ਤੀਜੀ ਬੋਲੀ: ਨੀ! ਇਹ ਮਰਦ ਹੈ ਕੀ ਕੂੜ,

Original with: Anup Singh, Noida
Digitized by: Panjab Digital Library

ਬੁੱਢੇ ਦੀ ਸਾਰ ਨੂੰ ਜੋਈ ਜਾਪਦੀ ਸੀ। ਪਾਰਬਤੀ ਸ਼ਰਮਾ ਕੇ ਉਤਰ ਆਈ ਅਤੇ ਮੈਂ ਉਪਰ ਚੜ੍ਹ ਬੈਠਾ। ਤੀਜੇ ਪਿੰਡ ਕੋਲ ਅਪੜੇ, ਤਾਂ ਲੋਕਾਂ ਫੇਰ ਸਾਨੂੰ ਆ ਘੇਰਿਆ। ਕਹਿਣ ਲਗੇ:- ਵੇਖੋ ਓਏ! ਮਰਦ ਸਾਨ੍ਹ ਤੇ ਤਾਂ ਸਵਾਰ ਹੈ, ਤੇ ਨਾਜ਼ਕ ਨਾਰ ਟੁਰਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਪਾਰਬਤੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਿਛੇ ਬਿਠਾ ਲਿਆ। ਦੂਜੇ ਦਰਵੇ ਜਦ ਲਾਗੇ ਆਏ, ਲੋਕੀ ਫੇਰ ਆ ਗਏ। ਆਖਣ ਲਗੇ: ਬੇਤਰਸ ਸਾਧਾਂ ਆਂਦੇ ਨੇ, ਸਾਰ ਚੜ੍ਹਦੇ ਨੇ, ਉੱਤੋਂ ਵਿੰਗਦੇ ਨਹੀਂ ਗਰਮੀ ਦੀ ਰੁੱਤ? ਵਿਚਾਰਾ ਸਾਂਹ ਦਾ ਬੋਝਾ, ਕਿਵੇਂ ਹਫ਼ਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਪਾਣੀ ਤੇ ਡਿੱਗੇ ਸੂ। ਅਸੀਂ ਦੋਵੇਂ ਉੱਤਰ ਬੈਠੇ। ਮੈਂ ਪਾਰਬਤੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, ਵੇਖ! ਮੇਰੀ ਪਾਰਬਤੀ! ਇਹ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਕਰਕੇ ਲੋਕੀ ਕਿਸੇ ਗਲੇ ਭੀ ਰਾਜ਼ੀ ਨਹੀਂਓਂ।" ਏਨਾਂ ਕਹਿਕੇ ਸ਼ਿਵਜੀ ਨੇ ਪਾਰਬਤੀ ਵਲ ਤਕਿਆ ਤੇ ਪੁਛਿਆ: ਕਿਉਂ ਪਾਰਬਤੀ! ਠੀਕ ਹੈ ਨਾ। ਪਾਰਬਤੀ ਸ਼ਰਮਾ ਕੇ ਹੌਲੇ ਜਿਹੇ ਬੋਲੀ: 'ਸਤਿ ਹੈ, ਮਹਾਂ ਦੇਵ!'

ਸ਼ਿਵਜੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਦਰਦ੍ਰਿਤਾ ਦੀ ਜੜ੍ਹੀ ਕਹਿਸ ਵਧਾਇਆਂ ਕਿਹਾ, "ਜਦ ਕੋਈ ਜੋਗੀ ਤਪੀ ਮਹਾਂ ਤਪ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਤਪ ਦਾ ਬਲ ਬਹੁਤ ਵਧ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਦ ਇੰਦਰ ਦੇਵ ਦਾ ਸਿੰਘਾਸਨ ਡੋਲਣ ਲਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇੰਦਰ ਦੇਵ ਉਸਦੇ ਤਪ ਵਿਚ ਵਿਘਨ ਪਾਣ ਲਈ ਕੋਈ ਅਪੱਛਰਾਂ ਤਪੀ ਨੂੰ ਭਰਮਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਭੇਜ ਦੇਂਦੇ ਹਨ,

Original with:
Anup Singh, Noida
Digitized by:
Panjab Digital Library

ਜਿਵੇਂ ਵਿਸ਼ਵਾਮਿਤ੍ਰ ਦੇ ਭਰਮਾਉਣ ਲਈ ਮੇਨਕਾਂ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਸੀ। ਮੇਰਾ ਯਕੀਨ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮੰਤਰ ਸਭ ਥਾਂ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਤਜਰਬੇ ਲਈ ਹੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਕੋਈ ਅਪੱਛਰਾਂ ਭੇਜ ਦਿੱਤੀ ਜਾਏ, ਕਰਕੇ ਤਾਂ ਦੇਖੋ। ਸ਼ੇਖ਼ ਸਾਅਦੀ ਨੇ ਵੀ ਕਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਤਿਲਕਣ ਹੋਵੇ, ਸਾਧੀ ਵੀ ਫਿਸਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

چو دید آن گل لب یار شد بیمار عزیز ”

ਇੰਦਰ ਦੇਵ ਨੇ ਉੱਤਰ ਦਿਤਾ:-

"ਇਹ ਮੰਤ੍ਰ ਜੋਗੀਆਂ, ਤਪੀਆਂ, ਸੰਤਾਂ ਪਰ ਹੀ ਚਲ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸਤਰ੍ਹਾਂ ਇੰਦਰ ਲੋਕ ਤੇ ਇੰਦਰ ਦਾ ਸਿੰਘਾਸਨ ਸੁਪਨ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ, ਤਿਵੇਂ ਅਪੱਛਰਾਂ ਸੁਪਨ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਤਪ ਦਾ ਫਲ ਸੁਪਨ-ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਹੈ। ਜੋ ਰੰਭਾ, ਮੇਨਕਾ, ਉਰਵਸ਼ੀ, ਤਿਲੋਤਮਾ ਆਦਿ ਅਪੱਛਰਾਂ ਵਿਸ਼ਵਾਮਿਤ੍ਰ, ਪਰਾਸ਼ਰ ਆਦਿ ਤਪੀਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਭਰਮਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਕ ਤੇਹ ਜਾਂ ਅਭਿਲਾਖਾ ਅਤ੍ਰਿਪਤ ਰਹਿ ਕੇ ਇਕ ਲੋਕ ਕਾਮ-ਮਗਨਤਾ (Sexual obsession) ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਅਚੇਤ-ਮਨ ਵਿਚ ਇਕ ਵਾਸ਼ਨਾ ਜਾਂ ਤੀਬਰ ਇੱਛਾ ਬਹਿ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂ ਜੀ ਉਸ ਨੂੰ ਫੁਟ ਨਿਕਲਨ ਦਾ ਅਵਸਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਸਤਰ੍ਹਾਂ ਭੁਲੱਖੜੀ ਹਸਤੀ ਦੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਵਿਚ, ਤ੍ਰਿਖਾ ਦੈਂਤ ਦੇ ਸਰੂਪ ਹੋ ਕੇ

Original with:
Anup Singh, Noida
Digitized by:
Panjab Digital Library

ਸੁਰੇਸ਼ਪਤਿ ਰਾਜਾ ਮਧਦੇਵੀਏ, ਜਾਂ ਖੁਦਾਰਤ ਦੇ ਕੌਣ ਸੁਆਰੀ ਭੇਜਾਂ। ਠਾਣੇਦਾਰ ਇਕ ਕਿਰਤੀ ਪੁਰਖ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਆਪਣੇ ਪੁਤ੍ਰ ਕਲਤ੍ਰ ਵਿਚ ਅਤਿ ਪ੍ਰੇਮ ਹੈ, ਉਹ ਬੜਾ ਹਿੰਦੂ ਆਚਰਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਮੇਨਕਾ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਪਾਸ ਛਡਣ ਦੀ ਲੋੜ ਭੀ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ। ਇਹ ਨਾਮੁਰਾਦ ਨਾਸਤਕ ਲੋਕ ਬਹੁਤ ਕਰਕੇ ਵੈਸੇ ਆਚਰਣ ਦੇ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਮਿਸਰ ਜੀ ਨੇ ਸਾਅਦੀ ਦਾ ਇਕ ਸ਼ਿਅਰ ਸੁਣਾਇਆ ਹੈ, ਪਰ ਸਾਅਦੀ ਨੇ ਇਹ ਭੀ ਤਾਂ ਕਿਹਾ ਹੈ: ਜੇ ਤੂੰ ਵਡੇ ਖੁਦਾ ਨੂੰ ਪੁਛੇ ਤਾਂ ਦਸਾਂ ਕਿ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਵਾਸਤੇ ਉਤੇ ਆਪਣੇ ਅਹਿਸਾਨ ਰਖਦਾ ਹੈ।

"[illegible]"

ਫਿਰ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਭਗਵਾਨ ਬੋਲੇ:—

"ਇਹ ਗਲ ਠੀਕ ਹੈ, ਜੋ ਸਾਡੀ ਪੂਜਾ ਘਟਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਸ਼ੰਕਾ ਕਿ ਅਗੇ ਤੋਂ ਮਨੁਖ ਸਾਨੂੰ ਦੇਵਤੇ ਮੰਨਕੇ ਪੂਜਦੇ ਰਹਿਣਗੇ ਜਾਂ ਸਾਨੂੰ ਛਡ ਦੇਣਗੇ, ਹੁਣ ਉਸਦੇ ਦੀ ਪਾਰ ਉਤੇ ਰਿਹਿਆ ਖਲੋਤਾ ਹੈ।..."

ਭਗਵਾਨ ਦੀ ਗਲ ਵਿਚੋਂ ਟੋਕ ਕੇ ਮਹੇਸ਼ ਜੀ ਅਤੇ ਸੀਤਲਾਂ ਮਾਈ ਨੇ ਭਗਵਾਨ ਦੀ ਚਿੱਤ ਮੁਖੀ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਅਤੇ ਵੈਸ਼ਨਾ ਧਿਆਨ ਵਾਲੀ ਇਕਠੇ ਬੋਲਣਾ ਚਾਹਿਆ, ਪਰ ਭਗਵਾਨ ਨੇ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਕੇ ਸੀਤਲਾ ਮਾਈ ਨੂੰ ਬਿਠਾ ਦਿਤਾ, ਅਤੇ ਮਹੇਸ਼ ਜੀ ਬੋਲੇ:—

Original with:
Anup Singh, Noida
Digitized by:
Panjab Digital Library

"ਭਗਵਾਨ! ਕੋਈ ਚਿੰਤਾ ਦੀ ਗਲ ਨਹੀਂ। ਕੀ ਹੋਇਆ, ਜੇ ਥੋੜੇ ਜਿਹੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਿਆਣੇ ਕਹਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸਾਡੀ ਪੂਜਾ ਛਡ ਦੇਣਗੇ, ਆਮ ਲੋਕੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਆਪੇ ਬਣੇ ਸਿਆਣੇ, ਮੂਰਖ ਗਵਾਰ, ਜਾਹਿਲ, ਜਾਂਗਲੂ ਵਗੈਰਾ ਨਾਮ ਦੇਂਦੇ ਹਨ, ਓਹ ਸਭ ਸਾਡੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਹਨ। ਦੇਖੋ ਖਾਂ ਥੋੜੇ ਦਿਨ ਹੀ ਹੋਏ ਹਨ, ਜਨਤਾ ਸਾਰੀ ਦੇ ਕੇ ਚੰਦੇ ਪੁਗਾਏ ਇਸ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਭਗਤਾਂ ਨੇ ਤਿੰਨ ਸੌ ਵਰ੍ਹੇ ਪਿਛੋਂ ਇਕ ਸ਼ਤ-ਮੁਖ ਕੋਟੀ-ਹੋਮ-ਆਡੰਬਰ ਮਹਾ ਯਗਯ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਕ ਦੂਰ ਮੰਡਪ ਬਣਾਕੇ ਉਸ ਹੇਠਾਂ ਸੌ ਹਵਨ ਕੁੰਡ ਬਣਾਏ ਗਏ, ਹਰ ਕੁੰਡ ਪਰ ਪੰਡਤ ਉਤਮ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਅਤੇ ਸੋਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਆਚਾਰਜ ਬੈਠਕੇ ਹਵਨ ਕਰਨ ਲਗੇ। ਇਕ ਕ੍ਰੋੜ ਆਹੁਤੀ ਉੱਤਮ ਪਵਿਤ੍ਰ ਸਾਮਗ੍ਰੀ ਦੀ ਇਹਨਾਂ ਕੁੰਡਾਂ ਵਿਚ ਪਈ, ਵੇਦ ਮੰਤ੍ਰਾਂ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਕਈ ਦਿਨ ਰਾਤਾਂ ਰਿਹਾ; ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਮਣ ਸਾਮਗ੍ਰੀ ਹੋਮੀ ਗਈ, ਪੰਡਤਾਂ ਲਖ ਰੁਪਯਾ ਦੇਸ਼ ਮਹਾ-ਪੁਰਖਾਂ ਉਪਰ ਖਰਚ ਹੋਇਆ, ਅਤੇ ਯਗ ਪੂਰ ਸ੍ਰੀ ਜਗਤ-ਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਸ਼ੰਕਰਾਚਾਰਜ ਸ੍ਵਾਮੀ ਬ੍ਰਹਮਾਨੰਦ ਸਰਸਵਤੀ ਮਹਾਰਾਜ ਜੋਤਿਰ ਮਠ ਦੇ ਮਹੰਤ ਜੀ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਵਿਚ ਹੋਇਆ। ਕਈ ਲਖ ਮਰਦ ਔਰਤਾਂ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ ਸੇ। ਕੀ ਇਹ ਘਟ ਧਰਮ ਹੋਇਆ? ਜਾਂ ਕੀ ਉਥੋਂ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਸ਼ੋਭਾ ਛਾਣ ਵਾਲੇ ਸਨ? ਇੰਦ੍ਰ, ਵਰੁਣ, ਕੁਬੇਰ, ਯਮ ਆਦੇ ਹੋਰ ਸਭ ਦੇਵਤੇ ਮੰਡਪ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਸਨ। ਆਪ ਇਉਂ ਜਿਹਾ ਮਨ-

Original with;
Anup Singh, Noida
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਜਦ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਵੇਲੇ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਪਰੰਤੂ ਪਹਿਲੋਂ
ਭੁਗਤਣਾ ਕਰਨ ਲਈ, ਅਤੇ ਅਸਲ ਚੋਣ ਲਿਆਉਣ ਲਈ।
ਸਾਡੇ ਭਗਤਾਂ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਜਿਸਦੇ ਪੁਰ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਰਾਜਾ ਆਖਦਾ
ਹੈ। ਜਾਂ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦਾ ਦਾਲ ਫਿਰਿਆ ਹੋਇਆ — ਉਸ ਪੰਜਾਬ
ਦੇ ਰਸਤੇ ਰਾਜ ਕੀਤਾ ਤੇ ਜਦੋਂ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਜੰਗੀ ਉਮਰ ਭੋਗੀ,
ਬਨਾਰਸ ਮਥੁਰਾ ਬ੍ਰਿੰਦਾਬਨ ਵਿਚ ਬਹੁਤੇਰੇ ਦੇਵ ਮੰਦਿਰ ਢਾਏ —
ਜਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇਸ਼ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਫਤਹ ਕਰਕੇ ਸਰੂਪ ਵੱਟ ਲੈਣਾ
ਹੈ। ਪਰ ਸ਼ਾਹੂ ਕੀਹ? ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਕਿਰਪਤਾਂ ਦੀ ਸਮੁੰਦ
ਨੂੰ ਪਈਆਂ ਰਹਿਣ, ਤਾਂ ਸਾਡੀ ਉਮਰ ਲੰਮੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।”

ਭੂਗਦਾਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ:—

“ਜੋ ਕੁਝ ਮਹੇਸ਼ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ, ਉਹ ਸਭ ਠੀਕ ਹੋਵੇਗਾ, ਪਰ
ਮੈਂ ਮੂਰਖ ਤੁਰ ਸਿਆਣਿਆਂ ਦੀ ਕੀਤੀ ਪੂਜਾ ਨੂੰ ਸਮਝਾਂ ਦੀਆਂ
ਭੁੱਲਾਂ ਦੀ ਪੂਜਾ ਨਾਲੋਂ ਵਧੀਕ ਆਦਰਣੀਯ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ।

“ਜਦ ਤਕ ਸਭਿਆਤ ਲੋਕ ਦੇਸ਼ ਜਗਤ ਦੀ ਰਚਨਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ
ਸਮਝਦੇ ਸਨ, ਅਤੇ ਅੱਖੀ ਵੇਖਦੇ ਸਨ, ਕਿ ਅਸਾਂ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਜੋੜ ਵਿਚ
ਲਿਆਂਦਾ ਹੈ, ਜਦ ਤਕ ਉਹ ਸੂਰਜ ਦੇਵਤਾਂ ਨੂੰ ਆਪ ਜਾਣਦੇ ਸਨ,
ਭਾਵੇਂ ਤਸਵੀਰ ਦੇ ਦਰਕੇ ਸਮਝ ਕੇ ਤੇ ਸਭ ਰਲੇ ਦੇ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੇ
ਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਭੇਟ ਪਏ ਗਨ, ਤਦ ਤਕ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪੂਜਾ ਕਰਦੇ

Original with:
Anup Singh, Nurdo
Digitized by:
Panjab Digital Library

ਕਿਉਂ ਦਾ ਸਾਨੂੰ ਪੂਰਾ ਯਕੀਨ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਪਰ ਅਜ ਹਾਲਾਤ ਹੋਰ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਥੋੜ੍ਹੇ ਜਿਹੇ ਮਿਸਾਲਿਆਂ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਯਕੀਨ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ। ਮੈਂ ਇਹ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਧਰਤੀ ਉਤੇ ਸਾਡੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਪੁਜਾਰੀ, ਪਾਦਰੀ, ਪੋਪ, ਗੁਰੂ, ਪੀਰ ਮਨੁਖਾਂ ਨੂੰ ਸਿਖ ਮਤ ਦੇਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਨਿਸਚਾ ਕਰਾਉਣ ਦਾ ਜਤਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਕਿ ਜੇ ਦੇਵ ਪੂਜਾ ਉਠ ਗਈ, ਤਾਂ ਧਰਤੀ ਉਤੋਂ ਇਮਾਨਦਾਰੀ, ਸਦਾਚਾਰ, ਸਚ ਸਭ ਉਠ ਜਾਣਗੇ। ਪਰ ਜੇ ਪੂਜਾ ਬੈਰਾਗੀ, ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਡਰ ਕਰਕੇ, ਜਾਂ ਲਾਲਚ ਕਰਕੇ ਹੁੰਦੀ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਉਤੇ ਅਸੀ ਖਾਤਿਰ ਜਮਾ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ ਬੈਠ ਸਕਦੇ। ਸਾਡੇ ਨੇਕ ਸਰਬ ਪਾਪ ਭਗਤ ਵੀ ਸਾਡੀ ਪੂਜਾ ਸਾਡੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਅਤੇ ਸਾਡੀ ਨੇਕੀ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਜੋ ਲੋਕ ਸਾਡੀ ਪੂਜਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਏਸ ਗਈ ਸਿਰ ਫੇਰਦੇ ਹਨ, ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਗਲ ਦਾ ਨਿਸਚਾ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ, ਕਿ ਦੈਵੀ ਦੇਵ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਜਗਤ ਦੇ ਕਰਤਾ ਅਤੇ ਧਰਤਾ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੁਰਾਨ ਭੀ ਇਹ ਦਸੇ ਕਿ ਸਾਡੇ ਉਤਾਰ ਜੀ ਪਖ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਐਹੀ ਵਰਤੀ ਜੋ ਪੂਜਾ ਇਹ ਸਾਡੀ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਭੀ ਇਸ ਕਰਕੇ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਉਪਰਾ ਜਿਹਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ ਕਿ ਦੇਵਤੇ ਹਨ; ਜਾਂ ਉਹ ਆਂਦੇ ਬਾਹਰਮੁਖੀ ਏਸ ਸਮਾਜ ਦੇ ਵਿਚ ਨਿਸਚਾ ਦਿਖਾਇਆ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਕਿਉਂ ਜੋ ਏਸ ਨਿਸਚੇ ਬਿਨਾ ਓਹਦੇ ਲੋਕਾਂ

Original with: Anup Singh, Noida
Digitized by: Panjab Digital Library

ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਾਬੂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਰਖ ਸਕਦੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਜਿਤਕੇ ਨਵੇਂ ਲੋਕਾਂ ਪੁਰ ਆਪਣੀ ਹਕੂਮਤ ਜਮਾਨ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਡਰਾਕੇ ਆਪ ਪਰਜਾ ਤੇ ਰਾਜ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕ ਢੰਗ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਓਹ ਸਾਡੀ ਹੋਂਦ ਕੇਵਲ ਇਥੋਂ ਦੀ ਹੀ ਮੰਨਦੇ ਤੇ ਮਨਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਮਚਲੇ ਬਾਲ ਨੂੰ ਚੁਪ ਕਰਾਣ ਲਈ ਦਾਦੀ ਆਖਦੀ ਹੈ 'ਹਊਆ ਆਇਆ ਈ'। ਇਕ ਚਤੁਰ ਪੁਰਖ (Voltaire) ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ 'ਜੇ ਖੁਦਾ ਨਹੀਂ ਭੀ ਹੈ, ਤਦ ਮਨੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਈਜਾਦ ਕਰਨਾ ਪਏਗਾ।'

ਇਸ ਪਰ ਗਣੇਸ਼ ਜੀ ਬੋਲੇ ਕਿ:—

"ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਗਲ ਚੰਗੀ ਨਹੀਂ ਲਗਦੀ ਕਿ ਸਾਡੇ ਭਗਤ ਉਦੋਂ ਹੀ ਬੜੇ ਜੋਰ ਨਾਲ ਸਾਡੀ ਪੂਜਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜਦ ਮੁਸਕਲਾਂ ਪੈਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਦ ਦੁਖ ਕਲੇਸ਼ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਧਰਤੀ ਉਤੇ ਸਾਡੇ ਏਜੰਟ ਵੀ ਏਸੇ ਪਖ ਉਤੇ ਹੀ ਜੋਰ ਦੇਂਦੇ ਹਨ। ਵੇਖੋ ਮੇਰੀ ਪੂਜਾ ਕਿਓਂ ਵਧੀਕ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਬਸ ਏਸੇ ਕਰਕੇ ਕਿ ਲੋਕੀ ਸਮਝਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਮੈਂ 'ਵਿਘਨ ਹਰਤਾ' ਤੇ 'ਮੁਸ਼ਕਲ-ਕੁਸ਼ਾ' ਹਾਂ। ਮੈਨੂੰ ਪੂਜਾ ਕਰਨ ਦਾ ਨੇਮ ਓਹ ਹਰ ਕੰਮ ਦੇ ਆਰੰਭ ਵਿਚ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਮੈਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਨੂੰ ਟਾਲਾਂ। ਮੇਰੀ ਭੈਣ ਸੀਤਲਾ ਦੇਵੀ ਦੇ ਭਗਤਾਂ ਤੇ ਕਿਓਂ ਧਾੜਾਂ ਦੀਆਂ ਧਾੜਾਂ ਢੋਲਕੀ ਛੈਣੇ ਕੁਟਦੇ ਭੌਂਦੇ ਆਉਂਦੇ

ਸਨ; ਇਸ ਕਰਕੇ ਜੋ ਉਹ ਸਮਝਦੇ ਸਨ ਕਿ 'ਸੀਤਲਾ' ਜੀਵਕ ਦੀ
ਦਵਾ ਪਾਕੇ ਰੋਗੀ ਦੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ 'ਭ੍ਰਸਿਟਦੀ' ਹੈ। ~~ਭਗਵਾਨਦੀ ਦਾ ਮੂੰਹ ਸਾਫ਼ ਨਹੀਂ; ਭ੍ਰੋਗਾਨਨ, ਸਾਇੰਸ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਪਰਵਾਹ ਹੈ~~। ਭਗਵਾਨ ਨੇ ਤਾਂ ਸਾਰ ਜੀ ~~ਮੈਂਡ~~ ਲਿਖੀ ਹੈ, ਤੁਸਾਂ
ਸਾਧਣੀਆਂ ਰਚੀਆਂ ਪੋਥੀਆਂ ਤੇ ਦੇਵਬਾਣੀ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ
ਸਭੁ ਜੋਰੰ ਤੇਰੀ ਰਜਾ ਵਿਚ ਰਹੀ ਰਹਿਣੁ ਤੇ ਬਦੀ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ
ਨਾ ਕਰਨਾ। ਜੈਸੇ ਭੁਲਾਰ ਨਹੀਂ ਤਰ ਤੁਸਾਂ ਇਕ ਥਾਂ ਕਿਹਾ ਹੈ:
'ਜੋ ਤੈਂ ਮਾਰਨ ਮੁਕੀਆਂ ਤਿਨਾਂ ਨਾ ਮਾਰੇਂ ਘੁੰਮ। ਘਰ ਤਿਨਾਂ ਦੇ ਜਾਇ ਕੇ
ਪੈਰ ਤਿਨਾਂ ਦੇ ਚੁੰਮ।' ਏਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲੇ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਇਕ
ਪੈਗੰਬਰ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਅਖਵਾਇਆ ਸੀ, 'ਜੇਕਰ ਤੇਰੀ ਸੱਜੀ ਗੱਲ
ਤੇ ਕੋਈ ਤਮਾਚਾ ਮਾਰੇ, ਤਦ ਖੱਬੀ ਅੱਗੇ ਕਰਦੇਂ।----

ਭਗਵਾਨ ਦੁਖੀ ਹੋਕੇ ਬੋਲੇ:-

"ਹੈਂ! ਇਹ ਗੁਸਤਾਖੀ! ਇਹ ਨਿਰਲਜਤਾ! ਤੂੰ ਮੇਰੀ ਦੇਵਬਾਣੀ ਮੇਰੇ
ਮੂੰਹ ਤੇ ਮਾਰੀ ਹੈ। ਠੀਕ! ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਗਲ
ਰੰਗੀ ਤੱਕ ਦਿਲ ਵਿਚ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸਾਂ ਕਿ, 'ਮੈਂ ਜਗਤ ਕਿਵੇਂ
ਬਣਾਇਆ' ਤੇ 'ਕਿਵੇਂ ਹੁਣ ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਂਭ ਰਿਹਾ ਹਾਂ'। ਏਸਦਾ ਦੇਰਦਾ
ਜਿਸ ਤੋਂ ਅੰਦਰ ਦੇਵੇਨ ਵਿਚ ਮੈਂ ਭਾਰੀ ਭੁਲ ਕੀਤੀ। ਜੋ ਕਈ ਦੇਵਤੇ
ਸਿਜਾਏ ਪਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਸੁਖ ਆਹਿਰ ਲੋਕ ਵਿਗਾੜੇ।

Original with:
Anup Singh, Noida
Digitized by:
Panjab Digital Library

ਸਚ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੇਣ ਵਿਚ ਮੈਂ ਭਾਰੀ ਭੁੱਲ ਕੀਤੀ, ਮੇਰੇ ਵੈਰੀਆਂ ਨੂੰ ਮੈਂ ਕਿਆ ਸਿਖਾਇਆ ਕਿ ਮੇਰੇ ਹੀ ਹਥਿਆਰ ਮੇਰੇ ਬਰਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਵਰਤਣ।

"ਪਰ ਅਸੀ ਫੇਰ ਵੀ ਦੇਂਦੇ ਹਾਂ, ਦੇਂਦੇ ਬਹੁਤੇ ਹੀ ਏਸ ਜਗਤ ਵਿਚ ਜਾਸੇਂ, ਅਤੇ ਦੇਂਦੇ ਬਹੁਤੇ ਹੀ ਅਸਾਂ ਏਥੇ ਰਹਿਣਾ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉਤੇ ਸਾਡਾ ਜੀਵਨ ਨਿਰਭਰ ਹੈ, ਓਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਾਨੂੰ ਕਹੁ ਇਹ ਦਸਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ, 'ਭਲਿਓ ਲੋਕੋ! ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੇਣ ਵਿਚ, ਭਗਵਾਨ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਬਾਬਤ ਸਭ ਖਬਰ ਹੋ ਜਾਏਗੀ, ਪਰ ਦੇਣੇ ਸਿਰ, ਜਿਥੇ, ਏਨੇ ਹਜ਼ਾਰ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਤੋ ਭੀ ਕਿਆ ਜੇ, ਓਥੇ ਕਦੂ ਕਿਰ ਹੋਰ ਸਹੀ। ਤਦ ਤਕ ਜਾਂ ਤਾਂ ਅਸੀ ਨਾ ਰਹੇ, ਅਤੇ ਜਾਂ ------ ਹੁਣ ਮੈਂ ਕੀਹ ਕਹਾਂ? ਚੇਤੇ ਰਖੋ ਕਿ ਸਾਡੇ ਵਿਚ ਹਿੰਮਤ ਇਸ ਕਰਕੇ ਕਾਇਮ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕੀਹ ਕਦੂ ਆਮ ਤੌਰ ਪਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਸਗੋਂ ਇਸ ਕਰਕੇ ਕਿ ਜੋ ਥੋੜੀ ਖ਼ਿਆਨਤ; ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਜਾਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। 'ਆਸ ਅਤੇ ਡਰ' ਇਹ ਦੋ ਚੀਜ਼ਾਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉਤੇ ਅਸੀਂ ਦੇਂਦੇ ਵਧਦੇ ਫੁਲਦੇ ਹਾਂ।"

"ਸਾਰੀ ਗਲ ਇਹ ਕਿ, ਸਾਡੇ ਵਿਚ ਜਸ, ਦਾਸ, ਭੇਟ, ਡੋਰ ਆਦਿ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਪਾਉ ਵੈਰੀ ਪਰ ਜਿੱਤ ਪਾਣ ਨਹੀਂ ਜਿਥੇ

Original with:
Anup Singh, Noida
Digitized by:
Panjab Digital Library

ਹਨ। ਮੈਂ ਮੈਂ ਇਹ ਠੀਕ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਹਰਦਿਆਲ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ਨਿਕ
ਦਿਵ ਜਿਸਦੇ ਸਬੂਤ ਦਿਖਾਏ ਜਾਣ, ਸਾਹਿਬ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇ।
ਜੇ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਨਾਵਾਂ ਦਾ ਭੇਜ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਫੇਰ ਦੇਖੋ
ਕੀ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਭਗਵਾਨ ਭਲੀ ਕਰਨਗੇ।

ਫੇਰ ਦੂਜੇ ਦਿਨਾ ਹੋਕੇ ਫੈਸਲਾ ਇਹੋ ਗੱਲ ਪੱਕੀ ਹੋਈ ਕਿ
ਹਰਦਿਆਲ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ਨਿਕ ਦਿਵਾ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇ। ਜਸਵੰਤ ਨੂੰ ਹੁਕਮ
ਹੋਇਆ ਜੋ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਦਾ ਬੰਦੋਬਸਤ ਕਰੇ। ਏਹੀ ਦੇਵ ਸਭ ਆਪੋ
ਆਪਣੇ ਅਸਥਾਨਾਂ ਨੂੰ ਟੁਰ ਪਏ।

ਜਸਵੰਤ ਨੇ ਪਾਰ ਅਪੜਕੇ ਹਰਦਿਆਲ ਨੂੰ ਜਿਆਣਾ ਨਹੀਂ
ਦੂਤ ਸ਼ਰਮ ਕਰਾਇਉ॥

Original with; Anup Singh, Nuida
Digitized by: Panjab Digital Library

$\frac{17 \times 36 \times 2 \times 13}{25 \times 8} = \frac{\cdot/}{25}$

[illegible]

[illegible]

ਸਰਦਾਰ ਦਾ ਸ਼੍ਰਮ-ਆਰੋਹਣ।

ਸਰਦਾਰ ਜਿਤਨਾ ਜਿਆਦਾ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਤੇ ਤੀਖਨ ਬੁਧੀ ਵਾਲਾ ਪੰਡਿਤ ਸੀ, ਉਤਨਾ ਹੀ ਵਹੀਆਂ ਦੇ ਮੁਆਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਸਿਧਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਕਈ ਵਾਰ ਮੂੰਹ ਦੀ ਖਾਂਦਾ ਸੀ। ਇਕ ਦੇਹਰੀ ਗਲ ਹੈ, ਇਹ ਸ਼ਨਾਨ ਕਰਦਾ ਇਕ ਪਿੰਡ ਅਪੜਿਆ। ਪਿੰਡ ਵਾਲੇ ਖੁਸ਼ ਹੋਏ ਕਿ ਇਕ ਵੱਡਾ ਪੰਡਿਤ ਆਇਆ ਹੈ, ਆਪਣੇ ਵਾਦੇ ਪਾਂਧੇ ਨਤਰਬੁਧੀ ਨਾਲ ਭਿੜਾਵਾਂਗੇ। ਪਾਂਧੇ ਨੂੰ ਵੀ ਖਬਰ ਹੋਈ, ~~[illegible]~~ ਮੂੰਹ ਤੇ ਹਥ ਫੇਰਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦਿਖਾ ਦਿਆਂਗੇ ਨਵੇਂ ਪੰਡਿਤ ਦੀ ਪੰਡਿਤਾਈ ਕਢ ਤੁਹਾਨੂੰ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਪਾਂਧੇ ਹੋਰੀਂ ਸੁਥਰੇ ਕਪੜੇ ਜੋ ਆਪਣੇ ਮੌਕਿਆਂ ਲਈ ਰਖੇ ਹੋਏ ਸਨ, ਪਾਕੇ ਤੱਯਾਰ ਹੋਗਏ। ਸੋਚ ਤੇ ਨੀਂਦੇ ਨੀਂਦੇ ਤਿਲਕ ਲਾ ਲਏ, ਇਕ ਪੁਰਾਣੀ ਪੋਥਨ ਨੂੰ ਦੋ ਫੱਟੀਆਂ ਵਿਚ ਬਨ੍ਹਕੇ ਦੋ ਰਾਗ ਰੇਸ਼ਮੀ ਰੁਮਾਲਾਂ ਵਿਚ ਲਪੇਟਕੇ ਬਗਲ ਵਿਚ ਦਬਾ ਲਿਆ, ਅਤੇ ਕੁਝ ਸੋਟੇ ਸਿਖਾ ਪੜ੍ਹਕੇ ਨਾਲ ਲੈਕੇ ਤੁਰ ਪਏ। ਨਵੇਂ ਪੰਡਿਤ ਜੀ ਨੇ ਪਿੰਡੋਂ ਬਾਹਰ ਠਾਕੁਰ ਦੁਆਰੇ ਦੀ ਬਗੀਚੀ ਵਿਚ ਉਤਾਰਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਜਾ ਨਮਸਕਾਰ ਕੀਤੀ। ਸਰਦਾਰ ਨੇ ਆਦਰ ਦਿੱਤਾ, ਅਤੇ ਸਤਕਾਰ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਪਾਸ ਬਿਠਾ ਲਿਆ। ਪਾਂਧੇ ਜੀ ਨੇ ਰੁਮਾਲਾਂ ਵਿਚ ਲਪੇਟੀ ਚੀਜ਼ ਆਪਣੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰਖ ਲਈ। ਸਰਦਾਰ ਨੇ ਪੁਛਿਆ,

Original with:
Anup Singh, Noida
Digitized by:
Panjab Digital Library

'ਪਾਂਡੇ ਜੀ! ਇਹ ਕੌਣ ਪੁਸਤਕ ਆਪ ਲਾਏ ਹੋ?' ਪਾਂਧਾ ਚਤੁਰਭੁਜੀ
ਬੜੀ ਨਮ੍ਰਤਾ ਨਾਲ ਬੋਲਿਆ, 'ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ! ਇਹ ਕੰਟਕ-ਹਰਣ ਪੁਰਾਣ
ਹੈ।' ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਇਹ ਨਾਮ ਸੁਣਕੇ ਸੋਚਾਂ ਵਿਚ ਪੈ ਗਿਆ ਕਿ ਅਠਾਰਾਂ
ਪੁਰਾਣਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਤੇ ਸੁਣੇ, ਤੇ ਅਠਾਰਾਂ ਉਪ-ਪੁਰਾਣਾਂ ਦੇ ਭੀ, ਇਹ ਕਿਹੜਾ
ਪੁਰਾਣ ਹੈ। ਪਾਂਧੇ ਕੋਲੋਂ ਪੁਛਿਆ, 'ਇਹ ਪੁਰਾਣ ਕਿਸਦਾ ਨਿਰਮਾਣ
ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਕਦਾਂ ਦਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ?' ਪਾਂਧੇ ਹੋਰੀ ਤਾਂ ਏਸੇ
ਮੌਕੇ ਦੀ ਤਾੜ ਵਿਚ ਸਨ, ਉਨ੍ਹੀਂ ਸੁਰ ਵਿਚ ਬੋਲੇ, 'ਵਾਹ! ਆਪਕੋ
ਇਹ ਭੀ ਮਾਲੂਮ ਨਹੀਂ ਕਿ ਕੰਟਕ-ਹਰਣ ਪੁਰਾਣ ਕਿਆ ਵਸਤੂ
ਹੈ; ਜੋ ਆਪ ਨੇ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਤਬ ਆਪਕੋ ਰਾਜ ਸਾਮਰਾਜ
ਕੀਸ ਤਰਹ ਹੋਇਆ।' ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੇ ਏਸੇ ਵੇਲੇ ਤਾੜੀ ਮਾਰ ਦਿਤੀ ਤੇ
ਬੋਲੇ, 'ਸਾਡਾ ਦਾਦਾ ਜਿੱਤ ਗਿਆ, ਸਾਡਾ ਦਾਦਾ ਜਿੱਤ ਗਿਆ।' ਸਾਰੇ ਲੋਕੀ
ਉਠਕੇ ਦੌੜ ਪਏ ਅਤੇ ਢੋਲ ਵਜਾਂਦੇ ਪਾਂਧੇ ਨੂੰ ਘਰ ਲੈ ਗਏ। ਬਾਦਸ਼ਾਹ
ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਪਾਣੀ ਤਕ ਨਾ ਪੁਛਿਆ। ਵਿਚਾਰੇ
ਭੁਖੇ ਤਿਹਾਏ ਅਗੇ ਤੁਰ ਪਏ। ਅਜਿਹੇ ਕਈ ਹੋਰ ਸਬਕ ਬਾਦਸ਼ਾਹ
ਨਾਲ ਹੋਏ। ਥੱਕੇ, ਟੁੱਟੇ ਤੇ ਬੇਵਕਤੇ ਭੋਜਨ ਨਾਲ ਬਾਦਸ਼ਾਹ
ਬੀਮਾਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਬਰਸਾਤ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ, ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਬੁਖਾਰ
ਨੇ ਘੇਰ ਲਿਆ, ਅਤੇ ਘਰ ਮੰਜੇ ਤੇ ਆ ਪਿਆ।

ਤਪ ਵੀ ਬੜੇ ਜ਼ੋਰ ਦਾ ਚੜ੍ਹਿਆ, ਕਈ ਵਾਰੀ ਬੇਸੁਧੀ ਜਿਹੀ

Original with:
Anup Singh, Noida
Digitized by:
Panjab Digital Library

ਹੋਜਾਂਦੀ ਤੇ ਖੜਕਾਰ ਹੋਕੇ ਭਕਨਾਵਰ ਕਰਨ ਲਗ ਪੈਂਦਾ। ਇਕ ਸੁਪਨਿਆਂ ਨੂੰ ਬੜੇ ਜੋਰ ਦਾ ਬੁਖਾਰ ਚੜ੍ਹਿਆ ਸੀ, ਤਬੀਅਤ ਮਾੜੀ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਹੰਭਲਾ ਮਾਰਕੇ ਉਠਿਆ ਅਤੇ ਮੇਜ਼ੀ ਦੀ ਬਾਰੀ ਤੇ ਜਾ ਬੈਠਿਆ। ਉਧਰ ਵਲ ਜੋ ਧਿਆਨ ਗਿਆ, ਕੀ ਵੇਖਦੇ ਹੋ ਕਾਲੀ ਮੁਕਾਲੀ ਮੌਤ ਜੀਭ ਕਢੀ ਰੋਸ਼ਨਦਾਨ ਵਿਚੋਂ ਘੂਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਮੌਤ ਨੂੰ ਅਚਨਚੇਤ ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਖੜੋਤੀ ਵੇਖ ਦਿਲ ਘਬਰਾ ਸਹਿਮ ਗਿਆ, ਮੂੰਹ ਤੇ ਹਵਾਈਆਂ ਉਡਨ ਲਗੀਆਂ, ਚਿੰਤਾ ਵਿਚ ਡੁਬੇ ਦਾ ਸਰੀਰ ਸਿਥਲ ਤੇ ਠੰਡਾ ਹੋਣ ਲਗਾ, ਮਥੇ ਤੇ ਤ੍ਰੇਲੀ ਤੇ ਅਖਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਹਨੇਰਾ ਆ ਗਿਆ। ਬੁਧੀ ਤੇ ਕਦੂ ਪਥਰਾ ਜਿਹਾ ਪੈਂਦਾ ਭਾਸਿਆ, ਅਤੇ ਮਨੋਵੇਗ ਤਿਖਾ ਤੇ ਕਲਪਨਾ ਜੋਰ ਫੜ ਆਈ। ਖਿਆਲ ਆਇਆ, ਕਿ ਕੀ ਮੈਂ ਏਸ ਪਿਆਰੀ ਇਸਤਰੀ ਤੋਂ ਵਿਛੜਨ ਲਗਾ ਹਾਂ, ਜਿਹੜੀ ਚਾਈਂ ਚਾਈਂ ਵਿਆਹਕੇ ਅੰਦੀ ਸੀ। ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਜਿਨ ਲੋਕਾਂ ਪਿਆਰੀ ਰਖੀ ਤੇ ਹੁਣ ਚਲਸ? ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮੋਹਨ ਕਿਤੀਆਂ ਤੋਤਲੀਆਂ ਤੋਤਲੀਆਂ ਗਲਾਂ ਕਰਕੇ ਮਨ ਨੂੰ ਮੋਂਹਦਾ ਸੀ। ਮਦਨ ਨੂੰ ਮੈਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਸੁਣਾਕੇ ਖੁਸ਼ ਕਰਦਾ ਸਾਂ। ਕੀ ਏਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮੈਂ ਫੇਰ ਕਦੇ ਨਾ ਮਿਲਾਂਗਾ? ਨਾਗਵਾਰ ਗਲੀ ਜਿਸੇ ਕੀਮ. ਨਹੀਂ ਜਾਗਾ, ਉਸਨੂੰ ਮੇਰੀ ਮਦਦ ਤੇ ਸਿਖ ਮਤ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਕੀ ਇਹ ਵਿਛੜਨੋਂ ਸਹੀਦੀ ਹੈ? ਕੀ ਕੀਰ ਪੰਜੀਰ ਦਕੇ ਦਾ

Original with:
Anup Singh, Noida
Digitized by:
Panjab Digital Library

ਪਾਇਆ, ਵਧਾਇਆ ਪਿਆਰ ਅੰਦਰੋਂ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਕੀ ਜੀਵਨ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਜਨ ਬਸ ਇਹੋ ਹੈ? ਕੀ ਇਹੋ ਅੰਤ ਹੈ? ਨਹੀਂ ਨਹੀਂ!! ਜ਼ਰੂਰ ਕੋਈ ਅਗਾਂਹ ਹੋਵੇਗਾ; ਜਿਥੇ ਅਸੀਂ ਇਕੱਠੇ ਮਿਲਾਂਗੇ, ~~ਇਕ ਹੋਰ ਦੇਸ਼~~ ਧੁਰਦੇ ਜਫੀਆਂ ਪਾਂਗੇ, ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਮੂੰਹ ਚੁੰਮਾਂਗੇ, *ਅਤੇ ਏਥੇ* ਪਾਏ ਪ੍ਰੇਮ ਨੂੰ ਅਗੇ ਟੋਰੀ ਰਖਾਂਗੇ*। ਇਹਨਾਂ ਜਿੰਦਾਂ

---

* ਪਰਲੋਕ ਦੀ ਹੋਂਦ ਬਾਬਤ ਜੋ ਆਸ ਜਿਹੀ ਹੈ, ਉਸਦਾ ਵਡਾ ਕਾਰਣ ਏਥੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਬਲ ਇੱਛਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਜੀਵਨ ਅਗੇ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰਹੇ। ਧਰਤੀ ਉਤੇ ਜਿਉਂਦਿਆਂ, ਮਰਨਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਲੋੜਦਾ। ਬੁੱਢੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸੁਖ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਜੀਉਣਾ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਤੇ ਆਪ ਨੂੰ ਵੀ ਦੂਭਰ ਭਾਸ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਫੇਰ ਵੀ ਮਰਨਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦਾ। ਜਿੰਦ (life) ਦਾ ਜਤਨ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬਚਾਏ ਰਖਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਗੇ ਦੀ ਆਸ ਏਸੇ ਜੀਵਨ-ਜਤਨ ਦਾ ਪ੍ਰਤਿਬਿੰਬ ਹੈ, ਜੋ ਸ਼ਾਇਦ ਨਾਲ ਵਡਾ ਹੁੰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਵਡਾ ਵਡਾ ਹੁੰਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ (magnified reflection)। ਏਸੇ ਜੀਵਨ-ਜਤਨ ਦਾ ਫਲ ਆਪਣੀ ਨਸਲ ਜਾਂ ਜਿਨਸ ਦਾ ਵਧਾਉਣਾ (re-production of life) ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਦੀਵਾ ਜਗ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ, ਹਵਾ ਵਿਚੋਂ ਆਕਸੀਜਨ ਗੈਸ, ਬੱਤੀ ਅਤੇ ਤੇਲ ਵਿਚੋਂ ਕਾਰਬਨ ਨਾਲ ਮਿਲਕੇ ਉਡਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤੇ ਸੇਕ ਦੇਂਦਾ ਹੈ।

Original with: Anup Singh, Noida
Digitized by: Panjab Digital Library

ਵਿਚ ਪਏ ਸ਼ਾਗਿਰਦ ਨੂੰ ਕੁੱਝ ਜਿਹੀ ਆਵਾਜ਼ੀ, ਅੱਖਾਂ ਬੰਦ ਹੋਗਈਆਂ ਤੇ ਮੰਜੇ ਤੇ ਡਿਗ ਪਿਆ।

ਕੁਝ ਚਿਰ ਪਿਛੋਂ ਜਾਗਦੇ ਬੂਹੇ ਦੀ ਕੁੰਡੀ ਖੜਕੀ, ਸ਼ਾਗਿਰਦ ਦੀ

ਏਸ ਜਗਾਹ ਦਾ ਫਲ ਦੀਵੇ ਦੀ ਜੋਤ ਹੈ। ਤਿਵੇਂ ਹੀ ਜ਼ਿੰਦ ਇਕ 'ਝਲਕਾਰਾ' ਜਾਂ scintillation ਹੈ। ਪ੍ਰੋਟੋਪਲਾਜ਼ਮ ਦੇ ਸੂਖਮ ਅੰਸ਼ (cell) ਵਿਚ ਦੇ ਪ੍ਰਮਾਣੂਆਂ ਅੰਦਰ electrons, positons, neutrons ਤੇ protons ਵਿਚਲੇ ਸ਼ਕਤੀਆਂ (forces) ਦਾ ਆਪਸ ਵਿਚ ਤਣਾਓ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਖਿਚਾਂ ਤੇ ਧਕੇਲਾਂ ਦੀ ਅਖੀਰੀ ਸਮਤੋਲ ਦਸ਼ਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿਸੇ ਇਕ electron ਦੇ ਆਪਣੀ ਥਾਂ ਖਿਸਕਿਆਂ, ਜਾਂ ਬਾਹਰੋਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ electron ਦੇ ਆਇਆਂ ਗੜਬੜ ਵਿਚ ਹੋਂਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਆਪਸ ਵਿਚ ਦੀਆਂ ਖਿਚਾਂ (attractions) ਅਤੇ ਧਕੇਲਾਂ (repulsions) ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਸਿਰੇ ਸਮਤੋਲ ਦਸ਼ਾ (balance) ਵਿਚ ਆਉਣ ਲਈ ਜਤਨ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਕਾਲ (time) ਦਾ ਕੁਝ ਛਿਨ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਸੋ 'ਜ਼ਿੰਦ' cell ਦੇ ਅੰਦਰ ਐਟਾਮਿਕ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਜ਼ ਆਦਿ ਦੀ ਖ਼ਾਸ ਗਿਣਤੀ ਅਤੇ ਖ਼ਾਸ ਤਰਤੀਬ ਦਾ ਫਲ ਹੈ। ਏਸ ਬਝੀ ਤਰਤੀਬ ਨੂੰ ਤੋੜਨ ਲਈ ਬਾਹਰੋਂ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਦਖ਼ਲ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ,

Original with:
Anup Singh, Noida
Digitized by:
Panjab Digital Library

~~Quotations from Granth Sahib~~

~~these put in proper places~~

~~(from pp 166-67-68 ____ of ਸਾਖੀ ਪੁਸਤਕ)~~

~~(੧). ਪੁਰੀਆ ਖੰਡ ਊਪਰ ਕੈਲਾਸਨ।~~
~~ਤਿਸੁ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਕਾ ਆਸਨ॥~~ above ਖੰਡਤਕ

~~(੨) ਅੰਤਿ ਊਚਾ ਤਾਕਾ ਦਰਬਾਰਾ। ਅੰਤੁ ਨਹੀਂ ਕਿਛੁ ਪਾਰਾਵਾਰਾ।~~ Highest

~~(੩) ਅਖੰਡ ਮੰਡਲ ਨਿਰੰਕਾਰ, ਇਖਤ ਹੋਰ ਸਤ ਕੋਟ ਨਹੀ।~~
~~ਅਨਿਕ ਤਰਿਤ ਰਸਕਾਰ, ਕੈਸੇ ਹੋਤ ਸਮਾਤ ਤਹੀ॥~~ [illegible]

~~(੪) ਅਕਥ ਕਥੈ, ਕਥਿ ਕੋ ਸਮਝੈ~~ None can ~~not~~ describe it

~~(5) The Glare there is blinding:-~~

~~ਕੋਟਿ ਸੂਰ ਜਾਕੈ ਪਰਗਾਸ॥ ਕੋਟਿ ਚੰਦ੍ਰਮੇ ਕਰਹਿ ਚਰਾਕ॥~~
x double vowel sign used ~~ਜਿਨਕੀ ਚਮਕੈ ਹੋਇ ਅਨੇਕ ਜਗ ਪਊਹੇ ਪਰਭ ਬਾਸ ਗੋਬਿੰਦ॥~~
~~ਚਮਕਾਰ ਬੀਜੁਲ ਤਹੀ॥ ਅਨਭਉ ਪ੍ਰਕਾਸ਼~~
~~([illegible]) [illegible]~~

(੬) ਕਰਮੀ ਆਪੋ ਆਪਣੀ, ਕੇ ਨੇੜੈ, ਕੇ ਦੂਰਿ॥

ਜਿਤੁ ਦਰਿ ਲਖ ਮੁਹੰਮਦਾ, ਲਖ ਬ੍ਰਹਮਾ ਬਿਸਨ ਮਹੇਸ॥
ਲਖ ਲਖ ~~etc etc~~ ਰਾਮ ਵਡੀਰੀਅਹਿ, ਲਖ ਰਾਹੀਂ ਲਖ ਵੇਸ,
ਲਖ ਲਖ ਓਥੈ ਜੋਗੀਆਂ, ਲਖ ਲਖ ਨਾਥਾਂ ਨਾਥ॥
ਲਖ ਲਖ ਓਥੈ ਆਗਾਹਾਂ, ਗੁਰ ਚੇਲੇ ਰਹਿਰਾਸ।

[illegible] ਪ੍ਰ. ੨੦

Original with: Anup Singh, Noida
Digitized by: Panjab Digital Library

LIFE AFTER DEATH

Many human organs survive for a considerable time after the heart stops beating, and medical science has already progressed so far that living, healthy organs from a dead person have been grafted on to a living, but diseased, sufferer.

The after-life of various parts of the body has actually been determined by experiment. Here are some instances: the human brain lives for ten minutes after its owner's death; the heart muscles 20 minutes; the eyes 30 minutes; the ears 1 hour; arm and leg muscles 4 hours; blood corpuscles 18 hours; bones 3 days; and the skin 5 days:—*Hemmet's Journal* (Stockholm).

Original with:
Anup Singh, Noida
Digitized by:
Panjab Digital Library

(fr

(੧). ਪਰੰ
ਤ੍ਰਿਥ

(੨)

(੩) ਅਖੰ
ਅਨਿ

(੪)

(੫) The

× double vowel sign used

(੬)

ਨਥ ਨਥ
ਨਾਥਾ ਕੈ
ਨਾਨਕ ਤਾਕੀ
(੧) ਨਵ ਨ
ਪਦਨ ਕੇ
ਦਮੂਟ ਕੇ
ਕੋਟਿ ਜ
ਖਿਰਿਆ

ਨਿਰਮਾਣੂ ਬੂ
ਉਨ ਪਚਾਨ
spot where
coagulat

ਪਰ ਤ੍ਰਿਖਿਆ

ਢਾਪ ਢਾਪ ਮਿਲੇ ਆਸਣਾਂ, ਗੁਰ ਰੇਹੇ ਕਰਿਆ

Original with: Anup Singh, Nanda
Digitized by: Panjab Digital Library

ਨਮ ਨਮ ਦੇਵੀ ਦੇਵਤੇ, ਦਾਨੋ ਜਖ ਕਿੰਨਰ॥
ਜਿਹ ਨਾਥਾ ਕੈ ਏਕ ਨਾਥ ਪ੍ਰਣਿਨਾਮ ਕਰਤਾਰ॥
ਨਾਨਕ ਤਾਕੀ ਕੀਮਤ ਨਾ ਪਵੈ, ਬੇਅੰਤ ਬੇਸੁਮਾਰ॥

(7) ਨਵ ਖੰਡ ਕੋਟ ਨਾਭ ਦਵਾਰਾ। ਧਰਮ ਕੋਟ ਜਾਵੇ ਪਵਿਤ੍ਰਾ।
ਪਵਨ ਕੋਟ ਨਉ ਸਾਤੇ ਫਿਰੇ। ਕਾਮ ਕੋਟ ਪੇਜ ਵਿਸ਼ਯ ਕਰੇ॥
ਧਮੰਡ ਕੋਟ ਜਾਵੈ ਪਾਣੀ ਜਾਰ। ਤੇਆਵਨ ਕੋਟ ਅਹਾਰ ਭਾਰ॥
ਕੋਟਿ ਜਗ ਜਾਵੇ ਦਰਬਾਰ। ਮੇਘੰਬ ਕੋਟ ਕਰੇ ਜੈਕਾਰ
ਖਿਡਿਆ ਕੋਟ ਪਉ ਮਨਕੈ। ਤਉ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਕਾ ਅੰਤ ਨ ਜੈ

ਨਿਰਗੁਣ ਬ੍ਰਹਮ ਦੇ ਜਿਸ ਅੰਗ ਵਿਚ ਆਕਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹੈ ਉਸ ਅਸਥਾਨ ਦਾ ਨਾਮ ਸਰਗੁਣ ਬ੍ਰਹਮ ਹੈ (like the spot where white of egg first begins to coagulate)॥ 'ਇਹ ਸਿਧਾਂਤ ਸੰਤ ਜਨਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ ਪਰ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ,' says Sakhi Bawan

120x17 / 25   Say 85 lines

ਇਸਤ੍ਰੀ ਸੁਭਾਗਾਂ ਨੇ ਬੂਹਾ ਖੋਲ੍ਹਿਆ। ਪ੍ਰੋਹਿਤ ਜੀ ਅੰਦਰ ਆਏ। ਬਾਲਕ ਦਾ ਹਾਲ ਵੇਖ ਕੇ ਬੋਲ ਉਠੇ, 'ਰਾਮ! ਰਾਮ!!' ਫੇਰ ਸੰਭਲ ਕੇ ਬੋਲੇ 'ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬਿਸਤਰਾ ਠੀਕ ਕਰੋ, ਨਾਲੇ ਕੁਝ ਹਨੇਰਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਦੀਵੇ ਦਾ ਬੰਦੋਬਸਤ ਕਰੋ। ਬਾਲਕ ਦੀ ਸੂਰਤ ਕੁਝ ਵਾਹਰੀ ਸੀ, B

ਜੋ ਕ੍ਰਿਆ (action) ਅਤੇ ਪ੍ਰਤਿਕ੍ਰਿਆ (reaction) ਪੈਦਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਜੇਮਜ਼ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦੀ ਪ੍ਰਤਿਕ੍ਰਿਆ, 'ਜੀਵ' ਦੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰਖਣ ਦਾ ਜਤਨ ਹੈ, ਜਾਂ ਕਹੋ ਉਸਦਾ inertia ਹੈ, ਠੀਕ ਉਵੇਂ ਹੀ ਜੀਵਨ ਕਿਸੇ ਬਾਹਰੀ ਸ਼ੈ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਜਾਂ ਘੜੀ ਨੂੰ ਚਲਾਨ ਲਈ, ਬਾਹਰੋਂ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਜਾਂ ਫੋਰਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਜੋ ਵਿਚਾਰਾਂ ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਅਸਾਂ ਬਾਲਕ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਰਖੀਆਂ ਹਨ, ਉਹੋ ਹੀ ਬਹੁਤ ਲੋਕ, ਘਟ ਤੋਂ ਘਟ ਪਛਮੀ ਦੇਸਾਂ ਵਿਚ, ਪਰਲੋਕ ਦੀ ਹੋਂਦ ਸਿਧ ਕਰਨ ਲਈ, ਦਲੀਲਾਂ ਵਜੋਂ ਦਿਆ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਖ਼ਾਹਸ਼ ਹੀ ਪ੍ਰਕਟਾਂ ਅਖ਼ਤਿਆਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਯੂਰਪ ਵਿਚ ਜੋ spiritual seances ਦੀ ਚੋਖੀ ਚਰਚਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਮੀਡੀਅਮਜ਼ ਦੀ ਦੁਕਾਨਦਾਰੀ ਚੰਗੀ ਚਲਦੀ ਹੈ, ਉਸਦਾ ਕਾਰਣ ਭੀ ਇਹੋ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਦਾ ਪੁਤ੍ਰ ਮਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ

Original with Anup Singh [illegible]
Digitized by Panjab Digital Library

ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਅਧੀਆਂ ਪ੍ਰਬਧੀਆਂ ਸੁਣੀਆਂ। ਅਸਲ ਜੋ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਏਸਦਾ ਭੂਤ ਜਿਸੜਾ ਕਰੇ, ਤੇ ਦੀਵੇ-ਵਟੀ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਕਰੇ। ਇਹ ਸੁਫ਼ਨੇ ਵਰਤਾਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਰਿਹਾ ਜਿਹਾ ਸਾਰਾ ਉਤਸਾਹ ਦੀ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ, ਅਤੇ ਨਿਸ਼ੀ

Conan Doyle ਦਾ, ਉਸਦੀ ਰੂਹੀ ਸੁਰਖਤ ਉਸਨੂੰ ਦੀਵਾਨਾ ਕਿਹਾ ਕਰਨਾ ਦੇਂਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਖਾਹਸ਼ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਖੁਦ ਉਸਨੂੰ ਛੇਤ ਮਿਲੇ ਤੇ ਅਗੇ ਵਾਂਗ ਬਾਤਾਂ ਕਰੇ। ਕੋਈ ਸੀਗੀਆਂ ਉਸਦੀ ~~ਦੀ~~ ਖਾਹਸ਼ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਆਸ ਦਿਵਾਂਦਾ (ਜਾਂ ਦਿਵਾਂਦੀ) ਹੈ, ਓਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਵਿਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਾਨੋ ਓਹ ਸੰਕੇਤਕ ਜਾਂ suggestion ਆਦੀ ਪਹਿਲੋਂ ਹੀ ਤਿਆਰ ਹੋਇਆ ਹੋਂਦਾ ਹੈ, ਉਸਦੀ (critical faculty) ਪਰਖੇਸ਼ਕ ਦਿਮਾਗ ਦੂਰ ਹੋ ਚੁਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਰੂਹਾਨੀ ਉਤੇ ਪੁਤ ਦੀ ਮੁਹਬੱਤ ਨੇ ਪਰਦਾ ਪਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜੋ ਕੁਝ ਓਹ ਕੁਝ ਤੇ ਉਤਨਾ ਕੁਝ ਹੀ ਸੁਣਦਾ ਤੇ ਵੇਖਦਾ ਹੈ, ਜਿਤਨੇ ਵਾਈ ਉਸਨੂੰ suggestion ਦਿਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਸਰੀਰ ਤੇ ਦਿਮਾਗ ਦੀਆਂ ਤਾਕਤਾਂ ਜਿਵੇਂ ਸਹਿਜੇ ਸਹਿਜੇ ਇਕ ਦੂਜੀ ਦੇ ਉਪਰ ਉਸਾਰੀਆਂ ਹਨ, ਤਿਵੇਂ ਹੀ ਸਰੀਰ ਦੇ ਘੱਟ ਜਾਣ ਜਾਂ ਅੰਤ ਦੇ ਨੇੜੇ ਆਪਣੀਆਂ ਸਹਿਜੇ ਸਹਿਜੇ ਢੱਠਦੀਆਂ

Original with:
Anup Singh, Noida
Digitized by:
Panjab Digital Library

ਜਿਹੜੀ ਜਗ ਰਹੀ ਜੋਤ ਬੁਝ ਗਈ। ਬੂਹੇ ਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਜਮਦੂਤ ਏਸੇ ਦਿਨ ਦੀ ਉਡੀਕ ਵਿਚ ਸਨ, ਬੂਹਾ ਭੰਨ ਅੰਦਰ ਆ ਵੜੇ। ਮਜਬੂਰਨ ਮੌਤ ਜੋ ਆਦਮੀ ਸਭ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਭੰਨ। ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੀ ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਜਿਗਰਾਨ ਵਿਚ ਰਖ ਉਪਰ ਉਡੇ ਅਤੇ ਪਲੋ ਪਲੀ ਵਿਚ ਔਹ ਗਏ, ਔਹ ਗਏ॥

ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਭ ਤੋਂ ਉਪਰਲੀ ਜਾਂ ਪਿਛੋਂ ਉਸਰੀ ਪਹਿਲੇ ਢਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਉਸਦੇ ~~ਪਿਛੋਂ ਉਸਰੀ ਜਾਂ ਉਪਰਲੇ~~ ਪਿਛੋਂ ਉਪਰਲੇ ਢਹਿੰਦੀ, ਫੇਰ ਉਸਦੇ ਢਹਿੰਦੀ ਆਦਿ। ਸਮਝੋ ਜੋ ਖੂਹ ਦਾ ਗੇੜ ਉਲਟਾ ਚੱਲ ਪਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਟਿੰਡ ਸਭ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਭਰੀ ਸੀ, ਉਹ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲੋਂ ਖਾਲੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਦਲੀਲ ਸ਼ਕਤੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੂਖਮ ਚੀਜ਼ ਹੈ, ਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਉਸਰੀ ਹੈ, ਏਸ ਕਰਕੇ ਜਾਂਦੀ ਭੀ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲੇ ਇਵੇਂ ਹੈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਨਿਰਬਲ-ਦਰਦੀਆਂ, ਸਿਰ ਚਿਰਾਵਰਿਆਂ ਦੇ ਕਹਿਰ ਸੁਫਨੇ ਦਾ ਬਹੁਤ ਅਸਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ! ਜੋ ਗੱਲ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਅਕਲ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਵੜੀ, ਜੋ ਦਲੀਲ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਟਿਕੀ, ਉਹ ਕੰਮ ਮਨੋਭਾਵ Senti-ment ਨੇ ਠੀਕ ਜਤਾ ਦਿਤੀ। ਯੂਰਪ ਵਿਚ ਪਾਦਰੀ ਅਕਸਰ ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮਰਨ ਵੇਲੇ ਫਲਾਣੇ ਨਾਸਤਕ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪਹਿਲੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਪਰ ਪਸ਼ਚਾਤਾਪ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਪੱਕਾ ਈਸਾਈ ਹੋਕੇ ਮੋਇਆ। ਬਹੁਤੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਏਹਨਾਂ Death-bed

Original with:
Anup Singh, Noida
Digitized by:
Panjab Digital Library

~~[struck]~~ | ਵਡ੍ਹੇ ਵਡ੍ਹੇ ਸੂਰਜ-ਲੋਕ ਬੰਧ, ਅਤੇ ਸ਼ੁਕਰ ਤੇ ਬੁਧ ਦੇ
ਲੋਕ ਪਾਰ ਕਰ, ਫੇਰ ਲੋਕ ਆਪਣੇ। ਬੜੀ ਠੰਡ ਸੀ, ਪਾਲਾ ਸੀ ਲਗਾ,
ਤਾਂ ਜਾਗਦਾ ਨੂੰ ਕੁਝ ਹੋਸ਼ ਆਗਈ। ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ ਨੰਗਾ ਮੁਨੰਗਾ
'ਜਿਸ-ਸਰੀਰ' ਹੀ ਹੈ। ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਕਿਥੇ ਹਾਂ ਤੇ ਤੁਸੀ ਕੌਣ ਹੋ?

Conversions ਦੀਆਂ ਕੁਝੀਆਂ ਹੁਈਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਜਿਸਦਾ
"ਫੈਸਲਾ" ਬਾਬਤ। ਜਿਥੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕੁਝ ਸਚ ਭੀ ਹੋਂਦਾ "ਹੈ", ਓਥੇ
ਇਹ ਦਸਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਕਿ ਓਹ ਅਨੁਭਵੇਂ ਦੀਆਂ
ਬੇਨਿਯਮਤਾ ਨਾਲ ਜਾਂ ਨਿਯਮਤ ਸੀ ਕਿ ਨਹੀਂ, ਅਤੇ ਜੇ ਸੀ, ਤਾਂ ਕਿਸ
ਆਧਾਰ ਉਪਰ। ਕਈ ਲੋਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਕੇ
ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ rationalism ਦੇ ਉਪਰ ਇਕ ਦਲੀਲ ਜਾਂ
ਹੇਤੂ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਜਤਨ ਕੀਤਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।

B page 28 — ਮਰਨ ਦੇ ਮਗਰੋਂ ਮੌਤ ਸਭ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਜਾਨ ਦਾ ਨਹੀਂ ਜਿਸਮ "ਹੈ"।
ਮਰਨ ਪਿਛੋਂ (ਜਾਂ ਦਿਲ ਦੀ ਧੜਕਨ ਬੰਦ ਹੋਜਾਣ ਪਿਛੋਂ) ਅਗਲੇ ਦਸ ਮਿਨਟ ਤਕ ਜਿਉਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ "ਹੈ", ਦਿਲ ਦੇ ਪਠੇ
20 ਮਿਨਟ ਤਕ, ਅਖਾਂ 30 ਮਿਨਟ ਅਤੇ ਕੰਨ ਇਕ ਘੰਟਾ।
ਫੈਲੇ ਹੋਏ ਬਾਹਵਾਂ ਲਤਾਂ ਦੇ ਪਠੇ ਚਾਰ ਘੰਟੇ, ਲਹੂ ਵਿਚ ਦੇ
Corpuscles (ਜੌ ਕਿਣੀਆਂ) ਅਠਾਰਾਂ ਘੰਟੇ, ਹੱਡੀਆਂ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਅਤੇ
ਜਿਲਦ 4 ਦਿਨ (Hemmels Journal - Stockholm)।

ਮੇਰੇ ਵਿਚ ਤੇ ਰਵ ਵਿਚ ਅੰਤਰ ਮਨਦੇ ਹੋਂ ਦੀਰਕੇ, ਜਿੰਨੇ ਜਿਸਮ ਪਰ ਕਰਮ ਕੀਤੇ ਜਾਸਕਦੇ ਹਨ।

ਭੂਤਾਂ ਨੇ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ, 'ਅਸੀਂ ਧਰਮਰਾਜ ਦੇ ਦੂਤ ਹਾਂ, ਅਤੇ ਉਹਨੂੰ ਧਰਮਰਾਜ ਪਾਸ ਲੈ ਚਲੇ ਹਾਂ। ਇਹ ਨਰਕ-ਲੋਕ ਸ੍ਵਰਗ ਦਾ ਅਧ-ਅੰਗ ਹੈ। ਪਿਤ੍ਰੀ-ਲੋਕ ਦੀ ਦੇਸ਼ੇ ਨੂੰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਧਰਮਰਾਜ ਦੀ ਅਕਸਰ ਦੇਖ ਹੀ ਗੁਜ਼ਰਦੇ ਹਨ।'

Original with:
Anup Singh, Noida
Digitized by:
Panjab Digital Library

ਬਾਬਾਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਮੈਂ ਤਾਂ ਠੱਗਾ ਜਾਂ; ਤੁਸੀਂ ਮੇਰਾ ਪਾਜ
ਹੀ ਨਾ ਜਿਆਣੇ।'

ਦਤ ਪੈਰੇ, 'ਅਸਾਂ ਏਥੇ ਠਹਿਰਕੇ ਸ਼ਾਹ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਪੂਰੇ ਤੇਰਾਂ ਦਿਨ* ਏਥੇ ਰਹਾਂਗੇ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ, ਜੇ ਤੇਰਾ ਪੁਤ੍ਰ ਸਰਦਾਰ ਹੈ, ਤਾਂ ਤੈਨੂੰ 'ਪ੍ਰੇਤ-ਸਰੀਰ' ਮਿਲ ਜਾਵੇਗਾ। ਗਜ ਤੈਂਡੀ ਈ ਸੀ,

---

* ਗਰੁੜ ਪੁਰਾਣ ਵਿਚ 'ਪ੍ਰੇਤ-ਕਿਰਿਆ' ਲਿਖੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਾਣੀ ਦੇਹ ਪਰਤ ਉਤੇ ਸਤੂਆਂ ਦੇ ਜੌਂ ਬਾਰਾਂ ਦੇ ਆਟੇ ਦੇ (ਅਤੇ ਰਸਮੀ ਕੀ ਪੀਠਤਾਂ ਵਿਚ ਮਾਂਸ ਦੇ) ਪਿੰਡ ਦੇਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਾਵਾਂ ਨੂੰ ਖਾਣ ਲਈ ਖਲਾਂਦਾ ਹੈ। 'ਪਿੰਡੋ ਪਰਾਨ ਸਾਰੀਓ ਕਾਓ'। ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਦਿਨ ਪਿੰਡ ਦੇਂਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਿਉਂ ਤਿਉਂ ਪ੍ਰਾਣੀ ਦੇ ਅੰਗ ਬਣਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਤੇਰਵੇਂ ਦਿਨ ਸਾਰਾ 'ਪ੍ਰੇਤ ਸਰੀਰ' (elemental body) ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦਿਨ ਆਚਾਰਜ ਨੂੰ ਸੋਹਣੇ ਸੋਹਣੇ ਕਪੜੇ, ਬਾਣਹੀ ਜੁੱਤੀ, ਛਤਰੀ, ਪਲੰਘ, ਰਜ਼ਾਈ, ਤਲਾਈ, ਆਦਿ ਦੇਕੇ ਖੁਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ।

Original with: Anup Singh, Noida
Digitized by: Panjab Digital Library

ਜੋ ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਨੇ ਵੇਖਿਆ, ਉਸਦੀਆਂ ਬਾਹਵਾਂ ਤੇ ਆਈਆਂ ਸਨ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਜੰਤਾਂ ਨਿਕਲ ਆਈਆਂ। ਫੇਰ ਹਥ ਪੈਰ, ਨਕ ਮੂੰਹ ਸਾਰੇ ਅੰਗ ਬਣ ਗਏ। ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਵੇਖਕੇ ਖੁਸ਼ ਹੋਇਆ। ਬੋਲਿਆ, 'ਮੈਂ ਜਮਰਾਜ ਦੇ ਰਾਹ ਕਦੋਂ ਜਾਣਾ ਏ?'

ਦੂਤ ਬੋਲੇ, 'ਜਮਰਾਜ ਤਾਂ ਬੈਕੁੰਠ ਨੂੰ ਚਲੇ ਗਏ ਸਨ, ਓਥੇ ਹੀ ਜਾਣਾ ਪਏਗਾ। ਜਿਸ ਤਰਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਗੱਦੀ ਲੋਕ ਸਿਆਲ ਵਿਚ ਭੇਡਾਂ ਚਾਰਕੇ ਹੇਠਾਂ ਉਤਰ ਆਉਂਦੇ ਸਨ, ਤਾਂ ਯੂਰਪ ਦੇ ਅਮੀਰ, ਜੋ ਉੱਤਰੀ ਦੇਸਾਂ ਦਾ ਪਾਲਾ ਨਹੀਂ ਸਹਾਰ ਸਕਦੇ, ਸਰਦੀਆਂ ਵਿਚ ਦਖਣੀ ਫਰਾਂਸ, ਰੀਵੀਰਾ, ਜੈਨੋਆ ਤੇ ਕਈ ਮਿਸਰ ਦੇਸ ਵਿਚ ਚਲੇ ਆਉਂਦੇ ਸਨ, ਏਸੇ ਤਰਾਂ ਸਾਡੇ ਜਮਰਾਜ ਪਿਤ੍ਰੀ-ਲੋਕ ਤੋਂ ਬੈਕੁੰਠ ਵਿਚ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ।'

ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਚੰਗਾ, ਫੇਰ ਚਲਣਾ ਕਦ ਏ?'

ਦੂਤਾਂ ਕਿਹਾ, 'ਬਸ ਕਲ੍ਹ ਹੀ, ਤੇਰੇ ਸਰੀਰ ਬਣਨ ਦੀ ਢਿੱਲ ਸੀ, ਸੋ ਬਣ ਹੀ ਗਿਆ ਹੈ।'

ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਜਿਓਂ ਉਡਾਰੀ ਮਾਰੀ, ਮੰਗਲ, ਬ੍ਰਹਸਪਤੀ ਤੇ ਸਨੀਚਰ ਦੇ ਲੋਕ ਪਾਰ ਕਰ, ਮਤਲਬ ਕੀਹ ਸੱਤੇ ਤਬਕ ਟਪ, ਅਠਵੇਂ ਨੀਲੇ ਗੁੰਬਦ ਦੇ ਅੰਦਰਲੇ ਪਾਸੇ ਜਿਥੇ ਤਾਰੇ ਜੜੇ ਹੋਏ ਸਨ, ਜਾ ਸਾਹ ਲਿਆ।

Original with:
Anup Singh, Noida
Digitized by:
Panjab Digital Library

ਸਾਹੂਕਾਰ ਨੇ ਦੂਤਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ: 'ਓਏ ਜਮ ਠਹਿਰੋ। ਮੈਨੂੰ ਇਕ ਗਲ ਯਾਦ ਆ ਗਈ ਹੈ, ਉਹ ਤਾਂ ਦਸ ਜੋ।' ਦੂਤਾਂ ਕਿਹਾ: 'ਦਸ ਕੀਹ ਆਖਣਾ ਏਂ।'

ਸਾਹੂਕਾਰ ਕਿਹਾ: ਆਪ ਨੂੰ ਮੈਂ ਧਰਮਰਾਜ ਆਖਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਜਦ ਮਰਦ ਸੀਆਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਰੂਹਾਂ ਦੇ ਜਹਾਜ਼ ਵਿਚ ਮੀਂਹ ਵਸਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਤਦ ਅਸਮਾਨ ਦੀਆਂ ਤਾਕੀਆਂ ਖੋਲ ਦੇਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਪਾਣੀ ਹੇਠਾਂ ਵਗ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਤਾਕੀਆਂ ਕਿਥੇ ਹਨ?

ਦੂਤਾਂ ਕਿਹਾ: ਜਦ ਜਾ ਦਾਨਾ ਕਰੋਗੇ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਰੂਹ ਤੇਰੇ ਨਾਂ ਛੱਡ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ, ਉਹ ਤਾਂ ਧਰਤੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨੇੜੇ ਹੈ। ਜਿਹੜੀਆਂ ਸੀਆਂ ਜੋ ਮੀਂਹ ਕੀਹ ਵਸਾਂਦਾ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਦੈਂਤਾਂ ਦੀਆਂ ਰੂਹਾਂ ਦੇਕੇ ਮੀਂਹ ਵਸਾਇਆ ਕਰੋਗੇ।

ਸਾਹੂਕਾਰ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਕੇ ਬੋਲਿਆ: ਦੈਂਤਾਂ ਦੀ ਰੂਹਾਂ ਦੈਂਤ ਕੀਹ?

ਦੂਤ: ਦੈਂਤ ਤੁਹਾਡੀ ਅਕਲ ਦੇ।

ਸਾਹੂਕਾਰ: ਹਛਾ! ਜੀ, ਮੈਨੂੰ ਯਾਦ ਆਇਆ, ਦੈਂਤ ਜੇਹੜੇ ਮੀਂਹ ਦੀ ਧਰਤੀ ਵਿਚ ਰਖੇ ਗਏ ਹਨ, ਪਰ ਇਹ ਧਰਤੀ ਕਿਥੇ ਹੈ?

ਦੂਤ: ਧਰਤੀ ਏ ਤੁਹਾਡੀ ਸਾਹਿਬ ਜਿਥੇ ਰਹਗੀ।

Original with:
Anup Singh, Nanda
Digitized by
Panjab Digital Library

ਬਾਂਦਰ ਹੱਸਕੇ ਬੋਲਿਆ, 'ਓਏ ਤੁਸਾਂ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਅੱਖਾਂ ਅਗੋਂ ਛੇੜੇ ਜਾਣ ਵਿਚੋਂ ਹਨ, ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਏਹਨਾਂ ਗਲਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਖਬਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮੈਂ ਕਦੇ ਸੋਚਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਜੋ ਮੈਂ ਕਿਵੇਂ ਦਾ ਹਾਂ। ਦੱਸਾਂ ਕਿਸ ਨੇ ਤੇਰੀ ਖਾਤਰ ਸ਼ਿਕਾ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਤਾਂ ਦਸੀਏ?

ਬਾਂਦਰ ਬੋਲਿਆ, ਤੁਸੀ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਇਉਂ ਨਈ ਜਾਂਦੇ ਓ, ਜਿਵੇਂ ਸਾਰਿਆਂ ਗਲਫ਼ਮ ਨੂੰ ਇਓ ਖਬਰ ਪਈ ਹੋਣ ਜੋ ਮੈਂ ਕਾਲੇ ਸਨ।

ਰੱਛ: ਓਹੋਂ ਤਾਂ ਤੂੰ ਗਲਫ਼ਮ ਈ! ਕਦੇ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਵਿਚ ਵੀ ਮੂੰਹ ਵੇਖਿਆ ਈ।

ਬਾਂਦਰ: ਉਂਜ ਵੀ ਨਾਮ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਹੈ 'ਬਾਂਦਰ' – ਸਿਰੇ, ਪਸੰਦ ਆਂਦਰਵਾਲੇ ਵਾਂਗ ਕਹਿਣ ਵਾਲਾ। ਪਰ ਸੂਰ ਕਿਓਂ ਕਹਿੰਦੇ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲੋਂ ਕਿਸ ਗੱਲ ਦਾ ਡਰਦਾ ਏ। ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਮੇਰੇ ਵਾਲਾਂ ਤੋਂ ਖਹਾ ਲੈਕੇ, ਮੇਰਾ ਨਾਂ ਰਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, 'ਚਿੱਟੇ ਮੂੰਹ'। ਇਕ ਦਿਨ ਮੈਂ ਸੋਚਿਆ, ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਵਿਚ ਵੇਖਾਂ ਤਾਂ ਸਹੀ। ਜੋ ਮੈਂ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਵਿਚ ਮੂੰਹ ਡਿੱਠਾ। ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਆਪਣਾ ਮੂੰਹ ਬੜਾ ਭੈੜਾ ਦਿਸਣ ਲਗਾ, ਅਜਿਹਾ ਭੈੜਾ ਜੋ ਮੈਂ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਨੂੰ ਭੰਨਿਆ।

ਰੱਛ: ਹਾਂ! ਤੈਨੂੰ ਤਾਂ ਆਪਣਾ ਮੂੰਹ ਭੈੜਾ ਲਗਣਾ ਹੀ ਸੀ, ਸ਼ੀਸ਼ਾ ਕੁ ਤੇਰੀ ਦਲੀਲ ਦਾ ਸੀ।

ਬਾਂਦਰ: ਪਰ ਇਹ ਤਾਂ ਦੱਸੋ, ਜੋ ਜਦ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੇ ਉੱਤੇ ਹੋਏ ਸਾਂ, ਤਦ ਵੀ ਖਬਰ ਅਗੇ ਦੀ ਆਦਰ ਕੀਤ ਅਸੀਂ

Original with Anup Singh, Noida
Digitized by
Panjab Digital Library

ਸੀ। ਇਉਂ ਜਾਪਦਾ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਅੰਬਰ ਵਿਹੜਨ ਦੇ ਖੰਭ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼
ਨਾਲ ਧਪਸਰਕੇ ਤੁਰੇ ਹਨ।

ਦੂਤ: ਅਸੀਂ ਉਸ ਦੇਸ਼ ਮੰਗਲ, ਬ੍ਰਿਹਸਪਤ ਤੇ ਸਨਿਚਰ ਦੇ
ਗ੍ਰਹਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘ ਗਏ ਸਾਂ। ਹਰ ਰੋਜ਼ ਸੋਹਣਾ ਜਿਹਾ ਹੈ। ਚੰਦਰ
ਉਤੇ ਅਪੜਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲੇ ਤਿੰਨ ਗ੍ਰਹਿਆਂ ਸੋਮ, ਸ਼ੁਕਰ ਤੇ ਬੁਧ
ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਦੀ ਹੋਕੇ ਲੰਘੇ ਸਾਂ, ਪਰ ਤੈਨੂੰ ਉਸ ਦੇਸ਼ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਬਾਲਕ: ਤਾਰੀਂ ਓ ਆਖਦੇ ਹਨ, ਸਾਰੇ ਭੀੜੇ ਅਗੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
ਪਰ ਇਹ ਕੁਝ ਜੋ ਤਾਰੇ ਕੀ ਹਨ? ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਸਮਝ ਨਹੀਂ
ਆਈ।

ਦੂਤ: ਤੂੰ ਏਤਨੇ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰਾਰਥ ਕਰਦਾ ਰਿਹੋਂ, ਵਡੇ ਪੰਡਿਤਾਂ ਤੇ
ਜੋਤਸ਼ੀਆਂ ਨਾਲ ਬਹਿਸਦਾ ਰਿਹਾ, ਤੈਨੂੰ ਹਾਲੀ ਖ਼ਬਰ ਹੀ ਨਹੀਂ
ਜੋ ਇਹ ਕੌਣ ਕੀ ਹਨ। ਹੈ ਸ਼ਾਹ! ਜਿਵੇਂ ਆਹ ਨੀਲਾ
ਗੁੰਬਦ ਧਰਤੀ ਦੇ ਤਬਾਰ ਤਾਂ ਪਰਬਤ ਉਤੇ ਢਕਨ ਵਾਂਗ ਪਇਆ
ਦਿਸਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਅਸਮਾਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਧੁੰਦ ਜੇਹਾ ਹੈ,
ਸਾਡੀ ਧਰਤੀ ਦੇ ਉਪਰ ਤੇ ਸਾਡੀ ਧਰਤੀ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਵੀ। ਏਸ
ਨੀਲੇ ਗੁੰਬਦ ਦੇ ਆਰਪਾਰ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਅਪੜਦੀ। ਏਸ ਵਿਚ
ਤਾਰੇ ਜੜੇ ਹਨ ਹੀਰਿਆਂ ਵਾਂਗ, ਇਹ ਤਾਰੇ ਆਪਣੀ ਥਾਂਓਂ
ਨਹੀਂ ਹਿਲਦੇ। ਤੂੰ ਏਸੇ ਗੁੰਬਦ ਏਸਦੇ ਅੰਦਰ, ਏਸ ਨਾਲ

Original with:
Anup Singh, Noida
Digitized by:
Panjab Digital Library

ਸਮ-ਕੋਣੇ ਅਤੇ ਗੋਲ ਘੇਰੇ ਅਤੇ ਧੀਮੇ ਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਰ
ਪਾਰ ਦਿਸਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਇਕ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਦੇ ਗੋਲੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਕ ਇਕ
ਬਲਬ ਜੜਿਆ ਹੈ। ਏਹ ਸਾਰੇ ਗੋਲੇ ਹੀਰੇ ਸਮੇਤ ਬਲਦਿਆਂ ਜਦੋਂ
ਨੂੰ ਵੇਖਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਸਾਨੂੰ ਅਤੇ ਸਿਆਣੇ ਜਾਂ ਬੱਚੇ ਆਤੇ
ਆਨੰਦਿਤ ਖਿੜਾਉਣੇ ਜਾਂ ਤਾਰੇ ਕੁਦਰਤ ਦਿਸਦੇ ਹਨ।

ਬਾਲਦਾਰ: ਆਹ ਤਾਂ ਨਵੀਂ ਗੱਲ ਦੱਸੀ ਜੇ। ਪਰ ਕੰਢ ਜਦਿੱਕ
ਚਲ੍ਹੇ ਦੇਸ ਦੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਦੇਖਦਾ ਪਹਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਏਸੇ
ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਾਪ ਤੇ ਸ਼ੁਕਰ ਬਣਾ ਕਰਕੇ ਧਰਤਿ ਖਬੇ ਨੂੰ, ਤੇ ਕਦੇ
ਧਰਤਿ ਸਜੇ ਨੂੰ ਜਾਂਦੇ ਦਿਸਦੇ ਹਨ, ਇਹ ਏਵੇਂ ਕਿਸ (ਦਕਰ-ਗਤੀ)
ਕਿਉਂ ?

ਦੇਤ: ਤੂੰਨੂੰ ਹਸੀ ਮੋਟੀ ਗਲ ਦੱਸੀ ਹੈ, ਹੋਰ ਹਿਸਾਬ ਜਰਾ
ਬਰੀਕ ਹੈ, ਫੇਰ ਸਹੀ।

Original with:
Anup Singh, Noida
Digitized by:
Panjab Digital Library

ਸੱਤ ਤਬਕ।

ਮਨੁਖ ਜਦ ਪਸ਼ੂ ਸਮਾਨ ਦਸ਼ਾ ਤੋਂ ਨਿਕਲਕੇ ਕੁਝ ਸਮਝ
ਵਾਲਾ ਬਣਿਆ, ਤਦ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਦੁਆਲੇ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀ ਦੁਨੀਆ
ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹਿਆ। ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਤਜਰਬੇ ਦੀ ਮਦਦ
ਤੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੇ ਖਿਆਲਾਂ ਦੇ ਲਿਹਾਜ਼ ਮੁਤਾਬਕ ਹੀ ਸਮਝ ਸਕਦਾ ਸੀ।
ਉਸਦਾ ਤਜਰਬਾ ਹਾਲੀ ਬਹੁਤ ਥੋੜਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਸ ਤਜਰਬੇ ਤੋਂ ਬਣੇ
ਖਿਆਲਾਂ ਦਾ ਘੇਰਾ ਬਹੁਤ ਤੰਗ। ਉਸਨੂੰ ਪ੍ਰਤਖ ਜੋ ਦਿਸ ਰਿਹਾ
ਸੀ, ਉਹ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਮਨੁਖ ਇਕ ਚੌੜੀ ਚਪਟੀ ਧਰਤੀ ਪੁਰ
ਵਸ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਹ ਧਰਤੀ ਸਪਾਟ ਹੈ, ਹਰ ਇਕ ਕਨਾਰੀ ਜਾਕੇ
ਖਤਮ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਉਪਰ ਨੀਲੇ ਰੰਗ ਦਾ ਢਕਣ ਪਇਆ ਹੈ।
ਇਸ ਨੀਲੇ ਢਕਣ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵਾਰ ਚਮਕਣ ਵਾਲੇ ਤਾਰੇ ਜੜੇ ਹਨ, ਅਤੇ
ਉਸ ਢਕਣ ਦੇ ਬਾਹਰ ਓਪਰਲੇ ਪਾਸੇ, ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ ਤੇ ਢਕਣ
ਦਾ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਾ ਰੱਬੂ। ਧਰਤੀ ਅਤੇ ਅਸਮਾਨ ਦੇ ਵਿਚਾਲੇ, ਚੰਦ
ਤੇ ਸੂਰਜ ਫਿਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਗਰਮੀ ਤੇ ਚਾਨਣ ਦੇਂਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ
ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਪੰਜ ਹੋਰ ਭੀ ਤਾਰੇ ਹਨ, ਜੋ ਤੁਰਦੇ ਦਿਸਦੇ ਹਨ।

ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚਲਾਉਂਦਾ ਜਾਂ ਘੁਮਾਉਂਦਾ ਕੌਣ ਹੈ? ਜਾਂ ਤਾਂ ਉਹ
ਆਪੇ ਤੁਰਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਤਰਾਂ ਮਨੁਖ, ਪਸ਼ੂ, ਪੰਛੀ ਤੁਰਦੇ ਹਨ; ਜਾਂ
ਜਿਵੇਂ ਮਨੁਖ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਧਕਦਾ, ਰੇੜ੍ਹਦਾ ਜਾਂ ਖਿਚਦਾ ਹੈ, ਇਸੇ ਤਰਾਂ
ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭੀ ਕੋਈ ਧਕਦਾ, ਰੇੜ੍ਹਦਾ ਜਾਂ ਖਿਚਦਾ ਹੋਣਾ ਏ। ਅੰਦਾਜ਼ਾ

Original with: Anup Singh Naidar
Digitized by: Panjab Digital Library

[illegible] ਸਵੀਕਾਰ ਹੁੰਦਾ ਸੀ।

ਏਸ ਰਸਤੇ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਉਠ ਕੇ ਮਨੁਖ ਦਾ ਤਜਰਬਾ ਦਲੀਲ ਵਿਚਾਰ ਪਾ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਜੇ ਆਖੋ ਤਾਂ ਸਾਇੰਸ ਦਾ ਮੁੱਢ ਰੱਖ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਅਰਿਸਤੂ (Aristotle)* ਆਪਣੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਪਿਛੇ ਉਸ ਦੇ ਸਿਧੇ ਸਾਦੇ ਵਿਚਾਰ ਸਧਾਰਨ ਮਨੁਖ ਨੂੰ ਤਸੱਲੀ ਨਾ ਦੇ ਸਕੇ। ਤਦ ਉਹਨਾਂ ਦੇਖਿਆ, ਜਾਂ ਆਖੋ ਉਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਨੇ ਦੇਖਿਆ,

[illegible] ਧਰਤੀ ਨੂੰ [illegible] ਗਰਮੀ ਅਤੇ [illegible] ਉਸ ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਭੌਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਗਲ ~~[illegible]~~ [illegible] ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸੀ। ਪਰ ਅਰਸਤੂ ਤੋਂ ਪਹਿਲੇ ਹੋਰ ਸਿਆਣਿਆਂ ਨੇ ਠੀਕ ਖਿਆਲ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ ਸਨ। ੬੦੦ ਵਰ੍ਹਾ ਮਸੀਹ ਤੋਂ ਪਹਿਲੇ ਪੀਥਾਗੋਰਸ ਨੇ, ਅਤੇ ੪੮੦ ਬੀ. ਸੀ. ਵਿਚ ਫਿਲੋਲਾਸ ਨੇ ਇਹ ਦਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਧਰਤੀ ੨੪ ਘੰਟਿਆਂ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਧੁਰ ਪਰ ਇਕ ਵਾਰੀ ਘੁੰਮ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ੨੫੦ ਬੀ. ਸੀ. ਅਰਿਸਟਾਰਕਸ ਨੇ ਇਹ ਕਿਹਾ ਕਿ ਧਰਤੀ ਸੂਰਜ ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਭੌਂਦੀ ਹੈ। ਹੋਰ ਦੋ ਸਿਆਣਿਆਂ ਲਿਊਸਿਪੱਸ ਅਤੇ ਡੀਮੋਕ੍ਰਾਈਟਸ ਨੇ ਇਹ ਭੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਗਤ ਦੀ ~~[illegible]~~ ਰਚਨਾ ਆਪ ਤੋਂ ਆਪ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਏਸ ਨੂੰ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਸਾਜਣਹਾਰਾ ਕਰਤਾਰ ਨਹੀਂ। ਪਰ ਇਹ ਸਭ ਗੱਲਾਂ (ਈਸਾਈ) ਮਜ਼ਹਬ ਦੇ ਉਲਟ ਸਨ, ਸੋ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਦਬਾ ਦਿਤਾ ਗਇਆ, ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਜਿਊਂਦੇ ਸਾੜ ਦਿਤੇ ਗਏ ਜਾਂ ਹੋਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਾਰ ਦਿਤੇ ਗਏ, ਤਾਂ ਸਖਤੀ ਕਰਕੇ ਓਹਨਾਂ ਨੂੰ ਚੁਪ ਕਰ ਰਹਿਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

(See Note at end of this chapter)

[illegible] with:
[illegible]gh, Notes
[illegible] by:
[illegible] Digital Library

[illegible]

ਦਾ ਬਲਣ ਵਾਲਾ ਤੇਲੂ। ਧਰਤੀ ਅਤੇ ਅਸਮਾਨ ਦੇ ਵਿਚਲੇ, ਚੰਦ ਤੇ ਸੂਰਜ ਫਿਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਗਰਮੀ ਤੇ ਚਾਨਣ ਦੇਂਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਪੰਜ ਹੋਰ ਭੀ ਤਾਰੇ ਹਨ, ਜੋ ਤੁਰਦੇ ਦਿਸਦੇ ਹਨ।

ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਵਤਿਆਂ ਜਾਂ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਕਹਿਣਾ [illegible] ਆਪੇ ਤੁਰਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਨੁੱਖ, ਪਸ਼ੂ, ਪੰਛੀ ਤੁਰਦੇ ਹਨ; ਜਾਂ ਜਿਵੇਂ ਮਨੁੱਖ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਘੜਦਾ, ਰੋਹੜਦਾ ਜਾਂ ਖਿਲਾਰਦਾ, ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਕੋਈ ਘੜਦਾ, ਰੋਹੜਦਾ ਜਾਂ ਖਿਲਾਰਦਾ ਹੈ। ਏਸ ਕਰਕੇ

ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰੀ ਵੇਖਕੇ ਕਿਸੇ ਬੰਦੇ ਨੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋਕੇ ਕਿਹਾ ਸੀ:

No pulli, no pushi, go like mad.

ਸੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੈਰਾਨਕਰਨਵਾਲੀ ਜਾਪਦੀ ਸੀ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਹਰ ਭੂਤਾਂ, ਦੇਵਤਿਆਂ ਤੇ ਫ਼ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦਾ ਖਿਆਲ ਜਨਮ ਲੈਕੇ ਆਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਸੋ ਜੇ ਸੂਰਜ, ਚੰਦ ਤੇ ਤਾਰੀ ਦੇ ਕਈ ਆਪੇ ਦਿਸਦੇ ਹਨ, ਤਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਮਨੁਖ ਵਾਂਗ ਆਪੋ ਆਪਣੀ ਰੂਹ ਹੋਵੇਗੀ, ਜੋ ਉਹ ਚਲਦੇ ਹਨ। ਅਤੇ ਜੇ ਬਾਰਸ਼ ਕੋਈ ਪਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਕੋਈ ਖਸੀਆਂ ਰੂਹਾਂ ਜਾਂ ਫ਼ਰਿਸ਼ਤੇ ਹੋਣਗੇ। ਪਾਠਕ ਨੇ ਸ਼ਾਇਦ ਉਹ ਤਸਵੀਰਾਂ ਵੇਖੀਆਂ ਹੋਣ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਜਾਂ ਦੋ ਖੰਭਾਂ ਵਾਲੇ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੂੰ ਇਕ ਵੱਡਾ ਸਾਰਾ ਗੋਲਾ ਰੋੜ੍ਹਦੇ ਵਿਖਾਇਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਖ਼ੁਦਾ ਦੇ ਤਖ਼ਤ ਨੂੰ ਵੀ ਖੰਭਾਂ-ਵਾਲੇ ਫ਼ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਚੁਕਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਦਰਜੇ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਉਤੇ ਆਕੇ ਮਨੁਖ ਦਾ ਤਜਰਬਾ ਵਧੀਕ ਵਿਸਥਾਰ ਪਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਜੋ ਆਖੋ ਤਾਂ ਸਾਇੰਸ ਦਾ ਮੁੱਢ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਅਰਿਸਤੂ (Aristotle)* (ਵਰਗੇ) ਆਪਣੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਵਿਚਾਰ ਪਰਗਟ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਪਰ ਦੱਸੇ ਸਿੱਧੇ ਸਾਦੇ ਵਿਚਾਰ ਸਮਝਣ ਮਨੁਖ ਨੂੰ ਤਸੱਲੀ ਨਾ ਦੇਂਦੇ। ਤਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੇਖਿਆ, ਜੋ ਆਖੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਨੇ ਵੇਖਿਆ,

... ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਮੰਨਦਾ ਅਤੇ ਸੂਰਜ ਉਸਦੇ ਦੁਆਲੇ ਘੁੰਮਦੇ ਸਮਝਦੇ ਅਤੇ ਇਹ ਗੱਲ ~~...~~ ਬਾਈਬਲ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸੀ। ਪਰ ਅਰਸਤੂ ਤੋਂ ਪਹਿਲੇ ਹੋਰ ਸਿਆਣਿਆਂ ਨੇ ਠੀਕ ਖਿਆਲ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ ਸਨ। ੬੦੦ ਸਾਲ ...

(Ptolemy of Alexandria, 2nd Century A.D.)

ਜੇ ਧਰਤੀ ਤਾਂ ਪਧਰੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਦੁਆਲੇ ਸਮੁੰਦਰ ਹੈ, ਪਰ ਅਸਮਾਨ ਖਲੋਤਾ ਨਹੀਂ। ਉਸ ਉਪਰ ਜੋ ਤਾਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਖਿੜੀਆਂ ਜੜ੍ਹੀਆਂ ਹਨ, ਓਹ ਤਾਂ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਸਾਰੇ ਦਾ ਸਾਰਾ ਅਸਮਾਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਖਿੜੀਆਂ ਸਮੇਤ, ਚੜ੍ਹਦਿਓਂ ਲਹਿੰਦੇ ਵਲ ਭਉਂ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੋ ਖਿੜੀਆਂ (ਜਾਂ ਮੇਰੇ ਤਾਰੇ) ਸੰਝਾਂ ਨੂੰ ਚੜ੍ਹਦੇ ਵਿਚ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਓਹੋ ਅਧੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਸਿਰ-ਤਾਏਂ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਸਵੇਰ ਹੋਣੀ ਤਕ ਲਹਿੰਦੇ ਵਿਚ ਜਾਕੇ ਡੁਬ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਅਤੇ ਫਿਰ ਚੜ੍ਹਦੇ ਵਿਚ ਲੋਰ ਤੋਂ ਲੋਰ ਨੀਲਾ ਅਸਮਾਨ ਆਉਂਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਉਤੇ ਨਵੀਆਂ ਖਿੜੀਆਂ ਤਾਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਖਿੜੀਆਂ ਅਨ-ਗਿਣਤ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਦੇਖੇ ਪਿਛੋਂ ਫੇਰ ਓਹੋ ~~ਮ~~ ਗੇੜ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਸੋਚਕੇ ਇਹ ਨਿਸਚਾ ਕੀਤਾ ਕਿ (ਅਸਮਾਨ) ਤਸ਼ਤ ਜਾਂ ਤਬਾਕ ਉਤੇ ਰਖੇ ਢਕਨ ਜਾਂ ਸਰਪੋਸ਼ ਵਾਂਗ ਅਧਾ-ਗੋਲਾ ਨਹੀਂ; ਸਗੋਂ ਪੂਰਾ ਗੋਲਾ ਹੈ, ਅਧਾ ਧਰਤੀ ਦੇ ਉਪਰ ਦਿਸਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅੱਧਾ ਉਸਦੇ ਹੇਠ ਲੁਕਿਆਂ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਗੋਲਾ ਅੰਦਰੋਂ ਪੋਲਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਘੁਮ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਠੀਕ ਵਿਚਕਾਰ (ਕੇਂਦਰ ਤੇ ਉਸਦੇ) ਧਰਤੀ ਖਲੋਤੀ ਹੈ, ਇਸ

Original with Anup Singh, Noida
Digitized by Panjab Digital Library

ਧਰਤੀ ਦੁਆਲੇ ਅਸਮਾਨ ਭਉਂਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਕ ਤਾਰਾ ਹੈ ਜੋ ਸਦਾ ਉਥੇ ਹੀ ਖਲੋਤਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਓਹ ਕਿੱਲੀ ਹੈ ਜਿਸ ਧੁਰ ਉਪਰ ਅਸਮਾਨ ਘੁੰਮਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਧ੍ਰੂ ਹੀ ਧ੍ਰੂਵ ਹੈ।

ਏਸ ਤੋਂ ਅਗੇ ਉਸਨੂੰ ਸੋਝ ਪਈ ਕਿ ਸੂਰਜ, ਚੰਦਰ, ਅਤੇ ਹੋਰ ਪੰਜ ਗ੍ਰਹਿ ਜਾਂ ਸਿਆਰੇ, ਜੋ ਚਲਦੇ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਥਾਂ ਤਾਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਥਿਤੀਆਂ ਵਿਚ ਬਦਲਦੇ ਦਿਸਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਸਭ ਦੀ ਚਾਲ ਆਪੋ ਆਪਣੀ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਦੀ ਢਿਲੀ, ਜਿਵੇਂ ਸ਼ਨੀ-ਚਰ ਦੀ, ਕਿਸੇ ਦੀ ਤਿਖੀ ਜਿਸ ਤਰਾਂ ਬੁਧ ਅਤੇ ਸ਼ੁਕਰ ਦੀ, ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਦੀ ਏਹਨਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਲੇ ਜਿਵੇਂ ਮੰਗਲ ਅਤੇ ਬ੍ਰਿਹਸਪਤਿ ਦੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਧਰਤੀ ਦੁਆਲੇ ਚੱਕਰ ਲਾਉਣਿਆਂ ਅਡ ਅਡ ਤਿੰਨ ਤੇ ਬਾਰਾਂ ਵਰ੍ਹੇ ਲਗ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਕੀਹ ਸਮਝਿਏ ਕਿ ਇਹ ਭੀ ਹੋਰ ਪੋਲੇ ਗੋਲਿਆਂ ਅੰਦਰ ਜੜੇ ਹੋਣ, ਅਤੇ ਇਹ ਗੋਲੇ ਕਿਸੇ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਵਰਗੀ ਚੀਜ਼ ਦੇ ਬਣੇ ਹੋਣ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਦੀ ਹੇਠਲੇ ਗੋਲੇ ਦੇ ਅੰਦਰਵਾਰ ਜੜੇ ਤਾਰੇ ਨਜ਼ਰ ਆ ਸਕਣ। ਇਹ ਸੋਚ ਉਸਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦਾ ਤਸਲੀ ਬਖਸ਼ ਹਲ ਨਜ਼ਰ ਆਇਆ, ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਦਲੀਲ ਵਿਚ ਜਚ ਗਿਆ।

Original with:
Anup Singh, Noida
Digitized by:
Panjab Digital Library

ਪਰ ਇਸ ਵਿਚ ਇਕ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਸੀ। ਉਸਦੀ ਸਲੌਤ (ਜਾਂ Theory) ਬਹੁਤਿਆਂ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਗਲਾਂ ਦਾ ਹਲ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਦੋਹਨਾਂ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਆਂ ਵਾਲਾ ਯਾਨੀ ਕੋਈ ਠੀਕ ਕਾਰਣ ਲਭਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ, ਜਿਸਤੇ ਸਲੌਤ ਨੂੰ ਠੀਕ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਹ ਪ੍ਰਤਖ ਦਿਸ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਕੰਢ ਨਾਲਿਆਂ ਗਾੜ ਨੂੰ ਵਡੇਰੇ ਤੋਂ ਜਵਿੰਦੇ ਵਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਜਵਿੰਦੇ ਤੋਂ ਵਡੇਰੇ ਵਲ ਭੀ ਹੋਲਾਂ ਹੋਲ ਥੋੜਾ ਥੋੜਾ ਵਧਦਾ ਹੈ, ਤਸਵੀਰਾਂ ਦੀ ਇਕ ਪਿੱਡੀ ਇਹੋ ਦਸਦੀ ਵਿਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਇਹ ਕਿਸੇ ਜਿਵੇਂ ਹੋਵੇ ਅੰਦਰ ਲੰਘਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਬੈਠਦੀਆਂ। ਫੇਰ ਦੋ ਮਹਿ ਹੋਰ, ਰੂਪ ਤੇ ਸੁਕਰ, ਕਦੇ ਪਿਛਲੇ ਮਜੇ ਦੇਣ, ਤੇ ਕਦੇ ਅਗਲੇ ਪਾਸੇ ਵਲ ਦੌੜਦੇ ਦਿਸਦੇ ਹਨ (ਵਕੱਰ ਗਤੀ)। ਇਹ ਕਿਵੇਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਉਸਨੇ ਹੋਰ ਵਿਚਾਰ ਦੁੜਾਏ, ਤੇ ਫੇਰ ਇਸ ਗਲ ਤੇ ਆ ਗਿਆ ਕਿ ਜੇਕਰ ਉਨਾਂ ਤਿਨਾਂ ਗੋਲਿਆਂ ਨੂੰ ਦਸ ਸਾਰੇ ਗੋਲਿਆਂ ਉਪਰ ਜਿਥਾ ਗੱਡਿਆ ਹਾ ਮਨੀਏ, ਸਗੋਂ ਉਹਨਾਂ ਗੋਲਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਘੁਮਦੇ ਭੌਂਦੇ ਹੋਰ ਗੋਲਿਆਂ ਪਰ ਜੜਿਆ ਮੰਨੀਏ, ਤਾਂ ਇਹ ਵਕਰ ਗਤੀ ਸਮਝ ਵਿਚ ਆ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਪਾਠਕ ਸਮਝਣ ਕਈ ਪੈਦਿਆਂ ਵਾਲੇ ਪਹੀਆਂ ਦਾ ਖ਼ਿਆਲ ਕਰਨ। ਇਕ ਵੱਡਾ ਪਹੀਆ ਜਾਂ ਚੱਕਰ ਹੈ, ਜਿਸਦੇ ਵੀਚੇ ਅੰਦਰ ਦਸ ਪੰਜ

Original with: Anup Singh Nanda
Digitized by: Panjab Digital Library

ਜ਼ਰਾ ਏਸਦੇ ਅੰਦਰ ਛੋਟਾ ਪਹੀਆ ਹੈ, ਜਿਸਦੇ ਦੰਦੇ ਬਾਹਰ ਵਾਰ ਹਨ, ਦੋਹਾਂ ਦੇ ਦੰਦੇ ਆਪੋ ਵਿਚ ਫਸੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਜੇ ਇਕ ਪਹੀਆ ਭੌਂਗਾ ਤੇ ਦੂਜਾ ਵੀ ਭੌਂਗਾ। ਜੇਕਰ ਛੋਟੇ ਪਹੀਏ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਉਪਰ ਇਕ ਚਿੱਟਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਚਾਕ ਨਾਲ ਬਣਾ ਦੇਈਏ, ਤਦ ਜਦੋਂ ਪਹੀਆ ਘੁੰਮੇਗਾ, ਨਿਸ਼ਾਨ ਆਪਣਾ ਆਪ ਪਹਿਲਾਂ ਅਗੇ ਤੇ ਆਪਣਾ ਆਪ ਪਿਛੇ ਅਤੇ ਵਲ ਦਾ ਦਿਸੇਗਾ। ਬਸ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਵਾਲਾ ਜੋ ਚੱਕਰ ਗਤੀ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਸੌਖੀ ਪਈ। ਇਹ ਛੋਟੇ ਪਹੀਏ Epicycles ਅਖਵਾਂਦੇ ਹਨ। ਫੇਰ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਵਾਲੇ ਛੋਟੇ ਗੋਲੇ (epicycle) ਨੂੰ ਦੂਜੀ ਰਾਹ ਦੇ ਵਿਚੀ ਜਾਏ ਇਕ ਵੱਡੇ ਗੋਲੇ ਨਾਲ ਘੁਮਾਕੇ ਜਾਣ ਦਾਣੀ, ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਵਾਰ, ਦੂਜੀ ਧੁਰ ਉਤੇ, ਜੋ ਪਹਿਲੀ ਨਾਲ ਸਮਕੋਣ ਬਣਾਂਦੀ ਹੋਵੇ (at right angle), ਅਤੇ ਤੀਜੇ ਨੂੰ ਅਪਣੇ ਗੋਲੀ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਦਾ ਏਸ ਛੋਟੇ ਗੋਲੇ ਉਤੇ ਘੜਿਆਂ ਜੋ ਜੜਿਆ ਜਾਈਏ, ਤਦ ਚੰਦ ਦੀਆਂ ਵੱਡੇ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਰੂਪਨਾ ਧਾਂਰਨ ਦੀ ਸਮਝ ਵਿਚ ਆ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਫੇਰ ਵਧ ਅਜਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਸਾਰੇ ਗੋਲੇ ਸ਼ਫਾਫ਼ ਬਿਲੌਰ ਦੇ ਹਨ। ਉਸਨਾਲ ਦੀ ਤੋਂ ਸੋਚੀ ਜੇ ਸਭ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਇਕ ਹੋਰ ਗੋਲਾ ਮੰਨਿਆ। ਖੁਦਾ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਇਕ ਫ਼ਰਿਸ਼ਤਾ ਇਸ ਗੋਲੇ ਨੂੰ ਚਲਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਗੋਲੇ ਚਲਦੇ ਹਨ।

ਇਹ ਸਭ ਬੰਦੇ ਦਿਮਾਗ਼ ਦਾ ਕੰਮ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਹ ਮਨੌਤਾਂ ਪਹੀਆਂ ਪਹੀਆਂ ਵਿਖਾਲਾਂਦਕ ਅਤੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਸਹੀ ਸਹੀ ਸਨ। ਸੋ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੇ ਸਭ ਸਿਆਣਿਆਂ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ

Original with:
Anup Singh, Noida
Digitized by:
Panjab Digital Library

ਸਭ ਸਹ ਲਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਮਜ਼ਹਬ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣਾ ਬ੍ਰਹਮ-ਗਿਆਨ (Theology) ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੀਹਾਂ ਪਰ ਹੀ ਉਸਾਰਿਆ। ਇਹ ਤੁਲੇਮਿਕ ਜਾਂ ਰੋਮਕ* ਸਿਧਾਂਤ (Ptolemaic System of Astronomy) ਸੋਲ੍ਹਵੀਂ ਸਦੀ ਤਕ ਡੇਢ ਹਜ਼ਾਰ ਵਰ੍ਹਾ ਬਰਾਬਰ ਸਭ ਮੰਨੀਂਦਾ ਰਿਹਾ ਆਇਆ। ਏਸ ਦੌਰੇ ਤਕ ਕਈ ਨਵੀਂਆਂ ਗੱਲਾਂ ਮਾਲੂਮ ਹੋ ਚੁਕੀਆਂ ਸਨ।

ਜਹਾਜ਼ਰਾਨ ਲਹਿੰਦਿਓਂ ਚੜ੍ਹਦੇ ਅਤੇ ਚੜ੍ਹਦਿਓਂ ਲਹਿੰਦੇ ਧਰਤੀ ਦਾ ਗੇੜ ਲਗਾ ਕੇ ਜਿਥੋਂ ਟੁਰੇ ਸਨ, ਓਥੇ ਹੀ ਆ ਪਹੁੰਚੇ ਸਨ, ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਧਰਤੀ ਦਾ ਕੰਢਾ ਕਿਤੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲਭਾ, ਜਿਥੋਂ ਹੇਠਾਂ ਡਿਗ ਪਈਏ; ਧਰਤੀ ਦੇ ਠੀਕ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਭੀ ਦੇਸ (ਅਮਰੀਕਾ) ਆਬਾਦ ਮਿਲੇ ਸਨ। ~~ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਧਰਤੀ ਦਾ~~

ਜ਼ਮੀਨ ਉੱਤੇ ਏਹੋ ਜਿਹੀ ਗੱਲ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲਗ ਸਕਦਾ, ਪਰ ਸਮੁੰਦਰ ਉੱਤੇ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਦੇ ਆਵਣ ਜਾਣ ਤੋਂ ਲਗ ਗਿਆ, ਕਿ ਧਰਤੀ ਦੀ ਤਲ ਗੋਲਾਈ ਵਿਚ ਹੈ, ਜਿਸ ਗੋਲਾਈ ਦੀ ਆੜ ਵਿਚ ਜਹਾਜ਼

---

* ਖਗੋਲ ਵਿਦਿਆ ਜਾਂ ਜੋਤਿਸ਼-ਗਣਿਤ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਪਰ ਜੋ ਕਿਤਾਬਾਂ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿਚ ਹਨ, ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਧਾਂਤ ਆਖਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਦੋ ਸਿਧਾਂਤ ਯੂਨਾਨੀਆਂ ਤੋਂ ਲਏ ਸਨ, 'ਰੋਮਕ ਸਿਧਾਂਤ' ਅਤੇ 'ਪੌਲਿਸ਼ ਸਿਧਾਂਤ', ਅਰਥਾਤ Paul's System.

ਆਪ ਤਾਂ ਦੂਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਉਸਦੇ ਮਸਤੋਲ ਉੱਤੇ ਰਖੀ ਝੰਡੀ ਕਈ ਚਿਰਾਂ ਤੋਂ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ॥ ਚੰਦ ਗ੍ਰਹਣ ਦੀ ਗਲੀ ਵਚਨ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਗਈ ਸੀ। ਗ੍ਰਹਣ ਵੇਲੇ ਉਸ ਪਰ ਪਏ ਧਰਤੀ ਦੇ ਪਰਛਾਵੇਂ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਕਿਸੇ ਪਾਸਿਓਂ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਤਰਫੋਂ ਜਦ ਵੀ ਦੇਖੀਏ, ਉਸਦੀ ਸ਼ਕਲ ਗੋਲ ਸੀ, ਕਿਤੇ ਨੁਕਰਾਂ ਕੋਨੇ ਨਹੀਂ ਸਨ ਦੇਖੇ ਜਾਂਦੇ। ਸੋ ਪ੍ਰਤੱਖ ਸੀ ਕਿ ਧਰਤੀ ਪੱਧਰੀ ਥਾਲੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਇਕ ਗੋਲਾ ਸੀ। ਹੋਰ ਦਲੀਲਾਂ ਨਾਲ ਇਹ ਭੀ ਸਿੱਧ ਹੋਇਆ ਕਿ ਧਰਤੀ, ਅਸਮਾਨ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਖਲੋਤੀ ਹੋਈ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਲਾਟੂ ਵਾਂਗ ਘੁੰਮ ਰਹੀ ਹੈ, ਤੇ ਅਗੇ ਵੀ ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਸੂਰਜ ਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਗੇੜਾ ਲਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਰ ਸਿਤਾਰੇ ਭੀ ਸੂਰਜ ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਹੀ ਫਿਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਚੰਦ ਗ੍ਰਹਿ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਉਪਗ੍ਰਹਿ ਹੈ, ਤੇ ਧਰਤੀ ਦੁਆਲੇ ਭੌਂਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਖਿਆਲ ਪਹਿਲੇ ਪਹਿਲ Copernicus ਨਾਮ ਦੇ ਜੋਤਿਸ਼ੀ ਜਾਂ ਖਗੋਲਵੇਤਾ (Astronomer) ਨੇ ਸਾਫ਼ ਸਾਫ਼ ਦਸਕੇ, ਪੁਰਾਣੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ, ਜੋ ਟੋਲਮੀ ਨੇ ਦਸੇ ਸਨ, ਦੂਰ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਏਸ ਨਵੇਂ ਸਿਸਟਮ ਜਾਂ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਨਾਮ Copernican System ਹੈ

ਏਸ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਗੈਲਿਲਿਓ ਨੇ ਦੂਰਬੀਨ* ਬਣਾਕੇ ਸਹੀ ਕਰ,

* ਦੂਰਬੀਨ ਪਹਿਲੇ ਪਹਿਲ Lippershey ਨੇ ਸਨ ੧੬੦੮ ਵਿਚ ਬਣਾਈ ਸੀ।

Original with: Anup Singh, N...
Digitized by: Panjab Digital Library

ਬ੍ਰਿਹਸਪਤ ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿਆਂ ਦੇ ਚੰਦ੍ਰ ਜਾਂ ਉਪਗ੍ਰਹਿ ਉਹਨਾਂ
ਦੂਰਬੀਨ ਰਾਹੀਂ ਅੱਖੀਂ ਵਿਖਾ ਦਿੱਤੇ। ਨਿਊਟਨ ਨੇ ਲਾਅ-
ਆਫ਼-ਗ੍ਰੈਵੀਟੇਸ਼ਨ ਸੀ ਪਾਤ ਕੀਤੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹੀ ਜੋਤਸ਼ੀ
ਤਸਦੀਕ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਇਕ ਨਵੇਂ ਗ੍ਰਹਿ ਦੇ ਲਭਣ
ਨਾਲ ਹੋ ਗਈ। ਪਿੱਛੋਂ ਸਪੈਕਟ੍ਰੋਸਕੋਪ ਬਣ ਗਈ, ਜਿਸ
ਵਿਚ ਤਾਰਿਆਂ ਤੋਂ ਆਈ ਰੋਸ਼ਨੀ ਨੂੰ ਪਾੜਕੇ, ਅਤੇ ਉਸ ਵਿਚ
ਕਾਲੀਆਂ ਤੇ ਰੰਗਦਾਰ ਲੀਕਾਂ ਤੋਂ, ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਥਾਂ ਬਦਲਣ
ਤੋਂ, ਸੂਰਜ, ਗ੍ਰਹਿਆਂ, ਤਾਰਿਆਂ ਆਦਿ ਬਾਬਤ ਮਾਲੂਮ ਕਰ
ਲਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਵਿਚ ਕੀ ਕੀ ਚੀਜ਼ਾਂ ਹਨ, ਅਤੇ ਉਹ
ਕਿਸ ਹਾਲ ਚਾਲ ਵਿਚ ਹਨ।

ਟੋਲਮੀ ਦੀ ਖਗੋਲ ਵਿਦਿਆ ਵਿਚ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਜਗਤ
ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਬਣਾਇਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਮਜ਼ਹਬ ਨੇ ਏਸ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਸਾਰੇ
ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਦੇ, ਜੋ ਉਸ ਵੇਲੇ ਤਕ ਮਾਲੂਮ ਸੀ, ਰੱਬ ਜਾਣ ਦਾ ਫ਼ਜ਼ਲ,
ਅਤੇ ਏਸ ਧਰਤੀ ਪਰ ਮਨੁਖ ਨੂੰ ਸਰਦਾਰ ਬਣਾਇਆ ਸੀ,
ਜਿਸਦੇ ਸੁਖ ਆਰਾਮ ਵਾਸਤੇ ਹੀ ਸੂਰਜ ਸਿਤਾਰਾ, ਚੰਦ ਬੱਦਲ,
ਜੀਵ ਜੰਤੂ, ਬਨਸਪਤੀ ਉਗਾੜੀ, ਪਸ਼ੂ ਪੰਛੀ ਏਸਦੇ ਕਾਰਨ ਤੇ
ਖ਼ਾਸ ਲਈ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਤੁਸੀ ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਹੋ,
ਕਿ ਮਜ਼ਹਬ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦ ਕਿੰਨੀ ਥੋਥਲੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਤਨੀਆਂ

Original with: Anup Singh, Noida
Digitized by: Panjab Digital Library

ਅਸਿਧਿਆ ਅਤੇ ਝੂਠੀਆਂ ਗਲਾਂ ਪੁਰ ਰਖੀ ਗਈ ਹੈ।
ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾਵਾਂ ਦੇ ਕਾਰੂ ਅਤੇ ਇਸ ਖੱਤ ਤਕਰ ਜ਼ਰੂਰ ਨਹੀਂ ਸਨ
ਗਏ, ਪਰ ਧਰਤੀ ਅਤੇ ਉਸਪੁਰ ਮਨੁਖ ਨੂੰ ਸਾਰੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦਾ
ਕੇਂਦਰ ਤੇ ਪ੍ਰਯੋਜਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਭੀ ਬਣਾਇਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਏਥੇ ਦੇ
ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਆਕਾਸ਼ ਦੇ ਬਾਹਰ ਜਾਂ ਉਪਰ ਕਿਸੇ ਸੁਰਗ ਨਰਕ
ਜਾਂ ਪਰਲੋਕ ਲਈ, ਇਕ ਦੁਖਾਂ ਭਰਿਆ ~~[illegible]~~ ਸੰਦਰਕਿਹਾ"

ਅਕਲ ਦੀ ਖੋਜ ਇਹ ਦਸਦੀ ਹੈ ਕਿ 'ਧਰਤੀ' ਅਤੇ
ਸਮੁੰਦ੍ਰਾਂ ਦੀ ਰੇਤ ਦੇ ਇਕ ਕਿਣਕੇ ਦੇ ਵੀ ਤੁਲ੍ਹ [ਕਿਵੇਂ] ~~[illegible]~~ ਭਾਰਾ
ਜਿਨੀ ਭੀ ਨਹੀਂ, ਅਤੇ ਮਨੁਖ ਦੀ ਏਸ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਵਿਚ ਕੋਈ
ਗਿਣਤੀ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਜੋ ਬਰਾਬਰ
ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ, ਇਹ ਧਰਤੀ ਇੱਕ ਫਾਲਤੂ ਜਿਹੀ ਚੀਜ਼ ਜਾਂ
"By-product" ਹੈ, ਤੇ ਮਨੁਖ "ਜੰਮਦਾ" ਤੇ ਮਰਦਾ
ਹੈ" ਅਤੇ ਬਸ। ਏਸ ਕੁਦਰਤ [ਜਾਂ ਫਿਤਰਤ] ਦਾ ਕਿਤੇ [ਤੇ ਕਦੇ] ਸ਼ੁਰੂ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ
ਅਤੇ ਨਾ ਅੰਤ ਜਾਂ ਨਾਸ਼ ਫਲਸਫ ਹੈ ਸਦਾ ਤੋਂ ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚਲਦੀ
ਆਈ ਹੈ" ਅਤੇ ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚਲਦੀ ਚਲੀ ਜਾਏਗੀ। ~~[illegible]~~ ਧਰਤੀਆਂ
ਅਤੇ [ਹੋਰ] ਸੋਮਾਕਾਰ ਇਹ ਵਿਚ ਬਣਦੇ ਅਤੇ ਢਹਿੰਦੇ ਆਏ ਹਨ,
ਅਤੇ ਬਣਦੇ ਤੇ ਢਹਿੰਦੇ ਰਹਿਣਗੇ ਔਰ ਬਸ। ਏਸ ਕੁਦਰਤ ਦੇ
ਬਾਹਰ ਏਸ ਦੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟ ਕਰਨਹਾਰਾ, ਅਤੇ ਏਸਨੂੰ ਧਾਰਨ ਕਰਨ
ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਪੁਰਖ ਨਹੀਂ। ਅਤੇ ਨਾ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਕੋਈ ਦਾਈਆ

Original with Anup Singh...
Digitized by
Panjab Digital Library

ਜੋ ਨਿਆਰਾ ਈ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਏਸ ਨੇ ਪਹੁੰਚਣਾ ਹੈ॥
ਬਰਟਰੈਂਡ ਰਸਲ ਆਪਣੀ ਕਿਤਾਬ 'ਦੀ ਹਿਸਟਰੀ ਆਫ਼ ਵੈਸਟਰਨ ਫ਼ਿਲਾਸੋਫ਼ੀ' ਵਿਚ ਯੂਨਾਨੀ ਖਗੋਲ ਅਤੇ ਸਾਇੰਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦੇ ਲਿਖਦੇ ਹਨ:—

Note.

"Aristotle's treatise "On the Heavens" sets forth a pleasant and simple theory. Things below the moon (Sub-lunary) are subject to generation and decay; from the moon upwards, everything is ungenerated and indestructible. The earth which is spherical, is at the centre of the universe. In the sublunary sphere, everything is composed of the four elements earth, water, air and fire; but there is a fifth element, of which the heavenly bodies are composed. The natural movement of the terrestrial elements is rectilinear but that of the fifth element is circular. The heavens are perfectly spherical, and the upper regions are more divine than the lower. The stars and planets are not composed of fire, but of the fifth element; their motion is due to that of spheres to which they are attached.

The four terrestrial elements are not eternal, but are generated out of each other — fire is absolutely light in the sense

Original with: ...p Singh, Noida
Digitized by: Panjab Digital Library

and indestructible. The earth which is
spherical, is at the centre of the universe.
In the sublunary sphere, everything is
composed of the four elements earth, water,
air and fire; but there is a fifth element,
of which the heavenly bodies are composed.
The natural movement of the terrestrial
elements is rectilinear but that of the
fifth element is circular. The heavens
are perfectly spherical, and the upper
regions are more divine than the lower.
The stars and planets are not composed
of fire, but of the fifth element; their
motion is due to that of spheres to which
they are attached.

The four terrestrial elements are not
eternal, but are generated out of each
other — fire is absolutely light, in the sense
that its natural motion is upward; earth
is absolutely heavy. Air is relatively light
and water is relatively heavy" (p. 229)

"Hipparchus from 161 to 126 B.C. was taken
to be the greatest astronomer of antiquity.
He rejected the Copernican hypotheses (helio centric)
after being advanced whether positively or tentatively
by Aristarchus. ~~Hipparchus was the first to
write systematically on trigonometry; he
discovered the precession of equinoxes;~~

P.T.O.

Original with;
...ip Singh, Noida
Digitized by;
Panjab Digital Library

~~he estimated the length of the lunar month with an error of less than one second; he improved Aristarchus's estimate~~ ....

As against the heliocentric hypothesis of Aristar-chus, he adopted & improved the theory of epicycles, which had been invented by Apollonius, who flourished about 220 B.C. It was a development of this theory ~~who flourished~~ that came to be known later as the Ptolemaic system, after the astronomer Ptolemy, who flourished in the middle of the second century A.D.

ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਖਿਆਲਾਂ ਪਰ ਹੀ ਮਹਾਰਾਜਾਂ ਨੇ ਸਦਾ ਪਦੇ ਸਚਖੰਡ ਤੇ ਨਿਰੰਕਾਰ ਦਾ ਦਰਬਾਰ ਆਦਿ ਦੇ ਖਿਆਲ ਖੜੇ ਕੀਤੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਹੈ:-

(੧) ਪੁਰੀਆਂ ਸਾਤ ਊਪਰ ਕਉਲਾਸਨ।
ਤਿਥੈ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਕਾ ਆਸਨ॥

(੨) ਅਤਿ ਊਚਾ ਤਾਕਾ ਦਰਬਾਰਾ। ਅੰਤ ਨਹੀਂ ਕਿਛੁ ਪਾਰਾਵਾਰਾ॥

(੩) ਅਖੰਡ ਮੰਡਲਾਕਾਰ, ਕਿਧਉ ਤੇਜ ਸਤ ਕੋਟ ਰਵੀ॥
ਅਨਿਕ ਉਦਿਤ ਚਮਤਕਾਰ, ਕੈਧੋ ਹੋਤ ਧਿਆਨ ਤਹਿ॥
ਕੋਟ ਸੂਰ ਜਾਕੈ ਪਰਗਾਸ। ਕੋਟ ਚੰਦ੍ਰਮੇ ਕਰਹਿ ਚਰਾਕ॥
ماه و خورشید ز انوار فلک خجل لال کرد

ਬਿਜਲੀ ਚਮਕੈ ਹੋਇ ਅਨੰਦਾ। ਜਾ ਪਉੜ੍ਹੇ ਪਤ ਬਾਲ ਗੋਬਿੰਦਾ॥
ਚਮਕਾਰ ਬੀਜੁਲ ਤਹੀ।

Original with:
Anup Singh, Noida
Digitized by:
Panjab Digital Library

(੨) ਅਖੰਡ ਮੰਡਲਾਕਾਰ, ਵਿਆਪਤ ਤੇਜ ਸੁਤ ਕੋਟ ਰਵੀ।
ਅਨਿਕ ਉਦਿਤ ਚਮਤਕਾਰ, ਕੈਸੇ ਹੋਤ ਧਿਆਨ ਤਹਿ॥
ਕੋਟ ਸੂਰ ਜਾਂਕੈ ਪਰਗਾਸ। ਕੋਟ ਚੰਦ੍ਰਮੇ ਕਰਹਿ ਚਰਾਕ॥
١٠ و خورشید ہزاراں فلک چند لالی کر

ਬਿਜਲੀ ਚਮਕੈ ਹੋਇ ਅਨੰਦ। ਜਾ ਪਉੜ੍ਹੇ ਪ੍ਰਭ ਬਾਲ ਗੋਬਿੰਦ।
ਚਮਕਾਰ ਬੀਜੁਲ ਤਹੀ।

~~ਸਮਦ੍ਰਾਕ ਦਾ ਸ੍ਵਰਗ ਆਰੋਹਣ।~~

ਗੰਧ੍ਰਾਕ ਨੂੰ ਉਪਰ ਅਸੀ ਲੀਤੇ ਫੀਰਕ ਦੇ ਹੇਠਲੇ ਪਾਸੇ, ਦੂਤ ਜਿਨਾਂ ਗੁਣਾਂ ਵਾਂਡਾਂ ਕਰਦਿਆਂ ਛਡ ਆਏ ਸਾਂ। ਹੁਣ ਅਗੇ ਦੀ ਸੁਣੋ।

ਗੰਧ੍ਰਾਕ ਨੇ ਕਿਹਾ; ਦੂਰਿਆਂ ਦੇ ਨਾਮ ਤੁਸਾਂ ਓਹੋ ਜਾਣੇ ਹਨ, ਜੋ ਤਾਰਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਹਨ, ਉਹ ਕਿਉਂ?

ਦੂਤ ਬੋਲੇ: ਹੇ ਸ੍ਵਾਮੀ! ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੈਨੂੰ ਦਸਿਆ ਹੈ, ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਸਿਤਾਰੇ ਤਾਂ ਆਪੋ ਆਪਣੀ ਪਿੜੀ ਵਿਚ ਜੜੇ ਹਨ, ਆਪਣੀ ਥਾਉਂ ਛਿਜਦੇ ਨਹੀਂ; ਪਰ ਸਤ ਸਿਤਾਰੇ ਅਜਿਹੇ ਹਨ, ਜੋ ਫਿਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਅਜ ਇਕ ਪਿੱਡੀ ਤਾਰਿਆਂ ਦੀ ਵਿਚ ਹਨ, ਤਦ ਅਗਾਂਹ ਮਹੀਨੇ ਹੋਰ ਪਿੜੀ ਵਿਚ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਅਗਲੇ ਮਹੀਨੇ ਇਕ ਤੀਜੀ ਪਿੜੀ ਵਿਚ। ਮਨੁਖਾਂ ਨੇ ਏਸੇ ਕਰਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਮ ਸਿਆਰੇ ਰਖਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਤਾਰੇ ਸੈਰ ਕਰਨ ਜਾਂ ਟੱਲਣ ਵਾਲੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਤਾਂ ਦੀ ਆਪੋ ਆਪਣੀ ਪਰਿਕ੍ਰਮਾ ਹੈ, ਸੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਾਮ

Original with: Dilip Singh, Noida
Digitized by: Panjab Digital Library

ਕਿਤੇ ਕਾਮਯਾਬ ਸਨ। ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਨਾਮ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਬਾਬੀਲੋਨ ਦੇ
ਪੁਰਾਣੇ ਗੜ੍ਹੀਏ ਅਤੇ ਖਿਨਿਕੀਅਨ ਲੋਕੀ ਸਨ। ਯੂਨਾਨੀਆਂ ਨੇ
ਇਹਨਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਇਹ ਨਾਮ ਲੈ ਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪਣੀ ਬੋਲੀ ਵਿਚ
ਤਰਜਮਾ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ, ਏਸੇ ਕਰਕੇ ਇਹ ਨਾਮ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆ
ਤੇ ਇਕੋ ਜਿਹੇ ਹਨ। ਤੁਹਾਡੇ ਦੇਸ ਵਿਚ ਜੋ ਆਦਿ ਐਤਵਾਰ ਜਾਂ
ਆਦਿਤਵਾਰ ਹੈ, ਤਦ ਇੰਗਲੈਂਡ ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਵੀ
Sun-Day ਸੂਰਜ ਦਾ ਵਾਰ ਹੈ। ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਦੀ
ਪਰ ਦੇਖਦੇ, ਸੁਖ ਦੁਖ ਕਰਕੇ ਆਪਸ ਵਿਚ ਬੜਾ ਫਰਕ ਸੀ,
ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਲੋਕੀ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਸਨ ਸਕਦੇ। ਸੋ ਉਹਨਾਂ ਇਹ
ਮਨ ਲਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਫਰਕ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਭਾਗਾਂ
ਵਿਚ ਇਹਨਾਂ ਸੱਤਾਂ ਸਿਤਾਰਿਆਂ ਕਰਕੇ ਹਨ। ਏਸੇ ਕਰਕੇ
ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਨਾਮ ਗ੍ਰਹਿ ਰਖਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਮਨੁਖਾਂ
ਨੂੰ ਪਕੜ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਅਰਥਾਤ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਪਰ ਅਸਰ
ਪਾਂਦੇ ਹਨ। ਹਰ ਇਕ ਸਿਤਾਰੇ ਦਾ ਅਸਰ ਵਾਰੋ ਵਾਰੀ ਇਕ ਇਕ
ਘੰਟਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਦਿਨ ਦੇ ਚੌਵੀ ਘੰਟੇ ਹਨ। ਸੋ ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ
ਦਿਨ ਸੂਰਜ ਚੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਪਹਿਲਾ ਘੰਟਾ ਅਸਰ ਪਾਣ
ਵਾਲਾ ਸੂਰਜ ਦਾ ਹੈ, ਤਦ ਅਠਵਾਂ, ਪੰਦਰਵਾਂ, ਬਾਈਵਾਂ ਘੰਟਾ
ਭੀ ਉਸੇ ਦੇ ਅਸਰ ਪਾਣ ਵਾਲਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ

Original with:
Anup Singh, Noida
Digitized by:
Panjab Digital Library

ਨੇ ਨਮਸਕਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਇਹਨਾਂ ਸਿਤਾਰਿਆਂ ਦੀ
ਦੂਰੀ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝ ਰਖੀ ਸੀ ਕਿ ਪਹਿਲੇ
ਸੂਰਜ ਆਂਦਾ, ਫੇਰ ਸ਼ੁਕਰ ਤੇ ਬੁਧ* (ਵੇਦੇ ਅੰਦਰਲੇ ਗ੍ਰਹਿ)
ਦਿਸਦੇ ਚੰਦਰਮਾ, ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਦੂਰ ਵਾਲੇ ਸਤੀਰ,

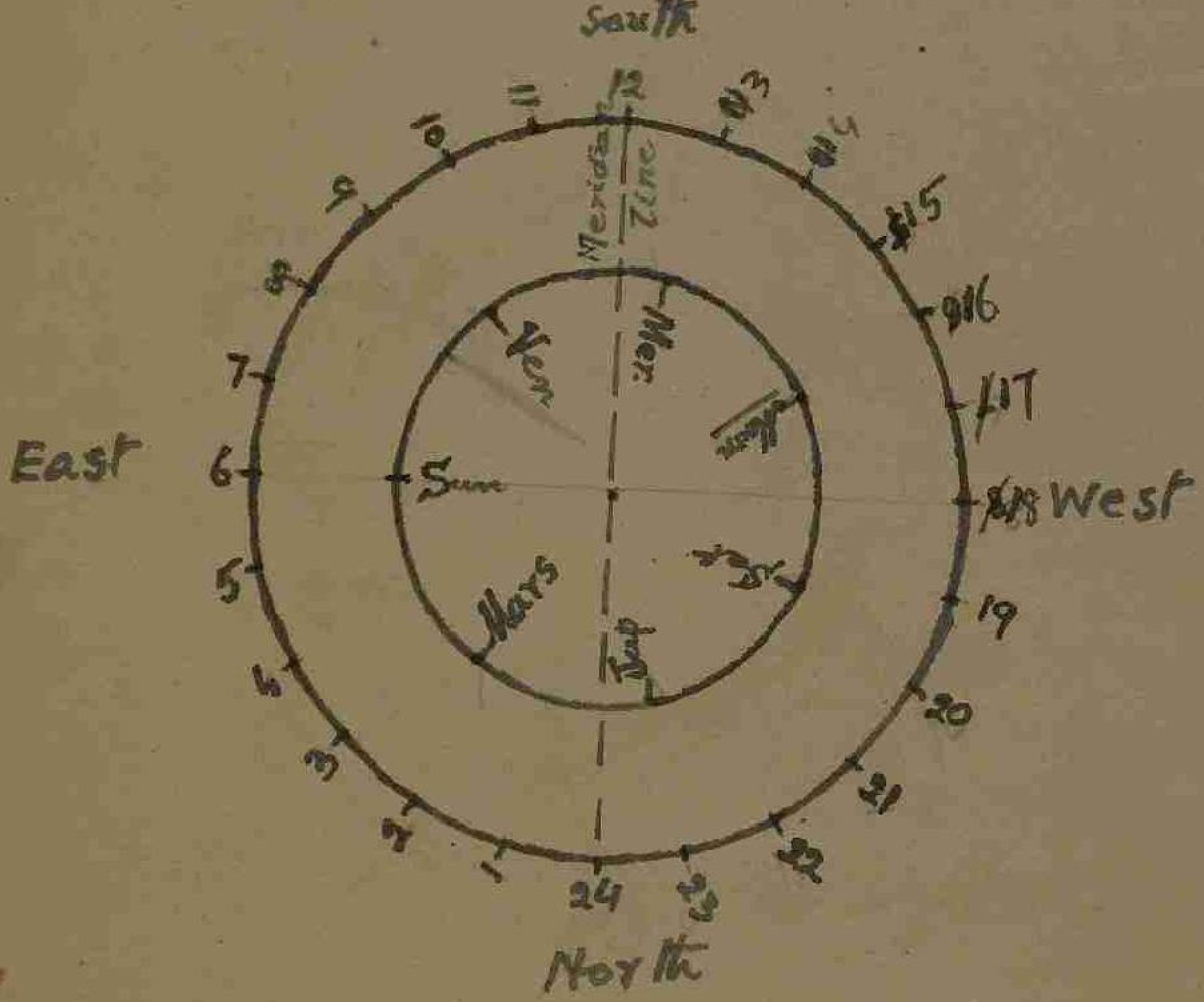

Original with:
Anup Singh, Noida
Digitized by:
Panjab Digital Library

ਵਿਚ ਜਾਂਚਦੇ ਸਨ। ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਨਸਰੇਤਾਰਾਂ ਗਾਰੀਸੋਨ ਦੇ
ਪਹਿਰੇ ਗਾਰਡੀਏ ਅਤੇ ਚਿਨਕੀਸਨ ਜੇਰੀ ਸਨ। ਪ੍ਰਸਿਆਨੇ
ਇਹਨਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਇਹ ਨਾਮ ਲੈਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪਣੀ ਬੋਲੀ ਵਿਚ
ਤਰਜਮਾ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ. ਏਸੇ ਕਰਕੇ ਇਹ ਨਾਮ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ
ਤੇ [illegible]

[illegible]

ਜਾਣਾ ਜੰਦਰ ਦਾ ਹੈ, ਤਰ ਅਠਵਾਂ, ਪੰਦਰਵਾਂ, ਬਾਈਵਾਂ ਘੰਟਾ
ਭੀ ਉਸੇ ਦੇ ਅਸਰ ਹੇਠ ਜਾਣਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ

Original with;
Anup Singh, Noida
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਨੇ ਨਿਸਚਰਨ੍ਹ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਇਹਨਾਂ ਸਿਆਰਿਆਂ ਦੀ ਦੂਰੀ ਮੁਤਾਬਕ ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਜਾ ਰੱਖੀ ਸੀ ਕਿ ਪਹਿਲੇ ਸੂਰਜ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਫੇਰ ਸ਼ੁਕਰ ਤੇ ਬੁਧ* (ਦੋਵੇਂ ਅੰਦਰਲੇ ਗ੍ਰਹਿ) ਇਹਨਾਂ ਤੋਂ ਚੰਦਰਮਾ, ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਬਾਹਰਵਾਰੀ ਸਨੀਚਰ, ਬ੍ਰਿਹਸਪਤ ਅਤੇ ਮੰਗਲ* ਤਿੰਨ ਬਾਹਰਲੇ ਗ੍ਰਹਿ। ਇਕ ਇਕ ਘੰਟਾ ਆਸਰਾ ਪਾਣ ਦਾ ਦੇਕੇ, ਜੇ ਅਸਾਂ ਸੂਰਜ-ਉਦਯ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਪਹਿਲਾ ਘੰਟਾ ਚੰਦ੍ਰ ਗ੍ਰਹਿ ਦਾ ਹੈ (ਅਰਥਾਤ ਸੋਮ ਸੋਮਵਾਰ ਹੈ), ਤਦ ਅਗਲੀ ਸਵੇਰ ਜਾਂ ਕਲ ਨੂੰ ਸੂਰਜ ਉਦਯ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਪਹਿਲਾ ਘੰਟਾ ਮੰਗਲ ਦਾ ਆਜਾਇਗਾ। ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੁਧ, ਬ੍ਰਿਹਸਪਤ, ਸ਼ੁਕਰ ਤੇ ਸਨੀਚਰ ਦੀ ਵਾਰੀ ਆਵੇਗੀ। ਲੜੀ ਇਉਂ ਹੋਵੇਗੀ:—

ਵਾਰ:- ਸੋਮਵਾਰ, ਮੰਗਲਵਾਰ, ਬੁਧਵਾਰ, ਵੀਰਵਾਰ, ਸ਼ੁਕਰਵਾਰ, ਸਨੀਚਰਵਾਰ ਅਤੇ ਐਤਵਾਰ।

ਗ੍ਰਹਿ:- ~~[illegible], Moon, Mercury,~~ Sun; Venus; Mercury; Moon; Saturn; Jupiter (Hor); Mars.

(ਵੇਖੋ ਇਕ ਜਾਦੂ ਨਕਸ਼ਾ।)

---

* ਤੁਸੀਂ ਵੇਖੋਗੇ ਕਿ ਤਰਤੀਬ ਦੀ, ਸਾਰੀ ~~[illegible]~~ ਧਰਤੀ ਤੋਂ

ਗ੍ਰਹਿਆਂ ਦੀ ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਤਰਤੀਬ ਵਾਰ ਦੂਰ ਦੂਰੀ ਅਤੇ ਏਸ ਦੂਰੀ ਤਰਤੀਬ ਦਾ ਇਕ ਸਬਬ ਸੀ। ਉਹ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਬਾਬਿਲੋਨ ਦੇ ਜੋਤਸ਼ੀਆਂ ਨੇ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਜੇ ਸ਼ੁਕਰ ਗ੍ਰਹਿ ਨੂੰ ਜਿਥੋਂ ਤੁਰੇ, ~~[illegible]~~ ਮੁੜਕੇ ਓਥੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਇਕ ਅੱਠ ਵਰ੍ਹੇ ਲਗਦੇ ਸਨ। ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ

Digitized by Panjab Digital Library

[illegible] ਸੂਰਜ [illegible] ਸਮਝਦੇ ਸੀ ਕਿ [illegible]
ਸੂਰਜ ਆਂਦਿਆਂ ਹੈ, ਫੇਰ ਸ਼ੁਕਰ ਤੇ ਬੁਧ* (ਦੋਵੇਂ ਅੰਦਰਲੇ ਗ੍ਰਹਿ)
ਦਿਸਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ, ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਦੁਰੇਡਾ ਸਨੀਚਰ,
ਬ੍ਰਿਹਸਪਤ ਅਤੇ ਮੰਗਲ* ਤਿੰਨ ਬਾਹਰਲੇ ਗ੍ਰਹਿ। ਇਕ ਇਕ
ਘੰਟਾ ਅਸਰ ਪਾਨ ਦਾ ਦੇਕੇ, ਜੇ ਅਸੀਂ ਸੂਰਜ-ਉਦਯ ਤੋਂ
ਪਿਛੋਂ ਪਹਿਲਾ ਘੰਟਾ ਚੰਦ੍ਰ ਗ੍ਰਹਿ ਦਾ ਹੈ (ਅਰਥਾਤ ਸੋਮ
ਵਾਰ ਹੈ), ਤਦ ਅਗਲੀ ਸਵੇਰ ਸਾਂਝ ਨੂੰ ਸੂਰਜ ਉਦਯ
ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਪਹਿਲਾ ਘੰਟਾ ਮੰਗਲ ਦਾ ਆਜਾਇਗਾ। ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ
ਬੁਧ, ਬ੍ਰਿਹਸਪਤ, ਸ਼ੁਕਰ ਤੇ ਸਨੀਚਰ ਦੀ ਵਾਰੀ ਆਏਗੀ।
ਨਾਂ ਇਓਂ ਹੋਣਗੇ:—

ਵਾਰ:— ਸੋਮਵਾਰ, ਮੰਗਲਵਾਰ, ਬੁਧਵਾਰ, ਵੀਰਵਾਰ, ਸ਼ੁਕਰਵਾਰ, ਸਨੀਚਰਵਾਰ ਅਤੇ ਐਤਵਾਰ।

ਗ੍ਰਹਿ:— ~~ਚੰਦ, ਮੰਗਲ mercury,~~ Sun; Venus; Mercury; Moon; Saturn; Jupiter (Hor); Mars

(ਦੇਖੋ ਇਕ ਜਗ੍ਹਾ ਨਕਸ਼ਾ।)

---

* ਤੁਸੀਂ ਦੇਖੋਗੇ ਕਿ ਤਰਤੀਬ ਦਸੀਂ ਗਈ ~~[illegible]~~ ਧਰਤੀ ਤੋਂ

ਗ੍ਰਹਿਆਂ ਦੀ ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਤਰਤੀਬ ਵਾਰ ਦੂਰੀ ਅਤੇ ਏਸ ਦੂਰੀ
ਤਰਤੀਬ ਦਾ ਇਕ ਸਬਬ ਸੀ। ਉਹ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਬਾਬਿਲੋਨ ਦੇ
ਜੋਤਸ਼ੀਆਂ ਨੇ ਵੇਖਿਆ ਜੋ ਸ਼ੁਕਰ ਗ੍ਰਹ ਨੂੰ ਜਿਥੋਂ ਤੁਰੇ, ~~ਫੇਰ~~ ਮੋੜਕੇ
ਫੇਰ ਉਸੇ ਥਾਂ ਜਾ ਅਪਹੁੰਚਣ ਵਿਚ ਅੱਠ ਵਰ੍ਹੇ ਲਗਦੇ ਹਨ। ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ
ਬੁਧ ਨੂੰ ੪੬ ਵਰ੍ਹੇ, ਸਨਿਚਰ ਨੂੰ ੫੯, ਮੰਗਲ ਨੂੰ ੭੯ ਅਤੇ
ਬ੍ਰਿਹਸਪਤ ਨੂੰ ੮੩। ਜਿਸਦਾ ਸਿੱਟਾ ਉਹਨਾਂ ਇਹ ਕਢਿਆ ਕਿ
ਜਿਨਾਂ ਚਿਰ ਕਿਸੇ ਗ੍ਰਹ ਨੂੰ ਧਰਤੀ ਦੁਆਲੇ ਏਸ ਗੇੜ ਵਿਚ
ਲਗਦਾ, ਜੋ ਉਹ ਉਤਨਾ ਹੀ ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਦੁਰੇਡਾ ਹੈ। ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ
ਚੰਦ ਨੂੰ ਅਸਮਾਨ ਵਿਚ ਮੁੜ ਉਸੇ ਥਾਂ ਅਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਕੋਈ
੫੪ ਵਰ੍ਹੇ ਲਗਦੇ ਸਨ। ਸੋ ਗ੍ਰਹਿਆਂ ਦੀ ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਦੂਰੀ ਦੇ ਤਰਤੀਬ
ਆਪ ਤੋਂ ਆਪ ਸੂਰਜ ਸ਼ੁਕਰ, ਬੁਧ, ਚੰਦ, ਸਨਿਚਰ, ਮੰਗਲ ਤੇ ਬ੍ਰਿਹਸਪਤ ਹੋਈ

Original with: Anup Singh, Noida
Digitized by: Panjab Digital Library

ਰਾਹਦਾਰ ਦੀਆਂ ਤਾਂ ਅਖਾਂ ਖੁਲਗਈਆਂ, ਆਖਣਲਗਾ: ਹੁਣ ਮੈਂ ਸਮਝਿਆ, ਜੋ ਕਿਉਂ ਸਤਾਂ ਦਿਨਾਂ ਦਾ ਸਤਵਾਰਾ ਮੁਕਰਰ ਕੀਤਾ, ਤੇ ਦਸਾਂ ਦਿਨਾਂ ਦਾ ਦਸਵਾਰਾ ਨਹੀਂ, ਜੋ ਮਹੀਨੇ ਦਾ ਪੂਰਾ ਤੀਜਾ ਹਿੱਸਾ ਤਾਂ ਹੁੰਦਾ। ਹੁਣੇ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਸਮਝ ਆਗਈ ਕਿ ਸਤਾਂ ਵਾਰਾਂ ਦੇ ਇਹ ਨਾਂ ਕਿਉਂ ਤੇ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਖੇ। ਸਤਾਂ ਅੰਕਾਂ ਦਾ ਭੇਦ ਵੀ ਮੈਂ ਹੁਣ ਜਾਣ ਲਿਆ ਹੈ। ਜੋ ਅਠਵਾਂ ਨੀਚਾ ਨੰਬਰ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਉਪਰ ਨਾਵੀਂ ਕੁਰਸੀ, ਜਿਸਪਰ ਅੱਜ ਮੀਆਂ ਨੂਰੀ ਤੁੰਮਨਮਾਤਾ ਬਣੀ ਬੈਠਾ ਹੈ, ਤੇ ਖ਼ੁਸ਼ਾਮਦੀ ਲੋਕ ਕੋਲ ਖਿਡਾਵੇ ਹੋਏ ਸੀ। ਤਾਂ ਤੇ ਕੁਰਸੀ, ਸਤ ਬਹਿਸ਼ਤ, ਸਤ ਦੋਜ਼ਖ਼, ਸਪਤ ਆਕਾਸ਼, ਸਪਤ ਪਾਤਾਲ, ਸਪਤ ਦੀਪ, ਸਪਤ ਪਾਤ ਸਾਗਰਿ ਇਹ ਸਾਰੇ ਖ਼ਿਆਲ ਭੀ ਏਥੋਂ ਹੀ ਲਏ ਗਏ ਹੋਣਗੇ।

ਦਤ: ਤੂੰ ਆਪ ਸਿਆਣਾ ਏਂ, ਤੈਨੂੰ ਹੋਰ ਦਸਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਰਹੀ।

ਰਾਹਦਾਰ: ਰਤਾ ਹੁਣ ਦਸੋ, ਕਦਿਰੇ ਜੇ, ਜੋ ਪੁਰਾਣੇ ਸਮੇਂ ਈਰਾਨੀਆਂ ਦਾ ਇਕ ਵੱਡਾ ਵਡੇਰਾ ਅਰਥਾਤ ਜ਼ਰਤਸ਼ਤ ਨਾਮ ਦਾ ਘੋੜੇ ਤੇ ਚੜ੍ਹਕੇ ਏਥੇ ਆਇਆ ਸੀ।

ਦਤ:- ਹਾਂ ਤਾਂ ਪੁਰਾਣੀ ਗਲ ਹੈ, ਉਸਤੋਂ ਸਦੀਆਂ ਪਿਛੋਂ ~~[illegible]~~ ਯਾਕੂਬ ਪੈਗੰਬਰ ਨੇ ਜ਼ਮੀਨ ਤੋਂ ਆਸਮਾਨ ਤਕ ਇਕ

Original with
Anup Singh, Noida
Digitized by
Panjab Digital Library

[illegible]

ਤੇ ਦਸਾਂ ਦਿਨਾਂ ਦਾ ਦਸਵਾਂਗਾ ਨਹੀਂ, ਜੋ ਮਹੀਨੇ ਦਾ ਪੂਰਾ ਤੀਜਾ ਹਿੱਸਾ ਤਾਂ ਹੁੰਦਾ। ਨਾਲੇ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਸਮਝ ਆ ਗਈ ਕਿ ਸਤਾਂ ਦਾਨਾਂ ਦੇ ਇਹ ਨਾਂ ਕਿਉਂ ਤੇ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਖੇ। ਸੱਤਾਂ ਅੰਕਾਂ ਦਾ ਭੇਦ ਵੀ ਮੈਂ ਹੁਣ ਜਾਣ ਲਿਆ ਹੈ। ਸੋ ਅਨੇਕਾਂ ਨੀਤਾਂ ਕੁਦਰਤ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਉਪਰ ਨਾਦੀ ਕੁਰਸੀ, ਜਿਸਪਰ ਅੱਲਾ ਮੀਆਂ ਨੂਰੀ ਤੁੰਗਲਆਦਾ ਕਰੀ ਬੈਠਾ ਹੈ, ਤੇ ਖ਼ੁਸ਼ਾਮਦੀ ਲੋਕ ਕੋਲ ਬਿਠਾਏ ਹੋਏ ਸੁ। ਤਾਂ ਤੇ ਭੂਮੀ, ਸਤ ਵਸ਼ਿਸ਼ਤ, ਸਤ ਦੋਜ਼ਖ਼, ਸਪਤ ਆਕਾਸ਼, ਸਪਤ ਪਾਤਾਲ, ਸਪਤ ਦੀਪ, ਸਪਤ ਧਾਤ ਆਦਿ ਇਹ ਸਾਰੇ ਖ਼ਿਆਲ ਭੀ ਏਥੋਂ ਹੀ ਟੁਰੇ ਗਏ ਹੋਣਗੇ।

ਦੂ: ਤੂੰ ਆਪ ਸਿਆਣਾ ਏਂ, ਤੈਨੂੰ ਹੋਰ ਦਸਨ ਦੀ ਕੀ ਲੋੜ ਹੋਈ।

ਠਾਕਰ: ਏਥਾ ਹੁਣ ਦੇਖੋ, ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਪਹਾੜੇ ਸਭੇ ਦੀਰਘਨੀਆਂ ਦਾ ਇਕ ਦੰਡ ਦੇਵੇਗਾ ਅਰਤਾਂ ਨੂੰ ਗਰਮ ਨਾਮ ਦਾ ਘੋੜੇ ਤੇ ਚੜ੍ਹਕੇ ਏਥੇ ਆਇਆ ਸੀ।

ਦੂ: ਏਹ ਤਾਂ ਪੁਰਾਣੀ ਗਲ ਹੈ, ਉਸਤੋਂ ਸਦੀਆਂ ਪਿਛੋਂ ~~ਕਾਲੀਆਂ~~ ਸ਼ਾਕਰ ਪੈਗੰਬਰ ਨੇ ਜ਼ਮੀਨ ਤੋਂ ਆਸਮਾਨ ਤਕ ਇਕ

ਜਨਮਸਾਖੀ ਭਾਈ ਬਾਲਾ ਵਿਚ, ਸਿਰਪਾਰ ਪਰਬਤ ਦੀ ਸਾਖੀ ਦੇਣਿਆਂ ਪਰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਜ਼ਬਾਨੀ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ:- "ਜਿਤਨਾ ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਸਾਗਰ ਉਚਾ ਹੈ 25000 ਜੋਜਨ, ਤਿਤਨਾ ਸਾਗਰ ਤੋਂ ਚੰਦ੍ਰਮਾਂ ਉਚਾ ਹੈ। ਜਿਤੇ ਦਸੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਦਸੀ ਉਚੇ ਹੈਨਿ॥ ਧ੍ਰੂ ਭਗਤ ਸਭਨਾਂ ਤੋਂ ਉਚਾ ਹੈ॥"

ਯਹੂਦੀਆਂ ਦਾ ਇਕ ਹੋਰ ਵਡ ਵਡੇਰਾ ਅਲੀਜਾਹ 'Elijah' ਅਸਮਾਨ ਦੇ ਰਥ ਵਿਚ ਬੈਠਕੇ ਬਹਿਸ਼ਤ ਆ ਗਿਆ ਸੀ।

55

ਪੌੜੀ ਭੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਮਨੁਖਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਪਰ ਫਰਿਸ਼ਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਹੀਦਾ ਹੈ, ਕਿ ਏਸੇ ਪੌੜੀ ਰਾਹੀਂ ਸੁਰਗ ਤੋਂ ਜਾਂਦੇ ਆਉਂਦੇ ਸਨ। ਹਜ਼ਰਤ ਮਸੀਹ ਸਣੇ ਦੇਹ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਡਿੱਠੇ ਉਤਰੇ ਆ ਗਏ ਸਨ। ਹਾਲੀ ਥੋੜ੍ਹੀ ਸਦੀਆਂ ਦੀ ਹੀ ਗਲ ਹੈ ਕਿ ਰਸੂਲਿ ਨਾ ਹਜ਼ਰਤ ਮੁਹੰਮਦ ਸਾਹਿਬ ਮਿਅਰਾਜ ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਬੁੱਰਾਕ ਨਾਮ ਦੇ ਖੰਭਾਂ ਵਾਲੇ ~~ਘੋ~~ ਨੂਰੀ ਘੋੜੇ ਤੇ ਸਵਾਰ ਹੋਕੇ ਅੱਲਾ ਦੀ ਦਰਗਾਹੇ ਆਏ ਸਨ। ਘੋੜੇ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਸੁੰਮਾਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਹੁਣ ਤਕ ਪਥਰ ਪੁਰ ਲਗੇ ਮੌਜੂਦ ਹਨ। ਸਭ ਪੁਰਖਾਂ ਦੀਆਂ ਵੀ ਕੋਈ ਸੀਮਾਂ ਨੇ? ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ~~ਦੇਵ~~ ਦੇਵ ਜੀ ਏਥੇ ਵੀ ਆ ਗਏ ਸਨ, ਨਾ ਘੋੜਾ ਨਾ ਸੁਖਪਾਲ, ਨਾ ਉਡਨ ਖਟੋਲਾ। ਉਧਰ ਬੇਈਂ ਵਿਚ ਟੁੱਬੀ ਮਾਰੀ, ਏਧਰ ਨਿਰੰਕਾਰ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ। ਫੇਰ ਕੋਈ ਇਕ ਵਾਰੀ ਨਹੀਂ ਅਨੇਕ ਵਾਰ ਆਏ ਸਨ।

ਨਾਰਦ: ਮੈਂ ਤਾਂ ਸੁਣ ਸੁਣਕੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਿਆਂ ਹਾਂ। ਮੈਨੂੰ ਇਕ ਹੋਰ ਗਲ ਯਾਦ ਆ ਗਈ ਏ। ਵਿਸ਼ਵਾਮਿਤ੍ਰ ਰਿਸ਼ੀ ਨੇ ਇਕ 'ਤ੍ਰਿਸ਼ੰਕੂ' ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਤਪੋਬਲ ਦੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਸੁਰਗ ਨੂੰ ਚੜ੍ਹਾ ਦਿਤਾ ਸੀ, ਪਰ ਵਸ਼ਿਸ਼ਟ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵਾਮਿਤ੍ਰ ਨਾਲ ਈਰਖਾ ਸੀ, ਉਸ ਧਰੂਹ ਕੀਤਾ, ਡਿਗ ਪਿਆ। ਜਦ

Original with:
Anup Singh, Naida
Digitized by:
Panjab Digital Library

ਤ੍ਰਿਸ਼ੰਕੂ ਨੂੰ ਡਿਗਦਾ ਦੇਖਿਆ, ਤਦ ਵਿਸ਼ਵਾਮਿਤ੍ਰ ਜੀ ਬੋਲੇ, "ਠਹਿਰ ਜਾ"। ਸੋ ਦੋਹਾਂ ਮਹਾਂਰਿਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਬਚਨਾਂ ਕਰਕੇ ਤ੍ਰਿਸ਼ੰਕੂ ਵਿਚਾਰਾ ਵਿਚੇ ਵਿਚਕਾਰੇ ਹੀ ਪੁੱਠਾ ਟੰਗਿਆ ਪਿਆ ਹੈ।

ਸੂਤ: ਅਸੀਂ ਜਦੋਂ ਜਦ ਆਏ ਸਾਂ, ਓਦ ਵੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਸੀ ਤੇ ਟੰਗੇਤ੍ਰੀ ਪੱਕੀ ਸੀ।

ਨਾਰਦ:— ਸੁਣਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮਹਾਂਭਾਰਤ ਦੇ ਜੁਧ ਵਿਚ ਭੀਮ ਨੇ ਕੁਝ ਹਾਥੀ ਸਿਰ ਦੁਆਲੇ ਭੁਆਂ ਕੇ ਅਸਮਾਨ ਵੱਲ ਵਗਾਏ ਸਨ, ਅਤੇ ਓਹ ਹਾਥੀ ਹੁਣ ਤਕ ਏਥੇ ਹੀ ਕਿਤੇ ਚੱਕਰ ਖਾਂਦੇ ਫਿਰਦੇ ਹਨ, ਕੀ ਇਹ ਸਚ ਹੈ?

ਸੂਤ: ਸੋ ਤਾਂ ਆਪੇ ਸਚ। ਅੰਡੇਰੇ ਜਾਂਦੇ ਸਾਨੂੰ ਬੜਾ ਬਚਾ ਕਰਕੇ ਚੀਖਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਸ਼ੁਕਰ ਕਰ, ਕਿਸੇ ਭੁਆਂਦੇ ਹਾਥੀ ਦੀ ਲਪੇਟ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਇਆ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਤੇਰਾ ਵੀ ਓਹੋ ਹਾਲ ਹੋਣਾ ਸੀ, ਜੋ ਤ੍ਰਿਸ਼ੰਕੂ ਦਾ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਨਾਰਦ: ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਧੋਖੇ ਤੇ ਕਿਓਂ ਨਾ ਲਿਆਏ, ਜੋ ਮੈਂ ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਦੇਖਦਾ ਔਂਦਾ?

ਸੂਤ: ਤੁਹਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਅਜੋਕੇ ਰਹਾ ਆਦਮੀ ਬਹੁਤੇਰੀ ਹੈ, ਤੇ ਫਿਰ ਸੁਖਾਸਨ ਦੀ ਪਸੰਦ ਕਰਦੇ ਹਨ; ਸੋ ਅਸੀਂ ਸਾਂਭੇ ਤੋਂ ਦਸਤੂਰ ਮੁਤਾਬਿਕ ਵਖਾਲ ਹੀ ਲਿਆਏ ਹਾਂ।

Original with:
Anup Singh, Noida
Digitized by:
Panjab Digital Library

ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਬਾਤਾਂ ਕਰਦੇ, ਉਹ ਛੇਤੀ ਹੀ ਜੰਗਲ ਵਿਚੋਂ ਪਾਰ ਹੋ ਗਏ, ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੱਥ ਨਾ ਆਇਆ, ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦੇ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ। ਅੱਗੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਖਿਡਾਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦੇ ਨੇ ਨੱਕ ਬੰਦ ਕਰਦੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਦੁਰਗੰਧ ਕਾਹਦੀ ਹੈ? ਕੀ ਇਹ ਤੁਹਾਡਾ ਸ਼ਹਿਰ ਹੈ? ਏਸ ਦੀਆਂ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀਆਂ ਗਲੀਆਂ ਮੋਰੀਆਂ ਦੀ ਗੰਦੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਵਜ਼ੀਰ ਉਤਰ ਦਿਤਾ ਕਿ ਸ਼ਹਿਰ ਤਾਂ ਏਥੋਂ ਦੁਰਾਡਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਬਦਬੂ ਸ਼ਮਸ਼ਾਨ ਨਦੀ ਤੋਂ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਨਗਰੀਆਂ ਦੇ ਗੰਦ ਮੰਦ ਰੋੜ੍ਹ ਕੇ ਨਰਕ ਤੋਂ ਵਗ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਏਸ ਨੂੰ ਵੈਤਰਨੀ ਨਦੀ ਆਖਦੇ ਹਨ। ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਇਹ ਜਾਏਗਾ, ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਰਾਹ ਤੇਰਾ ਨੱਕ ਦੀ ਸਾਫ ਹੋ ਜਾਏਗਾ।

ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦਾ: ਤਾਂ ਸ਼ਹਿਰ ਵੈਤਰਨੀ ਨਦੀ ਤੋਂ ਪਾਰ ਹੈ?

ਦੂਤ: ਹਾਂ! ਨਦੀ ਪਾਰ ਕਰਕੇ ਸ਼ਹਿਰ ਤਕ ਪੈਦਲ ਜਾਣਾ ਪਏਗਾ।

ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦਾ: ਏਸ ਨਦੀ ਤੋਂ ਪਾਰ ਕਿਵੇਂ ਹੋਣਾ ਹੈ?

ਦੂਤ: ਇਕ ਤਾਂ ਅੱਗੇ ਤੇਰੇ ਖੱਬੇ ਹੱਥ ਪੁਲ ਸਿਰਾਤ ਹੈ, ਨੇੜੇ ਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਬਹੁਤ ਪਤਲੀ ਸਖਤ ਹੋਈ ਹੈ, ਤੇ ਬੜੀ ਤੰਗ ਹੈ। ਰਾਹੋਂ ਜਿੱਕੀ ਖੰਡਿਓਂ ਤਿਖੀ ਧਾਰ ਸਿਰਾਤ ਦੇ, ਪਹੁੰਚਿਆ

Original with:
Anup Singh, Noida
Digitized by:
Panjab Digital Library

ਦੀ ਕਿਤਾ। ਜਗਤ੍ਰਪਤਰ ਤੋਂ ਵੀ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਾਲ ਪਹਿਲੇ ਈਜਾਦੀਆਂ *

ਇਹ myths ਜਾਂ ਦੇਵ-ਕਹਾਣੀਆਂ ਬਹੁਤ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਹਨ, ਤੇ ਓਦੋਂ ਬਣੀਆਂ ਸਨ ਜਦ ਪਾਰਸੀਆਂ ਤੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਵਡੇ, ਆਰੀਅਨ ਹੋਕਰ ਕਿਤੇ ਇਕੱਠੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਅਸਮਾਨ ਵਿਚ ਇਕ ਬੜਾ ਚਮਕਦਾ ਤਾਰਾ ਨੀਲੀ ਭਾਹ ਮਾਰਦਾ ਚਮਕਦਿਆਂ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਰਾਤੀਂ ਸਿਰ ਤਨ ਚੜ੍ਹਿਆ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਏਸ ਦਾ ਨਾਮ Sirius A ਜਾਂ dog-star ਹੈ। ਏਸ ਤੋਂ ਉੱਤੇ ਦਾ ਤਾਰਾ ਜਾਪਦੇ ਨੂੰ ਕੁਕਰੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਤਾਰਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਹੈ, ਚਾਰ ਲੱਤਾਂ ਤੇ ਚਾਰ ਤਾਰੇ, ਅਤੇ ਵਿਚਕਾਰ ਤਿੰਨ ਛੋਟੇ ਤਾਰੇ ਇਕ ਸੇਧ ਵਿਚ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਇਕ ਕੁੱਤੇ ਹੋਰ ਤਾਰੇ ਨਾਲ ਮਿਲਾਕੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਦੇ ਸਿਰ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਬਣਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਏਸ ਨੂੰ ਮ੍ਰਿਗਸਿਰ ਆਖਦੇ ਹਨ। ਸਿਰੀਅਸ ਤਾਰਾ ਪਿੱਛੇ ਮ੍ਰਿਗ-ਵਿਆਧ ਜਾਂ ਸ਼ਿਕਾਰ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਛੋਟੇ ਤਾਰੇ ਇਕ ਸੇਧ ਵਿਚ, ਓਸਦਾ ਚਲਾਇਆ ਤੀਰ ਹੈ, ਜੋ ਸ਼ਿਕਾਰ ਦੇ ਸਿਰ ਵਿਚ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸਿਰੀਅਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਕ ਹੋਰ ਤਾਰਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ Cyon (ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਸ੍ਵਾਨ- ਅਰਥ ਕੁੱਤਾ) ਜਾਂ Canis major (ਵੱਡਾ ਕੁੱਤਾ) ਆਖਦੇ ਹਨ। ~~ਇਸਦੇ~~

*(ਸਿਰੀਅਸ ਦਾ ਨਾਮ ਹੈ Sirius B)

Original with: Anup Singh, ... Digitized by: Panjab Digital Library

ਦੇ ਦੁਰਿਆਂ ਨੇ ਬਣਾਈ ਸੀ, ਅਤੇ ਏਸਦਾ ਨਾਂ ਰਖਿਆ ਸੀ ਕਿਨਾਰਾ।

ਇਹ ਤਾਰੇ ਕਹਕਸ਼ਾਂ ਦੇ ਜਾਂ ਆਕਾਸ਼ ਗੰਗਾ ਦੇ ਨੇੜੇ ਕੰਢੇ ਉਤੇ ਸੀ ਹਨ। ਇਹੋ ਕਹਕਸ਼ਾਂ ਵੈਤਰਨੀ ਨਦੀ ਹੈ। ਨਦੀ ਦੇ ਪਾਰਲੇ ਕੰਢੇ ਇਕ ਹੋਰ ਤਾਰਾ ਹੈ, ਪ੍ਰਥਮ ਮ੍ਰਿਗ, ਜਿਸਨੂੰ Pro-cyon (ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਪ੍ਰਸ਼੍ਵਾਨ) ਜਾਂ Canis minor (ਛੋਟਾ ਕੁੱਤਾ) ਆਖਦੇ ਹਨ। ਇਹੋ ਦੋਵੇਂ ਯਮ ਦੇ ਕੁੱਤੇ ਹਨ, ਜੋ ਪ੍ਰਾਣ ਸੁਰਗ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਏਸ ਤੋਂ ਤੇਰਾਂ ਦਰਜੇ ਦੂਰ ਨਦੀ ਦੇ ਦੋ ਪਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਤੇ ਇਕੱਠਾ ਤਾਰਿਆਂ ਤੋਂ ਧਾਤੀ ਇਕ ਬੇੜਾ ਜਿਹਾ ਬਣਿਆ ਦਿਸਦਾ ਹੈ, ਉਸਦੇ ਨੇੜੇ ਨਦੀ ਵਿਚ ਦੇ ਕੁਝ ਸੁਨਹਿਰੇ ਤਾਰੇ ਸਿਤਾਰੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਨਾਉਂ ਯੂਨਾਨੀਆਂ ਨੇ Argo Navis (ferry-boat) ਰਖਿਆ ਸੀ। ਸਵਰਗ ਦਾ ਰਾਹ ਇਸ ਥਾਂ ਤੇ ਕਿਉਂ ਰਖਿਆ, ਇਸਦਾ ਇਕ ਸਬਬ ਹੈ। ਛੇ ਹਜ਼ਾਰ ਵਰ੍ਹੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਜਦ ਸੂਰਜ ਉਤ੍ਰਾਯਨ ਹੋਇਆ ਅਰਥਾਤ ਸਪਰੇਖਾ ਨੂੰ ਮ੍ਰਿਗਸਿਰ ਦੇ ਪਾਸ ਟੱਪਦਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਹੁਨਾਲੇ ਵਿਚ ਰਾਤ ਦਿਨ ਇਕ ਬਰਾਬਰ ਹੁੰਦੇ ਸਨ (equinox)। ਜਿਵੇਂ ਲਾਟੂ ਦੀ ਸਟੀ ਪਿੱਛੋਂ ਆਕੇ ਘੂਮਣ ਖਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਿਵੇਂ ਹੀ ਧਰਤੀ ਦੀ ਧੁਰ ਘੂਮਣ ਖਾਂਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ੨੬੦੦੦ ਵਰ੍ਹੇ ਵਿਚ ਧ੍ਰੂਵਤਾਰੇ (Pole-star) ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਇਕ ਗੇੜ ਖਾਂਦੀ

Original with:
Anup Singh, Noida
Digitized by:
Panjab Digital Library

ਔਂਤੀ. ਸਉਣੀ ਵਿਚ ਬਣਾਈਆਂ ਨੇ, ਕਣਕ ਜੋ ਸਾਉਣੂ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ।

ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸੂਰਜ ਦੇ ਅਪਰੇਖਾ ਨੂੰ ਲੰਘਣ ਦਾ ਨੁਕਤਾ ਪਹਿਲੇ ਪਹਿਲੇ ਅਪਰੇਖ ਪਰ ਪਿਛੇ ਹਟਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਸਨੂੰ Precession of Equinoxes ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ 'ਰਾਤਦਿਨ-ਬਰਾਬਰ' ਦੇ ਪਿਛੇ ਪੈਂਦੇ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਸੂਰਜ ਅਜਕਲ ਮਿਗ ਸਿਰ ਤੋਂ ੮੩ ਦਰਜੇ ਪਿਛੇ ਜਾਕੇ ਅਪਰੇਖ ਨੂੰ ਕਟਦਾ ਹੈ।

ਸੂੰਡਾ Canis ਦੀ ਮਾਧਨ ਵਿਚ ਤਾਰਾ Cym ਹੀ ਹੈ। ਰਿਗਵੇਦ ਵਿਚ ਇਸਨੂੰ ਕੁੱਤਾ (ਨਰ) ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਕੁੱਤੀ (ਮਦੀਨ) ਮੰਨਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਨਾਮ 'ਸਰਮਾ' ਹੈ। ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਮੈਕਸ ਮੂਲਰ ਸਾਹਿਬ, ਜ਼ਬਾਨਾਂ ਦੀ ਖੋਜ ਪੜਤਾਲ ਵਿਚ ਹੇਠਲੀ ਮੁਸਾਵਾਤ (equation) ਦੇਕੇ ਇਸਨੂੰ ਉਨੀਹਵੀਂ ਸਦੀ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵਡੀ ਖੋਜ ਜਾਂ ਦਰਯਾਫ਼ਤ (discovery) ਆਖਦੇ ਹਨ:—

Sarama = Salama = Halma = Helna
= Helen = Nellá = Nelli

ਸਰਮਾ ਤਿਰੂ ਨਾਮ (ਕੁੱਤੀਆਂ ਦਾ ਦੀ), ਸਲਮਾ ਤੇ ਹਲਮਾ ਅਰਬ ਵਿਚ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਦੇ ਹਲਨ ਆਦਿ ਯੂਰੋਪੀਅਨ ਦੇਸਾਂ ਵਿਚ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਦੇ ਨਾਮ ਹੁੰਦੇ ਹਨ॥

ਕਈ ਕੌਮ ਕੁੱਤਿਆਂ ਦੀ ਅਖਾਂ ਦੇ ਠੀਕ ਉਪਰ ਚਾਰ ਦੇ ਇਸਕਨੇ

Original with:
Anup Singh, Noida
Digitized by:
Panjab Digital Library

ਤਾਰਿਆਂ ਦੇ ਦੇਸ਼ਵਿਚ ਪਰਾੜੇ ਸਾਰੇ ਤਾਰੇ ਪਰ ਜਾਂ ਰੋਪ-ਚਿਤ੍ਰ

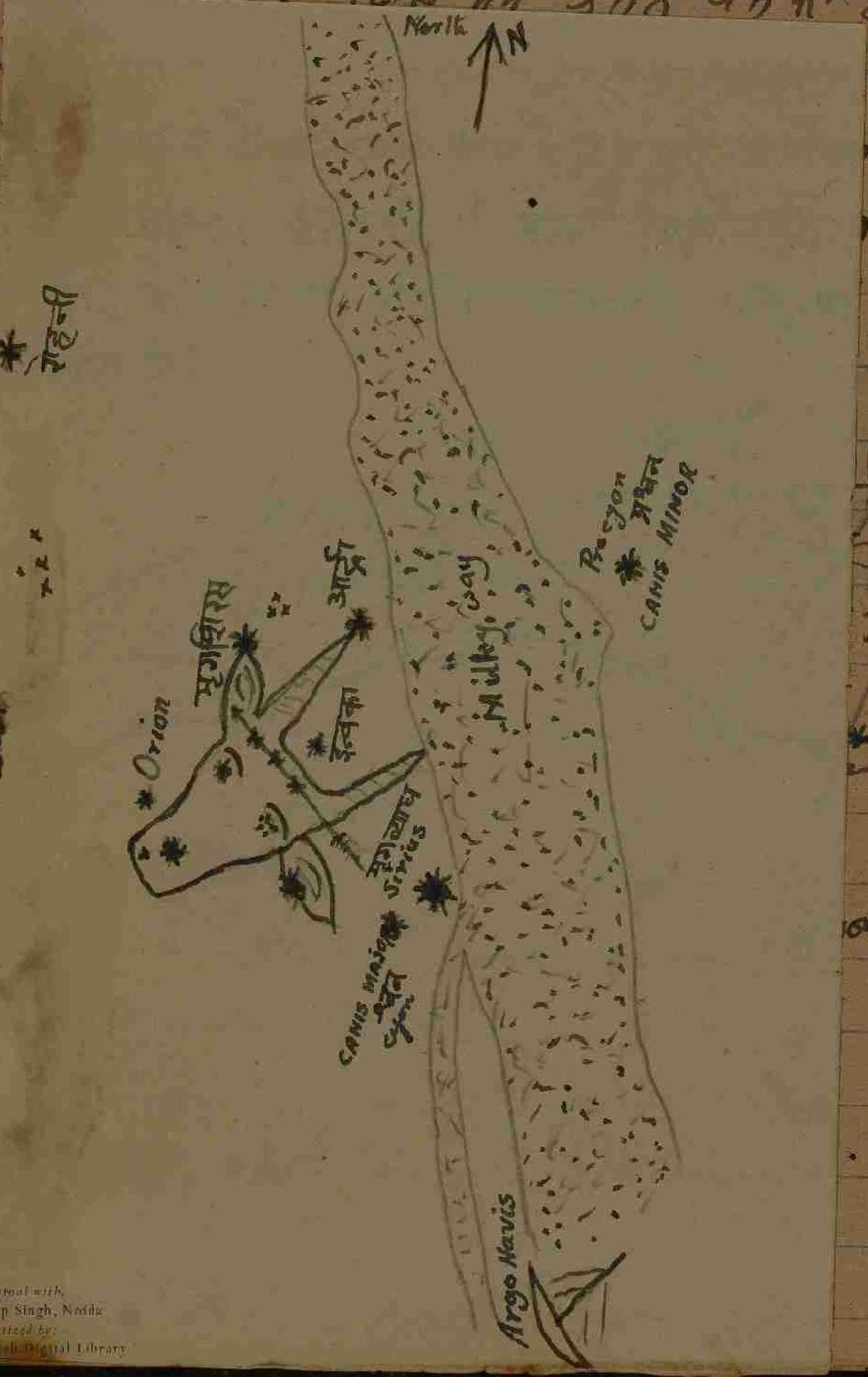

...ਆਂ ਸਿਤਾਰੇ

... ਅਧਾਂ ਤਾਰਾ

ਸਮਝਿਆ

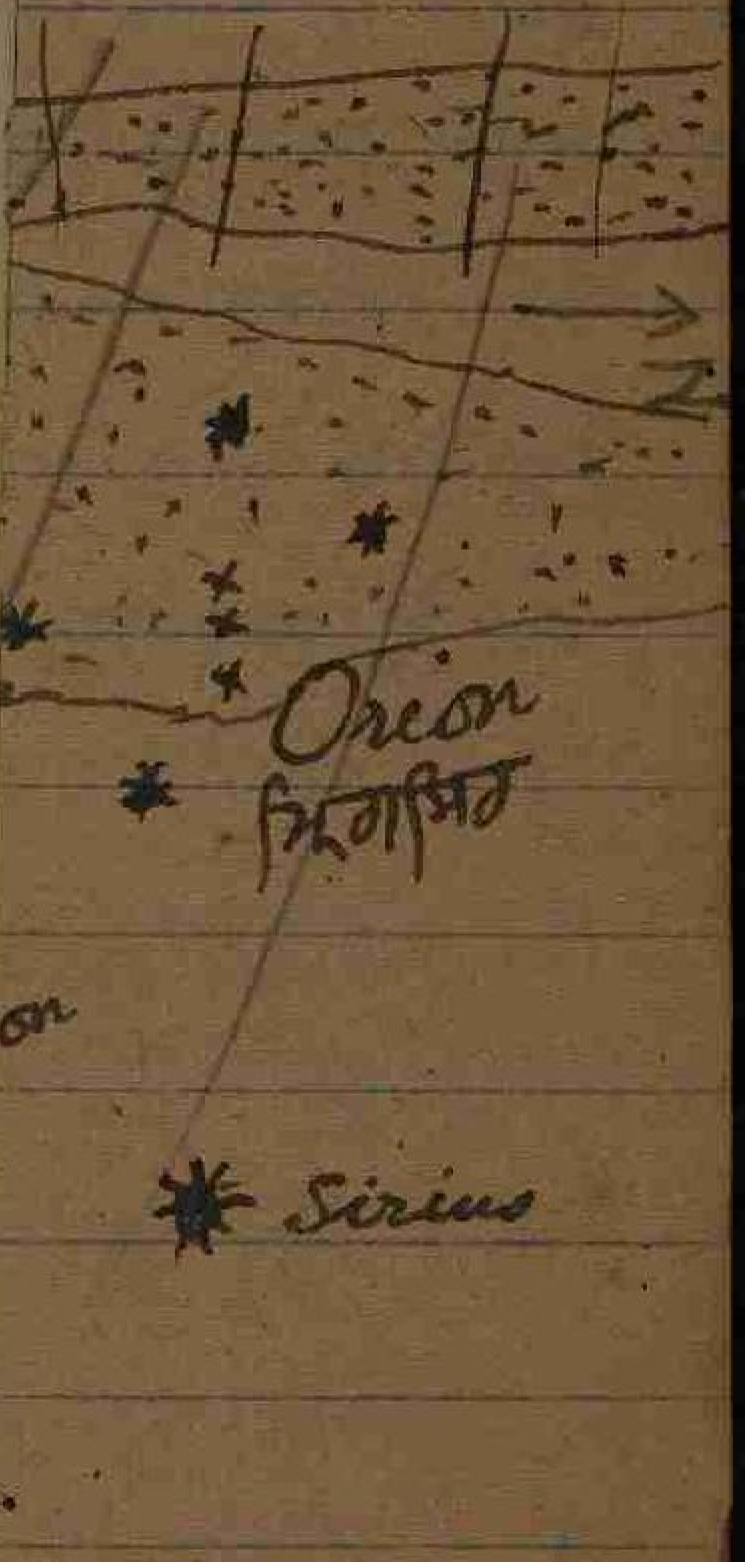

ਔਂਨ੍ਹੀ. ਸਉਨ੍ਹੀ ਕਿਹਿੰ ਬਨਾਈਓਂ ਨੇ, ~~ਕਰ~~ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਔਂਦੀ। ਕੇ ਏਸ

ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਨਤ

ਦਾ ਨੁਕਤਾ ਅ

ਹੈ, ਏਸਨੂੰ Be

ਏਸ 'ਗੋਤਰਿਨਵ

ਸਿਰ ਸਿਰ ਤੋਂ ਦ

ਲੰਡਨ Carn

ਵਿਚ ਏਸਨੂੰ ਕ

ਏਸਦਾ ਨਾਮ 'ਸਰ

ਦੀ ਖੋਜ ਪੜਤਾਲ

ਏਸਨੂੰ ਉਨੀਹਵੀਂ

(discovery)

Sara

= He

ਸਭਾ ਇਹ ਨਾਮ

ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਦੇ ਫ

ਦੇ ਨਾਮ ਉਂਦੇ ਹੋ

ਕਈ (ਕਰ) ਕੁਇਆ

ਕੇ ਰੰਗ

ਰ ਅਖ

ਉ, ਅਤੇ

ਹੋਂਦੇ।

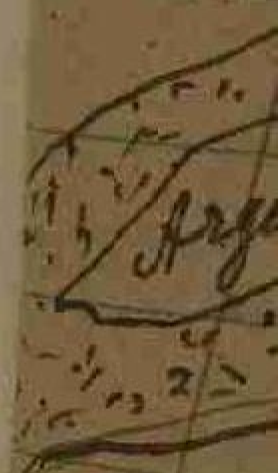

Original with: Anup Singh, Noida
Digitized by: Panjab Digital Library

...ਮਾਂ ਦੇ ਦੇਸਦਿਰ ਪਗਾਏ ਸਮੇਂ ਤੁਹਾਨੇ ਪਗ ਜਾਂ ਰੇਪ-ਚਿਤ੍ਰ

...ਜਿਹੇ ਰੰਗ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਨੌਂ ਦਿਸਦੇ ਤੇ ਨੌਂ ਅਖਾਂ ਮਿਲਾਕੇ ...ਰ ਅਖਾਂ ਵਰਤਾਈਆਂ ਗੰਨੀ। ਆਖਿਰ ਚਾਰ ਅਖਾਂ ਵਾਲਾ ...ਤੋਂ, ਔਤ ਨਾਲ ਪੀਰੋਪਨੌਨ ਕਰਕੇ ਮਨੁਖ ਸਮਝਿਆ ...ਦਾ ਹੈ।

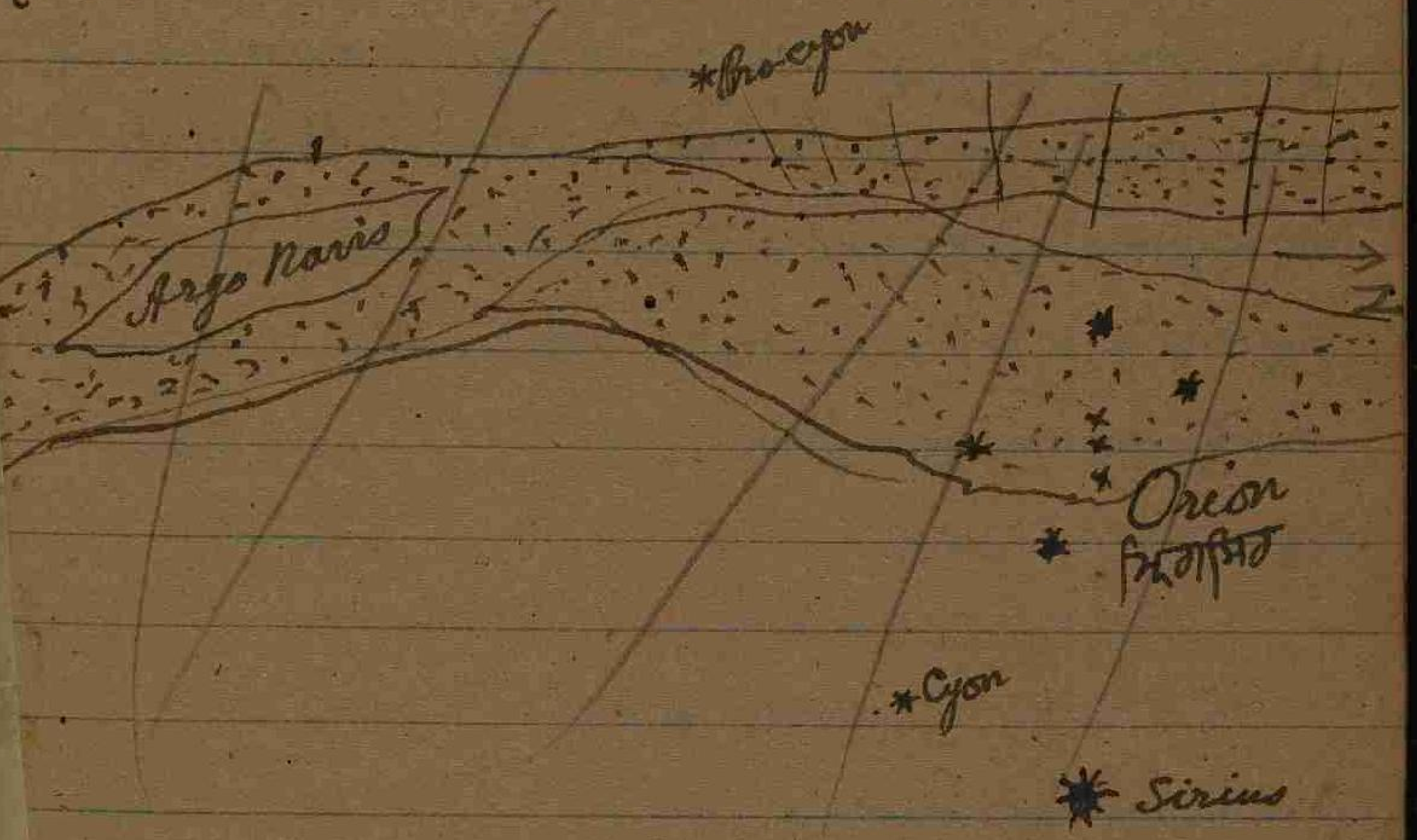

ਜੀ ਤੁਰੀਆਂ ਰਹਿਣਗੀਆਂ, ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਅੰਜੀਲੀਆਂ ਨੂੰ ਜਾਣੀ ਏਸ
ਤੋਂ ਵਧ ਅੰਜੀਲੀਆਂ ਨਹੀਂ ਮਿਲੰਦੀ ਹੋਗੀ। ਪੁਲ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ
ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਤੁਰੇ ਤੋਂ ਤੋਰ ਜਾਖਾਂ ਵਾਲੇ ਕਤੇ ਰਖੇ, ਜੋ ਕੋਈ
ਪਾਪੀ ਉਪੋਰ ਲੰਘ ਨ ਜਾਵੇ। ਇਕ ਕੁੱਤਾ ਪੁਲ ਦੇ ਏਸ ਸਿਰੇ ਤੇ
ਅਤੇ ਇਕ ਉਸ ਸਿਰੇ ਤੇ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਨਦੀ ਤੋਂ ਪਾਰ ਜਾਣ ਲਈ ਇਕ ਲਕੜ ਦੀ ਹੈ। ਮਿਤ੍ਰਾਂ ਤੇ
ਯਾਤਰੀਆਂ ਦੇ ਭਿੜ ਦੀ ਜਗਾਹ ਸਨ, ਜੋ ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਕੰਢੇ
ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ, ਤੇ ਹਰ ਦਰਸ ਤੇ ਖਾੜੀ ਪਾਰ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਸੀ, ਸੋ ਉਹਨਾਂ
ਨੇ ਬੇੜੀਆਂ ਬਣਾਈਆਂ ਸਨ। ਏਥ ਨਦੀ ਨਦੀ ਦੀ ਇਕ ਬੇੜੀ ਬਣਾਈ।
ਪਰ ਏਸ ਦੇ ਜੇ ਉਹ ਬੇੜੀ ਪਾਰ ਲੈ ਕੇ ਗਈ ਹੈ, ਜੋ ਸਮ ਨਹੀਂ ਕਰ
ਆਦੇ ਕਰ ਨਾ ਆਵੇ॥

Original with:
Anup Singh, Noida
Digitized by:
Panjab Digital Library

ਨਾਨਕ ਨੇ ਕਿਹਾ ਇਹ ਤਾਂ ਬੜਾ ਦਖਤ ਪਿਆਰਾ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 'ਦੋਨੋਂ ਨਿਰੀ ਖੁਤ੍ਰਿਓਂ ਤਿਖੀ' ਤੇ ਮੇਰੀ ਪੰਗੀ ਜੁੜੀ ਦੀ ਨਹੀਂ। ਸੰਮਝਿਆ ਚੌਰ ਦੇਣੇ ਜਾਨ, ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਤੋਂ ਤਾਂ ਮੈਂ ਸਮਝਿਆ ਸੀ, ਭਾਰੇ ਕਿਤੇ ਹੋਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣ ਪਏ ਹਾਂ! ਫੇਰ ਦੱਸਿਆਂ ਤੋਂ ਵੀ ਡਰ ਆਉਂਦਾ ਏ। ਕੀਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਕੋਈ ਸੰਦੇਸ਼ ਅਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ? ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹਣ ਮਸਲਿਆਂ ਦੀ ਤੇ ਵੇਹੜੀ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦੀ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੀਹ ਹੈ?

ਫੁਤਹੇ, ਇਹ ਸਮੁੰਦਰ ਤੋਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਕੋਹਾਂ ਦੂਰ ਅੰਦਰਲੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਸਨ, ਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ, ਤੇ ਨਾ ਨਾਉਕਾ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਨ। ਗਾਂ ਅਤੇ ਦੀ ਪੂਛ ਫੜਕੇ ਹੀ ਨਦੀ ਨਾਲੇ ਪਾਰ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਸਨ। ਤੂੰ ਤੇ ਕੋਈ ਗਾਂ ਮਨਸੀ ਦੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ,

---

× ਰਿਗਵੇਦ ਧਨਹੁ ਸਮੇਂ ਗਾਂ ਮਨਸੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾਂਦੀ, ਇਹ ਪਿੱਛੋਂ ਦੀ ਸੋਚੀ ਗਈ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਮੁਰਦੇ ਦੇ ਨਾਲ ਦੀ ਗਾਂ ਦਾ ਨਾਮ 'ਵੈਤਰਨੀ' ਸੀ। ਫੇਰ ਇਕ ਬਕਰੀ ਮਾਰਕੇ ਉਸਦੇ ਟੋਟੇ ਕਰਕੇ ਮੁਰਦੇ ਦੇ ਅੰਗਾਂ ਉੱਤੇ ਥਾਂ ਥਾਂ ਰਖਕੇ ਸਾੜ ਦੇਂਦੇ ਸਨ। ਏਸਦਾ ਨਾਮ 'ਅਨੁਸਤਰਣੀ' ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਦੋਹਾਂ ਨਾਵਾਂ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ 'ਪਾਰ ਤਾਰਨ ਵਾਲੀ'।

ਪਰ ਹੁਣ ਸਾਈਂ ਜੀ ਕੁਝ ਬੇਚੈਨ ਜਾਪਤ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਇਕ ਕਹਿਕੇ ਇਕ ਦੂਤ ਗਾਂ ਢੂੰਡਣ ਚਲਾ ਗਿਆ।

ਸਰਦਾਰ ਨੇ ਕਿਹਾ; 'ਹੁਣ ਮਰਕੇ ਮੈਨੂੰ ਅਫ਼ਸੋਸ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਕਿ ਮੈਂ ਜੁੱਤੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਲਿਆਇਆ। ਏਥੇ ਆਉਣ ਤੋਂ ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ, ਮੈਂ ਇਕ ਦਾਬਣੀ ਜੋੜਾ ਸਿਲਾਇਆ ਸਾਂ। ਫੇਰ ਉਸਦੇ ਨਾਲ ਪਹਨਣ ਵਾਸਤੇ ਗੁਲਾਬੀ ਰੰਗ ਦੇ ਰੇਸ਼ਮ ਦਾ ਇਕ ਅੰਗੂਠਾ ਬਣਵਾਇਆ, ਪੀਲੇ ਪਟ ਦੀ ਪੇਟੀ ਤੇ ਚੂੜੀਆਂ ਸਮੇਤ ਚਾਂਦੀ ਦੀ ਪੰਜ ਖੂੰਟੀ ਸੀ।...(ਦੂਜੇ ਦਰਜੇ ਦੀ ਜੱਟੀ ਜਿਹੀ) ਜਾਰ। ਸੁਣਿਆ ਹੈ, ਪਰਮ ਇਸ ਕੁਝ ਅਪਛਰਾਂ ਦੀ ਵੈਰੀਆਂ ਹਨ।'

ਦੂਤ ਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਫਿਕਰ ਨਾ ਕਰ, ਤੇਰੇ ਪਿਛਲਿਆਂ ਨੇ ਕਿਰਿਆ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਇਹ ਸਭ ਚੀਜ਼ਾਂ ਅਰਦਾਸ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਦੀਤੀਆਂ ਹੀ ਹੋਣਗੀਆਂ, ਤੇਰੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲੇ ਹੀ ਪਾਰਸਲ ਸੁਰਗ ਅਪੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇਗਾ। ਹੁਣ ਤੂੰ ਨਦੀ ਪਾਰ ਹੋਣ ਦਾ ਫ਼ਿਕਰ ਕਰ, ਏਥੇ ਨਾ ਕੁਝ ਖਾਣ ਨੂੰ ਅਤੇ ਨਾ ਕੁਝ ਪੀਣ ਨੂੰ ਹੀ ਹਈ॥

ਦੂਜਾ ਦੂਤ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਗਾਂ ਢੂੰਡਕੇ ਲੈ ਆਇਆ। ਸਰਦਾਰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, 'ਏਸਦੀ ਪੂਛ ਫੜਕੇ ਤੂੰ ਨਦੀ ਠਿਲ੍ਹ ਪਉ।

Original with:
Anup Singh, Noida
Digitized by:
Panjab Digital Library

ਔਰ ਜੋ ਕੋਈ ਤੇਰਾਂ ਦਾਸਤਾਂ ਦੀ ਸੈਂਤੀ ਧਾਰਤੇ ਕੀਏ
ਨੇਕ ਆਦਮੀ ਹੁ, ਉਥੇ ਸਾਹਨੂੰ ਆ ਮਿਲ। ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਕੇ
ਅਗੇ ਜੋੜਕੇ ਜਾਂ ਅਤੇ ਖਾਣ ਪੀਣ ਦਾ ਕੁਝ ਆਦਰ ਕਰਦੇ ਜਾਂ॥
* ਰਾਜਾ ਭੀਖੂ ਨੇ ਮਨਜ਼ੂਰ ਇਹੋ ਕੀਤਾ, ਅਤੇ ਧਾਰਕੇ
ਕੈਰੋ ਤੇ ਦਸਤਾਂ ਨੂੰ ਜਾ ਮਿਲਿਆ। ਦਾਰੇ ਦਾਰੇ ਸੂਰਮਾ
ਦੀ ਜੰਗ ਵਿਚ ਜਾ ਵੜੇ। ਦਸਤਾਂ ਨੇ ਜੰਗ ਧਮਾਕੇ ਤੇ
ਤੱਯਾਰ ਕਰਕੇ ਜਮਰਾਜ ਦੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਜਮਰਾਜ ਰਾਜਾ
ਨੂੰ ਵੇਖਕੇ ਖ਼ੁਸ਼ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੁਸੀ ਜਾਵੋ
ਚੋਰ ਘਰ ਮੰਗ ਆਏ ਹੋ, ਕਹ ਦੇਖਿਆ ਜਾਉ"

Original with:
Anup Singh, Noida
Digitized by:
Panjab Digital Library

ਗੁਰਪੁਰੀ।

ਕਾਰਦਾਰ ਡੂੰਘੇ ਅਤੇ ਸੁਖ ਦੀ ਨੀਂਦਰੇ ਸੁੱਤਾ, ਅਤੇ ਅਚਾਨਕ ਤ੍ਰਬਕ ਤ੍ਰਾਹ੍ਰਮ ਉਠਿਆ। ਸੌਣ ਕਮਰੇ ਤੋਂ ਦਿਸਦੇ ਨੇ, ਗਲੀ ਕੂਚ ਜਾਪਤਾਂ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਜੋ ਦੂਤ ਆ ਪਹੁੰਚਿਆ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਧਰਮਰਾਜ ਯਾਦ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਕਾਰਦਾਰ ਦੂਤ ਦੇ ਨਾਲ ਹੋ ਤੁਰਿਆ। ਧਰਮਰਾਜ ਖਿੜੇ ਮੱਥੇ ਮਿਲਿਆ ਅਤੇ ਬੋਲਿਆ, ਆਓ, ਕਾਰਦਾਰ ਜੀ! ਆਪ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸੁਰਗ ਦਿਖਾਈਏ। ਕਾਰਦਾਰ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਸਤ ਬਚਨ, ਮਹਾਰਾਜ! ਚਲੀਏ। ਹੁਕਮ ਦੇ ਕੇ ਦੂਤ ਨਾਲ ਤੁਰ ਪਏ। ਰਾਹ ਵਿਚ ਧਰਮਰਾਜ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਬਾਹਰ ਕੋਟ ਇਕ ਨਵੀਂ ਬਸਤੀ ਪਈ ਹੈ, ਉਸ ਵਿਚੋਂ ਹੋ ਕੇ ਚਲੀਏ। ਅਗੇ ਗਏ ਤਾਂ ਵੱਡਾ ਕੋਟ ਦਿਸਿਆ, ਜਿਸਦੇ ਉਪਰ ਵੱਡੇ ਮੋਟੇ ਗੁਰਮੁਖੀ ਅੱਖਰਾਂ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਸੀ, 'ਲਾਹੌਰੀ ਦਰਵਾਜ਼ਾ'। ਦੋਹੀਂ ਪਾਸੀਂ ਦੇ ਨਾਲੇ ਉਹਦੇ ਜਵਾਨ ਹਥ ਵਿਚ ਭਾਲੇ ਨੰਗੇ ਖੜੋਤੇ ਸਨ, ਸੀਨੇ ਤਾਣੇ, ਵਰਦੀਆਂ ਕਸਕੇ। ਕਾਰਦਾਰ ਵੇਖਕੇ ਖੁਸ਼ ਹੋਇਆ, ਅਤੇ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਇਹ ਕੌਣ ਹਨ। ~~ਕਾਰਦਾਰ~~ ਧਰਮਰਾਜ ਨੇ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ, ਇਹ ਹਨ ਸਿੰਘ, ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦਾ ਖਾਲਸਾ। ਕਾਰਦਾਰ ਬੋਲਿਆ, ਤਾਂ ਤੇ ਸੁਰਗ ਕੋਈ ਚੰਗੀ ਥਾਂ ਹੋਊ, ਜਿਥੇ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਲੋਕ ਵਸਦੇ ਹਨ। ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆਂ ਜੋਗੇ ਮਲੀਏ ਜਾਣ ਕਰਨ

Original with: Anup Singh, Noida
Digitized by: Panjab Digital Library

ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਰਹਿ ਗਈ ਹੈ, ਪਰ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਜਸਵੰਤ
ਬੋਲਿਆ, ਹਾਂ! ਰਹਿ ਸਕੇਂਗਾ ਜੋਗਾ ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਕੋਲੋਂ ਦੀ ਹਿੰਦਾ ਏ।

ਜਦ ਸ਼ੇਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਅਪੜੇ, ਤਦ ਜਸਵੰਤ ਨੂੰ ਵੇਖਕੇ ਦਰਬਾਨਾਂ
ਨੇ ਸੈਲੂਟ ਦਿਤੀ, ਅਤੇ ਇਹ ਖੁਸ਼ੀ ਖੁਸ਼ੀ ਅੰਦਰ ਵੜ ਗਏ। ਰਾਮਚੰਦ
ਹੱਕਾ ਬੱਕਾ ਰਹਿ ਗਿਆ, ਨਾ ਕਿਤੇ ਕੋਈ ਪਹਿਰੇਦਾਰ, ਨਾ ਕੋਈ
ਫੌਜੀ ਸਨਤਰ ਤੇ ਨਾ ਰਜਾੜਿਆਂ ਤੇ ਕਿਲ੍ਹਕਾ, ਪਰ ਉਹ ਵਸੀ ਹੈ। ਰਾਮਚੰਦ
ਨੇ ਪੁਛਿਆ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਸੁਰਗ ਆਖਦੇ ਹੋ, ਏਥੇ ਤਾਂ
ਤੁਸਾਂ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੀ ਸਫ਼ਾਈਆਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਜਸਵੰਤ ਨੇ ਉੱਤਰ
ਦਿੱਤਾ, ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਹਿਲੇ ਹੀ ਦਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੁਰਗ ਦੇ ਪਰਾਹੁਣੇ
ਕੋਟ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਇਹ ਨਵੀਂ ਬਸਤੀ ਵਸਾਈ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਥੇ
ਚਕ ਫੇਰੂ ਚਕ ਹੋਇਆ ਏ ਜੋ ਇਹ ਲੋਕ ਏਥੇ ਆਏ ਹਨ।
ਏਸ ਬਸਤੀ ਦਾ ਨਾਮ ਗੰਧਪੁਰੀ ਹੈ।

ਰਾਮਚੰਦ: ਚਕ ਫੇਰੂ ਚਕ?

ਜਸਵੰਤ:- ਹਾਂ ਹਾਂ!! ਤੁਹਾਨੂੰ ਮਾਲੂਮ ਨਹੀਂ ਜੋ ਮਾਤਲੋਕ
ਦੇ ਲੋਕ ਏਥੇ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੇ ਇਕ ਦਿਨ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੁੰਦਾ ਏ। ਜਦ ਇਕ
ਤਹਾਨੂੰ ਰੋਜ਼ਗਾਰੀ ਤੇ ਨਾਜ ਪਦਾਰਥ ਤੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੇ ਪਿਆਰ ਤੋਂ ਵਖਰੀ

---

* ਮੁਸਲਮਾਨ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਕੇ ਮਨੁਖ ਦੇ ਹਜ਼ਾਰ ਵਰ੍ਹੇ ਦਾ ਰੱਬ ਦਾ ਇਕ ਦਿਨ
ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਬਾਬਾ ਆਦਮ ਬਾਗ ਅਦਨ ਵਿਚ ਪੰਜ ਸੌ ਵਰ੍ਹਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਪਰ ਜੰਨਤ
ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਮੁਤਾਬਕ ਅੱਧਾ ਦਿਨ, ਸੋ ਏਸੇ ਕਰਕੇ ਉਸਨੂੰ ਸਾਰੇ ਨੀਮਰੋਜ਼ ਸਦਦੇ ਹਨ।

Original with: Anup Singh Nalda
Digitized by: Panjab Digital Library

ਨਹੀਂ। ਅਨੰਤਕਾਲ (eternity) ਜੇ ਲੰਘ ਜਾਣ ਤਾਂ ਵੀ ਹੋਇਆ, ਦੇਸ਼ ਕਿਵੇਂ ਟਪੇਂ?

ਸਰਦਾਰ: ਪਰ ਏਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪੁਰਾਣੇ ਕੋਟ ਅੰਦਰ ਥਾਂ ਕਿਉਂ ਨਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ?

ਜਮਾਂਦਾਰ: ਇਹ ਗਲ ਤੁਹਾਡੇ ਮਹਿਲਾਂ ਦੀ ਹੀ ਪਾਈ ਹੋਈ ਹੈ; ਵਡੇ ਪੰਜਾਬ ~~[illegible]~~ ਗਏ ਨੇ?

ਸਰਦਾਰ: ਕੋਈ ਹੋਣ ਦਾ ਕਿਤੇ ਗਿਆ ਸਾਂ, ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਨਹੀਂ।

ਜਮਾਂਦਾਰ: ਅੱਛਾ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੇ (ਤੁਸਾਂ) ਦੇਖਣ ਵਿਚ ਇਹ ਗਲ ਨਹੀਂ ਆਈ। ਦੇਖੋ ਨਾ, ਓਥੇ ਜਲੰਧਰ ਵਿਚ ਪੁਰਾਣਾ ਸ਼ਹਿਰ ਹੈ। ਓਥੋਂ ਦੇ ਸਾਹੂਕਾਰਾਂ ਤੇ ਜੋਤਸ਼ੀਆਂ ਨੇ ਪਿੱਛੋਂ ਆਏ ਕਿਸੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪੁਰਾਣੇ ਕੋਟ ਦੇ ਅੰਦਰ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਦਿਤੀ, ਸੋ ਉਹ ਕੋਟੋਂ ਬਾਹਰ ਬਸਤੀਆਂ ਵਸਾਕੇ ਆਬਾਦ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਜਦ ਸਿਖ ਏਥੇ ਆਏ, ਤਦ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਲੋਕ ਝਟਕਾ ਖਾਂਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਸਾਡੀ ਸ਼ਰਾ ਵਿਚ ਹਰਾਮ ਹੈ। ਝਟਕੇ ਦੀਆਂ ਹੱਡੀਆਂ ਨਾਂ ਲਿਆਕੇ ਸਾਡੀ ਮਸੀਤਾਂ ਵਿਚ ਸੁਟਣਗੇ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪਲੀਤ ਕਰਨਗੇ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਏਹਨਾਂ ਕਾਫਰਾਂ ਨੂੰ ਦਾਰ-ਉਲ-ਇਸਲਾਮ ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਨਹੀਂ ਢੁਕਣ ਦੇਵਾਂਗੇ॥

ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਸਿਖ ਤਾਂ ਨਾਸਤਕ ਹਨ;

Original with:
Anup Singh, Noida
Digitized by:
Panjab Digital Library

ਕਲਜੁਗ ਅੰਦਰ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਨਵਾਂ ਪੰਥ ਚਲਾਇਆ।
ਮੈਲਿਆਂ ਜਾਤ ਬਾਕੀ ਤਿਆਗਕੇ, ਸੇਵਕੀ ਪੜ੍ਹਨੇ ਲਾਇਆ"

ਇਹ ਵੇਦਾਂ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ, ਅਵਤਾਰਾਂ ਦੀ ਪੂਜਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਇਹ ਨਾਸਤਕ ਹਨ, ਸੁੱਚ ਭਿੱਟ ਦਾ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵਿਵੇਕ ਨਹੀਂ, ਜਾਤੀ ਖਾਂਦੇ ਪੀਂਦੇ ਹਨ, ਅਸੀਂ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਕਿਵੇਂ ਰਹਿਣ ਦੇਈਏ। ਜੋ ਜਾਓ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਿਤੇ ਬਾਹਰ ਥਾਂ ਦਿਓ। ਆਖ਼ਰ ਅਛੂਤਿਆਂ ਦੀ ਵੀ ਵਖਰੀਆਂ ਟੋਲੀਆਂ ਨੇ, ਕਿ ਨਾ, ਜਮਾਤੀਆਂ ਸਾਡੀ ਸਾਰੇ ਜਗਤ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਯਹੂਦੀ Ghettoes ਬਣੇ ਹਨ, ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਹਬਸ਼ੀਆਂ ਲਈ ਸਾਰੇ ਮੁਲਕੀ ਦੇਸਾਂ ਵਿਚ ~~ਜਗ~~ ਰਹਿਣ ਦੇ ਥਾਂ ਵਖਰੇ, ਰੇਲ ਗੱਡੀ ਤੇ ਬੱਸਾਂ ਵਿਚ ਥਾਂ ਵਖਰੀ, ਹੋਟਲਾਂ ਵਿਚ ਜਗ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ, ਅਫ਼ਰੀਕਾ ਵਿਚ ਵੀ ਤਾਂ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਵਖਰੀਆਂ ਬਸਤੀਆਂ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ"। ਸਾਡਾ ਸਰਕਾਰ ਵੀ ਹਰੀਜਨਾਂ ਨੂੰ ਭੇਜਣ ਨੂੰ ਹੈ? ਅਸੀਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਰਸਮ ਤੋਰੀ, ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨੇੜੇ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣ ਦਿਆਂਗੇ।

ਸੋ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨੇ ਮਜਬੂਰ ਹੋਕੇ ਕੋਈ ਬਾਹਰ ਇਕ ਬਸਤੀ ਵਸਾਈ। ਕੌਮੀ ਏਕਤਿਆਂ ਦਾ ਇਸ ਵਿਚ ਕੀਹ ਦੋਸ਼? ਤੁਸੀਂ ਮਨੁੱਖ ਤਾਂ ਇਹ ਛੋਟੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦੀ ਪਿਛੇ ਛਡਕੇ ਨਹੀਂ ਆਂਵਦੇ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ

Original with:
Anup Singh, Noida
Digitized by:
Panjab Digital Library

ਨੂੰ ਜੰਨਤ ਬਹਿਸ਼ਤੀਆਂ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਬੈਕੁੰਠ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਗੋ ਲੋਕ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਇੰਦਰ ਪੁਰੀ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਗੁਰਪੁਰੀ।

ਜਾਂਦੇ ਜਾਂਦੇ ਰਾਹਗੀਰ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਇਕ ਪਿਪਲ ਹੇਠਾਂ ਬੈਠੇ ਲੋਕਾਂ ਵਲ ਗਈ, ਜਿਥੇ ਕੁਝ ਗਾਣਾ ਵਜਾਣਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਹੋਰ ਥੇ ਇਕਲੇ ਇਕਲੇ ਆਦਮੀ ਬੈਠੇ ਸਨ, ਹਥੀਂ ਮਾਲਾ ਫੜੀ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਕੁਝ ਗੁਣਗੁਣਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਰਾਹਗੀਰ ਨੇ ਪੁਛਿਆ, ਔਹ ਦੂਰੋਂ ਪਿਪਲ ਹੇਠਾਂ ਕੌਣ ਲੋਕ ਹਨ, ਤੇ ਕੀਹ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ?

ਜਮਰਾਜ ਨੇ ਉਤਰ ਦਿਤਾ, ਇਹ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਿਖ ਹਨ, ਗੁਰਪੁਰੀ ਵਿਚ ਹੋਰ ਕੋਈ ਬਾਹਰਲਾ ਆਦਮੀ ਨਹੀਂ। ਪਿਪਲ ਹੇਠਾਂ ਜੋ ਇਕਠੇ ਬੈਠੇ ਹਨ, ਓਹ ਕੀਰਤਨ ਕਰ ਸੁਣ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਤੇ ~~ਔਹ~~ ਉਸੇ ਵਿਚ ਆਨੰਦ ਮਾਣ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਤੇ ਔਹ ਜੋ ਇਕਲੇ ਇਕਲੇ ਬੈਠੇ ਹਨ, ਜਮੀਆਂ ਦਾਹੜੀਆਂ ਤੇ ਲਿਬੀਆਂ ਪਗਾਂ ਵਾਲੇ, ਓਹ ਮਾਲਾ ਫੇਰ ਰਹੇ, ਤੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਜਾਪ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਰਾਹਗੀਰ: ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕੀਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?

ਜਮਰਾਜ: ਹਾਂ, ਤੂੰ ਨਹੀਂ ਕਦੇ ਅਗੇ ਸੁਣਿਆ ਹੋਣਾ। ਵੇਖੋ ਨਾ! ਈਸ਼ਵਰ ਦੇ ਭਿੰਨ ਨਾਂ, ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੇ ਨਾਂ, ਸਾਧਨ ਦੇ ਢੰਗ, ਤਿਵੇਂ ਜਿਸ ਨੂੰ ਖੁਦਾ ਤੁਸੀ ਲੋਕ ਆਖਦੇ ਹੋ, ਉਸਦੇ ਕਈ ਨਾਂ ਹਨ*। ਇਕ ਨੂੰ ਦਾ ਨਾਮ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੇ ਭਗਵਾਨ ਰਖਿਆ ਹੈ, ਦੂਜੇ ਦਾ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ

* सहस्रमूर्धा विश्वात्मा संवृतः संप्रमर्दनः ॥३०॥
नमोऽस्त्वनन्ताय सहस्रमूर्तये सहस्रपादाक्षिशिरोरुबाहवे।
सहस्रनाम्ने पुरुषाय शाश्वते सहस्रकोटीयुगधारिणे नमः॥
[विष्णु सहस्रनाम स्तोत्र

ਨੇ ਅਲੱਗ; ਜਨੂਰੀਆਂ ਨੇ ਤੀਜੇ ਸੂਰਜ ਦਾ ਨਾਮ ਜਗਦੇ ਪਸਿਆ
ਰੱਖਿਆ ਸੀ। ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਰ ਹੋਰ ਲੋਕਾਂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਕ ਸੂਰਜ ਆਖੀ
ਸੀ ਜੋ ਉਸਦਾ ਨਾਮ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਰਖ ਲਿਆ ਹੈ। ਹੈ ਅਸਲ
ਵਿਚ ਇਕੋ ਗਲ ਹੀ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਛੇ ਇਮਾਨ ਇਕੋ ਹੈ, ਉਸੇ
ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੋਰ ਵਿਚਾਰ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ ਦੇ ਵਿਕਾਰ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ
ਦੇ ਗੁਸੈਲ ਜਿਤੇ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੇਵਰ ਤੇ ਕਹਿਰ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਾਣੀ
ਵਿਚ, ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਝੂਠੀ ਖੁਸ਼ਾਮਦ ਤੇ ਖੁਸ਼, ਜਿਵੇਂ ਮਨੁਖ ਆਪ
ਹੁੰਦੇ ਹਨ। (ਫੇਰ ਹੈਨ ਜਿਹੇ) ਗਲ ਤਰਾਂ ਤਕ ਹੀ ਸੇ, ਕਿਤੇ ਬਾਹਰ ਨ ਨਿਕਲੇ,
ਆਪਣੇ ਖਿਆਲ ਦੀ ਮਨੁਖਾਂ ਨਾਲੋਂ ਤਫੀਕ ਨਹੀਂ ~~ਸੀ~~ ਸੂ।

ਕਾਰਦਾਰ: ਤੁਹਾਡੀ ਗਲ ਮੇਰੇ ਮਨ ਲਗੀ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ
ਤਾਂ ਦਸੋ, ਕਿ ਜੋ ਬਾਹਰ ਗੇਟ ਤੇ ਖਲੋਤੇ ਸਨ, ਅਤੇ ਇਹ ਅੰਦਰਲੇ
ਇਕੋ ਹੀ ਲੋਕ ਹਨ?

ਜਸਮਤ: ਹਾਂ ਇਕੋ; ਫਰਕ ਇਹ ਹੈ ਜੋ ਬਾਹਰਲੇ ਸਿਰਫ
ਰੱਬ ਦੇ ਕਮਾਂਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਕਮਾ ਕੇ ਦਸਵੰਧ, ਕਾਰਭੇਟ, ਸੁਖਨਾ ਦੇਂਦੇ
ਹਨ, ਕਈ ਪਕਾਰ ਕਮਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਈ ਗਵਾਂਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ
ਇਹ ਆਸਾ ਫੇਰਨ ਵਾਲੇ ਕਈ ਪਕਾਰ ਠਕਦੇ ਹਨ ਤੇ ਆਸਾ
ਫੇਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਗੁਰਮੁਖ ਪੰਥ ਸਮਝਦਾ ਨੂੰ ਦੇਂਦੇ। ਬਸ ਹੋਰ
ਕੋਈ ਖਾਸ ਫਰਕ ਨਹੀਂ।

ਕਾਰਦਾਰ: ਇਕ ਗਲ ਹੋਰ ਦਸੋ ਕਿ ਕੀਹ ਇਹ ਨਾਹੁ ਪਦਾ

Original with:
Anup Singh, Noida
Digitized by:
Panjab Digital Library

ਮਾਤਾ ਫੇਰ ਤੇ ਜੀ ਏਥੇ ਬੈਠੇ ਰਹਿਣਗੇ ? ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਾ ਕਰਨਗੇ?

ਜਮਾਲ: ਹੋਰ ਕੀਹ ਕਰਨਾ ਹੋਇਆ? ਇਹ ਏਸੇ ਵਿਚ ਮਸਤ ਹਨ, ਅਤੇ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਦਿਲ ਦੇ ਅਨੰਦ ਨੂੰ ਬਾਣੀ ਨਾਲ ਪ੍ਰਗਟ ਨਹੀਂ ~~[illegible]~~ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਇਹ ਜ਼ਿਬਾਨੀ ਪਰ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹੋ ਸੁਰਗ ਤੇ ਇਹੋ ਮੁਕਤੀ ਹੈ।

ਮਰਦਾਨਾ: ਮੈਨੂੰ ਹੈਰਾਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਦਾ ਸਰਾਸਰ ਦੀ ਚਾਹ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਤਾਂ ਆਪਣੀ ਦਸ਼ਾ ਦੀ ਦਲੀਲ ਸੁਖੀ ਬਨਾਣ ਦੀ ਖ਼ਾਹਸ਼ ਨਹੀਂ ਉਪਜਦੀ। ਭਲਾ ਇਹ ਕੀਹ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਹੋਈ?

ਜਮਾਲ: ਸੁਖ ਦੁਖ ਮਨ ਮੰਨੇ ਦੀ ਗਲ ਹੈ। ਜਿਹੋ ਜਿਹਾ ਕਿਸੇ ਦਾ ਉਦਾਲਾ ਪਰਾਂਗਾ, ਤਿਹੋ ਜਿਹੇ ਉਸਦੇ ਸੁਖ ਦੁਖ ਦੇ ਖ਼ਿਆਲ। ਇਹਨਾਂ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਬਹੁ ਰਹਿਣ ਨੂੰ ਸੁਖ ਮੰਨਿਆ ਹੈ। ਗਰਮ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ, ਗਰਮੀ ਦਬਾਉ ਹੇਠਾਂ ਦਬਕੇ ਰਖੇ ਹੋਏ ਜੇਰ ਜੁ ਹੋਏ। ਆਜ਼ਾਦ ਜੇਰ ਹੁੰਦੇ, ਤਾਂ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਖ਼ਿਆਲ ਭੀ ਹੋਰ ਹੁੰਦੇ। ਜੇਹੜੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਠੰਡੇ ਦੇਸਾਂ ਦੇ ਜੇਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਸੁਰਗ ਅਜਿਹੀ ਥਾਂ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਸੂਰਜ ਨਿਤ ਚੜ੍ਹਦਾ ਹੋਵੇ, ਗਰਮੀ ਹੋਵੇ, ਜਿਥੇ ਹੋਵੇ, ਬਰਫ਼ ਨਾ ਪਵੇ, ਇਹ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਦੇਸ਼ ਗਾਹਣਾ ਹੈ। ਅਤੇ ਜੇਹੜੇ

Original with Anup Singh, Noida. Digitized by: Panjab Digital Library

* For philosophers, after Alexander, it was something more different from their existence here below. [B. Russell's History of W. Philosophy p.296

ਸੁਕ੍ਰਾਤ ਲਈ ਸੁਰਗ ਅਜਿਹੀ ਥਾਂ ਸੀ ਜਿਥੇ ਉਸਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣਨ ਨੂੰ ਲੋਕੀ ਕੋਲ ਦੁਆਲੇ ਬੈਠੇ ਹੋਣ, ਅਤੇ ਹੁਣ ਸਮਾਪਤੀ ਦੁਨੀਆਦਾਰੀ ਰਹਿਣ ਵਿਚ ਸਦਾ ਰੁੱਝਾ ਹੋਵੇ।*

ਕਰਦੇ ਗੁਮਰਾਹ ਹਨ, ਰੋਗ ਗ੍ਰਸਤ ਹਨ ਤੇ, ਪੀਣ ਤਕ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ, ਕਿਤੇ ਹਰਿਆਵਲ ਨਹੀਂ ਦਿਸਦੀ, ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਸਵਰਗ ਓਹ ਥਾਂ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਹਰਿਆਵਲ, ਠੰਢੀਆਂ ਛਾਵਾਂ, ਚਸ਼ਮੇ, ਨਦੀਆਂ, ਬਾਗ, ਰੂਪ ਸੁੰਦਰ ਦੀਆਂ ਹੂਰਾਂ, ਸਵਾਦ ਮਿਠਾਈਆਂ ਲਈ ਸ਼ਰਾਬ, ਤੇ ਸੁਖ ਭੋਗ ਲਈ ਹੂਰਾਂ ਹੋਣ। ਸੁਰਗ ਨਰਕ ਮਨੁਖ ਦੀਆਂ ਆਸਾਂ, ਇੱਛਾਂ, ਉਮੀਦਾਂ, ਡਰਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਹੀ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਦੇਵੀ ਦੇਵ, ਈਸ਼ਰ, ਅੱਲਾਹ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ, ਇਹ ਵੀ ਮਨੁਖਾਂ ਦੀਆਂ ਆਸਾਂ, ਇੱਛਾਂ, ਉਮੀਦਾਂ ਨੇ ਹੀ ਬਣਾਏ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਸਭਨਾਂ ਦੀ ਡੋਰੀ ਪਿਛੇ ਮਨੁਖ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਆਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਉਡਾਈਆਂ ਇਹ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਪਤੰਗਾਂ, ਕੁਝ ਤੇ ਥੋੜੇ ਗੁੱਡੀਆਂ ਉਡਦੀਆਂ ਹਨ। ਸੋ ਇਹ ਸੁਰਗ ਨਰਕ ਭੀ ਆਪਣੀ ਹੱਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਮਨੁਖ ਦੀਆਂ ਖ਼ਾਹਸ਼ਾਂ ਤੇ ਡਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਹੀ ਬਣਾਏ ਹਨ।

ਰਾਹਦਾਰ: ਦੇਖਾ! ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਸੁਰਗ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ, ਮੈਂ ਏਸ ਜੋਗ ਵਿੱਚ ਕੀਹ ਜਾਣਾ ਏ। ਕਦੋਂ ਕਿਤੇ ਹੋਰਥੇ, ਜੋਗ ਵਿਚ ਤਾਂ ਉਦਾਸ ਹੋਇਆ ਏ।

F.N. ਸਿਆਣੀ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤਰਸ਼ੀਸ਼ ਖ਼ਾਲਸਾ ਦੇ ਸਫ਼ਾ ੧੧੦੨ ਤੇ ਟੂਟਲੇਟ ਵਿਚ ਦਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਨੰਦ ਪੁਰ ਗੁਰੂ ਕੀ ਪੁਰੀ ਦਾ ਵਰਣਨ ਸਿਦਕਾਂ ਦੇ ਸਵਰਗ, ਹੈ ਜੋ [illegible] ਤੌਰ ਸਾਫ਼ ਵਿਚ ਹੈ, ਜੋ [illegible] ਦੇ ਅੰਤ ਪਾਸ ਕਾਂਗੀ ਹੈ।

My picture has been depicted from Shabads in Sr. Gu[illegible]

ਈਸਾਈ ਬਹਿਸ਼ਤ।

ਉਥੋਂ ਤੁਰਕੇ ਥੋੜ ਦੇ ਹੀ ਦੂਰ ਗਏ ਸਾਂ ਕਿ ਇਕ ਨਗਰ ਦੇ ਜਾ ਪਏ। ਦੂਰ ਦੂਰ ਤਾਂ ਇਕ ਉੱਚੀ ਫਸੀਲ ਜਿਹੀ ਨਜ਼ਰ ਆਈ। ਧਰਮਰਾਜ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਏਥੇ ਅੰਦਰ ਈਸਾਈ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਬਹਿਸ਼ਤ ਹੈ। ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਹਿਲੇ ਏਧਰ ਲਿਆਂਦਿਆ ਹਾਂ, ਕਿਉਂ ਜੋ ਇਹ ਧਰਮਪੁਰੀ ਨਾਲ ਵਧੂ ਮਿਲਦਾ ਜੁਲਦਾ ਈ ਹੈ। ਜਾ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਹੋਕੇ ਵੇਖ ਰੌਣਕ ਵਧੂ ਦਸੀਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਸਭ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਬੜੇ ਠੀਕ ਸਿਰ ਹਨ, ਸੜਕਾਂ ਦੀ ਪਕੀਆਂ ਤੇ ਸਿਧੀਆਂ ਹਨ ਜਿਸਤੇ ਆਉਂਦੇ ਜਾਂਦੇ ਭੁਲੇਖਾ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ।

ਇਹ ਗਲਾਂ ਕਰਦੇ ਹਾਲੀ ਬਾਹਰ ਹੀ ਖਲੋਤੇ ਸਾਂ, ਜੋ ਇਕ ਮੋਰੇ ਛੇਕਾਂ ਦਾ ਆਦਮੀ ਆਇਆ, ਧੌਣ ਦੀ ਵੇਲ ਨਾਲ ਲੋਹੇ ਦੀ ਸਲੀਬ ਲਟਕ ਰਹੀ ਸੀ, ਅਤੇ ਹਥ ਵਿਚ ਇਕ ਕਾਗਜ਼ ਫੜਿਆ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਦੇ ਕੋਲ ਖੜੀ ਇਕ ਤਿਪਾਈ ਤੇ ਰਖੀ ਘੰਟੀ ਵਜਾਈ। ਥੋੜੇ ਚਿਰ ਪਿਛੋਂ ਅੰਦਰੋਂ ਇਕ ਬ੍ਰਿਧ ਆਦਮੀ ਨਿਕਲਿਆ, ਜਿਸਦੀ ਮੂਰਤੀ, ਕਾਲਾ ਚੋਲਾ ਗਲ ਸੀ, ਅਤੇ ਕਮਰਬੰਦ ਨਾਲ ਚਾਬੀਆਂ ਦਾ ਇਕ ਗੁੱਛਾ ਸਾਰਾ ਜੁੜਿਆ ਲਟਕ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਨਾਲ ਉਸਦੇ ਦੋ ਜਵਾਨ ਮੁੰਡੇ ਪਤਲੇ ਦੁਬਲੇ ਸਰੀਰ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੋਢਿਆਂ ਪਰ ਖੰਭ ਉਗੇ ਸਨ। ਦਰਬਾਨ ਨੇ ਉਸ ਗੋਰੇ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਇਹ ਕੌਣ ਹਨ। ਧਰਮਰਾਜ ਨੇ

Original with:
Anup Singh, Noida
Digitized by:
Panjab Digital Library

ਦਸਿਆਂ ਦੇ ਅੱਗੇ ਗਾਉਂਦੀਆਂ ਰਾਗਾਂ ਤਾਂ ਸੇਂਟ ਪੀਟਰ ਹੈ, ਖ਼ੁਦਾ ਨੇ ਸਵਰਗ ਦੀਆਂ ਕੁੰਜੀਆਂ ਏਸਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਰਖੀਆਂ ਹਨ। ਉਸਦੇ ਨਾਲ ਦੇ ਫ਼ਰਿਸ਼ਤੇ ਹਨ, ਉਸਦੀ ਮਦਦ ਲਈ, ਆਰਕਏਂਜਲਜ਼ ਤੇ ਚਿਰੂਬੀਨ।

ਗਾਰਡਨ: ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਤੇ ਦਾੜ੍ਹੀ ਮੁੱਛ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਜਨਾਨੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਮਰਦ। ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਹੀ ਅਜੀਬ ਹਨ 'ਚੀਨ', 'ਚੀਨ'।

Christian Heaven

It is a place somewhere beyond the clouds where God willing you will be handed a halo, and a harp, sprout wings and spend the rest of eternity singing hymns to a Ghost. For this dream of Paradise some Christians make a fool of themselves.

... ਹਾਜ਼ੀ ਦੇਂਦੇ

... ਤਕ ਦੇਖਦੇ ... ਸੀ ਦਿਸਦਾ ਹੈ, ... ਗੀ ਅੱਖਾਂ ਹੈ, ਜਿਹੜੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਮੂੰਹ ਦੇ ਨੇੜੇ ਵਿਚ ਲੰਘ ਜਾਂਦਾ, ਤੇਗੀ ਚਾਂ ਤੇ ਦੇਖਦੇ ਵਿਚ ਹੈ।

ਉਸ ਆਦਮੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਧਨ ਨੂੰ ਧਰਮ ਅਰਥ ਖਰਚਿਆ ਹੈ। ਕਈ ਈਸਾਈਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਖਰਚ ਤੇ ਜ਼ੇਰੂਸ਼ਲੀਮ ਆ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ; ਕ੍ਰੂਸੇਡਜ਼ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਜਿਥੋਂ ਜਿਥੋਂ ਕ੍ਰੂਸੇਡਰ ਸਿਪਾਹੀ ਲੰਘਦੇ ਸੌਣ, ਗਿਰਜੇ ਤੇ ਮਸਜਦਾਂ ਬਣਵਾਈਆਂ। ਖ਼ੂਬੀ ਫੀਸ ਦੇਕੇ ਮੈਂ ਪੋਪ ਤੋਂ ਸਵਰਗ ਦਾ ਇਹ ਪਟਾ ਆਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ

Original with: Anup Singh, Noida
Digitized by: Panjab Digital Library

ਈਸਾਈ ਬਹਿਸ਼ਤ।

ਓਥੋਂ ਟੁਰਕੇ ਫੇਰ ਦੋ ਰੂਹੀ ਰਾਹਦਾਰੀਓਂ ਵਿਚ ਇਕ ਨੁਕਰ ਵਲ ਤੇ
ਪਏ। ਕੁਝ ਚਿਰ ਬਾਦ ਇਕ ਉੱਚੀ ਫਸੀਲ ਜਿਹੀ ਨਜ਼ਰ ਆਈ। ਫਰਿਸ਼ਤੇ
ਨੇ ਕਿਹਾ, ਏਥੇ ਅੰਦਰ ਈਸਾਈ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਬਹਿਸ਼ਤ ਹੈ। ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ
ਪਹਿਲੇ ਏਧਰ ਲਿਆਇਆ ਹਾਂ, ਕਿਉਂ ਜੋ ਇਹ ਨਰਕਪੁਰੀ ਨਾਲ
ਕੁਝ ਮਿਲਦਾ ਜੁਲਦਾ ਹੀ ਹੈ। ਜਾਂ ਪਹਿਰਾ ਲੰਘ ਕਰਕੇ ਏਥੇ
ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਕੁਝ ਦ [illegible]
ਗਨ, ਮਠਾਂ ਦੀ [illegible]
ਭੁਲੇਖਾ ਨਹੀਂ [illegible]

deny themselves pleasures on earth
and retreat to monasteries and
nunneries for the good their souls.

ਇਹ ਗਲਾਂ [illegible]
ਕਿਲੇ ਦਾ ਆਦਮੀ [illegible]
ਜਾਂਦਾ ਰਹੀ ਸੀ, ਅਤੇ ਰਾਹ ਵਿਚ ਇਕ ਦਾਗਲ ਖੜ੍ਹਾ ਸੀ। ਖੁਸ਼ ਹੋ
ਦੇਖਕੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਕੋਲ ਪਈ ਇਕ ਤਿਪਾਈ ਤੇ ਰਖੀ ਘੰਟੀ ਵਜਾਈ।
ਥੋੜ੍ਹੇ ਚਿਰ ਪਿਛੋਂ ਅੰਦਰੋਂ ਇਕ ਬ੍ਰਿਧ ਆਦਮੀ ਨਿਕਲਿਆ, ਜਿਸ ਦੀ ਸੂਰਤ,
ਕਾਲਾ ਚੋਗਾ ਪਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਕਮਰਬੰਦ ਨਾਲ ਚਾਬੀਆਂ ਦਾ ਇਕ
ਵਡਾ ਸਾਰਾ ਗੁਛਾ ਲਟਕ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਨਾਲ ਉਸ ਦੇ ਦੋ ਜਵਾਨ ਸੂਹੇ
ਪਤਲੇ ਦੁਬਲੇ ਸਰੀਰ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੋਢਿਆਂ ਪਰ ਖੰਭ ਉਗੇ ਸਨ।
ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋਕੇ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਇਹ ਕੌਣ ਹਨ। ਫਰਿਸ਼ਤੇ ਨੇ

Original with:
Anup Singh, Noida
Digitised by:
Panjab Digital Library

ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਜੋ ਔਰ ਰਾਹੀਆਂ ਵਾਸਤਾ ਤਾਂ ਸੇਂਟ ਪੀਟਰ ਹੈ, ਖ਼ੁਦਾ ਨੇ ਸੁਰਗ ਦੀਆਂ ਕੁੰਜੀਆਂ ਏਸਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਰੱਖੀਆਂ ਹਨ। ਉਸਦੇ ਨਾਲ ਦੇ ਫ਼ਰਿਸ਼ਤੇ ਹਨ, ਉਸਦੀ ਮਦਦ ਲਈ, ਮਾਇਕਾਈਲ੍ਹ ਤੇ ਇਜ਼ਰਾਈਲ।

ਗਾਹਕ: ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਤੇ ਦਾੜ੍ਹੀ ਮੁੱਛ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਜ਼ਨਾਨੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਮਰਦ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਦੀ ਅਖ਼ੀਰ ਹਨ, 'ਈਲ', 'ਈਲ'।

ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼: ਮੈਂ ਏਸਦਾ ਉੱਤਰ ਨਹੀਂ ਦੇਂਦਾ ਜਾਂ ਹਾਜ਼ੀ ਦੇਂਦੇ ਹੋ ਜੋ ਅਸਾਡੇ ਦੀਨ ਹੁੰਦਾ ਏ।

ਸੇਂਟ ਪੀਟਰ ਨੇ ਉਸ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਸਿਰ ਤੋਂ ਪੈਰਾਂ ਤਕ ਵੇਖਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੇਖਣ ਕਰਕੇ ਤਾਂ ਤੂੰ ਅਮੀਰ ਆਦਮੀ ਦਿਸਦਾ ਹੈਂ, ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਬਹਿਸ਼ਤ ਵਿਚ ਅਮੀਰ ਦਾ ਵੜਨਾ ਔਖਾ ਹੀ ਔਖਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਉੱਠ ਦਾ ਸੂਈ ਦੇ ਨੱਕੇ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘ ਜਾਣਾ, ਤੇਰੀ ਥਾਂ ਤੇ ਦੋਜ਼ਖ਼ ਵਿਚ ਹੈ।

ਉਸ ਆਦਮੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਧਨ ਨੂੰ ਧਰਮ ਅਰਥ ਖਰਚਿਆ ਹੈ। ਕਈ ਈਸਾਈਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਖਰਚ ਤੇ ਜਰੋਸ਼ਲੀਮ ਸਾ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ; ਕ੍ਰੂਸੇਡਜ਼ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਜਿਥੇ ਜਿਥੇ ਕ੍ਰੂਸੇਡਰ ਜਿਹਾਦੀ ਲੰਘਦੇ ਸਨ, ਗਿਰਜੇ ਤੇ ਸਰਾਵਾਂ ਬਣਵਾਈਆਂ। ਪੂਰੀ ਫੀਸ ਦੇਕੇ ਮੈਂ ਪੋਪ ਤੋਂ ਸੁਰਗ ਦਾ ਇਹ ਪਟਾ ਆਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ

Original with;
Anup Singh, Noida
Digitized by;
Panjab Digital Library

ਮੈਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਫੇਰ ਮੇਰਾ ਜਨਾਜ਼ਾ ਬੜੀ ਸ਼ਾਨ ਨਾਲ
ਨਿਕਲਿਆ, 1300 ਪੌਂਡ ਖਰਚ ਆਏ, ਜਿਸ ਰਕਮ ਦਾ ਬਹੁਤ
ਸਾਰਾ ਭਾਗ ਦਾਨ ਹੋ ਗਿਆ। ਫੇਰ ਮੈਂ ਇਕ ਪੱਕਾ ਫੰਡ
ਜਮਾਂ ਕਰਾਇਆ ਹੈ, ਜਿਸਦੀ ਆਮਦਨ ਤੋਂ ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਮੇਰੇ
ਨਮਿੱਤ Mass ਹੁੰਦਾ ਰਹੇਗਾ, ਅਤੇ ਮੇਰੀ ਕਬਰ ਤੇ ਫੁੱਲ ਚੜ੍ਹਦੇ
ਰਹਿਣਗੇ। ਠੀਕ ਹੈ, ਜੋ ਮੈਂ ਮਾੜੇ ਕੰਮ ਵੀ ਬਹੁਤ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਪਰ
ਨਾਲੋ ਨਾਲ, ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਪਾਦਰੀ ਕੋਲ ਇਕਰਾਰ ਕਰਕੇ (confession)
ਮੈਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਧੋਂਦਾ ਵੀ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਨਾਲੇ ਪੋਪ ਪਾਸੋਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀ
ਪੂਰੀ ਮੁਆਫ਼ੀ ਲੈ ਲਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਰਿਆਇਤ (Indulgences)
ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਪਰੇ ਵਿਚ ਵੀ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਸੈਂਟ ਪੀਟਰ ਨੇ ਉਹ ਪਰਵਾਨਾ ਪੜ੍ਹਿਆ, ਅਤੇ ਫਿਰ ਦੇਖਕੇ
ਕਿ ਮੋਹਰਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਠੀਕ ਲਗੀਆਂ ਹਨ, ਫ਼ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਨੂੰ
ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ, ਜੋ ਸਭ ਠੀਕ ਹੈ, ਏਸ ਨੂੰ [illegible] 420 ਨੰਬਰ ਦੇ ਕਿੱਲੇ
ਵਿਚ ਲੈ ਜਾਉ। ਅਤੇ ਉਸ ਨੰਬਰ ਦੀ ਚਾਬੀ ਗਲੇ ਵਿਚੋਂ ਲਾਹ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ
ਦੇ ਦਿੱਤੀ। ਲੁਹਾਰ ਨੇ ਦੇਖਕੇ ਕਿਹਾ, 'ਆਹ ਤਾਂ ਮਜ਼ੇ ਦੀ ਗਲ ਹੈ,
'ਧਨ ਸਦਕੇ ਕੰਮ। ਪਹਿਲੀ ਉਥੇ ਭੀ ਸੁਖੀ ਤੇ ਏਥੇ ਭੀ ਸੁਖੀ।
ਜਿਵੇਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਲੋਕ ਸੁਖੀ ਪਰਲੋਕ ਸੁਹੇਲੇ। ਪਰ
ਏਸ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਪੋਪ ਪਾਸ ਜੋ ਵੇਚੀਆਂ ਹਨ, ਉਹ ਕੀਹ

Original with: Anup Singh, Noida
Digitized by: Panjab Digital Library

[illegible]

ਹਨ?

ਜਮਾਦਾਰ: ਪੋਪ, ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਰੱਬ ਦੇ ਬੰਦੇ ਪੀਰਾਂ ਦਾ ਮੁਖੀਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਜੋ ਵੈਰੀ ਉਸ ਪਾਸ ਹਨ, ਓਹ ਸਾਰੇ ਨਰਕੀ ਹਨ, ਇਸਾਈ ਜਾਂ ਹੀ, ਉਸਦੇ ਉਲਟ ਨਿਸ਼ਾਨ।

ਫ਼ਾਦਰ: ਹਾਂ ਹਾਂ ਮੇਰੇ ਪਵਿਤ੍ਰ ਮਜ਼ਹਬ ਦਾ ਜੇਹਾ ਕਿਹਾ।

ਜਮਾਦਾਰ: ਜੋ ਸਹੀ। ਤੁਸੀ ਫਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਬਾਬਤ ਪੁਛਿਆ ਸੀ ਕਿ ਓਹ ਮਰਦ ਹਨ ਕਿ ਤੀਮਤਾਂ। ਗਲ ਇਹ ਹੈ, ਜੋ ਓਹ ਨਾ ਮਰਦ ਹਨ ਅਤੇ ਨਾ ਤੀਮਤਾਂ। ਖੁਦਾ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਬਣਾਇਆ ਹੀ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਹੈ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਸੁਰਗ ਵਿਚ ਹੋਰ ਝਗੜੇ ਵਧੇ ਹੋਏ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਤੁਸੀ ਜਾਣਦੇ ਹੋ ਜੋ ਤੁਹਾਡੀ ਧਰਤੀ ਤੇ ਸਾਰੇ ਝਗੜੇ ਜ਼ਰ, ਜ਼ਮੀਨ ਅਤੇ ਜ਼ੋਰੂ ਤੋਂ ਉਠਦੇ ਹਨ।

ਇਕ ਹੋਰ ਵੱਡਾ ਫਰਿਸ਼ਤਾ ਜੇਬਰਾਈਲ ਹੈ, ਇਹ ਰਸੂਲਾਂ ਨੂੰ ਸੁਨੇਹੇ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦੇ ਕੰਮ ਤੇ ਲਗਾ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀ ਜੰਨਤ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਸੁਰਗ ਅਤੇ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਵਿਚਾਲੇ ਆਉਣ ਜਾਣ ਵਾਸਤੇ ਖੰਭ ਦਿਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਪਰ ਇਹ ਬਹੁਤਾ 'ਬੁਰਾਕ ਵਾਲੀ ਘੋੜੀ' ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਆਉਂਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦੋਜ਼ਖ਼ ਦੀ ਹਕੂਮਤ* ਜਿਸਦੇ ਸਬ ਹੈ, ਓਹ ਦੋਨਾਂ ਫਰਿਸ਼ਤਿਆਂ

Original with: Anup Singh, Noida
Digitised by: Panjab Digital Library

ਦਾ ਸਰਦਾਰ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਨਾਮ ਸੀ ਅਜ਼ਾਜ਼ੀਲ। ਜਦ ਅੱਲਾਹ ਨੇ ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਪੁਤਲਾ ਬਣਾਕੇ ਉਸ ਵਿਚ ਰੂਹ ਦੀ ਜਾਨ ਪਾਈ ਤਾਂ ਕਰੀ, ਤਦ ਫਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ 'ਆਦਮ' ਨੂੰ ਸਿਜਦਾ ਕਰੋ। ਤਦ ਅਜ਼ਾਜ਼ੀਲ ਨੇ, ਜਿਸਨੂੰ ਸ਼ੈਤਾਨ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਜੋ ਬਦੀ ਨਾਮ ਦੇਂਦੇ ਹਨ, ਕਿਹਾ :- 'ਫ਼ਰਿਸ਼ਤੇ ~~ਆਤਸ਼ੀ~~ ਨੂਰੀ, ਨੂਰ ਵਿਚੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ, ਇਹ 'ਆਦਮੀ' ਖਾਕੀ, ਮਿੱਟੀ ਵਿਚੋਂ ਬਣਿਆ, ਅਸੀਂ ਇਸਨੂੰ ਕਿਉਂ ਸਿਜਦਾ ਕਰੀਏ।' ਸੋ ਖੁਦਾ ਨੇ ਹੁਕਮ ਅਦੂਲੀ ਕਰਨੇ ਕਰਕੇ ਉਸਨੂੰ ਧੱਕੇ ਮਰਵਾਕੇ ਬਹਿਸ਼ਤ ਵਿਚੋਂ ਕਢਵਾ ਦਿਤਾ; ਅਤੇ ਉਹ ਭਟਕ ਭਟਕ ਕਰਦਾ ਅਤੇ ਇਹ ਧੌਂਸ ਦਿਖਾਂਦਾ ਕਿ ਵਿਚਰਦਾ ਜਾਵਾਂਗਾ, ਦੋਜ਼ਖ ਵਲ ਟੁਰ ਗਿਆ। ਤਾਂ ਹੀ ਉਹ ਅਜ ਤਕ ਉਹ 'ਆਦਮ ਦੇ ਪੁਤ੍ਰਾਂ (ਆਦਮੀਆਂ) ~~[illegible]~~ ਨੂੰ ਗੁਮਰਾਹ ਕਰਦਾ ਅਤੇ ਦੋਜ਼ਖ਼ ਭਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਜੋ ਗਲ ਅੱਲਾਹ ਕਹੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਸ਼ੈਤਾਨ ਉਸ ਦੇ ਉਲਟ ਉਲਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਕਸਰ ਜਿੱਤ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ~~[illegible] ਗੁਮਰਾਹ ਕਰਦਾ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ~~ ਉਸਦੀ ਉਮਤ ਖੁਦਾ ਦੀ ਉਮਤ ਨਾਲੋਂ ਬਹੁਤੀ ਹੈ।

ਤੁਸਾਂ ਇਹ ਭੀ ਪੁਛਿਆ ਸੀ ਜੋ ਫਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੇ ਨਾਵਾਂ ਵਿਚ 'ਈਲ' 'ਈਲ' ਕਿਉਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਗਲ ਠੀਕ ਹੀ ਹੈ, ਮੈਨੂੰ ਸਮਝ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ, ਪਰ ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਨਿਰਾਸ਼ ਭੀ ਨਹੀਂ ਕਰਾਂਗਾ। ਵੇਖੋ ਨਾ, 'ਈਲ', ਏਲ, ਇਲਾਹ,

Original with: Anup Singh, Noida
Digitised by: Panjab Digital Library

[illegible]

Explanation of Angels & Genii

† And now Joseph ~~he~~ drew near to a great city, in which there was an idol, to which the other idols and gods of Egypt brought their offerings & vows. And Satan spoke out of that idol

[Gospel of Infancy I — chap IV

[illegible]

ਗੀਆਂ ਹੋਈਆਂ। ਪਰੰਤੂ ਤੁਹਾਡੇ ਵਿਚ ਜੋ Anthropolo-
gists ਘੇਰੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਓਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਹੜੇ ਉਸ
ਨੂੰ ਜਾਣ ਕੇ ਫੁਰਦੇ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਘੋਰ ਕਰਕੇ ਪਤਾ ਕਰ ਲੀਤਾ ਹੈ।
ਸਾਰਾਂਸ਼: ਤੁਸੀ ਦੇਸ ਦੇਸ ਤੇ ਕੌਮ ਕੌਮ ਦੇ ਦੇਵੀ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦਾ
ਕਥਨ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਤੇ ਫ਼ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਵਿਚ ਦੇਵੀਆਂ ਭੀ ਹੋਈਆਂ ਹਨ,

76

੪।।੭

ਦਾ ਪਰਵਾਰ ਨੂੰ ਦਾਸੀ, ਅਤੇ ਫਸ ਸੀ ਅਜ਼ਾਈਲ। ਜਦ ਅਕਾਰ

ਤਾਂ ਇਹ ਭੀ ਪ੍ਰਕਿਆਸੀ ਨੇ ਫਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੇ ਨਾਵਾਂ
ਵਿਚ 'ਈਲ' 'ਈਲ' ਕੀਹ ਆਂਹਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਗਲ ਠੀਕ
ਹੀ ਹੈ, ਮੈਨੂੰ ਵਧਾਈ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦੀ, ਪਰ ਮੈਂ ਤਰਾਨੇ
ਜਰਾਰ ਦੀ ਨਹੀਂ ਕਰਾਂਦਾ। ਵੇਖੋ ਨਾ, 'ਈਲ', 'ਏਲ', 'ਇਲਾਹ',

Original with:
Anup Singh, Noida
Digitized by:
Panjab Digital Library

ਆਜਾਂ, ਅਜਕਲ ਇਸ ਸਭ ਅਜਾਇਬ ਘਰ ਵਿਚ ਇਕੋ ਹੀ ਰਖਦੇ
ਹਨ, ਜਿਸਦੇ ਅੰਦਰ ਹਨ ਦੇਵੀ ਦੇਵਤੇ* ਦੇ। ਏਸਦਾ ਬਹੁਤਾਤ
ਹੈ ਇਨੋਗਰਾਫੀ, ਜੋ 'ਹਿੰਦੂ ਇਕਨੋਗ੍ਰਾਫੀ' ਦਾ ਸਬੂਤ ਹੈ ਦੇਵਤਿਆਂ
ਦਾ ਪਾਰ। ਪੁਰਾਣੇ ਸਮੇਂ ਕਾਂ. ਕਾਂ ਦਾ ਅਤੇ ਕੌਮ ਕੌਮਦਾ ਵਖਰਾ
ਵਖਰਾ ਦੇਵਤਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਇਹਨਾਂ ਦੇਵਤਿਆਂ ਵਿਚ ਸਭ ਦਾ
ਦਾਰਮਾ ਜਨਤਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਹੋਰਨਾਂ ਦੇ ਸਮਾਜਾਂ ਵਿਆਂ
ਵਿਚ। ਜੋ ਜਦ ਇਕ ਕੌਮ ਦੂਜੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਤਾਬੇ ਕਰ ਲੈਂਦੀ ਸੀ
ਤਦ ਜਿੱਤੀ ਕੌਮ ਦੇ ਦੇਵਤੇ ਨੂੰ ਭੀ ਆਪਣੇ ਦੇਵਤੇ ਦਾ ਗੁਲਾਮ ਬਣਾ
ਦੇਂਦੀ ਸੀ।† ਜਿਤਨੇ ਜਿਤਨੇ ਹੋਰ ਸਾਰੇ 'ਦੇਵ', ਜੋ 'ਅਜਾਂ'
ਗੁਲਾਮੀ ਵਿਚ ਵਿਚ ਗਏ ਅਤੇ 'ਜਾਂਦੇ' ਤੇ 'ਆਜਾਂ' ਉਪਰ
ਜਿੱਤਰ ਆਏ। ਇਹ ਤਰਸਤੇ ਅਜਾਇਬ ਵਿਚ ਓਹੋ ਗੁਲਾਮੀ ਵਿਚ
ਵਿਕੇ 'ਦੇਵ' ਜੋ 'ਇਸਤ੍ਰੀ' ਹਨ, ਏਸੇ ਕਰਕੇ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਨਾਮਾਂ
ਵਿਚ 'ਦੇਵ' ਜਾਂ 'ਦੇਵੀ' ਆਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਭ ਗਲਾਂ ਹੁਣ ਤਕ
ਨਹੀਂ ਜਾਣੀ ਸੀ। ਪਰ ਜੋ ਤੁਸਾਡੇ ਵਿਚ ਹਨ Anthropolo-
gists ਖੋਜੂ ਜਾਣਦੇ ਹਨ, ਓਹ ਵਡੇ ਭੇਤੀ ਹਨ, ਜਿਹੜੇ ਚਿਹ
ਨੂੰ ਜਾਣਕੇ ਫੜਦੇ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਖੋਜ ਕਰਕੇ ਪਤਾ ਕਢ ਲੀਤਾ ਹੈ।
ਕਾਰਣ: ਤਾਂ ਹੀ ਦੇਸ ਦੇਸ ਤੇ ਕੌਮ ਕੌਮ ਦੇ ਦੇਵੀ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦਾ
ਵਖਰਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਤਾਂਤੇ ਤਰਸਤਿਆਂ ਵਿਚ ਦੇਵੀਆਂ ਭੀ ਜੋੜੀਆਂ,

* ਸੂਲੀ ਉਤੇ ਚੜ੍ਹੇ ਹਜ਼ਰਤ ਈਸਾ ਨੇ ਵੀ ਕਿਹਾ ਸੀ "Hely! Hely!! lama zabachtani?" ਅਰਥਾਤ ਐ ਖੁਦਾ ਮੇਰੇ, ਐ ਖੁਦਾ ਮੇਰੇ!! ਕਿਸ ਕਰਕੇ ਭੁਲਾ ਦਿਤੋਈ ਮੈਨੂੰ?' J-ਹੋਲ-ਈ (ਮੱਤੀ)

ਅਤੇ ਮਰਦ ਫ਼ੀਮੇਲਾਂ ਦੋਵੇਂ ਹੋਏ।

ਧਰਮਰਾਜ: ਤੁਹਾਡਾ ਪਹਿਲਾ ਜਵਾਬ ਠੀਕ ਹੈ, ਤੇ ਦੂਜੀ ਵਧੀਕੀ ਦਾ ਹੈ। ਸ੍ਵੀਡਨਬਰਗ ਇਕ ਬੜਾ ਨੇਕ ਅਤੇ ਸਮਝਦਾਰ ਈਸਾਈ ਅਠਾਰਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਬਹਿਸ਼ਤ ਦੋਜ਼ਖ਼ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖ ਆਉਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ, ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਫ਼ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਵਿਚ ਮਰਦ ਵੀ ਹਨ ਤੇ ਫ਼ੀਮੇਲਾਂ ਵੀ, ਅਤੇ ਉਹ ਆਪੋ ਵਿਚ ਵਿਆਹ ਭੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸ੍ਵੀਡਨਬਰਗ ਫ਼ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੇ ਇਕ ਵਿਆਹ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਭੀ ਹੋਇਆ। ਇਉਂ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਜੋ 'ਫ਼ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ' ਤੋਂ ਹੀ ਜਾਦੂਗਰ 'ਫ਼ਰੰਗਣਾਂ' ਮਨੁੱਖਾਂ ਨੇ ਬਣਾ ਲਿਆ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ Angles ਤੋਂ Angels.

ਰਾਹਗੀਰ: ਜੇ ਵਿਆਹ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤਦ ਬੱਚੇ ਭੀ ਹੁੰਦੇ ਹੋਣਗੇ?

ਧਰਮਰਾਜ: ਨਹੀਂ! ਨਹੀਂ! ਫ਼ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੇ ਵਿਆਹ ਰੂਹਾਨੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਧਰਤੀ ਉੱਤੇ ਜੋ ਨਿਆਣੇ ਬੱਚੇ ਮਰਦੇ ਹਨ, ਇਹ ਫ਼ਰਿਸ਼ਤਣਾਂ ਏਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦੇਖ ਭਾਲ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਅਤੇ ਪਾਲ੍ਹਦੀਆਂ ਵੀ ਹਨ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ ਪਰ ਸ੍ਵੀਡਨਬਰਗ ਇਹ ਆਖਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਸ਼ਾਇਦ ਉਹ ਬਹਿਸ਼ਤਾਂ ਤੇ ਫ਼ਰਿਸ਼ਤਣਾਂ ਨੂੰ
ਜਾ ਮਿਲਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਫ਼ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਵੱਖਰੇ ਸ਼ਹਿਰ ਭੀ ਹਨ, ਪਰ ਏਥੋਂ ਦੁਰਾਡੇ। ਸ੍ਵੀਡਨਬਰਗ ਨੇ ਉਥੇ ਅਖੀਰ ਦੀ

Original with: Anup Singh, Noida
Digitized by: Panjab Digital Library

ਦੇਖੋ ਤੇ ਗ਼ਰੀਬ ਦੀ ਦਰਕਾਰ ਤੁਸਾਂ ਭੀ ਦੇਖਿਆ ਜਿਸ ਨਾਲ ਕਦੀ ਮਾਸ ਮਾਸ ਹੋਕੇ ਚੋਲ੍ਹੇ ਮਾਸ਼ਿਆਂ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਕਰਤਾਰ: ਇਹ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਦਾ ਚਰਿੱਤ੍ਰ ਤਾਂ ਬਸ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਹੀ ਨਕਲ ਹੈ, ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਕੋਈ ਫ਼ਰਕ ਨਹੀਂ ਦਿਸਦਾ।

ਸਮਰਨ: ਤੇ ਹੋਰ ਹੋਣਾ ਕੀਹ ਹੋਇਆ? ਤੁਸਾਨੂੰ ਦੁਨੀਆ ਦਾ ਗਾਂ [illegible] * ਗਾ।

*F.N.

Any conceivable life after death must be a continuation of this, or we shall all be out of place. Our feelings, our capacities, our ideas of right and wrong are not based on our ~~being~~ living for ever and the only one we can picture is the present life. Unless our alleged future life is a copy of the life we kuow, it will not be of the slightest use to us. It is as plain as possible that our aspirations,

ਕਰਤਾਰ: ਨਹੀਂ! ਜੇ ਧਰਤੀ ਤੇ ਸਾਰੇ ਮੈਲਾਂ ਤੋਂ ਨੂਰ ਨੂਰ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਅੰਦਰੋਂ ਪ੍ਰਭ ਲਿਖਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਕਿਤੇ ਭਗਤੀ ਜਾਨਣੀ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਮਹਾਨਾਂ ਦੇ ਮੇਲਮੇਲ ਜਿਤੇ

Original with: Anup Singh, Noida
Digitized by: Panjab Digital Library

ਅਤੇ ਮਗਰ ਕੀਮਤਾਂ ਦੇਣੇ ਪੈਣੇ।

ਪਅਰਾਗ: ਤ੍ਰਾਸ ਮਹਾਨ ਯਥਾਰਥ ਹੈ, ਤੇ ਬੜੀ ਕਰੀਰੀ
ਦਾ ਹੈ। ਸ੍ਵੀਡਨਬਰਗ ਵਿਚ ਬੜਾ ਲੇਕ ਅਤੇ ਸਮਸ਼ਾਨਾਂ ਦੀਆਂਦੀ
ਅਠਾਰਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਮੱਧ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਫ਼ਰਿਸ਼ਤ-
ਦੋਜ਼ਖ਼ ਨੂੰ ਕੈਸੀ ਤਕਾਂ ਦੇਖ ਆਪਣੇ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ, ਅਤੇ
ਕਿ...
ਅਤੇ ...
ਫ਼ਰਿਸ਼...
ਨਾਪਰ...
ਮਨੁਖ...

ਉਹਦੇ ...
ਦੇਖ ...
ਹਨ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ ਪਰ ਸ੍ਵੀਡਨਬਰਗ ਦਾ ਆਖਣਾ
ਹੈ, ਅਤੇ ਸਾਹਿਰ ਓਹ ਫ਼ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਤੇ ਫ਼ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਨੂੰ
~~ਕਾ~~ ਮਿਲਦਾ ~~[illegible]~~ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਫ਼ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਦਫ਼ਤਰ ਮਹਿਲ
ਭੀ ਹਨ, ਪਰ ਏਥੋਂ ਦਗਤੇ। ਸ੍ਵੀਡਨਬਰਗ ਨੇ ਉਥੇ ਆਖਿਰ ਦੀ

think or do or aspire to
do, are all built on
the fact of death. The
love of man for woman
and of woman for man
of parents for children
and children for parents,
the accumulation of
discoveries and inventions
point to the same conclusion
Death has its social
value as well as bas
life. [E. C. Cohen
in the Freethinker
of 3rd March 1946

Original with:
Anup Singh, Noida
Digitized by:
Panjab Digital Library

ਵੇਖੇ ਤੇ ਰੱਬ ਦੀ। ਦਰਬਾਰ ਤੁਹਾਡਾ ਭੀ ਦੇਖਿਆ ਜਿਸ ਨਾਲ ਕਈ ਮਾਜਾ ਮਾਲ ਹੋਕੇ ਦੋਜ਼ਖ਼ ਅੱਗਾਂ ਵਿਚ ਸੜਦੇ ਹਨ।

ਕਾਰੀਗਰ: ਇਹ ਸ੍ਰੀ ਭਗਵਾਨ ਦਾ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਤਾਂ ਬਸ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਹੀ ਨਕਲ ਹੈ, ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਕੋਈ ਫ਼ਰਕ ਨਹੀਂ ਦਿਸਦਾ।

ਧਰਮਰਾਜ: ਤੇ ਹੋਰ ਹੋਰ ਕੀ ਵੇਖਿਆ? ਤੁਹਾਡੇ ਦੁਨੀਆਦਾਰਾਂ ਦੀ ਹੀ ਤਾਂ ਕਾਹਦੀ ਵੇਖਣਯੋਗ ਦਰਬ ਤੁਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਕੀਤਾ? ਅਸਮਾਨਾਂ ਤੋਂ ਕਿ ਜਿਸ ਮਹਿਲ ਦਾ ਕਥਨ ਸ੍ਰੀ ਭਗਵਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਓ ਈਸ਼੍ਵਰੀ ਬਹਿਸ਼ਤ ਦਾ ਇਕ ਮਹਲ ਹੈ। ਗੋਲਿਆਂ ਨੇ ਇਕ ਨਾ ਪਾਕੇ ਦੇ ਜ਼ਰੋਧੀਆਂ ਦਾ ਰੂਪ ਹੋਰ ਧਾਰਦਾ ਹਾਂਦੇ ਹਨ।

ਕਾਰੀਗਰ: ਦਾਰੂ ਤਾਂ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਵਿਚ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜਾਂ ਮੈਖਾਨਿਆਂ ਵਿਚ, ਅਤੇ ਜਾਂ ਪਾਗਲਖਾਨਿਆਂ ਵਿਚ।

ਧਰਮਰਾਜ: ਕੀਮਾ ਕੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਹ ਨਸ਼ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਦਾਈਏ- ਦਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਐਥੇ ਇਕ 'ਸ੍ਰੀ ਭਗਵਾਨ-ਮਹਲ' ਦੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦਿਖਾਵਾਂਗੇ। ਅਤੇ ਇਕ 'ਸ਼ਹਿਰ ਦੁਖਿਆਰਿਆਂ' ਦੀ ਗਲੀ ਹੈ।

ਕਾਰੀਗਰ: ਹਛਾ! ਜੋ ਧਰਤੀ ਤੇ ਜਾਕੇ ਮੈਨਾਂ ਹੇਠਾਂ ਨੂਰ ਨੂਰ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਸੰਗੇਦਾਂ ਪੁਰ ਲਿਖਦੇ ਹਨ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਨਗਰੀ ਜਨਾਨੀ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਨਕਤੀਆਂ ਦੇ ਮਹਿਲਾਂ ਦੇ ਗੋਲ ਮੇਲ ਜਿਤੇ

Original with:
Anup Singh, Noida
Digitized by:
Panjab Digital Library

ਜ਼ਰੂਰ ਦੇਂਦੇ ਹਨ।

ਸੇਂਟ ਪੀਟਰ ਨੇ ਖ਼ੁਸ਼ ਹੋਕੇ ਕਿਹਾ, ਕੇ ਬਹਿਸ਼ਤ ਦੀ ਬਾਦਸ਼ਾਹਤ ਤੇਰੇ ਵਰਗਿਆਂ
ਲਈ ਹੀ ਹੈ। ਫ਼ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ, ਜੋ ਏਸ ਨੂੰ
ਹਮਾਮ ਵਿਚ ਨੁਹਲਾਓ ਅਤੇ ਨੂਰਾਂ ਭਰਪੂਰ ਸ਼ਾਹੀ ਪੋਸ਼ਾਕ
ਪਹਿਨਾਓ। ਅਤੇ ਖ਼ੁਦਾ ਦੇ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਨੇੜੇ ਤਖ਼ਤ ਬਿਠਾਓ। ਸੇਂਟ ਪੀਟਰ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨੂੰ ਜਮਾਦਾਰ ਤਾਬੇਦਾਰ
ਦੀ ਏਸ ਆਦਮੀ ਦੇ ਨਾਲ ਔਰ ਲੈ ਗਏ। ਗਰਮਾਂ ਹਮਾਮ

Original with:
Anup Singh, Noida
Digitized by:
Panjab Digital Library

ਦੇਖੇ ਤੇ ਕੀਹ ਹੀ। ਦਰਬਾਰ ਤੇਰਾ ਭੀ ਵੇਖਿਆ ਜਿਸ ਨਾਲ ਕਈ ਆਸ਼ਾ ਆਸ ਹੋਕੇ ਦੇਵਤੇ ਅਪਸਰਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਕਲਾਕਾਰ: ਇਹ ਸ੍ਰੀ ਭਗਵਾਨ ਦਾ ਕਲਪਿਤ ਤਾਂ ਬਸ ਦੁਨੀਆਂ ਵੀਹੀ ਨਕਲ ਹੈ, ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਦਿਸਦਾ।

ਧਰਮਰਾਜ: ਤੇ ਹੋਰ ਹੋਣਾ ਕੀਹ ਹੋਇਆ? ਤੁਹਾਡੇ ਦੁਨੀਆਦਾਰਾਂ ਦੀ ਹੀ ਤਾਂ ਕਾਰੀਗਰੀ ਇਸੇ ਤੋਂ ਵਧ ਤੁਸੀਂ ਜਾਣੋ ਕੀਹ? ਅਸਮਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਸਵਰਗ ਦਾ ਕਥਨ ਸ੍ਰੀ ਭਗਵਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਈਸਾਈ ਬਹਿਸ਼ਤ ਦਾ ਇਕ ਸਦਾ ਹੈ। ਗੋਰਿਆਂ ਨੇ ਹੋਰ ਸ਼. ਮਾਰ ਕੇ ਯੂਰੋਪੀਅਨ ਫਰਿਸ਼ਤੇ ਹੋਰ ਪੁਜਾਰੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਕਲਾਕਾਰ: ਫਰਿਸ਼ਤੇ ਤਾਂ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਵਿਚ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜਾਂ ਸੇਵਾਕਾਲਿਆਂ ਵਿਚ, ਅਤੇ ਜਾਂ ਪਾਗਲਖਾਨਿਆਂ ਵਿਚ।

ਧਰਮਰਾਜ: ਹੋਇਆ ਜੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਹ ਨਾਮ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਦਾਈਏ-ਹੂਰਾਂ ਕਹਿ ਲੋ। ਇਥੇ ਇਕ ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਰਾਣੀ-ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਹੈ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਦਿਖਾਵਾਂਗੇ। ਅਤੇ ਇਕ 'ਸਪਿਰਿਚੂਅਲਿਸਟਾਂ' ਦੀ ਗਲੀ ਹੈ।

ਕਲਾਕਾਰ: ਹਛਾ! ਜੋ ਧਰਤੀ ਤੇ ਜਾਕੇ ਮੇਜ਼ਾਂ ਹੇਠਾਂ ਠੁਕ ਠੁਕ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਸ਼ੀਸ਼ਿਆਂ ਪਰ ਲਿਖਦੇ ਹਨ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਠਗਣੀ ਜਨਾਨੀ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਖਬਰਾਂ ਦੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦੇ

Original with: Anup Singh, Noida
Digitized by: Panjab Digital Library

ਜਹਾਜ਼ ਡੋਲ ਰਹੇ ਹਨ!

ਜਮਾਂਦਾਰ: ਬਸ ਬਸ ਹੋਰ ਵੀ!

ਠਾਣੇਦਾਰ: ਪਰ ਇਹ ਧਰਤੀ ਤੇ ਕਾਹਨ ਕੀਹ ਜਾਂਦੇ ਹਨ? ਵੇਖੋ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਕੰਮ ਕਾਜ ਨਹੀਂ?

ਜਮਾਂਦਾਰ: ਹੂੰਅ, ਹੋਰ ਕੀਹ? ਰਹ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ ਚੁਗਲੀਆਂ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਵਿਚ ਰੰਗ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਗਲਾਂ ਭਵਿਖਤ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਪਰ ਖੋਲ੍ਹ ਤੇ ਕਰ ਹੀ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਇਕ ਹੋਰ ਈਸਾਈ ਆ ਗਿਆ, ਪਾਟੇ ਪੁਰਾਣੇ ਕਪੜੇ, ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ ਪਰ ਮੋਢੇ ਤੇ ਇਕ ਭਾਰਾ ਲਕੜੀ ਦਾ ਸਲੀਬ ਚੁਕਿਆ ਹੋਇਆ। ਵੇਸ ਧਾਰੀ ਫ਼ਕੀਰਾਣੀ। ਅੰਦਰੋਂ ਸੇਂਟ ਪੀਟਰ ਨਿਕਲੇ ਅਤੇ ਨੇੜੇ ਆਉਂਦੇ ਜਾਂਦੇ ਨੂੰ ਪੁਛਿਆ ਤੂੰ ਕੌਣ ਹੈਂ?

ਰੋਲੋਂ ਮੈਂ ਦਾਈਨ ਬੋਲਿਆ, ਦਿਸਦਾ ਤਾਂ ਕੋਈ ਚੋਰ ਹੈਂ!
ਉਸ ਆਦਮੀ ਨੇ ਉੱਤਰ ਦਿਤਾ:- ਜੀ! ਫਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੇ ਸਰਦਾਰੋ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਚੋਰ ਸੀ। ਕਿਉਂ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਕੋਈ ਰਹੀ ਨਹੀਂ ਜੀ! ਮੈਂ (ਡਕੈਤੀ) ਚੋਰੀ ਕਰਕੇ ਆਪਣਾ ਤੇ ਟੱਬਰ ਦਾ ਪੇਟ ਪਾਲਦਾ ਸਾਂ। ਫੇਰਨ ਫੜਿਆ ਗਿਆ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਸੂਲੀ ਚਾੜ੍ਹਨੇ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੋਇਆ। ਪਰ ਮੇਰੇ (ਕੰਮ) ਭਾਗਾਂ ਨੂੰ ਮੈਨੂੰ ~~[illegible]~~ ਈਸਾ ਮਸੀਹ ਦੇ ਨਾਲ ਸੂਲੀ ਦਿਤੀ ਗਈ। ਮੈਨੂੰ ਉਸਤੇ ਈਮਾਨ ਸੀ। ਸੋ ਮੈਂ ਕਿਹਾ; ਇਥੇ ਤਾਂ ਜਿਵੇਂ ਨਿਭੀ ਸੋ ਨਿਭੀ, ਅਗੇ ਬਾਹੁੜੀ, ਬਾਬਾ! ਤੂੰ ਕਰਨੀ ਆਂ। ਮੇਰੀ ਬੇਨਤੀ ਸੁਣਕੇ ਹਜ਼ਰਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਈ ਅਜ ਤੇਰਾ ਮੇਰਾ ਮੇਲ ਹੋਇਆ, ਜੋ ਤੂੰ ਬਹਿਸ਼ਤ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਹੋਵੇਂਗਾ। ਅਤੇ (ਆਹ) ਲਕੜੀ ਦਾ ਸਲੀਬ ਉਸਨੇ ਮੈਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ~~ਦਿਤੀ~~ ਦੇਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਏਸਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈਕੇ ਬਹਿਸ਼ਤ ਵਿਚ ਚਲਾ ਜਾਈਂ, ਅਤੇ ਕਹਿ ਦਿਆ ਦੇਈਂ। [Gospel of Nicodemus Ch. XX - 6 & 13 verses]

...al with; ... Singh, Noida ... ced by; ... Digital Library

ਰੌਲਾ ਤਮਾਸ਼ਾ ਵੇਖਣ ਖਲੋ ਗਿਆ। ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਇਕ ਆਦਮੀ ਹੈ,
ਡਾਢਾ ਮੈਲਾ ਕੁਚੈਲਾ, ਜਿਸ ਦੇ ਤਨ ਪੰਜਾਹ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਤਕ ਬਰਤ ਅੰਦਰੀ
ਸੀ, ਫਰਿਸ਼ਤੇ ਕੀਤੀ ਤੇ ਅਤਰ ਦੇ ਫੋਏ ਲਾਈ ਨੱਕ ਬੰਦ ~~ਕਰ~~
ਕਰਕੇ ਉਸਦੇ ਕਪੜੇ ਪਿਚਕੋਲੀ ਲਾਹ ਰਹੇ ਸਨ, ਜਿਵੇਂ ਹੀ
ਉਸਦਾ ਕਛਹਿਰਾ ਲਾਹਕੇ ਅੱਗੇ ਸੁਟਿਆ, ਇਉਂ ਪਰਤੀਤ ਪਏ
ਜਿਵੇਂ ਸਾਰੀ ਕੌਮ ਤੇ ਭੁਚਾਲ ਆਇਆ। ਕੀੜਿਆਂ ਦੇ ਗਸ਼ ਅੰਦਰੋਂ ਇਕ
ਫਰਿਸ਼ਤਾ ਨਿਕਲਿਆ, ਅਤੇ ਖਬਰ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸੰਤ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਸਤੇ
ਰਾਜਾ ਤਿਆਰ ਹੈ, ਦੋ ਪਵਿੱਤਰ ਸਾਧਨ ਅਤੇ ਅਰ ਸੌਦਾ
ਲੈਣ ਲਗ ਪਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਕਪੜੇ ਅਕਾਸ਼ੀ ਦਿਵੇ ਕਰ
ਦਿਤੇ ਗਏ। ਸਾਧੂ ਨੇ ਪੁਛਿਆ ਇਹ ਸੰਤ ਜੋਗੀ ਕੌਣ ਹਨ?
ਜਵਾਬ ਨੇ ਉਤ੍ਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇਹ ਸੇਂਟ ਸਾਈਮਨ* ਹੈ। ਇਹ ਇਕ
ਥਮ ~~ਖੰਭੇ~~ ਤੇ ਤ੍ਰੈ ਵਰ੍ਹੇ, ਸੀਤ ਅਤੇ ਗਰਮੀ ਅੰਦਰ, ਧੁਪ ਪਏ,
ਬਰਫ ਡਿਗੇ, ਇਹ ਪਵਿੱਤਰ ਦੇਵ ਥੱਲੇ ਨਹੀਂ ਉਤਰਿਆ। ਜੋਗੀ
ਜਾਣੇ, ਨੱਕ ਬੰਦ ਕਰਕੇ, ਅੱਖੀਆਂ ਬੰਦ, ਥੰਮ ~~ਖੰਭੇ~~ ਦੇ ਕੋਲ ਖੜ੍ਹੇ
ਅਤੇ ਫਿਰ ਜਿਸ ਦਿਨ ਰੋਟੀ ਤੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਟੋਕਰੀ ਲਗ ਅੰਦਰੋਂ।
ਏਤਨੀ ਗਲ ਹੋ ਹੀ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਸੰਤ ਦੇ ਪੈਰ ਦਿਸੇ ਜਾਂਦੀ

---

* St. Simon, the Stylist.

Digitized with: Anup Singh, Noida
Digitized by: Panjab Digital Library

ਦੇ ਚੀਕਾਂ ਮਾਰਨ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਆਈ। ਧਿਆਨ ਦੇ ਵੇਖਿਆ ਤਾਂ
ਇਕ ਪਾਸੇ ਦਾਰੂ ਦਾ ਵਹੀ ਹੈ। ਜਾਗੀਰਦਾਰ ਹੈਰਾਨ ਜਿਹਾ ਹੋਇਆ।
ਪਾਸਬਾਨ ਬੋਲਿਆ, ਡਰੋ ਨਾ ਏਥੇ ਕੋਈ ਖੂਨ ਨਹੀਂ ਹੋਇਗਾ।
ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਜੋ ਮਕਾਨ ਦਿਸਦਾ ਹੈ ਉਹ ਜ਼ਨਾਨਾ ਹਮਾਮ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਕ
ਮਸ਼ਹੂਰ ਸੌਦਾਗਰ ਦਾ, ਜਿਸਦਾ ਮੈਨੂੰ ਨਾਂ ਭੁਲਦਾ ਹੈ, ਜਿਹੜੇ
ਰਹੇ ਹਨ, ਜਲ ਵਾਸਤੇ ਸੋਟੀ ਫੜੀ ਖੜੇ ਸਨ। ਥਾਂ ਥਾਂ ਚੱਲੇ ਵਿਚ ਇਕ
ਇਕੇ ਜਿਹੇ ਕੋਰੇ ਵਿਚ ਗਈ। ਔਰਤਾਂ ਦੀਆਂ ਚੀਕਾਂ ਇਸੇ ਕੋਠੀ
ਕੋਠੀ ਪਾਣੀ ਦੇ ਦੇਂਦੇ ਸਨ।

ਜਾਗੀਰਦਾਰ ਨੇ ਪੁਛਿਆ, ਇਹ ਪਿੰਡ ਦੇ ਸੈਂਕੜਿਆਂ ਆਦਮੀ
ਮੈਨੂੰ ਕਿਉਂ ਘੇਰੇ ਸਨ। ਪਾਸਬਾਨ ਨੇ ਉੱਤਰ ਦਿਤਾ ਕਿ ਪਿਛਲੇ
ਸਦੀਆਂ ਵਿਚ ਜਦ ਪਰਸ ਆਪਣੇ ਪੂਰੇ ਜੋਬਨ ਵਿਚ ਸੀ, ਅਤੇ
ਲੋਕੀ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਮੌਜ ਬਹਾਰ ਨਾਲ ਬਤੀਤ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਮੈਂ ਤਾਂ
ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਜੋ ਸੈਂਕੜਿਆਂ ਦੀ ਪਹਿਚਾਨ ਸੀ, ਜਿਨੀ ਬਹੁਤੀ ਹੋਣ,
ਓਨਾ ਵੱਡਾ ਪਿੰਡ। ਤੁਹਾਡੇ ਆਪਣੇ ਦੇਸ ਵਿਚ ਕੀਹ ਸੀ? ਜੈਨ
ਸਾਧੂ ਅਜਿਹੇ ਕੁਰੀਤ ਘੇਰੇ ਸਨ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ
ਵਰਗੇ ਹੋਂਦੇ ਨੂੰ ਵਿਚ ਬਾਬਤ ਗਰਮ ਗਰਮ ਜਵਾਬ ਦੇਣੇ ਪਏ
ਪਏ। ਹੁਣ ਤਕ ~~ਪਰ~~ ਮਸ਼ਹੂਰ ਕਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੈਨ ਮਤੀ
ਦੇ ਦੰਦਾਂ ਪਰ ਮੈਲਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਤਾਂ ਉਹ ਸਾਂਝੀ ਦੀ

Original with:
Anup Singh, Noida
Digitized by:
Panjab Digital Library

ਮਦਦ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਚਾਰਾ ਆਵੇ, ਤਾਂ ਕਰ ਜੋੜ ਕੇ ਮੇਰੀ ਜਾਨੀ ਕਰਾਂ॥

ਅਤੇ ਜਿਹੜੀ ਉਹਦੀ ਕੈਂਪ ਇਸਦੀ ਥਾਂ ਸੀ, ਉਸਦੇ ਪਿਛਵਾੜੇ ਸੂਫ਼ੀ ਫ਼ਕੀਰਾਂ ਦੀ ਖਾਨਗਾਹ ਹੈ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਈਮਾਨੀ ਅੰਤ ਪੀਤਨੀਆਂ ਦੀ ਦੇਖਾ ਦੇਖੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਧਾਰਮਕ ਜੀਵਨ ਨਕਲ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਇਕ ਦਿਨ ਆਕੇ ਜੋਗੀਆਂ ਤਪੀਆਂ ਦੇ ਦੇਖਕੇ ਉਹ ਖਿਆਲ ਜੋਰ ਫੜ ਗਏ। ਵੈਰਾਗੀ, ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਦੁਖ ਦੇਣੇ, ਅਤੇ ਮੈਂ ਤੇ ਰਹਿਣਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਫ਼ਕੀਰਾਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿਚ ਦੀ ਸਹਿਜ ਦੇ ਕੈਂਪ ਬਣ ਗਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨੇਕ ਫਲ ਜਨੱਤ ਸੀ। ਸ਼ੇਖ਼ ਸਾਅਦੀ ਇਕ ਹਿਕਾਇਤ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮਸਜਿਦ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਦੋ ਦਰਵੇਸ਼ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਇਕ ਨੇ ਕਿਹਾ:—

ਬਹਿਸ਼ਤੇ ਬਰੀਂ ਮੁਲਕ ਓ ਆਬਾਦੇ ਮਾਸਤ। — بہشت بریں ملک و آبادانی ماست

ਕਿ ਬੈਰੇ ਗ਼ਮ ਇਮਰੋਜ਼ ਬਰ ਪਾਏ ਮਾਸਤ। — کہ بند غم امروز بر پائے ماست

ਅਗਰ ਸਾਜ਼ਿਰ ਆਂਜਾ ਬ ਦੀਦਾਰੇ ਯਾਰ। — اگر صانع آنجا بہ دیدار یار

ਦਰ ਆਇਦ ਬ-ਕਫ਼ਸ਼ਸ਼ ਬਿਦਰਮ ਦਿਆਰ॥ — در آید بکفشش بدرم دیار

ਅਰਥਾਤ ਉਹ ਬਹਿਸ਼ਤ ਸਾਡੀ ਮੰਜ਼ਿਲ ਤੇ ਮਾਲ ਹੈ, ਕਿਉਂ ਜੋ ਗ਼ਮ ਦੇ ਸੰਗਲ ਅਜ ਸਾਡੇ ਪੈਰਾਂ ਨੂੰ ਪਏ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਸਾਜ਼ਿਰ (ਸ਼ਾਮ ਦੇਸ ਦਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ) ਓਥੇ ਬਾਗ਼ ਦੀ ਕੰਧ ਦੇ ਨੇੜੇ ਵੀ ਆਇਆ ਤਾਂ ਮੈਂ ਜੁੱਤੀਆਂ ਨਾਲ ਉਸਦਾ ਭੇਜਾ ਕਢ ਦਿਆਂਗਾ॥

Original with: Anup Singh, Noida
Digitized by: Panjab Digital Library

[illegible]

ਇਕ ਸੂਫ਼ੀ ਦਰਵੇਸ਼ ਬਾਬਤ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਕਿ ਆਪਣੇ ਪੀਰ ਦਾ
ਬਖ਼ਸ਼ਿਆ ਖ਼ਿਰਕਾ ਜਿਉਂ ਗਲ ਪਾਇਆ, ਫ਼ੀਰ ਦਵੇਲਾ ਜਾਗਿਆ।
ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਇਕ ਦਿਨ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਲਾਹਕੇ ਭੱਠੀ ਸਾੜ੍ਹਿਆ। ਜਦ
ਇਕ ਤੂੰ ਕਰਕੇ ਲੈਤੀ ਗਈ, ਤਦ ਰੱਤੀ ਭਰ ਦਰਜਨ ਇਕ ਨਿਕਲੀ।

ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਕਰਦੇ ਡਾਈਰ-ਟਾਊਨ ਦੇ ਕੋਨੇ ਦੀ ਲੰਘੇ,
ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਪਾਰਕ ਤੇ ਬਗੀਚੇ ਯੂਰਪੀਅਨ ਨਮੂਨੇ ਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ
ਭੀ ਇਹ ਨੌਕਰ ਰਾਹੇ ਤੇ ਨਹੀਂ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਧਰਤੀ ਪਰ
ਨਹੀਂ ਵੇਖੇ ਜਾਂਦੇ, ਠੀਕ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਬਣਾ ਕੇ ਰਿੰਗ ਹੈ।
ਰਾਰਾਕ ਦੇ ਮੂੰਹ ਇਕ ਪਾਣੀ ਭਰ ਆਇਆ, ਪੁੱਛਣ ਲਗਾ ਕੀ
ਕਾਲੇ ਲੋਕ ਭੀ ਆ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ?

ਜਮਰਾਜ ਲੇਕਿਨ ਆਖਣ ਤਾਂ ਇਕ ਪਾਸੇ ਰਿਹਾ, ਪਾਰਕ ਦੀ
ਖਾਹ ਉਤੇ ਪੈਰ ਭੀ ਨਹੀਂ ਰਖ ਸਕਦੇ, ਕਾਲਿਆਂ ਤੋਂ ਬੂ ਆਉਂਦੀ
ਹੈ। ਕਾਲਿਆਂ ਲਈ ਇਕਾਂਤ ਆਗੇ ਹੈ। ਤੁਸੀ ਵੇਖਿਆ ਹੋਊ ਕਿ
ਗੋਰਿਆਂ ਤੇ ਕਾਲਿਆਂ ਈਸਾਈਆਂ ਦੇ ਗਿਰਜੇ ਭੀ ਕਈ ਥਾਂਈ
ਅੱਡ ਅੱਡ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਜਰਨਲ ਹੋਟਲ ਵੇਖਿਆ ਯਾਦਿਸਤ ਕਾਰਡ ਤੇ ਇਆ, ਸਮੁੰਦਰੀ ਦੀ ਧੋਣ ਕਲਬ ਹੈਂਟੀ (Yacht)
ਆਕੇ ਗਏ ਤਦ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਪਾਰਕ ਏਥ ਭੀ ਹਨ, ਭਾਵੇਂ
ਡਾਈਰ ਟਾਊਨ ਦੀ ਰੀਸ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਪਰ ਮਰਪੂਰੀ ਜਾਨਾਂ
ਨੇ ਰੌਣਕ ਰੰਗੇ ਹਨ। ਰੁਖੜਾਂ ਦੀ ਛਾਵੇਂ ਬੈਠੇ ਜੋੜੀ ਹਰ

Original with:
Anup Singh, Noida
Digitised by:
Panjab Digital Library

* Beauty and all the pleasures, associated with it, came to be thought to be of the Devil; pagans, as well as Christians, came to glorify ugliness & dirt. [p.316, Bertrand Russell in The History of Western Philosophy].

ਤੁਨਤੁਨੇ* ਲਈ ਕਿਸੇ ਪੁਰਾਣੀ ਬੋਲੀ ਵਿਚ ਕੂਕੂ ਗਾਂਦੇ ਹਨ। ਸਮ-
ਝ ਨੇ ਦਸਿਆ ਜੋ ਇਹ ਲੋਕ ਖੁਦਾ ਦੀ ਉਸਤਤ Littanies ਗਾ
ਰਹੇ ਹਨ, ਲਾਤੀਨੀ ਬੋਲੀ ਵਿਚ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਹ ਆਪ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੇ,
ਤੇ ਏਹ ਖੁਦਾ ਸਮਝਦਾ ਹੈ।

ਵਾਰਦਰ ਬੋਲਿਆ, ਹਾਂ! ਜਿਵੇਂ ਸਿਰੋਂ ਕੋਈ ਗਰਮਾਂ ਸੌਦਾ ਹੋਕੇ
ਚੜ੍ਹ ਆਏ ਹਾਂ।

ਸਮਝਦਾ ਕਿਹਾ: ਠੀਕ! ਏਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਬਸ ਏਸੇ ਗਲ ਨੂੰ
ਧਰਮ ਗੋਤੀ ਸਮਝਿਆ ਹੈ। ਅਤੇ ਏਸੇ ਗੋਰੇਦੇਂ ਵਿਚ ਧਰਮ
ਅਨੰਦ ਲੈ ਰਹੇ ਹਨ। ਏਹਨਾ ਲਈ ਵੈਰਾਗੀ, ਤਪ ਅਤੇ ਕਮਿਊਤ
ਦੇ ਸੁਖ ਆਪਣੇ ਦਬਾਨ ਲਈ ਸਾਧਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ
ਏਸੇ ਭਜਨ, ਨਾਮ ਜਪਣ ਨੂੰ, ਆਪਣਾ ਸੰਗੀਤ ਤੇ ਧਰਮ ਅਰਥ
ਬਣਾਇਆ ਹੈ।

ਵਾਰਦਰ: ਮੈਂ ਇਹ ਭੀ ਸਮਝ ਲਈ ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੁਨਤੁਨੇ ਵਜਾਂਦੇ
ਅਤੇ ਭਜਨ ਗਾਉਂਦੇ ਏਥੇ ਬੈਠੇ ਰਹਿਣਗੇ?

ਸਮਝਦਾ: ਗਲ ਤਾਂ ਇਉਂ ਹੀ ਹੈ।

ਵਾਰਦਰ: ਚਲੋ ਫਿਰ ਤੁਰੇ ਚਲੀਏ। ਮੈਂ ਥਕ ਗਿਆ ਹਾਂ, ਤੇ

---

* Harp- ਰਬਾਬ, ਵੀਣਾ।

Original with: Anup Singh, Noida
Digitized by: Panjab Digital Library

ਨਿਗਾਹ ਮੋੜਿਆ ਜਾਂ। ਬਾਕੀ ਫਿਰ ਫੇਰ ਸਹੀ।

ਰਾਜ਼ਾਕ ਨੂੰ ਵਿਦਾ ਕਰ, ਜਸਰਾਜ ਆਪਣੇ ਡੇਰੇ ਆਇਆ, ਓਹ ਇਹ ਸ਼ਿਆਰ ਪੜ੍ਹ ਰਿਹਾ ਸੀ:—

ਜ਼ਾਹਿਰ ਕੋ ਕੌਨ ਛਿਪਾਤਾ ਹੈ, ਜਿਹ ਹੱਕ ਪਰਗਟ ਹੈ।
ਤੂਰੋਂ ਪਰ ਸਰ ਗਰਾ ਹੈ, ਬਿਨ ਸ਼ਹਾਦਤ ਪਰਗਟ ਹੈ।

ਜਸਰਾਜ ਨੇ ਉਸ ਵਕਤ ਇਕ ਪਤ੍ਰਿਕਾ ਲਿਖੀ ਤੇ ਖ਼ਬਰ ਦਿਤੀ ਰਿਜ਼ਾਕ ਨੂੰ ਸੁਰਗ ਦੇਵੇ ਅੰਗਰੇ ਆਣ ਦਿਖਾਏ ਸੀ। ਜਸਰਾਜ ਸੀ ਕਿ ਉਸਦੇ ਮਨ ਪੈਦਾ ਨਿਕਲਣਗੇ, ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਆਏ। ਮੈਂ ਦੀ ਪੰਜਾਬ ਰੰਗ ਰੰਗਾ ਸਾਹ ਪਿਛੋਂ ਵਿਖਾਏ. ਨੂੰ ਵੇਖਣਾ ਲੋੜਿਆ ਹੈ, ਜਿਹੜੇ ਲੋੜੇਗਾ, ਉਸਦੀ ਇਤਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਏਗੀ॥

Original with
Anup Singh, Noida
Digitized by:
Panjab Digital Library

ਜੰਨਤ ਦੀ ਸੈਰ।

ਬਰਖ਼ੁਰਦਾਰ ਭਾਈਆ ਦਿਲਗੀਰ ਹੋਇਆ ਡੇਰੇ ਆਇਆ, ਅਤੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਲੇਟ ਗਿਆ। ਸੋਚਣ ਲੱਗਾ ਜੇਕਰ ਇਹੋ ਸੁਰਗ ਹਨ, ਤਦ ਕਾਹਦੇ ਲਈ ਕੋਈ ਜਤਨ ਕਰੇ, ਅਤੇ ਕਾਹਦੇ ਲਈ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਸੁਖ ਅਨੰਦ ਛੱਡੇ, ਜਿਹੜੇ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਲ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰੇ, ਇਹ ਸੌਦਾ ਤਾਂ ਨਫ਼ੇ ਦਾ ਨਹੀਂ। ਖ਼ੁਸ਼ਪਈ ਅਜਿਹੀ ਪਾਕ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਦੇ ਸਿਰ। ਬਰਖ਼ੁਰਦਾਰ! ਤੂੰ ਤਾਂ,

ਮਹਿਫ਼ਲੇ ਪੀਰੇ ਮੁਗ਼ਾਂ ਮੇ ਕਰ ਹਜ਼ਿਰ।
ਜ਼ਾਹਦ਼ ਗ਼ਮੇ ਹਸਰਤ ਦਾਗ਼ਾਂ ਕੁਛ ਭੀ ਨਹੀਂ।

ਸੋਚਾਂ ਵਿਚ ਪਏ ਨੂੰ ਨੀਂਦ ਆ ਗਈ, ਸੌਂਹਾ ਪਹਿਰ ਸੁੱਤਾ ਰਿਹਾ। ਜਾਗਿਆਂ ਤਾਂ ਡੂੰਘੀਆਂ ਤ੍ਰਿਕਾਲਾਂ ਪੈ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਸਰੀਰ ਦੀ ਥਕਾਵਟ ਤਾਂ ਭਾਵੇਂ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਦੂਰ ਹੋ ਗਈ ਸੀ, ਪਰ ਦਿਲ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਾਰਾ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਦਿਲਿਆ ਹਰ ਡੇਰਿਓਂ ਨਿਕਲਣ ਨੂੰ ਨਾ ਕਰੇ। ਜੋ ਖਾਣਾ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ ਉਸਨੂੰ ਭੇਜਿਆ, ਜੋ ਕਹੁ ਦੀ ਭੁੱਖ ਨੂੰ ਮੁਕਾਦੀ ਦਿਓ, ਮੇਰੀ ਤਬੀਅਤ ਕੁਝ ਠੀਕ ਨਹੀਂ। ਖਾਣਾ ਖਾਣ ਨੂੰ ਦੀ ਚਾਹਤ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜੋ ਓ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਚੁੱਪ ਕਰ ਗਿਆ, ਪਈ ਬਰਖ਼ੁਰਦਾਰ ਦੀ ਉਦਾਸੀ ਪਾਟ ਜਾਏ, ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਜੰਨਤ ਵਿਚ ਸੈਰ ਕਰਾਈਏ, ਤੇ ਹੂਰਾਂ ਹਾਂ ਵਿਖਾਈਏ।

Original with:
Anup Singh, Noida
Digitized by:
Panjab Digital Library

ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਅਮਰ ਤੇ ਤਾਰਕ ਜੰਗਲ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਨਿਕਲੇ।
ਸੰਘਣੇ ਦਰਖਤਾਂ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘਕੇ ਜਾਂਦੀ ਚੌੜੀ ਸੜਕ ਤੇ ਜਾ ਪਹੁੰਚੇ, ਜੋ ਦਰਿਆ ਦੀ
ਸਾਂਝੇ ਕਿਨਾਰੇ ਨਜ਼ਾਰਾ ਵੇਖਕੇ ਤਾਰਕ ਦਾ ਮਨ ਖਿੜ ਗਿਆ।
ਸਭ ਪਾਸੇ ਹਰਿਆਂ ਹਰਿਆ ਸੀ; ਜਿਧਰ ਨਜ਼ਰ ਜਾਂਦੀ ਹਰਿਆਵਲ
ਦੀ ਹਰਿਆਵਲ; ਨਦੀਆਂ ਵਗ ਰਹੀਆਂ ਹਨ; ਸੋਹਣੇ ਸੁੰਦਰ
ਸਾਏਦਾਰ ਦਰਖਤ ਖਲੋਤੇ ਹਨ; ~~ਮਿੱਠੀ ਮਿੱਠੀ~~ ਮਠੀ ਮਠੀ ਠੰਢੀ
ਹਵਾ ਰੁਮਕ ਰਹੀ ਹੈ। ਸੁੰਦਰ ਪੰਛੀ ਇਕ ਦਰਖਤ ਤੋਂ ਉਡਕੇ ਦੂਜੇ ਤੇ,
ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਤੀਜੇ ਤੇ। ਪੰਛੀਆਂ ਦੇ ਗੀਤਾਂ ਦੀਆਂ ਮਿਠੀਆਂ
ਸੁਰਾਂ ਸੁਣਾਈ ਦੇ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਫਲਦਾਰ ਦਰਖਤ ਵੀ ਹਨ,
ਖਜੂਰਾਂ ਦੇ, ਅਨਾਰਾਂ ਦੇ, ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਜੀਬ ਫਲਾਂ ਦੇ, ਅਜਬ ਬੇਅੰਤ।
ਅਮਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਜੋ ਏਥੇ ਖ਼ਿਜ਼ਾਂ (ਪਤਝੜ) ਕਦੇ ਹੁੰਦੀ ਹੀ
ਨਹੀਂ, ਸਦਾ ਬਹਾਰ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਰੰਗ ਬਰੰਗੀ ਪਾਂਹੜੀਆਂ ਵਾਂਗ
ਦੀ ਘਾਹ ਨੂੰ ਹੋਰ ਰੂਪ ਦੇ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਏਧਰ ਓਧਰ ਜਾਂਦੀਆਂ ਇਓਂ
ਜਾਪਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਤ੍ਰੇਲੀਆਂ ਉਡ ਰਹੀਆਂ ਹੋਣ। ਤਾਰਕ
ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਬੇਵਸੇ ਨਿਕਲਿਆ, "ਵੇਖਾਂ! ਸੁਰਗ ਹੋਇਆ ਨਾ! ਓਹ
ਕੀਹ ਹੋਇਆ? ਬੋਹੜ ਦੀ ਛਾਵੇਂ ਬੈਠਕੇ ਸਾਨੂੰ ਫੇਰਦੇ ਹੋ,
ਰੋਨੀ ਸੂਰਤ ਨਾਲ; ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਪਿਆਰ ਤੀਵੀਂ ਨਾਲ ਰੁਠਕੇ ਆਇਆ
ਹੁੰਦਾ ਏ। ਜਾਂ ਪਾਗਲ ਇਕ ਕਿਸੇ ਖੇਤ ਤੇ ਬੈਠਕੇ ਜੋਗੀ ਵਿਚਰਾ

Original with:
Anup Singh, Noida
Digitized by:
Panjab Digital Library

ਵਜਾਈ ਚੰਗ* ਵਜਾਂਦੇ ਰਹੇ।"

ਸਜੱਤ ਵੇਖਕੇ ਤਾਂ ਓਅਦਾਰ ਦੇ ਬੜੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਦੀ ਸੰਗਤੀ ਦੀ ਕਰੀਤ ਖਿੜ ਪਈ। ਸਕੱਤੋਂ ਕੁਦੇ ਮੈਂਡੇ ਦਾਂਗ ਦੇਰਦੇ ਰੰਗ ਭੂਰਣ ਸਾਰੇ ਦੇਖਿਆ। ਹਾਲੀ ਵਰਤ ਦਾ ਨਹੀਂ ਸਨ ਗਏ, ਜੋ ਇਕ ਬੜੀ ਸੁੰਦਰ ਪਾਲੀ ਤੇ ਆਏ, ਜਿਸਦੇ ਤੋਂ ਤਿਨ ਨਦਿਆਂ ਵਗ ਰਹੀਆਂ ਸਨ, ਸੰਗ ਮਰਮਰ ਦੀਆਂ ਪਕੀਆਂ ਬਣੀਆਂ ਸਨ, ਇਕ ਛੋਟੀ ਤੇ ਦੋ ਵਡੀ ਵਗਦੀਆਂ ਜਿਹੀਆਂ। ਓਅਦਾਰ ਨੇ ਪੁਛਿਆ ਕੇ ਨਦਿਆਂ ਤਿੰਨ ਕਿਉਂ ਹਨ? ਤੇ ਕੀਹ ਸਭਨੀਂ ਥਾਂਈਂ ਇਹ ਇਕਠੀਆਂ ਬਰਾਬਰ ਬਰਾਬਰ ਵਗਦੀਆਂ ਹਨ? ਜਾਮਾਜ਼ ਨੇ ਉਤ੍ਰ ਦਿੱਤਾ, ਨਹੀਂ! ਏਥੇ ਹੀ ਤਿੰਨ ਇਕਠੀਆਂ ਆ ਜੋੜੀਆਂ ਹਨ, ਹੋਰਥੇ ਜਿਥੇ ਜਿਸਤਕਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਉਥੇ ਉਸੇ ਤਕਾਂ ਦੀ ਵਗਦੀ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਵੇਖ ਸਕਦੇ ਹੋ ਕਿ ਛੋਟੀ ਇਕ ਸ਼ਹਿਰ ਵਗ ਰਹੀ ਹੈ, ਤੇ ਬਾਕੀ ਦੋਹਾਂ ਵਿਚੋਂ

---

* Harp, ਚੰਗ, ਬਰਬਤ, ਜੋ ਈਸਾਈ ਮਜ਼ਹਬਨੇ ਬਹਿਸ਼ਤੀਆਂ ਦੇ ਹੱਥ ਫੜਾਈ ਹੈ।

Original with Anoop Singh, Noida Digitized by Panjab Digital Library

ਇਕ ਵਿਚ ਦੁੱਧ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਵਿਚ ਪਾਕ ਪਵਿਤ੍ਰ ਸ਼ਰਾਬ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸ਼ਰਾਬ ਤਹੂਰ* ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਜ਼ਾਹਦ:— ਪਾਕ ਸ਼ਰਾਬ! ਸ਼ਰਾਬ ਵੀ ਹੋ ਤੇ ਪਾਕ ਵੀ ਹੋ ਸਕੇ?

ਜਾਮਦ:— ਹਾਂ! ਹਾਂ!! ਹੈਰਾਨ ਕਿਉਂ ਹੁੰਦੇ ਹੋ? ਬਹਿਸ਼ਤ ਦੀ ਜੇ ਹੋਈ, ਤਾਂ ਪਾਕ ਨਾ ਹੋਈ? ਤੁਹਾਡੇ ਇਸਲਾਮ ਲੋਕ ਤੇ ਸ਼ਰਾਬ ਵਿਚ ਹੀ ਤਾਂ ਐਬ ਤੇ ਗੁਨਾਹ ਰਲੀਆਂ ਹਨ, ਜੋ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੋਸ਼ ਪੀਣ ਆਏ ਹਨ। ਇਸਲਾਮ ਦੇਸ਼ ਪੀਣਾ ਬਸ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਦਰਗਾਹ ਦੇਵੀ ਦੀ ਬੜੀ ਪਿਆਰ ਹੈ। ~~ਜਿਹੜਾ ਤੁਹਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ [illegible] ਤੇ ਅਤੇ [illegible] ਵਿਚ [illegible]~~ ਜੋਸ਼ ਨੂੰ ਤਾਂ ਪਸ਼ੇਮਾਨਾਂ ਵਿਚ ਰੋਣਕ ਹੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ†। ਜਿਸ ਦਾ

---

* ਜੰਨਤ ਬਾਬਤ ਜ਼ਿਕਰ ਕੁਰਾਨ ਸ਼ਰੀਫ਼ ਦੇ ਵਿਚ ੨-੨੫; ੨੫-੩੦ ਤੋਂ ੩੨; ੩੬-੪; ੩੭-੩੯ ਤੋਂ ੪੬; ੫੨-੧੭ ਤੋਂ ੨੦; ੫੫-੪੬ ਤੋਂ ੭੮; ੭੬-੧੨ ਤੋਂ ੨੨ ਵਗੈਰਾ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਆਇਆ ਹੈ। ਜੰਨਤ ਵਿਚ 'ਸ਼ਰਾਬ ਤਹੂਰਾ' ਦੇ ਅਰਥ ਕੀਤੇ ਹਨ: 'ਪਾਕ ਸ਼ਰਾਬ ਜੋ ਬਹਿਸ਼ਤ ਮੇਂ ਮੋਮਨੋਂ ਕੋ ਮਿਲੇਗੀ, ਪਿਲਾਯਾ ਜਾਏਗਾ।'

† ਅਰਬ ਵਾਸੀਆਂ ਨੇ ਹਜ਼ਾਂ ਤੇ ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼, ਅਫ਼ਸੋਸ ਅਤੇ ਜੋਸ਼ ਤੇ ਸ਼ਰਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਛੱਡੇ ਸਨ।

Original with: Anup Singh, Nottm
Digitized by: Panjab Digital Library

ਤੁਹਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਸੋਨਾ ਤੇ ਪਾਰਾ, ਤਾਂਬਾ ਆਦਿ ਧਾਤਾਂ ਸਨ, ਤਿਵੇਂ ਅਰਬ ਵਿਚ ਖਾਣਾਂ ਤੋਂ. ਅਤੇ ਸੀਸ਼ਾ ਵਿਚ ਅੰਗਾਰਾਂ ਤੋਂ ਬਣਾਏ ਸਨ। ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਚਿੰਗਾਰੀ ਤੇ ਬੂੰਦੜੀ ਵਾਂਗ ਬਣੀਆਂ ਹੱਥੀਂ ਘੜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਪਰ ਜਨਤਰੀ ਸਾਰੇ ਤਾਰਾਂ ਵਿਚ ਸਮਾਈ ਹੈ, ਜਾਦੂ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ, ਜੋ ਆਦਮੀ ਚਮਤਕਾਰ ਕਰਨ ਲਗ ਪਏ, ਤਾਂ ਬੇਸ਼ਕ ਜੇਰੇ ਦਿਤੇ ਤਿਲ੍ਹਾ ਪਿਆਲਾ ਹੋ। ~~ਤੁਸੀਂ ਸਮਝ ਤਾਂ ਗਏ ਹੋਵੋਗੇ ਕਿ ਇਹ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ।~~

~~ਸੌਦਾਗਰ:- ਸ਼ਕਤੀ ਕਾਹਦੇ ਨਾਲ?~~

~~ਜਾਦੂਗਰ:- ਅਜੇ ਸੁਣ ਕੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਪੇ ਸਮਝ ਆ ਜਾਏ-ਗੀ, ਕਿ ਇਹ ਕਾਹਦੇ ਨਾਲ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ।~~

ਸੌਦਾਗਰ:- ਮੈਂ ਵੀ ਦੇਖਾਂ?

ਜਾਦੂਗਰ:- ਹਾਂ ਹਾਂ ਜ਼ਰੂਰ।

ਪਰੀ ਦੇ ਇਕ ਪਾਸੇ ਇਕ ਆਲਾ ਬਣਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਰੰਗ ਗਿਲਾਸ ਤੇ ਸੋਨੇ ਦੇ ਪਿਆਲੇ ਰਖੇ ਸਨ। ਜਾਦੂਗਰ ਨੇ ਇਕ ਬਿਲੌਰੀ ਗਿਲਾਸ ਚੁਕ ਕੇ ਸ਼ਰਾਬ ਦਾ ਭਰ ਕੇ ਸੌਦਾਗਰ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ, ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ "ਦੇਖੋ, ਕਿਹਾ ਸੋਹਣਾ ਬਰਿਲੀਐਂਟ ਰੰਗ ਹੈ, ਕਰੀਮ-ਡੀ-ਮੈਨਥਿਸ ਦਾਰੂ"।

ਸੌਦਾਗਰ ਨੇ ਚਖ ਕੇ ਜਾਦੂਗਰ ਨੂੰ ਅਖ ਮਾਰੀ, ਅਤੇ

Original with:
Anup Singh, Noida
Digitized by:
Panjab Digital Library

ਕਿਹਾ, "It's Guid"*, ਹੈ ਤਾਂ ਮਜ਼ੇਦਾਰ!!
ਡਾਕਟਰ ਨਾਲੇ ਚੁਸਕੀਆਂ ਲਾਂਦਾ ਜਾਏ ਅਤੇ ਨਾਲੇ ਕਹਿੰਦਾ ਜਾਏ;† ਇਹ ਤਾਂ 'ਗ੍ਰੀਨ ਸ਼ਾਰਟਰੂਜ਼' ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਚੰਗੀ ਹੈ, 'ਬੈਨੀਡਿਕਟਾਈਨ' ਏਹਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕੀਹ ਹੈ ਵੀ!

---

* ਇਹ ਫ਼ਿਕਰਾ It's Guid ਵਿਸਕੀ ਦੀ ਇਕ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰੀ ਤਸਵੀਰ ਪਰ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਕ ਗੋਰਾ ਸਿਪਾਹੀ ਹੱਥ ਵਿਚ ਗਲਾਸ ਲਈ, ਚੱਖਕੇ ਤੇ ਸੁਆਦ ਮਾਣਕੇ ਇਹ ਆਖਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਬੜਾ ਹੀ ਦਿਲ ਖਿਚਵਾਂ ਹੈ।

† ਮਜ਼੍ਹਬਾਂ ਦਾ ਹਰ ਥਾਂ ਨਸ਼ਿਆਂ ਨਾਲ ਬੜਾ ਗੂਹੜਾ ਸੰਬੰਧ ਰਿਹਾ ਹੈ; ਖ਼ਾਸ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ 'ਹਠਯੋਗ' ਜਾਂ ਗੁਹਜ ਅਤੇ ਅਲੌਕਿਕ ਭਾਗ ਨਾਲ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜੋਗ, ਤਸੱਵੁਫ਼, ਗੁਹਜ ਆਦਿ ਨਾਮ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਹਰ ਮਜ਼੍ਹਬ ਦੇ ਸੰਤਾਂ, ਸਾਧਾਂ, ਫ਼ਕੀਰਾਂ ਵਿਚ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਵਰਤਾਓ ਬਹੁਤ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੀਮਤੀ ਸ਼ਰਾਬਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਏਥੇ ਦਿੱਤੇ ਹਨ, ਓਹ ਸਭ ਯੂਰਪ ਦੇ ਈਸਾਈ ਰਾਹਿਬ (monks) ਆਪਣੇ ਮੱਠਾਂ, ਮਖ਼ਾਨਿਆਂ (Monasteries) ਵਿਚ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਅਤੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲੋਂ ਚੰਗੀ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਜਤਨ ਕਰਦੇ ਸਨ, ~~ਅਤੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲੋਂ ਚੰਗੀ~~ →

Original: Anup Singh, Noida
Digitized by: Panjab Digital Library

ਗਲਾਂ ਕਰਦੇ ਕਰਦੇ ਜਦ ਅਗੇ ਵਧੇ ਤਾਂ ਵੇਖਿਆ, ਜੋ ਸਜੇ ਹਥ ਇਕ ਉਚੀ ਸਾਫ ਜ਼ਮੀਨ ਉਤੇ ਖੂਬਸੂਰਤ ਗਲੀਚੇ ਵਿਛੇ ਹਨ, ਸੁਨਹਿਰੀ ਰੇਸ਼ਮ ਦੀਆਂ ਗਦੀਆਂ, ਜੜੀ ਹੋਏ ਪਏ ਹਨ। ਅਤੇ ਸੁੰਦਰ ਬਸਤਰ ਲਿਬਾਸ ਪਹਿਨੀ, ਦੋਵੇਂ ਤਰਫੀਆਂ ਦਾ ਫਾਸਲਾ ਜਾਣੀ ਇਕ ਨੌਜਵਾਨ ਬੈਠਾ ਹੈ। ਦਸਆਂਦੇ ਸੁੰਦਰ ਦੇਵਤੀ ਦੇ ਲਿਆਂਦੇ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਹੈ। ਇਕ ਸ਼ਰਾਬ ਦਾ ਪਿਆਲਾ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਦੂਜੀ ਪਾਨ ਦੀਆਂ ਗਲੌਰੀਆਂ ਜਮਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਇਕ ਅਤਰਦਾਨ ਤਾਈ ਖੜੀ ਹੈ। ਦੇ ਅਗਾਂਦੇ. ਸੁੰਦਰ ਨੇੜੇ ਹੀ ਕਰ ਤੇ ਗਾਉਂਦੀ ਦੀਆਂ ਸੁਰਾਹੀਆਂ ਭਰਕੇ ਲਿਆ ਰਹੇ ਹਨ,

---

← ~~ਸ਼ਰਾਬ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦੇ ਸਨ~~। ਇਹ ਸ਼ਰਾਬਾਂ ਉਹਨਾਂ ਮਠਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਪੁਰ ਮਸ਼ਹੂਰ ਸਨ। ਇਹ ਜੋਗੀਆਂ ਤਾਈ ਸ਼ਰਾਬ ਦਾ ਦਰਸ਼ਨ ਸੰਬੰਧੀ ਲਿਆਉਣ ਜਾਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਨਾਮ 'ਅੰਮ੍ਰਿਤ', 'ਸੋਮ੍ਰਿਤ' ਆਦਿ ਰਖੇ ਸਨ। ਸੂਫ਼ੀ ਫਕੀਰਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਰਾਬ ਦਾ ਰਿਵਾਜ ਜ਼ਰੂਰ ਸੀ। ਵੈਸ਼ਨੋ, ਪੁਜਾਰੀਆਂ ਆਦਿ ਨੇ ਭੰਗ ਦੇ ਨਾਮ 'ਸਿਧੀ', 'ਸਿਧ ਬੂਟੀ', 'ਵਿਜਯਾ' ਆਦਿ ਰਖੇ ਸਨ, ਅਤੇ ਸਿਖ ਜੋੜਾਂ ਤੇ ਨਿਹੰਗਾਂ ਨੇ ਉਸਦਾ ਨਾਮ 'ਸੁੱਖਾ' ਜਾਂ 'ਸੁਖਨਿਧਾਨ'।

Original with:
Anup Singh, Noida
Digitised by:
Panjab Digital Library

[illegible]

* ਅਤੇ ਜੋ ਏਧਰ ਓਧਰ ਹੁਕਮ ਦੀ ਉਡੀਕ ਵਿਚ ਖੜੇ ਹਨ।

ਯਾਤ੍ਰਕ ਨੇ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਇਹ ਅਮੀਰ ਕੌਣ ਹੈ, ~~ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਦੁਆਲੇ ਇਹ ਮੁੰਡੇ ਕੁੜੀਆਂ ਕੌਣ ਹਨ~~, ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਦੁਆਲੇ ਇਹ ਮੁੰਡੇ ਕੁੜੀਆਂ ਕੌਣ ਹਨ?

ਖ਼ਾਦਮ ਨੇ ਉਤ੍ਰ ਦਿੱਤਾ, ਇਹ ਹੈ ਮਜਨੂੰ ਸਾਲਾਰ, ਕਾਤਿਲੇ ਕਫ਼ਾਰ, ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦਾ ਸਰਦਾਰ, ਜਿਸਨੇ ਕਈ ਜਿਹਾਦ ਕੀਤੇ, ਅਨੇਕਾਂ ਕਾਫ਼ਿਰ ਆਪ ਹੀ ਹਥੀਂ ਮਾਰੇ, ਛੇਕੜ ਇਕ ਕਾਫ਼ਿਰ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਇਆ। ਉਹਨਾਂ ਸਵਾਬ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਬਦਲੇ ਇਹ ਜੰਨਤ ਨਸੀਬ ਹੋਈ ਸੂ, ਅਤੇ ਹੂਰਾਂ ਤੇ ਗਿਲਮਾਨ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਐਸ਼ ਆਰਾਮ ਮਿਲੇ ਹਨ।

ਯਾਤ੍ਰਕ:— ਹੱਛਾ! ਇਹੋ ਹੂਰਾਂ ਹਨ? (ਫੇਰ ਗ਼ੌਰ ਕਰਕੇ) ਪਰ ਇਹ ਹੂਰਾਂ ਜਿਆਂ ਦੀਆਂ ਕਿਥੋਂ ਨੇ?

ਖ਼ਾਦਮ ਕਿਹਾ, ਹੂਰਾਂ ਅਸਮਾਨ ਵਿਚ ਪੁਰਾਣੇ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਈਰਾਨਣਾਂ ਹਨ। ਤੂ-ਫਾਨ ਦੀ ਨਦੀ ਉਪਰ ਪੁਲ ਦੇਖੀ ਜਾਂਦੀ।

ਯਾਤ੍ਰਕ:— ਹਾਂ! ਹਾਂ! ਪੁਲ ਸਿਰਾਤ! ਦੱਸਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਇਹ ਪੁਲ ~~ਫ਼ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ~~ ਈਰਾਨੀਆਂ ਦੇ ਵਡੇ ਦੇਵਤਿਆਂ ਨੇ ਬਣਾਇਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਨਾਮ ਏਸਦਾ 'ਚਿਨਵਤ' ਹੋਂਦਾ ਸੀ।

Original with:
Anup Singh, Noida
Digitized by:
Panjab Digital Library

ਜਮਾਲ:— ਬਸ, ਬਸ! ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਗਟ ਬੇਈਮਾਨੀਆਂ
ਨੇ ਏਥੇ ਫਿਰਦੌਸ ਦੁਆਲੇ ਵਿਚ ਹੂਰਾਂ ਰਖੀਆਂ ਸਨ, ਇਹ
ਅਪਛਰਾਂ ਦੀਆਂ ਸਖੀਆਂ ਭੈਣਾਂ। ਦੱਸੀ ਅਪਛਰਾਂ ਸੀ,
ਕਿ ਹੂਰ, ਇਹ ਸੋਹਣੇ ਆਦਮਜਾਈਂ, ਖਵਰੇ ਵੇਲੀਆਂ ਦੀ ਰੌਣਕ॥
ਜਿਵੇਂ ਅਰਬੀਆਂ ਨੇ ਈਮਾਨ ਦੇਸ ਨੂੰ ਲੈਕੇ ਸਾਰੇ ਈਮਾਨੀ
ਮਰਦ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਮੁਸਲਮਾਨ ਬਣਾ ਲਿਆ ਸੀ, ਤਿਵੇਂ ਹੀ ਫਿਰਦੌਸ
ਪਰ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਕੇ ਹੂਰਾਂ ਨੂੰ ਮੁਸਲਮਾਨੀਆਂ ਬਣਾ ਲਿਆ। ਅਤੇ ਪਾਕ ਦਾ
ਨਾਮ ਭੀ ਬਦਲ ਦਿਤਾ ਹੈ, 'ਜਿਨਦੇਤ' ਦੀ ਥਾਂ ਉਸਨੂੰ 'ਪਾਕ
ਜਿਗਤੇ' ਸਦਦੇ ਹਨ, ਮਤਲਬ ਜੰਨਤ ਦੀ 'ਨਾਗ ਦਾਤਾ ਪਾਕ'।
ਤਰਾਰ:— ਹਛਾ ਹੂਰਾਂ ਤਾਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ, ਪਰ ਇਹ
ਗਿਲਮਾਨ ਕਿਉਂ?
ਜਮਾਲ:— ਜਾਹਦਾ ਹੈ, ਤੁਸੀ ਕਿਸ ਨੂੰ ਆਖਦੇ ਹਨ ਦ
ਦਰੇ ਬਾਈਬਲ ਵਿਚ ਹਜ਼ਰਤ ਲੂਤ (Lot) ਦੀ ਕਹਾਣੀ
ਪੜ੍ਹੀ ਹੈ? ਆਖਦੇ ਵਿਚ ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਕੰਢੇ ਦੋ ਪੰਗਰੇ ਸ਼ਹਿਰ
ਕੋਲੋ ਕੋਲ ਹੁੰਦੇ ਸਨ; ਸੋਡਮ ਤੇ ਗੋਮੋਰਾ*। ਏਥੇ ਪਾਪ ਦੀ

---

* ਇਹਨਾਂ ਨਾਂਵਾਂ (Sodom) ਅਤੇ (Gommorah) ਤੋਂ
ਹੀ ਦੋ ਲਫ਼ਜ਼ ਬਣੇ ਹਨ, ਜੋ ਇਸਤਰੀ-ਪੁਰਸ਼-ਵਿਰਤੀ ਨਾਲ
ਦਾ ਮਤਲਬ ਰਖਦੇ ਹਨ। ਤੁਸੀ ਦੇ ਅਰਥ ਦੀ ਓਹੋ ਹਨ॥

Original with:
Anup Singh, Noida
Digitized by:
Panjab Digital Library

ਅੰਤ ਹੋ ਗਈ। ਮੈਂ ਅਜੇ ਤਾਂ ਦੇਸ਼ ਉਹਨਾਂ ਪਹਾੜਾਂ ਉੱਪਰ ਕਈ
ਨਾਜ਼ਿਲ ਹੋਇਆ, ਅਤੇ ਇਹ ਸਾਰ ਸੁਣਕੇ ਸਮਾਨ ਹੋ ਗਏ।
ਹਜ਼ਰਤ ਨੂਹ ਦੀ ਬੇੜੀ ਉਥੋਂ ਦੀ ਸੀ, ਅਤੇ ਕਾਇਮ ਸੀ। ਹਜ਼ਰਤ
ਨੂਹ ਬੇੜੀ ਰਾਹੇ ਉਥੇ ਹੀ ਗਏ ਸਨ। ਅੱਗੇ ਜਾਣ ਤੋਂ
ਪਹਿਲੇ ਆਖਣ ਨੇ ਹਜ਼ਰਤ ਨੂਹ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਸੀ, ਜੇ ਬਰਕਤ ਲੈ
ਤਾਂ ਇਥੋਂ ਲੰਘ ਜਾਓ, ਪਿਛੋਂ ਮੁੜਕੇ ਨਾ ਵੇਖਣਾ। ਪਰ
ਨੂਹ ਦੀ ਬੇੜੀ ਵੇਖਣ ਨਾ ਰਿਹਾ ਗਿਆ; (ਉੱਚੀਆਂ ਸੀਖਾਂ) ਆਪ ਦੀਆਂ ਨਾਲ
ਜ਼ਿੰਦਗੀਆਂ ਵੇਖਣ ਲਈ ਪਿਛੇ ਫਿਰਕੇ ਵੇਖਿਆ, ਜਿਸ
ਕਰਕੇ ਨੂਹ ਦੀ ਘਰਵਾਲੀ ਲੂਣ ਦੀ ਬਣਕੇ ਉਥੇ ਹੀ ਖਲੋ ਗਈ,
ਜਿਵੇਂ ਮੋਤਸ-ਨਾਲ ਆਪਣਿਆਂ ਪੈਰਾਂ ਸਮੇਤ ਦੀ ਬਣ ਗਈ ਸੀ।

ਮੈਂ ਭਾਈ! ਅਸਲ ਜੋ ਪਿਛੇ ਤਾਂ ਮਿਸਾਲ ਦਾ ਉਥੋਂ ਦਾ
ਹੈ, ਪਰ ਪਿਛੋਂ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਬਹੁਤ ਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਹੋਈ ਹੈ। ਅਣਕੇ
ਪਾਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ - ਈਰਾਨ, ਅਰਮਨ, ਅਰਬ, ਸ਼ਾਮ, ਮਿਸਰ
ਸਭ ਘਾਓ। ਜਾਂ ਈਰਾਨ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਏਂਗੀ ਜਿਹੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ,
ਏਥੋਂ ਤਾਂ ਖਾਸ ਗਾਇਕ-ਰੋਂਡਣ-ਰੋਗ ਬਣਾਏ ਗਏ ਸਨ,
ਜੋ ਜਾਇਦਾਂ, ਪੀਰਾਂ, ਸ਼ਾਇਰਾਂ ਦੀ ਖਿਦਮਤ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ
ਸਨ। ਏਸ ਖਿਦਮਤ ਨੂੰ 'ਅਮੀਰ-ਪਰਸਤੀ' ਦਾ ਉੱਚਾ ਨਾਮ
ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। (ਫ਼ਾਰਸੀ ~~ਬਹੁਤ ਸਾਰੀ~~ ਸ਼ਾਇਰੀ, ~~ਸਾਹਿਤ ਨਾਟਕ~~

Original with:
Anup Singh, Noida
Digitized by:
Panjab Digital Library

~~ਜੋ ਜਾਹਿਦਾਂ ਵਿਚ 'ਇਸ਼ਕ ਮਜਾਜ਼ੀ' [illegible] ਨੂੰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤੀ ਤੇ ਅਤੇ~~
~~[illegible] 'ਇਸ਼ਕ ਹਕੀਕੀ' ਤਕ ਅਪੜਨ ਲਈ ਇਕ ਪੌੜੀ~~
~~ਤਸਲੀਮ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਉਸਦੀ ਤਹਿਜ਼ੀਬ ਵਿਚ ਇਹੋ, [illegible]~~

ਕਈ ਜ਼ਾਹਿਦ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੁੰਡੇ ਅੰਦਰ ਵਿਚ ਅੱਲਾ ਪਾਕ ਦੀ ਕਾਰੀਗਰੀ ਦਿਸਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਭਾਈ! ਸ਼ੇਖ਼ ਸਾਅਦੀ ਬੜਾ ਮੂੰਹ-ਫੱਟ ਆਦਮੀ ਸੀ, ਉਹ ਦੰਦ ਤੋੜ ਜਵਾਬ ਦੇਂਦਾ ਹੈ:—

ਗਿਰੋਹੇ ਨਸ਼ੀਨੰਦ ਬਾ ਖ਼ੁਸ਼ ਪਿਸਰ।
ਕਿ ਮਾ ਪਾਕਬਾਜ਼ੇਮ ਓ ਅਹਿਲੇ ਨਜ਼ਰ॥
ਜ਼ਿ ਮਨ ਪੁਰਸ ਫ਼ਰਸੂਦਾ ਏ ਰੋਜ਼ਗਾਰ।
ਕਿ ਬਰ ਸੁਫ਼ਰਾ ਹਸਰਤ ਖ਼ੁਰਦ ਰੋਜ਼ਾਦਾਰ॥
ਚਿਰਾ ਤਿਫ਼ਲੇ ਯਕ ਰੋਜ਼ਾ ਹੋਸ਼ਸ਼ ਨ ਬੁਰਦ।
ਕਿ ਦਰ ਸਨਾਅ ਦੀਦਨ ਚਿ ਬਾਲਗ਼ ਚਿ ਖ਼ੁਰਦ॥
ਮੁਹੱਕਕ ਹਮਾਂ ਬੀਨਦ ਅੰਦਰ ਅਬਿਲ।
ਕਿ ਦਰ ਖ਼ੂਬਰੋਇਆਨੇ ਚੀਨ ਓ ਚਗਿਲ॥
ਸਰ ਅਜ਼ ਮਗ਼ਜ਼ ਓ ਦਸਤ ਅਜ਼ ਦਿਰਮ ਕਨ ਤਹੀ।
ਤੂੰ ਖ਼ਾਤਿਰ ਬ ਫ਼ਰਜ਼ੰਦੇ ਮਰਦੁਮ ਨਹੀ॥
ਮਕੁਨ ਬਦ ਬ ਫ਼ਰਜ਼ੰਦੇ ਮਰਦੁਮ ਨਿਗਾਹ।
ਕਿ ਫ਼ਰਜ਼ੰਦੇ ਖ਼ੇਸ਼ਤ ਬਰ ਆਇਦ ਤਬਾਹ॥

ਅਰਥ:— "ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਇਕ ਗਿਰੋਹ ਸੋਹਣੇ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੂੰ ਕੋਲ

ਬਗਾਂਦੇ ਹਨ, ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਅਸੀਂ ਪਾਰਖੂ ਹਾਂ, ਅੰਦਰ ਦੀ ਸੁੰਦਰ-
-ਤਾ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ। ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਬੜੇ ਖੇਦ ਨਾਲ ਪੁੱਛਣਾ ਜੋ ਦੱਸਾਂ
ਕਿ ਜੌਹਰੀਆਂ ਵਾਂਗਰ ਸਾਰੇ ਉੱਤੇ ਆਪਣੇ ਅਨੁਮਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ।
ਫਿਰ ਦੰਦਿਆਂ ਦੇ ਬਾਰੇ ਨੇ ਤੈਨੂੰ ਹੈਰਾਨ ਕਿਉਂ ਨਾ ਕੀਤਾ? ਖ਼ੁਦਾ
ਦੀ ਸਨਅਤ ਦੇਖਣ ਵਾਲੀ ਨਿੱਕੀ ਕੀੜੀ ਤੇ ਵੱਡੀ ਕੀੜੀ?
ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਉਸ ਵਿਚ ਦੀ ਕੋਈ ਕਦਰ ਦਿਸਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਜੀਵਨ
ਅਤੇ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਭੇਤ ਜਿਹਿਆਂ ਵਿਚ। ਜੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹਿਆਂ
ਪਰ ਦਿਲ ਆਵੇ ਤਾਂ ਸਿਰ ਅਗਾਂਹ ਤੋਂ ਅਤੇ ਰਬ ਪਾਸੋਂ ਖਾਲੀ
ਹੋਏ ਜਾਣ। ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹਿਆਂ ਦੇ ਨਾ ਭੈੜੀ ਨਜ਼ਰ ਨਾ ਕਰ, ਕਿਉਂ
ਜੋ ਤੇਰਾ ਆਪਣਾ ਮੂੰਹ ਭੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੇ ਰਾਹੋਂ ਖਰਾਬ ਹੋਵੇਗਾ।"

ਜਾਦੂਗਰ ਵਿਚ ਸੁਣਕੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਿਆ, ਅਤੇ ਪੁੱਛਿਆ
ਕਿ ਕੀ ਮਨੁਖ ਏਥੋਂ ਤਕ ਵੀ ਗਿਰ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਫੇਰ ਦੁਨੀਆ
ਵਿਚ ਤਾਂ ਸਭੀ, ਏਸ ਬਰਕਤ ਵਿਚ ਹੀ?

ਜਮਸ਼ੇਦ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਕਿ ਹੈਰਾਨੀ ਵਾਲੀ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ, ਅਸਲ ਪਸ਼ੂ ਹੀ ਹੈ ਜੀ।
ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖ ਤੋਂ ਕੀੜ ਨਹੀਂ ਹੋਂਦਾ? ਅਤੇ ਜੇ ਦੁਨੀਆ
ਵਿਚ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਪਸੰਦ ਦੀ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਮਨੁਖ ਸੁਭਾਗਾ ਵਿਚ
ਦੀ ਓਸ ਕਿਉਂ ਨਾ ਮੰਗੇ? ਸੁਭਾਗਾ ਹੈ ਕੀ? ਤੁਸਾਡੇ ਮਨੁਖਾਂ
ਦੀਆਂ ਖਾਹਿਸ਼ਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਤਿਬਿੰਬ* ਜਾਂ ਅਕਸ।

Original with: Anup Singh, Nofla
Digitized by: Panjab Digital Library

ਰਹੀ ਦਲੀਲਾਂ ਦੀ ਗਲ, ਜੋ "ਹੈਵਲੌਕ ਐਲਿਸ" ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਿਤਾਬ Psychology of Sex ਵਿਚ ਦੇਣ ਦਿਤੇ ਪਰ ਬੜੀ ਠੰਢੀ ਜੇਹੀ ਪਾਈ ਹੈ। ਲਿਖਦਾ ਹੈ:—

"It is a highly abnormal aberration, the importance of which is manifested in three ways: (1) its wide diffusion, and the large part it has played in various epochs of culture, (2) its frequency in civilization today, and (3) the large number of distinguished persons, who have manifested the aberration.

Among many savage and barbarous people homo-sexuality has been conspicuous and sometimes treated with reverence. This was so among the ancient civilizations, on which our own is founded. It was known to the Assyrians, and the Egyptians, nearly four thousand years ago,

Original with:
Anup Singh, Noida
Digitized by:
Panjab Digital Library

Greeks attributed paederasty to their gods Horus and Set. It has been associated not only with religion, but with military virtues, and was in this way cultivated among the ancient Carthaginians, Dorians, and Scythians, as it was later by the Normans. Among the ancient Greeks, it was idealized not merely in association with military virtues, but with intellectual, aesthetic and even ethical qualities, and was by many regarded as more noble than normal hetero-sexual love......

In the Middle Ages, it is probable that sexual inversion flourished not only in camps but also in cloisters, and it is constantly referred to in penitentials. It is not, however, until

Original with:
Anup Singh, Noida
Digitized by:
Panjab Digital Library

Renaissance that it plays a conspicuous part in the world; Latini, Dante's teacher was inverted and Dante refers to the frequency of this perversion among men of intellect and fame. The distinguished French humanist Muret was from this cause in danger of death throughout his life; Michael Angelo, the greatest sculptor of the Renaissance, cherished homo-sexual ideals and passions, although there is no reason to suppose that he had physical relations with men he was attracted to: Marlowe, the chief poet of the Renaissance in England, was clearly of the same way of feelings, as also there is ground for believing, was Bacon."

Be

"Homosexual love, both male & female was a recognized custom in Sparta, and had an acknowledged part in the education of adolescent boys. A boy's lover

Angelo, the greatest sculptor of the Renaissance, cherished homo-sexual ideals and passions, although there is no reason to suppose that he had physical relations with men he was attracted to: Marlowe, the chief poet of the Renaissance in England, was clearly of the same way of feelings, as also there is ground for believing, was Bacon

Ba

"Homosexual love, both male & female was a recognized custom in Sparta, and had an acknowledged part in the education of adolescent boys. A boy's lover suffered credit or discredit by the boy's actions; Plutarch states that once, when a boy cried out because he was hurt in fighting, his lover was fined for the boy's cowardice."

[P. 123 of History of Western Philosophy by Bertrand Russell

ਜਮਾਲ ਨੇ ਅਪਣੀ ਗਲ ਜਾਰੀ ਰਖਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ, ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦਸ ਚੁਕਾ ਸੀ ਕਿ ਕੁਦਰਤ ਵਿਚ ਰੂਪਾਂ ਤੇ ਇਨਸਾਨਾਂ ਦਾ ਹੋਣਾ ਕੁਦਰਤੀ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ, ਆਕਲ ਦੀ ਗਲ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਤੁਹਾਡੀ ਦਲੀਲਾਂ ਵਿਚ ਵਿਕਾਰ ਤੇ ਸੁਖ-ਭੋਗ ਮੰਨ ਲਿਖਤ ਹਨ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਤਦ ਏਥੇ ਕੁਦਰਤ ਵਿਚ ਦੀ ਆਖੇ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ। ਅਸਲ ਦੀ ਦਰਅਸਲ ਹੈ ਕਿ ਸੁਭਾਵ ਜੀਉਂ ਉਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਅਜਿਹੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਤੇ ਹਰ ਵੇਲੇ ਹਰ ਦਰਜੇ ਦੇ ਕਮਾਲ ਨੂੰ ਅਪੜ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਕਿ ਜਿਸ ਦਾ ਖ਼ਿਆਲ ਵੀ ਮਨੁਖ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਮਨੁਖ ਦੇ ਪੰਜੇ ਗਿਆਨ-ਇੰਦ੍ਰੇ (ਹਿਸਾਂ) ਤੇ ਮਨ ਅਜਿਹੇ ਤਿਖੇ ਤੇ ਬਲਵਾਨ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਤੋਂ ਮਜ਼ਾ-ਅਨੰਦ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਏਹਨਾਂ ਉਚ ਯੋਗਤਾਂ ਵਾਸਤੇ ਕੋਈ ਅਭਿਲਾਸ਼ ਨ ਹੋਵੇ, ਜੇਕਰ ਭੋਗ ਤੇ ਦੀਆਂ ਹਿਸਾਂ ਤੋਂ, ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਤ੍ਰਿਪਤੀ ਅਤੇ ਅਨੰਦ ਲੈਣ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਦੂਰ ਰਖੇ ਜਾਣ, ਤਦ ਰੂਹ ਨੂੰ ਨਿਰਾਸਤਾ, ਦਰਦ ਤੇ ਦੁਖ ਹੋਵੇਗਾ। ਜਾਂਦੇ ਉਲਟ ਹੋਏ ਸਰੀਰ ਤੇ ਜੀਵਾਤਮਾ ਦੇ ਕਮਾਲ ਤਕ ਅਪੜਨ ਵਾਸਤੇ, ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਇਆ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਤੀਬਰ ਇਛਾਂ, ਰਗ਼ਬਤਾਂ, ਖ਼ਾਹਸ਼ਾਂ, ਜਜ਼ਬਿਆਂ ਦੀ ਸੁਖ-ਸਾਂਤੀ ਵਾਸਤੇ

Original with:
Anup Singh, Noida
Digitized by:
Panjab Digital Library

ਹਰ ਦਰਜੇ ਦੇ ਕਮਾਲ ਨੂੰ ਅਪੜ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਕਿ ਜਿਸ ਦਾ ਖ਼ਿਆਲ ਵੀ ਮਨੁਖ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਮਨੁਖ ਦੇ ਪੰਜੇ ਗਿਆਨ-ਇੰਦ੍ਰੇ (ਹਿਸਾਂ) ਤੇ ਮਨ ਅਜਿਹੇ ਤਿਖੇ ਤੇ ਬਲਵਾਨ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਤੋਂ ਮਹਾਂ-ਅਨੰਦ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਇਹਨਾਂ ਉੱਚ-ਯੋਗਤਾਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਅਕਲਮੰਦ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਜੇਕਰ ਹੋਰ ਰੋਟੀਆਂ ਹਿਸਾਂ ਤੋਂ, ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਤ੍ਰਿਪਤੀ ਅਤੇ ਆਨੰਦ ਲੈਣ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਦੂਰ ਰਖੇ ਜਾਣ, ਤਦ ਰੂਹ ਨੂੰ ਨਿਰਾਸਤਾ, ਦਰਦ ਤੇ ਦੁਖ ਹੋਵੇਗਾ। ਤਾਂ ਤੇ ਉੱਨਤ ਹੋਏ ਸਰੀਰ ਤੇ ਜੀਵਾਤਮਾ ਦੇ ਕਮਾਲ ਤਕ ਪਹੁੰਚਣ ਨਾਲ, ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਉਚਿਤ ਇਛਾਂ, ਰਗ਼ਬਤਾਂ, ਖ਼ਾਹਸ਼ਾਂ, ਜਜ਼ਬਿਆਂ ਦੀ ਸੁਖ-ਸਾਂਤੀ ਨਾਲ

ਸਾਰੇ ਸਾਧਨ ਸੁਖਦੇਵ ਦੇ ਅੰਗਜਾਂ ਕੀਤੇ ਜਾਣ। ਮੈਂ ਅਜਿਹੇ ਸੁਰਗੀ ਅੱਧ-ਆਨੰਦ ਦੇ ਭੋਗਣ ਵਿਚ ਕੋਈ ਪਾਪ, ਕੋਈ ਦੋਸ਼, ਕੋਈ ਸ਼ਰਮ ਦੀ ਗਲ ਨਾ ਵੇਖੀ, ਅਤੇ ਨਾ ਕੋਈ ਦੁਰਾਚਾਰ, ਅਤੇ ਨਾ ਬਦਨੀਤੀ॥ ਅੱਲ੍ਹਾ ਨੇ ਮਰਦ ਤੀਵੀਆਂ ਨੂੰ ਬਣਾਇਆ ਹੀ ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁਖ-ਜਾਤੀ ਦੇ ਅਗੋਂ ਵਧਣ ਵਿਚ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਾਂਝਾ ਸੁਆਦ ਲੈਣ ਦਾ ਆਨੰਦ ਮਿਲੇ॥

ਨਾਨਕ ਤੋਂ ਏਸ ਦਾ ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਨਾ ਬਣ ਆਇਆ, ਦਸੀ ਜਵਾਨ ਕਾਜ਼ੀ ਬੋਲਿਆ, ਜੇਕਰ ਜੋ ਤੁਸਾਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਠੀਕ ਹੈ, ਤਦ ਉਹਦੀ ਮਹਾਨਤਾਵਾਂ ਦਾ ਨਵਾਂ ਪੋਚ, 'ਜੰਨਤੀ' ਹੂਰਾਂ ਵਿਚੋਂ 'ਜੰਨਤ ਦੇ ਸੁਖ' ਤੋਂ ਕਰਨੀ ਕਤਰਾਂਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਕਿਉਂ ਆਪਣੀ ਦੀਨੀ ਕਿਤਾਬ ਦੀਆਂ ਇਬਾਰਤਾਂ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਨਵੇਂ ਮਾਅਨੇ ਦੇਂਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਬਹਿਸ਼ਤ, ਦੋਜ਼ਖ਼, ਹੂਰ, ਗਿਲਮਾਨ ਇਹ ਸਭ ਸ਼ਬਦ ਉਪਮਾ ਜਾਂ ਰੂਪਕ ਅਲੰਕਾਰ ਹਨ, ਤਸ਼ਬੀਹਾਂ ਤੇ ਇਸਤਆਰੇ ਹਨ, ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਾਹਰੀ ਤੌਰ ਤੇ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਮੰਨਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ ਤੇ ਕਲਪਨਾ ਕਰਦੇ ਕਿ ਅਜੇਹੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਕਿਹੋ ਜਿਹੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਇਹ ਸਮਝ ਹੀ ਨਾ ਹੈ॥

ਮਰਦਾਨਾ ਬੋਲਿਆ ਪ੍ਰਤੱਖ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਤੁਸੀਂ ਆਪ ਅਖੀਂ ਵੇਖ ਲਏ ਤੇ। ਗਲ ਇਹ ਹੈ, ਜੋ ਮਕਰਮ ਦੀ

Original with:
Anup Singh, Noida
Digitized by:
Panjab Digital Library

ਫ਼ਿਤਰਤ

ਸਾਇੰਸ ਨੇ ਕਾਦਿਰ ਕੁਦਰਤ ਨੂੰ ਜਵਾਬ ਦੇਕੇ ਫ਼ਿਤਰਤ ਜਾਂ ਨੇਚਰ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਲਈ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਵੇਂ ਖ਼ਿਆਲਾਂ ਦੇ ਅਸਰ ਹੇਠਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਸੰਗਾਂ ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਡਰਕੇ ਕਿਤੇ ਕਿਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਕਈ ਗੱਲਾਂ ਵਿਚ 'ਨੇਚਰੀ' ਬਣਗਏ ਹਨ। ਅਸਲ ਵਿਚ 'ਨੇਚਰੀਆਂ' ਨੇ ਇਹ ਗੱਲ ਕੋਈ ਨਵੀਂ ਨਹੀਂ ਆਖੀ, ਅਗੇ ਭੀ ਕਿਤੇ ਕਿਤੇ ਦਹਰੀ ਲੋਕ ਹੋਂਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੁਣਦਾ ਕੌਣ ਹੈ? ਪੱਕੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੇ ਕੁਰਾਨ ਤੇ ਹਦੀਸਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਮਾਣ ਦੇਕੇ, ਫ਼ਤਵੇ ਕੱਢੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ 'ਨੇਚਰੀ' ਆਦਿ ਮੁਸਲਮਾਨ ਇਰਤਿਕਾਬੇ ਮੁਨਕਰ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਗੁਮਰਾਹ, ਬੇਦੀਨ, ਮੁਲਹਦ, ਖ਼ੁਦਾ ਔਰ ਰਸੂਲ ਦੇ ਦੁਸ਼ਮਨ, ਕਾਫ਼ਿਰ, ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਜ਼ੀਨਤ ਪਰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਨਜ਼ਰ ਵਾਲੇ, ਕਿਸੇ ਨਵੇਂ ਦੀਨ ਦੇ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਹਨ, ਇਹ ਤਾਂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹੀ ਨਹੀਂ।

ਪੁਰਾਣੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ, ਪੀਰਾਂ ਫ਼ਕੀਰਾਂ ਦੇ ਜੋ ਤੁਸੀ ਕੌਲ ਸੁਣੋ ਤਾਂ ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ, ਕਿ ਧੁਰ ਤੋਂ ਧੁਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹਕੀਕਤ ਅਤੇ ਤੌਹੀਦ ਨੂੰ ਓਵੇਂ ਹੀ ਸਮਝ ਰਖਿਆ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪੁਰਾਣੀ ਦੀਨੀ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਪ੍ਰਮਾਣ ਵਜੋਂ ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦਸ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਬਾਬਾ ਫ਼ਰੀਦ ਸਾਹਿਬ ਇਕ ਦਿਨ ਮੁਰਾਕਬੇ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਖ਼੍ਵਾਜਾ ਨਿਜ਼ਾਮੁਦੀਨ ਨੂੰ ਕੀਹ ਸਿਖਿਆ ਦਿੱਤੀ ਸੀ; ਜਾਂ

ਖ੍ਵਾਜਾ ਨਜ਼ਾਮੁਦੀਨ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਜਾਮੇ ਵਾਲਾਂ ਨੂੰ ਤੋਬਾ ਕਰਦਿਆਂ ਦੇ ਪਿਛੋਂ ਕੀਹ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਸੀ,* ਜਿਸਦੇ ਤੇ ਓਹਨਾਂ ਨੇ ਆਕੇ ਉਸਨੂੰ ਫੇਰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਮਿਲਾਣਾ ਚਾਹਿਆ॥ ਨੌਕਰੀ ਤਾ ਸੌਦੇ ਪਏ ਕਰਦੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ; ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਵਿਚ ਤਰਜਮਾ ਰਹੇ ਹੀ ਦਸਿਆ ਹੈ।

ਜਵਾਬ ਨੇ ਕਿਹਾ ਠੀਕ ਹੈ ਤੁਸਾਂ ਦੇ ਬਾਰੇ ਅੱਗੇ ਸਾਈਆਂ ਨੇ ਸੌਦੇ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਹੋਣੇ॥

---

* ਇਕ ਵਾਰੀ ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ ਅਜੋਧਨ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਸਨ, ਪਾਸ ਹੋਰ ਦਰਵੇਸ਼ ਵੀ ਸਨ। ਖ੍ਵਾਜਾ ਨਿਜ਼ਾਮੁਦੀਨ ਆਪਣੇ ਪੀਰ ਦੀ ਖ਼ਿਦਮਤ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਿਰ ਸਨ। ਬਾਬਾ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਭੁਖ ਲਗੀ ਹੈ ਖਾਣ ਨੂੰ ਕੁਝ ਲਿਆਵੋ। ਖ੍ਵਾਜਾ ਨਿਜ਼ਾਮੁਦੀਨ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਉਠੇ, ਬਾਜ਼ਾਰ ਜਾਕੇ ਆਪਣੀ ਪਗ ਵੇਚਕੇ ਜੋ ਕੀਆ ਲੈ ਆਏ, ਅਤੇ ਉਬਾਲਕੇ ਤੇ ਲੂਣ ਛਿੜਕ ਕੇ ਬਾਬਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਹਾਜ਼ਿਰ ਕੀਤਾ। ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ ਨੂੰ ਬੜਾ ਸੁਆਦ ਆਇਆ। ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਹੋਕੇ ਦੁਆ ਦਿਤੀ ਕਿ ਤੇਰਾ ਐਨਾ ਲੰਗਰ ਚਲੇਗਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਰੋਜ਼ ੭੩(=੭੨+੧) ਸਨ ਲੂਣ ਪਏਗਾ। ਖ੍ਵਾਜਾ ਸ਼ੁਕਰੀਆ ਕਰਨ ਲਈ ਉਠੇ, ਜਦ ਝੁਕੇ ਤਦ ਪਜਾਮਾ ਖਿਸਕ ਗਿਆ। ਬਾਬਾ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਇਕ ਹੋਰ ਪਜਾਮਾ ਮੰਗਵਾ ਦਿੱਤਾ। ਖ੍ਵਾਜਾ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਫਟੇ ਹੋਏ ਪਜਾਮੇ ਦੇ ਉਪਰ ਹੀ

Original with: Anup Singh, Noida
Digitized by: Panjab Digital Library

ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ, ਜੋ ਰਸਤੇ ਤੇ ਇਕ ਪਾਸੇ ਇਕ ਸਾਫ਼ ਜ਼ਮੀਨ ਉੱਤੇ ਆਪਣੇ ਉਮਰ ਦਾ ਇਕ ਪਠਾਣ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਨਾਨਕ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ: ਇਹ ਕੌਣ ਹੈ? ਮਰਦਾਨਾ ਬੋਲਿਆ

ਪਠਾਣ ਜਿਸਦਾ ਜਦ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ, ਤਦ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਨਮਾਜ਼ ਜਦੋਂ ਨਿਕਲਿਆ ਤੇ ਪਜਾਮਾ ਦੋਹਾਂ ਪੈਰਾਂ ਵਿਚ ਫਿਰ ਗਿਆ। ਬਾਬਾ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਕਿਹਾ ਉਠਾਓ ਤੇ ਨਾਲ ਪਕੜ ਕੇ ਲੈ ਚਲੋ। ਖ਼ਵਾਜਾ ਨੇ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚਲੂੰ? ਬਾਬਾ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਫ਼ਰਮਾਇਆ: "ਐਸਾ ਜਾਪੇ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਤੇਰਾ ਦੇ-ਕਿਆਮਤ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸਭ ਰਹਿਮਤੀ ਹੋਵੇ ਪਰ ਖ਼ੁਦਾ।" ਖ਼ਵਾਜਾ ਨੇ ਸਿਰ ਜ਼ਮੀਨ ਤੇ ਰਖਿਆ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿਬਲਾ ਕਿਬਲਾ ਫ਼ਰਮਾਓ। ਜੋ ਖ਼ਵਾਜਾ ਨੇ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਵਿਆਹ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਤੋਂ ਸਦਾ ਬਹੁਤ ਨਫ਼ਰਤ ਕਰਦੇ ਰਹੇ।

ਤੈਮੂਰ ਅਸਰਾਰ-ਉਲ ਖ਼ਵਾਜਾ ਕੁਤਬੁਦੀਨ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਖ਼ਵਾਜਾ ਫ਼ਰੀਦ-ਉਦ-ਦੀਨ ਨੇ, ਜੋ ਖ਼ਵਾਜਾ ਮੁਈਨੁਦੀਨ ਦੇ ਮੁਰੀਦ ਸਨ, ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਤੋਂ ਤੋਬਾ ਕੀਤੀ। ਪਰ ਬਾਬਾਂ-ਬਾਪਾਂ ਨੇ ਫਿਰ ਆ ਘੇਰਿਆ ਕਿ ਕਰੋ ਫ਼ਨਾਹ ਦਾ। ਖ਼ਵਾਜਾ ਫ਼ਰੀਦ ਉਦ-ਦੀਨ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਫੁਟਕਾਰਿਆ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਜਾਓ, "ਮੈਂ ਐਬ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਛੱਡੋ, ਮੈਂ ਰਾਹ ਤੋਬਾ ਕਰਦਾ ਹੀ ਹਾਂ, ਅਤੇ "ਆਪਣੇ ਇਰਾਦੇ ਸੰਗ ਕੇ ਐਸਾ ਮਜ਼ਬੂਤ ਜਾਪਾਂ" ਕਿ ਉਥੇ ਕਿਆਮਤ ਦੇ ਦੇਹੜੀ ਹੋਕੇ ਰਹਿਮਤ ਪਰ ਬੈਠਾਂਗਾ।"

Original with: Anup Singh, Noida
Digitized by: Panjab Digital Library

ਏਸਦਾ ਨਾਮ ਤਾਂ ਸ਼ੇਰ ਸ਼ਾਹ ਗ਼ਾਜ਼ੀ। ਇਕ ਪਠਾਨ ਇਕ ਵਾਰੀ ਆਖਦ ਬੈਠਾ ਬੋਲਿਆ, ਸੁਪਨਾ ਸੁਣੀ ਕਿ ਜੇ ਅੱਲਾ ਨੇ ਮੈਂ ਗ਼ਾਜ਼ੀ ਹੋਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਗਾਜ਼ੀ ਬਣਾਂ ਅਤੇ ਕਾਫ਼ਿਰਾਂ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਾਂਗਾ। ਕੁਦਰਤ ਰਬ ਦਾ, ਇਹ ਗਾਜ਼ੀ ਹੋਗਿਆ, ਜੋ ਇਕ ਦੋ ਕਾਫ਼ਿਰਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਕੇ ਗ਼ਾਜ਼ੀ ਬਣਗਿਆ।

ਡਾਕਟਰ: ਪਰ ਹੂਰਾਂ ਤਾਂ ਏਥੇ ਭੀ ਉਤਰੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਨੇ। ਜੇਕਰ ਠਹਿਰ ਜਾਓ, ਮੈਂ ਇਨ ਤੇ ਜਾਂ।

ਜਮਾਦਾਰ: ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਹੂਰਾਂ ਸਾਰੇ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਨੂੰ ਬਹਿਸ਼ਤ ਹੀ ਮਿਲਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਡਾਕਟਰ: ਇਹ ਕੀ ਨਿਆਂ ਹੋਇਆ, ਜੇਹੜਾ ਸੌ ਕਾਫ਼ਰ ਮਾਰੇ ਉਸਨੂੰ ਵੀ ਬਹਿਸ਼ਤ, ਅਤੇ ਜੇਹੜਾ ਇਕ ਦੋ ਮਾਰੇ ਉਸਨੂੰ ਵੀ ਬਹਿਸ਼ਤ?

ਜਮਾਦਾਰ: ਸ਼ਾਹਾ ਪਿਆਰਾ ਜੋ ਤਦ ਪੂਰਾ ਕਰ ਦਿਤਾ ਜਾਂਦਾ ਜੋ ਹੋਰ ਮਰਾਤਬੇ ਵੀ ਮਿਲਦੇ ਹਨ।

ਡਾਕਟਰ: ਹੋਰ ਮਰਾਤਬੇ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ?

ਜਮਾਦਾਰ: ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅੱਲਾ ਮੀਆਂ ਦਾ ਕੁਰਬ, ਅਰਸ਼ ਦੇ ਦੀਦਾਰ।

ਡਾਕਟਰ: ਇਸ ਅਸਮਾਨ ਦੇ ਰਬ ਦਾ ਕੀ ਮੁਹਾਂਦਰਾ ਹੈ? ਤੇ ਬਹਿਸ਼ਤ ਦਾ ਕੀ ਸਰੂਪ ਹੈ?

ਜਮਾਦਾਰ: ਠੀਕ ਠੀਕ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਪਤਾ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਕੁਝ ਤੇ ਦੇਖਿਆ ਹੀ ਹੈ,

Original with: Anup Singh, Noida
Digitized by: Panjab Digital Library

ਦੀਨੀ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵਿਚ ਐਦਾਂ ਖੋਲ੍ਹ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਕਹਿ ਦੇਣਾ ਜੋ ਕਿਤ ਨੂੰ ਸੁਖ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ॥

ਇਹ ਦੋਸ਼ ਕੁੰਡ ਸੰਮਾਹੀ ਹੁੰਦੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਬਗ਼ਾਵਤੀਆਂ ਦੇ ਤਖ਼ਤ ਕਤਾਰ ਦਰ ਕਤਾਰ ਇਕੱਠੇ ਸਨ।* ਇਕ ਥਾਂ ਇਕ ~~[illegible]~~ ਅਰਬੀ ਨਜ਼ਾਰ ਆਇਆ। ਜਮਾਤ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਕ ਵੱਡਾ ਪੰਥ ਸੀ, ਬੜਾ ਦੀਨਦਾਰ ਸੀ। ਗਲੀ ਕੂਚੇ, ਗਿਰ ਕੂਚੇ, ਦੋਸ਼ ਨੇ ਕੋਈ ਨਿਆਮਤ* ਨਹੀਂ ਛੁਡਾਈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕੇ ਸਰਦਾਰ ਮੁਸਲਮਾਨ ਦੇ ਘੇਰੇ ਪੂਰੇ ਛੀਨ ਲਿਆ ਰਖਦਾ ਗਿਆ। ਕਿਸੇ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਦੇ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਭੀ ਰਹੇ ਰਖੇ ਜਾਂਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਹਜ. ਕੀਤਾ, ਜ਼ਕਾਤ ਸਦਾ ਪੂਰੀ ਦਿੱਤੀ, ਉਸ ਵਿਚ ਰਤੇ ਕਮੀਨੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਇਕ ਵਾਰੀ ਬਕਰ-ਈਦ ਨੂੰ ਕੁਰਬਾਨੀ ਕਰਦੀ ਦੋਸ਼ ਨੇ ਸਤ ਊਠ, ਪੰਜ ਦੰਬੇ ਤੇ ਬਕਰੇ ਤੇ ਦੁੰਬੇ ਤੇਰਾਂ ਡੰਗਰ ਜ਼ਬਾਹ ਕਰਾਏ ਅਤੇ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿਆਫ਼ਤ ਕੀਤੀ। ਖ਼ੈਰਾਤ ਕਰ ਕਰਕੇ ਗਰੀਬਾਂ ਮੁਹਤਾਜਾਂ ਨੂੰ ਰਜਾ ਦਿਤਾ। ਦੋਜ਼ਖ਼ ਤੋਂ ਛੁਟਣ ਦੀ ਵਿਗਸੋਂਹਾ ਲਿਖਿਆ ਹੈ॥

ਕਾਰਦਾਰ:- ਇਹ ਤਕ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਲਏ ਹਨ, ਸਭ ਵਿਚ ਕਤਲ ਖ਼ੂਨ ਦੇ ਹੀ ਸੌਦੇ ਤੁਸਾਂ ਗਾਏ ਹਨ, ਕੀ ਨੇਕੀ ਦੇ ਕੰਮ ਕੋਈ ਹੋਰ ਨਹੀਂ ਹੋਣ?

ਜਮਾਤ:- ਇਹ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ? ਪਰ ਦੀਨ ਦੇ ਪੰਜ ਅਰਕਾਨ

---

* ਰੂ: ਪ੍ਰਕ-੨੭੩੨੦। *: ਨਿਆਮਤ ਸ਼ਬਦ ਫ਼ਾਰਸੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਦੇ ਨਾਮ

Original with: Anup Singh, Noida
Digitized by: Panjab Digital Library

ਇਸ ਵਿਚ ਜਿਹਾਦ ਸਭ ਤੋਂ ਮੁਖ ਹੈ। ਇਸਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਬਹੁਤ ਹੈ। ਲਿਖਿਆ ਹੈ: 'ਕਿਤਨੇ ਹੀ ਨਬੀ ਹੋਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਹੋ ਕੇ ਅੱਲਾਹ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਕਤਲ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਨਹੀਂ ਵਿਖਾਈ। ਖ਼ੁਦਾ ਅਜਿਹੇ ਹੀ ਸਾਬਤ-ਕਦਮਾਂ ਨੂੰ ਦੋਸਤ ਰਖਦਾ ਹੈ। ਅੱਲਾਹ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆ ਦਾ ਸਵਾਬ ਵੀ ਦਿਤਾ ਅਤੇ ਪਰਲੋਕ ਦਾ ਵੀ ਬਹੁਤ ਚੰਗਾ ਸਵਾਬ ਦਿਤਾ।' ਫੇਰ ਨਮਾਜ਼, ਰੋਜ਼ਾ, ਜ਼ਕਾਤ ਤੇ ਹਜ ਹਨ।

ਨੇਕੀ ਤੇ ਬਦੀ ਤੁਹਾਡੀ ਦੁਨੀਆ ਵਾਸਤੇ ਹੈ, ਜਿਸ ਲਈ ਸਜ਼ਾ ਕੇਵਲ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਹੀ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜੁਰਮ ਕਰੋ ਤਾਂ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਸਜ਼ਾ ਦੇਂਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਕਰ ਬਹਾਦਰੀ ਦਿਖਾਉ, ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਲੋਕ ਹਿਤ ਦਾ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਲਾਭ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰੋ, ਸਰਕਾਰਾਂ ਖਿਤਾਬ ਇਨਾਮ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਨੇਕੀ ਬਦੀ ਜਾਂ ਜੁਰਮ ਨਾਜੁਰਮ ਦਾ ਪਰਲੋਕ ਨਾਲ ਕੋਈ ਵਾਸਤਾ ਨਹੀਂ। ਏਥੇ ਤਾਂ ਪੁੰਨ ਜਾਂ ਸਵਾਬ ਦੇ ਕੰਮ ਦੀ ਜਜ਼ਾ; ਅਤੇ ਪਾਪਾਂ ਜਾਂ ਗੁਨਾਹਾਂ ਵਾਸਤੇ ਸਜ਼ਾ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਭਲੇ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਲਈ ਬਹਿਸ਼ਤ, ਅਤੇ ਮੰਦੇ ਕੰਮਾਂ ਲਈ ਦੋਜ਼ਖ਼।

ਜਾਚਕ:— ਇਹੋ ਜਿਹ ਵੀ ਜਾਣ ਆਇਆ, ਪਈ ਮੋਮਨ ਤੇ ਏਥੇ ਪਰ ਮੋਮਨਾਨੀਆਂ? ਉਹ ਕਿਥੇ ਹਨ? ਕੀ ਇਹ ਸਚ ਹੈ, ਕਿ ਔਰਤਾਂ ਵਿਚ ਰੂਹ ਹੀ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਉਹ ਬਹਿਸ਼ਤ ਵਿਚ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹੀ ਨਹੀਂ?

ਅੱਲਾਹ ਨੇ ਸਾਰੇ ਪਸ਼ੂ ਪੰਛੀਆਂ ਦੇ ਜੋੜੇ ਬਣਾਏ, ਪਰ ਆਦਮ ਦਾ

Original with: Anup Singh, Noida
Digitized by: Panjab Digital Library

ਜੋਰ ਬਹੁਤ ਭੁਲ ਗਿਆ। ਪਿਛੋਂ ਜਦ ਸਾਰਦਾ ਦੀ ਪਤਨੀ ਕਰਕੇ
ਉਸ ਦਿਨੋਂ ਸਾਡੀ ਹਦਾ ਬਹਾਦਰੀ ਦੀ, ਤਦ ਦੀ ਉਸਦਿਕ ਨੂੰ ਫਰਨੀ
ਭੁਲ ਗਿਆ, ਜਿਦੋਂ ਸਾਰਦਾ ਦੇ ਮਿਟੀ ਦੇ ਪੁਤਲੇ ਵਿਚ ਫਰੀ ਸੀ।

ਜਮਾਂਦਾਰ:- ਪਰ ਏਸ ਭੁਲ ਨੂੰ ਉਸ ਪਿਛੋਂ ਦਰਦਰ ਦਿਤਾ। ਹੁਣ
ਸਮਾਜ ਸੀਆਂ, ਹਦਾਂ ਦੀ ਬੇੜੀਆਂ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲੇ ਹੀ
ਗੁ ਪਾਏਦਾ ਹੈ, ਠੀਕ ਜੀਕਰ ਬਾਬਾ ਸਾਰਦਾ ਦੇ ~~ਜੇਲ੍ਹੀ~~ ਬੇੜੀਆਂ ਵਿਚ।
ਔਰਤ ਨੀਆਂ ਦੀ ਬਹਿਸ਼ਤ ਵਿਚ ਸਾਂਝਦੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਕਿਤਾਬ
ਪਾਕ ਵਿਚ ਸਾਫ਼ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਮਰਦ ਹੋਵੇ ਭਾਵੇਂ ਔਰਤ,
ਦੀਨਦਾਰੀ ਦੇ ਕੰਮ ਜਾਂ ਮਾਲ-ਧਾਗਿਰ ਕਰਨ ਨਾਲ, ਉਨਾਂ ਨੂੰ ਬਹਿਸ਼ਤ
ਨਸੀਬ ਹੋਂਦਾ ਹੈ।

ਤਾਰਦਾਰ:- ਪਰ ਉਹ ਕਾਫਿਰਾਂ ਨੂੰ ਕਤਲ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ
ਨਾ ਜਿਹਾਦ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

ਜਮਾਂਦਾਰ:- ਨਹ ਸਹੀ! ਉਹ ਉਸੱਤੇ ਤੇ ਦਫਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ
ਨਾਂ; ਨਮਾਜ਼ ਨਮਾਜ਼, ਰੋਜ਼ਾ, ਹੱਜ ਆਦਿ ਦੀ ਦੀਨ ਦੇ ਕੰਮ ਹਨ।

ਤਾਰਦਾਰ:- ਹਛਾ ਬਹਿਸ਼ਤ ਵਿਚ ਤੇ ਉਹ ਜਾਈਆਂ ਸਹੀ, ਪਰ
ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅਪਣੇ ਮੰਦਰਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਤੇ ਮਿਲਿਆ ਕੀਹ?

ਜਮਾਂਦਾਰ:- ਇਹ ਜਰਾ ਔਖਾ ਜਿਹਾ ਸੁਆਲ ਹੈ। ਪਰ ਵਿਚ

Original with
Anup Singh, Sopla
Digitized by
Panjab Digital Library

'ਫ਼ਾਜ਼ਿਲ ਉਲੱਮਾ ਨੇ ਏਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਜਵਾਬ ਇਕ ਵਾਰੀ ਇਉਂ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ: 'ਔਰਤ ਬ-ਮਨਜ਼ਲਾਹ ਖ਼ਾਵਿੰਦ ਕੀ ਰਈਅਤ ਕੇ ਹੈ, ਜਿਸ ਔਰਤ ਕੇ ਖ਼ਾਵੰਦ ਕੇ ਪਾਸ ਬਹੁਤ ਜ਼ੌਜੇਂ ਹੋਂਗੀ, ਉਸਕੋ ਇਸ ਬਾਤ ਕਾ ਫ਼ਖ਼ਰ ਹੋਗਾ ਔਰ ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਹੋਗੀ, ਜਿਸਤਰਾਂ ਕਿ ਏਕ ਬੜੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਕੀ ਰਈਅਤ ਹੋਨੇ ਕਾ ਫ਼ਖ਼ਰ ਹੈ॥'

ਕਾਰਦਾਰ:– ਕੀ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸੌਕਣਾਪਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ?

ਲੇਖਕ:– ਉਸੇ 'ਫ਼ਾਜ਼ਿਲ ਉਲੱਮਾ' ਨੇ ਏਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਇਉਂ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ: 'ਕਸਰਤ ਮੇਂ ਬਰਕਤ ਹੈ ਹਸਦ ਨਹੀਂ। ਔਰ ਜਬ ਬਰਕਤ ਹੈ ਹਸਦ ਨਹੀਂ, ਤਬ ਔਰਤੋਂ ਕੋ ਅਪਨੀ ਸੌਂਕੋਂ ਕੀ ਕਸਰਤ ਸੇ ਐਸੀ ਹੀ ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਹੋਗੀ, ਜੈਸੀ ਮਰਦੋਂ ਕੋ ਕਸਰਤੇ ਔਲਾਦ ਸੇ।'

ਕਾਰਦਾਰ:– ਮਰਦ ਜਾਤੀ ਬੜੀ ਖ਼ੁਦਗਰਜ਼! ਦੇਖੋ ਤੀਮੀਆਂ ਉੱਤੇ ਕਿਤਨੇ ਜ਼ੁਲਮ ਕਰਦਾ ਹੈ: ਜਦ ਉਸਨੂੰ ੭੨ ਹੂਰਾਂ ਮਿਲ ਗਈਆਂ, ਤਦ ਤੁਹਾਡੀ ਆਸ ਦੀ ਕੀ ਲੋੜ ਰਹੀ? ਸ਼ੇਖ਼ ਸਾਅਦੀ ਦੀ ਕਹਿਣੀ ਹੈ:–

ਜ਼ਨੇ ਨੌ ਕੁਨ ਦੋਸਤ, ਹਰ ਨੌ ਬਹਾਰ।
ਕਿ ਤਕਵੀਮੇਂ[x] ਪਾਰੀਨਾ ਨਾਯਦ ਬਕਾਰ॥

---

x ਤਕਵੀਮ ਪਾਰੀਨਾ = ਪੁਰਾਣੀ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਜੰਤ੍ਰੀ।

Original with Anup Singh, Noida
Digitized by Panjab Digital Library

ਅਮਰਨਾਥ:- ਇਹ ਸ਼ੇਖ ਸਾਮਰੀ ਦਾ ਬਹਾਨਾ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਜੇ ਜਨਾਨੀ ਭੀ ਸ਼ਹਰ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਤੇ ਇਵੇਂ ਕੁਝ ਕਰੇ, ਜਿਸ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸ਼ੇਖ਼ ਸਾਮਰੀ ਸ਼ਹਰ ਨੂੰ ਦੇਂਦੇ ਹਨ, ਤਦ ਫੇਰ? ਸ਼ਹਰ ਦੀ ਤੀਵੀਂ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਪਰ ਛਾਪਾ ਮਾਰਨ ਵਾਲੀ ਕੀਹ ਸਾਮਰੀ ਤੇ ਕੀਹ ਕੋਈ ਹੋਰ, ਸਭ ਇੱਕ ਜਿਹੇ ਜ਼ਾਲਿਮ ਹਨ॥

ਰਾਹਦਾਰ:- ਪਰ ਉਹ ਹੈਨ ਕਿਥੇ? ਕੀਹ ਕਿਤੇ ਆਸਮਾਨ ਬੈਠੇ ਹਨ, ਜਿਥੇ ਉਹ ਪਰਦੇ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ?

ਅਮਰਨਾਥ:- ਦੇਵਤੇ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਸੁਣਿਆਂ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਹ ਸੱਠ ਦੇ ਸਾਥ ਬੈਠੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਲੇ ਸੁੰਦਰਤਾ ਦੇ ਅਜੂਬੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸੋਨੇ ਚਾਂਦੀ ਦੇ ਕਿੱਸੇ ਰੱਖੇ ਲੱਗੇ ਹਨ। ਪਰ ਮੈਂ ਕਦੇ ਉਧਰੋਂ ਕੀ ਸੁਣਿਆ ਨਹੀਂ, ਅਤੇ ਨਾ ਕਦੇ ਕੋਈ ਜਨਾਨੀ ਦੇਖੀ ਹੈ॥

ਰਾਹਦਾਰ:- ਤਾਂ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੋਇਆ ਜੋ ਸਾਰੇ ਦੀਨ ਦਾਰੀ ਦੇ ਆਮਲਾਂ ਦੇ ਸ਼ਹਰ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਸੰਗੀਤ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ॥

ਅਮਰਨਾਥ:- ਹਾਂ ਤੁਸੀ ਇਹ ਕਹ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਪਰ ਸਚ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਬਹਿਸ਼ਤ ਵਿਚ ਉਹੋ ਕੁਝ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਆਪਣੀ ਚਾਹ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਕੋਈ ਧਾਰਮਕ ਔਰਤ ਆਪਣੇ ਖ਼ਾਵੰਦ ਦੀ ਮੁਹੱਬਤ ਤੋਂ ਵਧਕੇ ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਚਾਹ ਸਕਦੀ। ਸੋ ਜਨਾਨੀਆਂ ਇਤਨੇ ਪਰ ਸੰਤੋਖੀ ਹਨ॥

Original with
Anup Singh, Noida
Digitized by:
Panjab Digital Library

The Purpose of Life.

ایک سائنٹسٹ کے خیالات
صفحہ ۲

1. I KNOW but I. In fact I only that I in part,
All conscious knowledge of both Man and men
Is centered round this ego from the start.
Said Piltdown: "I ~~kill~~ Mog to get his wife
But Og I help because he saved my life,
Therefore this Something which I cannot see
  That makes the trees to fruit and brings me game,
  That speaks with thunder, pours down hail and rain,
  Shrieks in the wind, then warmly smiles again,
Must be a man like me,
But greater, and if pleased or crossed will act the same."

2. So raised he up a God, like to himself,
  With all the power that he himself desired
  To make or break; to aid or to retard;
  Capricious like him also, cunning, hard;
And bound "The Lord Said" on himself and his.

3. As he had PURPOSE in his ~~cave~~ chase or war,
His shaping tools or wanderings afar,
His choice of cave, or searching for a wife,
So "God" had PURPOSE in "creating" life.

4. Time passes, and by very slow degrees
Man learns to know and use the things that are.
His mills now grind by energy brought far;
Earth, Minor planet of a medium star,
No longer claims pre-eminence with Ra.

M-5647

Original with: Anup Singh Nolakha
Digitized by: ... Digital Library

P.T.O.

Himself no longer fulcrum of "Creation"
Like every other link must take his station
Within the changing chain of evolution.
Yet though his self-esteem now wanes
New powers he gains.

5 Man's PURPOSE is to gain his own desires.
Yet still like Piltdown and his shaggy crew,
Himself the centre of a narrow view,
One's PURPOSE still the Other's PURPOSE mars.
PURPOSE of Powerful frustrates hope of Weak,
Who, waiting chance, on Powerful vengeance wreak.
Then means of Joy in magnitude abound;
The way to use them also has been found;
But Vested Interest hedges them around.
Thus Man has PURPOSE in affairs of Men;
But has Life purpose? What, or where, or when?

6. Space without limit time or start or end,
Filled with a Tenuous Something. Change. Then send
More Solid Something changing on its way
In ordered sequence. Change on change, nor stay
In any form, nor inconsistent move,
But ordered, so one step the next shall prove.
At every step is choose of the next way,
At every choice conditions interplay.
But having ta'en a road; that is the track,
Diverge again on that, but go not back,
Thus out of Space came Universe, came Sun,
Came Earth, came life, came Man, and more must come
But as to PURPOSE; Whose or Whence? Why, NONE.

'I Brother Francis - [illegible]

Original with: Anup Singh Noida
Digitized by: Panjab Digital Library